Alexandri Pollini.

COMMENTARIUS PAULI BERNRIEDENSIS, ANTIQUI SCRIPTORIS, DE VITA GREGORII VII. PONTIF. MAX.

Nunc primùm in lucem editus cum notis,

PER

JACOBUM GRETSERUM
SOCIETAT. JESU THEOLOGUM.

Gretser Jacob

EIUSDEM GRETSERI

CÆSAR BARONIUS S. R. E. CARD. AMPLISSIMUS,

A

MELCHIORIS GOLDASTI CALVINISTAE inscitia & calumniis vindicatus,

AD

REVERENDISS. ET ILLUSTRISS. PRINCIPEM ac Dominum, Dn. IOANNEM GODEFRIDUM Episcopum Bambergensem.

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest.

INGOLSTADII,
Ex Typographeo ADAMI SARTORII.
ANNO DOMINI M. DCX.

REVERENDISSIMO ET ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO IOANNI GODEFRIDO, ECCLESIÆ BAMBERGENSIS Episcopo, &c.

IACOBVS GRETSERVS.

CVM superiore anno, *Reuerendißime & Illustrißime Princeps*, Tomum secundũ Defensionis Bellarminianæ, in qua de Christo, eiusq; in terris supremo Vicario disputatur, euulgarem, addidi ad Operis calcem Apologiam peculiarem pro Gregorio VII. Pontif. Max. eo quod hunc vnum præ cæteris ex toto Pontificũ numero Hæretici nostræ ætatis, & schismatici su-

 perio-

perioris memoriæ, pessimis modis oderint, & infinitis maledictis & conuiciis lacerent, omniaque venenatæ suæ linguę spicula in hunc, velut in primarium scopum suum, destinent, & destinata emittant, idq; non aliam ob caussam, si rem ad viuũ resecare, & penitius introspicere velimus; nisi quia Gregorius Ecclesiasticę libertatis & disciplinæ cõstantissimus & imperterritus assertor ac vindex fuit; nullis minis, nullisq; periculis (quæ plurima subiit) de recto tramite sese abduci passus; cuius integritati, innocentiæ & sanctimonię cum varia alia luculentum testimoniũ præbent; tum hoc præcipuè, quòd viri iis temporibus & paulo post subsecutis doctissimi, & virtutis laude celebratissimi, in schismate excitato ad Gregorij partes intrepidè se adiunxerunt; quorum nonnulli maluerunt omnium rerum suarum iacturam facere, & in exilium

lium abire, quàm fidem, reuerentiam, & obedientiam erga Sedem Apostolicam perdere.

Quos inter, familiam ducunt, Anselmus Lucensis, Anselmus Cantuariensis, Hermannus Metensis, Altmānus & Vdalricus Passauienses, Gebhardus Constantiensis, Gebhardus & Thiemo Salisburgenses, Anno Coloniensis, Burckhardus Halberstatensis, omnes Archiepiscopi & Episcopi: itēque VVilhelmus Abbas Hirsaugiensis, vir religionis opinione apud omnes decantatus; vt alios sileam.

Nec defuerunt ex eruditorũ cœtu, qui literarum monumentis posteritati testatum facerent, quàm sedulus & indefessus Ecclesię pastor Gregorius VII. fuerit: quantâ curâ & vigilantia ouile Christi rexerit: & quàm mendaciter & calumniosè à schismatum satoribus traducatur, quasi in ipso omnis omniũ

turbarum & turbationum causa & culpa hæserit, aut etiamnum hæreat.

Ex his Gregorij VII. Apologeticis defensoribus duo claruerunt olim in Bauaria sub Henrico IV. & Henrico V. Regibus & Imperatoribus, Paulus Bernriedensis, & Gerochus Reicherspergensis: sed, quod dolendũ, eorum pro Gregorio VII. monumenta ita fuêre nata, quasi nata non fuissent; lõga obliuione, tenebrisq; obruta: quæ aliquando exstitisse, forsan ignorassemus, nisi Auentinus, qui vidit & legit, indicium fecisset in Annalibus Boicis. Nec vidit tantũ Auentinus, sed, vt videtur, posteris quoq; inuidit; ne haberent, quos Pseudobennonis in Gregorium VII. furiosissimis criminationibus opponerent. Vtcunq; sit, numine benè amico, tandẽ in Paulum Bernriedensem variis in Bibliothecis studiosè, imò & anxiè quęsitum, incidi. Nec de

Gero-

Gerocho, ſocio ſcriptôris & calamitatum, quas Paulus à ſchiſmaticis pertulit, ſpem omnem penitus poſui.

Interea, dum iſte inueſtigatur, & ex caligine in lucem vindicatur, Paulum notis illuſtratum foras prodire iuſsi; & quidē ſub tuo patrocinio, *Reuerendiß. & Illuſtriß.* PRINCEPS. Decebat enim; vt in hac publicâ & ſolenni bonorum omniū lætitiâ, partim ſibi, partim, & verò potiſsimū, nobiliſsimæ Bambergenſi Eccleſię & Diœceſi gratulantiū ob *Celſitudinem V.* ad thronū S. Othonis euectam: partim quoque, pia vota pro *Celſit. V.* diuturna incolumitate, & auſpicata Epiſcopatus & Principatus adminiſtratiōne ſuſcipientium; ego itidē ex Bauaria concepti paſsim gaudij ſignificationem palam darem.

Cùm S. Baſilius ad Archiepiſcopatum Cæſarienſem, communi omniū orthodoxę fidei amantiū approbatione

ne & lætitia euectus esset: misit ad eum S. Gregorius Nazianzenus gratulatoriam Epistolam, quam hunc in modũ auspicatur: *Posteaquam te in sublimi throno collocatum, ac lucernam ne illam quidem prius obscurè lucentẽ, à spiritu victore, supra candelabrum oculis omnium expositam esse intellexi: lætatus sum, fateor. Quid ni enim? Cùm Ecclesiæ corpus malè affectum esse, atq; huiusmod ductu & auxilio opus habere conspicerem.*

Epist. 24.

Liceat, *Illustrissime Præsul*, apertè & ingenuè, bona cum *Celsitud. Vestræ* venia, id quod res est, proloqui. Simul atque fama, alioqui tam praui, quã recti tenax, & tam falsi quàm veri nuncia, ad nos Electionem *C. V.* detulit, & quidem verissimè; omnium Catholicorum, quotquot vidi, idem, qui olim Nazianzeni Basilio Episcopali tiara insignito, animus & animi index, oratio fuit: multis cum Gregorio, Gregorij Nazianzeni

Epist 23. inter Epist. Nazianzeni.

anzeni parente, in has voces erūpentibus: *Alij quidē alios eligent, atq; in mediū proponent, nimirū pro suis quisq; moribus, aut cōmodis, quemadmodū in huiusmodi rebus accidere cōsueuit. Nos verò neminē: neq; enim fas est,* nō iam Basilio, sed IOANNI GODEFRIDO *ab Aschausen, præferre possumus. Ecquem enim ex omnibus, quos nouimus, vel vita probatiorem, vel sermone ac doctrinâ valentiorem, magisq́; ad virtutis elegantiam vndique perpolitum reperiemus?*

Nec sanè immeritò commune gaudium exoritur cum alicui Ecclesię gubernator sedulus, & in omnes partes intentus præficitur. Nam, vt idē Gregorius ait: *Lucerna corporis est oculus non* Epist. 22. *hic tantùm, qui corporeo modo cernit ac cernitur, sed is etiam, qui spiritualiter spectat & spectatur. Lucerna autem Ecclesiæ est Episcopus. Itaq; quemadmodum cum ille purè & integrè se habet, corpus quoq; rectè ducitur: cùm autē impurus est, non rectè: consimili quoq; ratione, vtrolibet modo sese Ecclesiæ Antistes habuerit,*

omninò vel periculi vel salutis particeps esse necesse est. Hęc verissimè sanctissimus simul & doctissimus Episcopus Gregorius Nazianzenus.

Porrò cùm hoc tempore in supellectile mea literariâ & libraria, nihil quo *Celsit. V.* partam dignitatem gratularer, præter *PAVLVM*, reperirem; non dubitaui hunc ad *Celsit. V.* internuncij vice functurum, ablegare. Si enim tertio abhinc anno *Prædicantem Vapulantem* à me oblatum tam beneuolè excepit; quid sibi Paulus non poterit polliceri; qui *Pontifice Maximo*, & quidem tali ac tanto, comitatus venit; nec Pontifice tantum, sed & *Cardinale*; eóque Clarissimo & eruditissimo; *Cæsare Baronio*; *Celsit. Vestræ*, nil ambigo, propter aureos Annalium Tomos, in amore, & precio: à quo Caluinianas aspergines apologetica, vt sic loquar, spongia abstersi; quemadmodum olim Paulus à Grego-

rio

rio VII. ſchiſmaticas. Et hoc totum, quidquid eſt lucubrationis, *Celſit. V.* vt libenter, ſic & reuerenter dico & offero, donec aliquid dignitate & faſtigio *Celſit. V.* dignius occurrerit: DEO ſubmiſſe ſupplicans; vt Eccleſiæ Bambergenſi moderatorem vigilantiſsimum; Societati noſtræ Patronum ſingularẽ; & omnibus literatis beneuolentem Mæcenatem, quàm diutiſsimè incolumem & ſuperſtitem, ſemperque donis & ſubſidiis cæleſtibus florentem præſtet. Ingolſtadij XIX. Martij; Anno Redemptoris M. DCX.

APPROBATIO R.P. PROVINCIALIS SOCIETAT. IESV PER SVPERIOREM GERMANIAM.

Hanc Apologiam pro Illustrissimo Cardinali Cæsare Baronio à P. IACOBO GRETSERO compositam, & à Theologis ad id deputatis lectam & approbatam, vna cum PAVLI BERNRIEDENSIS de vita & rebus gestis GREGORII VII. Pontif. Max. commentario; Ego THEODORVS BVSÆVS Societ. IESV per Germaniam superiorem Prouincialis, *potestate mihi ab admodum R. P. N. CLAVDIO AQVAVIVA Societatis nostræ* Præposito Generali *concessa typis excudi permitto: & hanc permissionem sigillo & propriæ manus subscriptione testor. Augustæ 9. Febr. Anno M.DC.X.*

THEODORVS BVSÆVS.

APPROBATIO FACVLTATIS THEOLOGICÆ.

PAVLVM BERNRIEDENSEM, antiquum scriptorem, & nouam Apologiam pro Illustriss. Card. *BARONIO* cum legentium emolumento typis euulgari posse existimo. Ille enim, GREGORII VII. sanctitatem & virtutes Pontifice dignas stylo suo veridicè nobis exhibens & patefaciens, HÆRETICORVM in eundem Pontificem criminationes dispellit: Ista autẽ, Annalium Ecclesiasticorum instauratorem à conuiciis Caluinianis asserens; planum testatumq; reddit; quàm Hęreticus sit fastuosum & superciliosum animal; & quã verè impleat vetus illud Prouerbiũ; SVS MINERVAM.

PETRVS STEVARTIVS Leodius, SS. Theolog. Doctor, Professor Academiæ Ingolstadiens. Procancellarius, Collegij Theologici pro tempore Decanus, Canonicus Leodiens. & Eichstetensis.

PRO-

PROLEGOMENA IN VITAM GREGORII VII. PONTIF. MAXIMI.

Rogo te, amice Lector, vt prius hæc præloquia legas, quam ad commentarium hunc lectitandum accedas.

QVIS FVERIT PAVLVS BERNRIEDENSIS.

Quis fuerit Paulus Bernriedensis.

ID *nobis explicatum dabit Auentinus lib.5. Annalium Boiorum.* Legi multos, præsertim Paulum Bernriedensem, Gerochum Reicherspergensem Antistitem, Augustinianos Mystas, in Boiaria ortos. Vterq; de huiuscemodi discordia perniciosa libros edidit, vterque pars huius tumultus fuit. Ille, Reginoburgij; hic, Augustæ primariæ ædis sacerdos, am-

bo rebus Hildebrandi ſtuduère. Quamobrem ſedibus pulſi, in exilium acti ſunt. *Jta Auentinus.*

Paulum fuiſſe Sacerdotem ſeu Canonicum Ratisbonenſem, planum fit ex vita Virginis Herlucæ cap. 43. & 44. Ratisbona pulſus Bernriedi *ſeu* Beronicæ *Jnſtitutũ Canonicorũ Regularium amplexus videtur, non prius: Etſi prius etiam declinandæ Henricianæ perſecutionis cauſſa Ratisbona ſubinde ſe ſubduxit, vt ex eadem Hiſtoria de B. Virgine Herluca liquet.*

Jdem Auentinus ibid. Gregorium, virũ ſanctiſſimum peruicaciorẽ exſtitiſſe, Paulus Bernriedenſis, qui eius vitã libris duobus complexus eſt, & reliqui eius partium acerrimi propugnatores, produnt. *Neſcio, quibus oculis Auentinus Bernriedenſem legerit. Jn meo certè Paulo nullum veſtigium vel accuſationis vel notæ huius de peruicacia apparet. Et adeò Gregorius in hac cauſſa peruicax non fuit, vt quoties Henricus Rex, vel minimam emendationis ſignificationem daret;*

eum

eum in gratiam & cõmunionem Sedis Apostolicæ recipere paratus fuerit. Certè tantum abest, vt Saxones Gregorium peruicaciæ *arguerint, vt eum propemodum nimiæ lentitudinis in Henrico damnando insimularint, datis ad eum Epistolis, quas suæ Historiæ de Bello Saxonico Bruno intexuit. Et ipsa oratio Gregorij ad sanctos Apostolos Petrum & Paulum, cum vltimo Henricum excommunicauit, recitata à Paulo; satis ostendit, quàm nihil Gregorius hoc in negotio pertinaciter egerit.*

Pergit Auentinus. Gerochus quoque (quo nemo acrius scriptis libris Hildebrandum tutatus est, vtpote qui crimina Cæsari obiecta, quæ apud nullum alium legerim, explicat) tandem suæ partis pertinaciam, ne dicam tyrannidem hisce verbis, coactus veritate, notat. Romani, inquit, sibi diuinum vsurpant honorem, rationem actorum reddere nolunt, nec sibi dici æquo animo ferunt; Cur ita agis? &c.

Gerochus Reicherspergensis scripsit pro Greg. VII.

Gerochum non vidi; vtinam aliquando videam. Sed ex iis, quæ de Gerocho narrat ipse

Auentinus, & ex Auentini ingenio, exque illis itidem, quæ Paulo Bernriedensi affingit, æstimare licet, qua fide hæc de Gerocho prodiderit. Credam talia à Gerocho effusa, cum meis oculis ea in Gerocho legero.

Quaenam Auentinus ex Paulo Bernriedensi excerpserit.

Idem Auentinus: Paulus Bernriedensis narrat, Episcopum quendã, dum pro cõcione Hildebrandum vituperat, fulmine tactum esse; dumque ageret animam, dixisse, ignea catena constrictus trahor ad inferos: ite, nunciate Cæsari, vt resipiscat, & flagitium in DEVM, Diuum Petrum, eius Vicarium cõmissum, officiis compenset, nisi me antecedentē æterna supplicia subsequi malit. Eodem quoque die, nempe Paschalibus, quarto Calendas Martij, vt idem Paulus recitat, Episcopus Spirensis, septimo iniquus, ab eodem Calendis Martij deuotus, animam efflauit. Gregorio Salernũ profugo intrante, ciuis quidam dixerat; autor dissensionis, qui totum orbem terrarum armis, & bellis inuoluit, huius vrbis quoque quietem conturbaturus aduenit.

Mox

Mox ille, his dictis obmutescit: deductus ad Gregorium, errorem suum confitetur: ab eodē sanitati restituitur. Bernried Collegium est flaminum Augustalium superioris Vindeliciæ, propter Verrem lacū, supra Monachium quindecim millia passuum, ibi Herlucæ sacratæ fœminæ sepulcrū ostenditur. Ea illa tempestate vixit, & nocturnis superum, & inferum congressibus, secretisque colloquiis interesse consueta, narrare solita fuit; Execratos flamma omnium ardentissima excruciari.

Hæc omnia, vt ab Auentino cōmemorantur, exstant in hac, quam nunc euulgamus, Gregorij vita, vt & illa, quæ de Rulando, Parmensi Clerico, & de ouo *prodigioso commemorat.* Ille *(Rulandus)* vix ope Gregorij *(ita Paulus refert)* euasit. *Et quidquid Auentinus illic scribit; id fermè ex Paulo Bernriedensi decerptum esse, perspicuè docebit Auentinianæ narrationis cum hac vita collatio. Excipio tamen calumnias, quas Auentinus suæ historiæ subinde aspergit; nam has aut ipse ex*

suo capite extudit; aut ex Apologia innominati Auctoris pro Henrico IV. accepit: Et valde suspicor indidem depromptam hanc Auentino assertionem Opes quoque Ecclesiasticas, quibus hactenus pauperes alebantur, militibus & rei bellicæ peritis largitus est *(Gregorius VII.)* Quod & Hildebrandini Gerochus & Paulus non inficias eunt, & hic, tanquam bene factum excusat, & id licere defendit. *Non inuenio hanc excusationem & defensionem in nostro Paulo. An Auentinus non copiosiorem, sed obsequentiorẽ Paulum habuit, ita vt quidquid ipse malè in Gregorium affectus, vellet, diceret?*

VNDE CONSTET PAVLVM BERNRIEDENSEM esse huius Commentarij Auctorem.

CODEX, ex quo huius vitæ exemplar desumptum est, nõ præferebat nomen Pauli Bernriedensis. Unde ergo liquet hunc fœtum Paulo adscribi debere? Respondeo, id manifestum fieri, Ex Auentino; cuius:

ius Codex Pauli Bernriedensis nomen præscriptum gerebat: Omnia autem, quæ Auentinus ex Paulo suo recitat, in hoc nostro reperiuntur, vt antea diximus. Nec refert quod in nostro Exemplari non sit distinctio operis in duos libros, duobus enim libris Paulum Gregorij vitam complexum esse, testatur Auentinus: quia collector vitarum VVoshardus, de quo paulò pòst, qui vitam Gregorij cum cæteris in vnū volumen coniecit; hanc fortè distinctionem sustulit, vt non rarò in omni genere librorum accidit: Sanè historia, quam nunc euulgamus, prolixa est, & commodissimè in duos libros secari potest.

Argumenta quibus euincitur Paulum Bernried. esse huius Commētarij Auctorem.

II. Paulus Bernriedensis scripsit vitam Herlucæ Virginis, cuius bonam partem transtulit in vitam S. VVicterpi, Episcopi Augustani, Reuerendus & perdoctus Pater, Carolus Stengelius. *Ord. D. Benedicti ad S. Vdalricum Augustæ Vindelicorum, quā tibi nunc integram infrà exhibeo. In eo libello testatur Paulus se itidem vitam Gregorij literis mandasse; & quæ de cœlesti quadam visione, Herlucæ*

Paulus scripsit quoque vitam Virginis Herlucæ.

lucæ oblata in Actis Herlucá scribebat; iam in commentario de rebus gestis Gregorij VII. explicasse. At quidquid Paulus in vita Virginis Herlucæ scribit de Christo, qui, clara die, vulneratus à multo sanguine stillans, sese ei cõspicuum præbuerat, id exstat in hac vita non procul à fine, vt ibidem annotauimus; quemadmodum & illa, quæ de Adalberti Presbyteri de Rota interitu in vita Herlucæ Virginis commemorantur. Ex quibus perspicuè elucescit Paulum Bernriedensem vtriusque lucubrationis auctorem esse.

Quo tempore Paulus hanc Historiam scripserit.

Scripsit Paulus vitam Gregorij VII. Anno Domini MCXXXI. Id inde planum efficitur: quia ad calcem huius commentarij ita loquitur de Vdalrico Episcopo Passauiensi, Altmanni successore. Hic (*Thiemo seu Theodemanus Archiepiscopus Salisburgensis*) ordinauerat nostræ humilitatis ordinatorem, reuerendissimum scilicet Vdalricum Laureacensem siue Patauiensem Episcopum, atq; Apostolicæ sedis legatum, qui ante hoc septenniũ, post multos agones,

Sacerdotio initiatur Paulus ab Vdalrico Episc. Passauiensi.

nes,

nes, pro aſſertione Gregoriani dogmatis, &c. obdormiuit in Domino, *&c. Obiit autem Vdalricus VII. Idus Auguſti Anno MCXXIV. (tametſi Chronica Auſtralis obitum eius ponit Anno M.C.XXI.) A quo anno ſi ſeptennium numeres, Annum Redemptoris MCXXXI. inuenies.*

Meminit etiam Paulus in hac ſua Hiſtoria Calliſti ſecundi & Gelaſij ſecundi, Pontificum Romanorum, quorum hic Pontificatum iniit Anno M CXVIII. Calliſtus Anno MCXIX.

Exſtat porrò apud Baron. Anno Salutis MCVI. Epiſtola Paſchalis ſecundi ad Vdalricum ſeu Odericum Paſſauienſem, & ad Gebhardum Conſtantienſem Epiſcopos.

De eodem Bertoldus in Chronico Anno M. XCII. In Bauariam venit Saltzburgenſis Epiſcopus Dimo *(Thiemo)* qui Patauienſi Eccleſiæ iam dudum viduatæ ordinauit Epiſcopum nomine Vdalricum, ſanctæ Auguſtenſis Eccleſiæ præpoſitum, eumq; in ipſo die Pentecoſtes, cum ipſo Conſtan-

tienſi & VVormacienſi ſolenniter conſecrauit; hocque magnam fiduciã dedit Catholicis, vt in fidelitate S. Petri perſiſterent, & ſchiſmaticorum veſaniç indefeſſius obſiſterent.

De Codice ex quo hac Historia exſcripta.

Quis qualisq; fuerit Codex, ex quo hac Historia deſcripta eſt; malo cognoſcas verbis Clariſſimi & Doctiſſimi viri, Sebaſtiani Tengnagelij, *abſque cuius ope & opera foret, Paulus adhuc in tenebris cum ſitu & ſqualore, cumq; blattis ac tineis decertaret; fortaſſis ſine vlla ſpe miſſionis. Jta ergo ille ad me Viennâ.*

Litera D. Tengnagelij.

Paulum illum tuum, diu multumque perquiſitum, niſi me coniecturæ fallant, feliciter eruiſſe videor. Extant enim apud me Vitæ ſanctorum, Menſium Aprilis, Maij, & Iunij vnico Tomo in grandi, vaſtoque volumine comprehenſæ, Auctore VVolfhardo quodam (vt è Præfatione in Iunium liquet) collectæ, & in membranas redactæ, notæ ſatis probæ, & ante quadringentos prçter propter annos conſcriptæ. Hiſce extremo Maio vita GREGORII VII. Papæ adie-

adiecta est: cuius initium sic se habet. *Igitur* G R E G O R I V S *VII. supra quem verè primi* G R E G O R I I *requieuit spiritus, natione Tuscus, patrem habuit Bonicum, & ipse Hildebrandi sortitus est in baptismo vocabulum, &c.* Hinc in laudes eius excurrit, & nonnulla miracula memorat. Deinde vbi ad Rulandum Parmensem ventum est, quod ex Paulo Auentinus adfert, Noster pium patrem, id est, G R E G O R I V M, toto corpore se super eum (Rulandum, ne obtruncaretur) proiecisse, omnibus de eius morte clamantibus, narrat. Hæc oratio G R E G O R I I, quam & Auentinus leuiter perstringit, excipit. Addit & de gallina ouum mirifico cælatum opere pariente. quare, in eam adducor sententiam, vt Auentinũ hunc Auctorem & habuisse, & nonnullis in locis quà verba, qua sensum sublegisse, non vanè existimem. Quod verò Auentinus Paulum hunc duobus libris vitã G R E G O R I I complexum esse testatur, cum noster in libros distinctus haud sit, censeo Pauli opu-

ſculum in Epitomen hanc à VVolfharto eſſe cōtractum. Vt vt ſit, Auctor proximus ætati Gregorianæ haud longo interuallo fuiſſe videtur. In extrema ſiquidem pagina, vbi obitum Theodomari Iuuauienſis Epiſcopi commemorat, hæc ſubiicit: Hic, *videlicet Theodomarus*, ordinauerat noſtræ humilitatis Ordinatorem, Reuerentiſſ. ſcilicet Vdalricum Pataujenſem Epiſcopum, qui ante hoc ſeptennium poſt multos agones pro aſſertione Gregoriani dogmatis, cuius ad normam & electus, & promotus fuerat, obdormiuit in Domino Anno ætis ſuæ, C V. &c.

Hæc vir ille doctiſſimus & humaniſſimus. A quo tamen de Epitome vix perſuadeor. Nam in hac noſtra Hiſtoria adeò fusè Gregorij VII. res geſtæ deſcribuntur (excepta Berengarij damnatione, quæ à Paulo præteritur) vt nemo maiorem copiam meritò deſiderare poſſit.

In hac itidem Gregoriana Hiſtoria ex vetere exemplari exſcribenda, & cum autographo

pho conferenda, egregiam planè & fructuosam Catholicæ rei operam cepit R. P. Georgius Sturnus *Societatis nostræ, in Collegio Viennēsi Philosophiæ Professor, cui proinde, vt & clariß. Tengnagelio, Paulus Bernriedensis salutem vitamque suam; & omnes veri amatores, & Schismaticorum atque Hæreticorum osores, grates gratias debent. Vtinam alterum exemplar nancisci licuisset. Ego certè vt nāciscerer, nullis laboribus peperci. Sed frustra fui; hactenus quidem; sed non despero. Erit, qui à nobis inchoata perficiat, etiam Gerocho in lucem extracto. Fiat, fiat: neque enim aliud occurrit, quo desiderium meum explicem.*

DE ETYMO NOMINIS HILDEBRANDI.

P*LACET audire, quid originationum inuestigatores de Etymo huius vocabuli* Hildebrandus *tradiderint, cùm enim sectarij hoc nomen semper in ore circumferant, & Gregorium VII. Papam vix vnquam* Gregorium; *sed ferè semper* Hildebrā-

dum *appellitent; diſpicere oportet, num ſit eiuſmodi nomen, quod Gregorio probri loco oggeri iure queat, & num ſatis cauſſæ habeant, cur Hildebrandum, in* Hellebrandum, *veteres Schiſmaticos imitati, transforment.*

Quæ ſit notatio nominis Hildebrandus.

Anonymus de propriis nominibus Germanorum, quem quidam Lutherum exiſtimant. Exſtat tomo primo operis hiſtorici editi Baſileæ, Anno M. D. LXXIV. Et ſeparatim quoque Vrſellis Anno M. D. LIX. expreſſe ſub Lutheri nomine libellus iſte euulgatus eſt.

Eſt Brynn ſeu Brenn (vt antiqua carmina ✱ heroum indicant) galea, præſertim criſtata ſeu cornuta: ergo Brennus eſt Galeatius, & Brennburg vel ducis Brenni caſtellum vel Brennorum, ceu præſidium Galeatorum & armatorum ad tutandam regionem. Et ſcarabeus iſte maiuſculus, qui galeatus rubris cornibus & alis teſtaceis armatus, Husbrenner dicitur in noſtra regione. Hiltebrand pro Heltbrenn, id eſt gigas & heros Brennorum, ceu caput & dux eorum, hodie Häuptmann vber den reiſigen

✱ Heldenbuch.

Zeug/

Zeug/ Helt enim heroëm, velut Achillem vel Hectorem significat. Luitprand Rex Longobardiæ pro Lutbrenn, id est hominum galeatus, qui homines armis tutatur, diximus enim Luit, Lyt, seu Sueuicè Leute, significare homines numero plurali. *Licet verò in hac etymologia nimis violenta videatur mutatio* Brand *in* Brenn; *inde tamen elucet* Hildebrandũ *Luthero non esse* Hellebrandum, *hoc est*, inferni titionem, *vt Lutherani & Caluiniani nunc calumniantur*, *sed* Brennorum, *hoc est*, galeatorum Ducem; caput, præsidium, & tutamen. *Et verè talis* Hildebrandus *fuit Gregorius VII. Heroëm enim, Ducem & antesignanum se præbuit illi exercitui; ad quem hæc Apostoli Ephes. 6. exhortatio exstat.* State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, *&c.* & galeam salutis assumite, *&c.* *Quanta enim bella Heros iste, &, vt Germani appellant*, Helde, *(à quo Lutherus Hiltebrandi nomen deducit) susceperit, & feliciter tam contra aspectabiles, quàm inaspectabiles*

hostes

hostes confecerit; abundè docent cum alij, tum Paulus noster; ita vt non nisi nutu diuino Hiltebrandi nomen ei primitus obtigerit, pro cuius tam honesta Etymologia, est quòd Luthero, alioqui immerentissimo, gratias agamus: si tamen Lutherus est Auctor libelli, de quo antea.

Alia originatio vocis Hildebrandus.

A prædicta originatione non multum abit alia Goldasti Caluiniani, qui in Notis ad Paræneses Tyrolis Scotorum Regis putat eos, qui nominantur Celtæ, *veteribus fuisse* Cheld, *aut aspiratione duplicata* Hheld, *qui nobis nunc* Held. *Sic* Hiltebrandum *dictum, quasi,* Chelte Bren, *hoc est,* Celtam Brennum: *Et ab eadem origine descendere itidem ista:* Hiltebolt, Hiltiman, Hiltiuuin. *Et mulierum nomina* Hiltigart, Hiltrut, Hiltegunt, Adilhilt, Reginhilt. *Vbi iterum vides, in* Hildebrandi *vocabulo nihil esse* infernale *seu* Tartareum, *vt hæretici criminantur; sed omnia Heroica, ab* Celta *seu* Heroë & galea.

Auentinus in Nomenclatura propriorũ nominum. Helt, heros. Hyld, Huld, amor est. Hyldeprand, amoris titio. *Idem habet,* Luit-

Luitprand, populi titio & amor. *Sed* prand *siue* brand *in istiusmodi compositis pro* titione *accipi; multis parum sit verisimile: licet ita etiā sentiat Paulus noster in ipso Historiæ suæ vestibulo. Vtcunq; tamē sit, neq; Auentino in mentem venit, Etymon* Hildebrandi *ex Orco petere; sed ab* Heroë *vel* amore *sumpsit: cuiusmodi multa propria nomina Germani habent; vt* Huldreich, Huldenreich, Amor Regni, *siue*, amoris diues & plenus. *Vulgo*, Vlricus. *Priscis*, Hyldericus. *Celtis*, Chyldericus. Hyldeprecht, amari dignus. Hyldebertus. *Celtis*, Chyldebertus. Hyldegart, amoris hortus. *Huius generis plurima inuenies vocabula tam virorum, quàm mulierum in Catalogo Nominum propriorum, quibus Alemanni quondam appellati fuerunt. Tom. 2. Script. Alemannicorum.*

Fuit quoque maioribus nostris Brand gladius. *Quo sensu vocē illa Poëtæ Itali etiamnū vtuntur. Quid si igitur* Hiltebrand *seu* Hildebrand, *sit* Herois, *vel* amoris gladius? *Nam ridiculus mihi ille videtur, qui in libello, quem inscripsit*, etyma variorum nomi-

num, *&c. nobis hanc originationem procudit.* Hillebrant, Hillebrandus, Hillam ardens, amans, procans: *Saltem dixisset.* Hilt, *seu* Hiltam *amans; nam hæc duo sunt mulierum nomina, vt ex proximè citato Catalogo constat. Hactenus de nomine* Hildebrandi.

Gregorium Græcis idem esse, quod Latinis Vigilium; *&* Vigilantium, *(iam tamen probrosum & inauspicatum nomen, ob* Vigilantium *Hæreticum) notius est, quàm vt multis demonstrandum sit. Veteribus Alamannis erat Gregorius* Vuachar, Vuachere, Vuachiri. Vuacho. Vuahcho. *Porro Gregorium VII. Gregorij nomen non frustra tulisse, norunt cum gaudio Catholici: Schismatici & hæretici non sine gemitu.*

PAV-

PAVLI BERNRIEDENSIS DE REBVS GESTIS GREGORII VII. PONTIF. MAXIMI LIBER SINGVLARIS.

IGITVR [a] Gregorius Septimus, super quem verè primi Gregorij requieuit spiritus, [b] natione Tuſcus: Patrem habuit nomine Bonicum, & ipſe [c] Hiltebrandi ſortitus eſt in baptiſmo vocabulum, non ſine grandi præſagio futurorum. [d] Hiltebrandus enim Teutonicæ linguæ vernacula nuncupatione *peruſtionem* ſignificat cupiditatis terrenæ, qualem Pſalmiſta ſibi diuinitus impertiri precatur, dicens: Pſal. 25. *Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos, & cor meum.* Aptè verò in baptiſmo datum eſt hoc nomen, dicente Ioanne Baptiſta: Marc. 1. *Ego quidem vos baptizo in aquis in pœnitentiam; qui autem venturus eſt poſt me, fortior eſt me, cuius non ſum dignus calceamenta portare: ipſe baptiZabit in Spiritu ſancto, & igne.* De hoc igne ipſe Saluator ait: Luc. 12. *ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat.* Quoniam ergò vir iſte *ignito eloquio* Domini repulſurus erat à domo Dei ignita iacula inimici, non incongruè prætulit incendium

a *Exordium hoc indicare videtur præceßiſſe præfationem Pauli, omiſſam ab illo, qui varias vitas, & in illis hanc Gregorij, in vnum volumen comportauit.*

b *Vide Baron. Tom. 11. Anno 1073. N. 16.*

c *Etiam hodie Germanis Hiltebrandi nomẽ vſitatum eſt. Hæretici ex odio* Hellebrãdum, *quaſi* infernalẽ titionem *ignominioſè nuncupant, quæ criminatio vetus eſt, vt paulò pòſt ex ipſo Paulo audies.*

d *Etymon nominis* Hildebrandi, *& eius ratio.*

Pſal. 118.

appellatione, quod exhibiturus erat feruentissima charitatis, & veritatis attestatione.

[a] Habemus adhuc firmiores in eo diuini feruoris præmonstrationes, ex quibus eum quondam Eliæ Prophetæ assimilauimus, cum fortè Isidorum de ortu & obitu Prophetarum legeremus. Ibi enim, [b] si memoria non fallit, caput Eliæ recens nati globo ignis traditur illustratum, ad præsignandum videlicet diuinæ æmulationis ardorem, quo tandem inflammandus erat contra præuaricationes pessimorum Regum, atque seductiones pseudoprophetarum; Simili modo & Gregorij, siue Hiltebrandi paruuli vestibus scintillę ignis visæ sunt emicuisse, ad prænotandum sine dubio sancti zeli feruorem, quo & ipse igniendus erat contra grauissimas insolentias [c] Heinricianæ vesaniæ, & contra intolerabiles effrænationes sacerdotalis incontinentiæ: hanc autem scintillarum visionem sæpius ostensâ primitus in eo Cluniacensis monasterij [d] Pater sanctus Maiolus fertur adnotasse, atque illud B. Ioannis Baptistæ adaptasse: *Iste puer magnus eris coram Domino.*

Denique vt cunctas visiones ignis, quas de eo comperimus, sine intermissione cōmemoremus: [e] visa est etiam de ipsius capite quodam tempore flamma procedere, ad expressiorem similitudinem Eliæ, si ætatum fulciremur cooperatione. Verum, sicut illud prophéticæ increpationis prodigium contigit in infantia; ita istud Apostolicæ examinationis ostentum accidit in ætate perfecta.

Fuit & in hoc aliqua similitudo Eliæ, quod contem-

ptus

a *Alia ratio, cur iure Hildebrandi nomen tulerit.*

b *Hæc non leguntur apud Isidorum lib. de Vita & morte Sanctorum; sed in illo, qui inscribitur* de Prophetarum vita & interitu; *Albano Torino Interprete; & exstat inter opera Latina S. Epiphanij cuius etiam nomen præfert. Eadem leguntur in Synopsi Dorothei de Vita & morte Prophetarum. Similes ignis fulgores aliquando circa aliorum Sanctorum capita visi sunt. Vide Sulpitium Dialog. Tertio de S. Martino. Ribad lib. 1. de Vita R. P. N. Ignatij, & primam Apologiam pro Vita B. P. Ignatij lib. 1. cap. 10.*

c *Nam cum Simoniacis & luxuriosis clericis Gregorio perpetua pugna fuit.*

d *De quo Martyrolog. Rom. 11. Maij. Sur. Tom. 3.*

Luc. 1.

e *Similia prodigia olim in Ethnicis quoque visa, prosperi euentus indicia. Vide Valerium Max. lib. 1. cap. 6.*

4. Reg. 2.

ptus à quodam calumniatore terribiliter vindicatus est cælesti igne. Nam cum esset Archidiaconus Antecessoris sui.[a] Alexandri, pauper quidam intolerabilem sustinens sibi hæreditatis ablatę iniuriam, ab iniquissimo, & metuendæ potentiæ viro, flebilem querimoniam detulit Pontifici Romano. Verùm, cum propterea sibi quoque damnum ab animo irreuerenti & infrunito subeundum formidaret, & iusta sententia misericordiam sublevare trepidaret, iustus Hiltebrãdus, quasi Leo confidens, cum primum Pontificem ad exserendam vltionem excitare, & confortare tentasset, sed cum à pusillanimitate spiritus nequaquam liberare præualuisset, sibi vicem illam misericordiæ, & veritatis committi postulauit. Qua protinus accepta, sententiam anathematis in prædonem dedit. At ille, vel non habens, vel erubescens habere videri timorem tanti iudicij: cum exinde tertia die solitò exultantis, vel insultantis equestrem militiam inter commilitones ventilasset, subitò fulminis ictu percussus; veluti durus Pharao, in stagno ignis ardentis submersus est.

a Alexander II. immediatus Gregorij antecessor.

Memorabile exemplum iustitiæ Gregorianæ.

Hildebrandus raptorem excommunicat.

En miserabilem raptoris interitum.

Interea vidit illud famosum somnium, Pontificalis excellentiæ, & efficaciæ vaticinium, quod scilicet ex ore eius ignis exiret, qui totum mundum igniret. haud dubium,[b] quando ille ignis, quem Dominus IESVS Christus misit in terram, & voluit vehementer accendi. Verùm non sic impij interpretati sunt, neque sic malignantes experti sunt: Nam quia Spiritum sanctum blasphemauerunt, eumque in seruo suo arguentem de peccato,[c] *infernalem titionem* vocauerunt: iusti DEI vltione, irremissibili delicto obligati, perpetuam miseriam malignæ appellationis inciderunt, & mirum in modum, quod piis erat salutiferum, impiis factum est mortiferum.

b quia Luc. 12.

c Hic vides vnde recentiores Haretici hoc conuicium in Gregorium VII. acceperint.

3. Reg 18. Gen. 4. 3. Reg. 8.

Hic succedit miraculum non solum Eliæ, sed etiam iusti Abel, & sapientissimi Salomonis, nec non & aliorum Patrum exemplis gloriosum; quorum videlicet libaminibus illapsa est per speciem ignis gratia sancti Spiritus. Domino namque auctore sublimatus in specula Apostolorum Petri & Pauli, cum in vniuersam terram produceret sonum eorum, & in fines orbis terræ disseminaret verba eorum, [a] moderni Neronis scilicet quarti Heinrici Regis, cuius flagitiis, & facinoribus omnis prædicatio veritatis, velut ignis vrens, intolerabilis erat, grauissimam contra se persecutionem commouit, ideoque necessitate compulsus fugere de ciuitate in ciuitatem, Christianissimæ Comitissæ Mathildis tutelam ad tempus expetiit.

a Vide Brunonem de Bello Saxonico.

Mathildis Comitissa.

Psal. 75.

Cumque apud eam *in pace factus esset locus eius, & habitatio eius in Sion*, hoc est, in specula diuinæ contemplationis, recurrente temporũ rota, fortè imminebat dies maximè dedita Pontificalibus officiis, quæ nuncupari solet *Cœna Domini*. Hanc ergò celebraturus, adiit Abbatiam, vocabulo [b] *Nonantulam*, sanctorum prædecessorum eius Siluestri, & Adriani patrociniis gloriosam. Ibi nempe sacrosanctis insistens ministeriis, cum iam consummaret sanctificationem chrismatis, subitò cælitus inflammante benedictum liquorem claræ speciei ignis, conglorificatus est antiquis Patribus signo diuinæ acceptionis.

b De hoc Monasterio extat tres Epistolæ Ioannis VIII. Pontif. Max. Epist. 47. 48. 49. Tom. 3. Concil. Edit. Binniana.

11. Sed iam congruum videtur, miracula de igne in mirabili exstinctione ignis finire, quæ in Chronicis venerabilium virorum hac occasione legitur accidisse. Cum prædictus Heinricus Romanæ ciuitatis mœnibus hostili manu assedisset, & ob hoc ignem quodam loco iniecisset, vt populo à tutãdis propugnaculis ad auertendã

com-

combuſtionis pericula conuerſo, ſine prohibitione irrumperet; intelligens hanc verſutiam fortiſſimus in fide Chriſti Gregorius, ſignum Crucis appinxit, & velut Tiberis inundantiam effunderet, incendium protinus exſtinxit, plebemque ad propugnacula defenſanda redire præcepit.

Signo ſanctæ Crucis incendium exſtinguit Gregorius. Idem teſtatur Bertholdus Cōſtantienſis in Chronico Anno 1082.

Nobis etiam redire placet ad commemorandam pueritiam eius, in qua auunculo ſuo Abbati Monaſterij S. DEI Genitricis MARIÆ in Auentino monte ad inſtructionem liberalis ſcientiæ, & compoſitionem moralis diſciplinæ à parentibus commendatus, in breui oſtendit ſpectabiles flores vtriuſque nutrimenti. Iam verò adoleſcentiam ingreſſus, profectus eſt in Franciam [a] domiturus inibi carnis petulantiam & moleſtia peregrinationis, & inſtantia eruditionis. Inde poſt aliquot annos Romam rediturus, occulta DEI præparatione, moram fecit aliquantum temporis in aula Heinrici III. vt quia ſublimandus erat in culmine ſacerdotij, profectus eius manifeſtus fieret omnibus ex alta ſpecula Regni. Hinc ipſe Imperator aiebat: nunquam ſe audiſſe hominem, cum tanta fiducia Verbum Dei prædicantem; Probatiſſimi quoq; Epiſcoporum Reipublicæ conſulentium admirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore eius.

Pueritia Gregorij.

a ad Monaſterium Cluniacenſe.

Verſatur Gregorius in aula Henrici III.

Teſtimonium Imp. de Hildebrando.

Poſthæc Romam reuerſus, cum ſtudio perfectionis inſiſteret, & accepta diuinitus talenta intellectus atque operationis duplicare ſatageret, torpentes domeſticos ſenſit inimicos, & illud veritatis elogium probauit: *nemo Propheta acceptus eſt in patria ſua.* Proinde parcere volens inuidiæ, & maiorem charitatis fructum quærere, ingredi ſtatuit in partes Germaniæ, & Galliæ. Cumque veniſſet ad [b] Aquas pendentes, apparens ei in viſione B.

Romam redit.

Luc. 4.

Parat iter in Germaniam & Galliam.

b Vrbs Italiæ.

Apparet ei S. Petrus.

Petrus,

Petrus, qui iam aſcenſiones eius in cathedram ſuam diſponebat, prodire eum vlterius prohibebat. Ipſe autem fallacem exiſtimans imaginem, à propoſito itinere nõ reflexit. Item ſecundæ noctis ſimilem viſionem præteriuit. Tum verò tertia nocte cum maximo terrore ingerens ſe facies Apoſtolica, grauiter eum luiturum, ſi non reuerteretur, intentauit; ſicque eum in Romanę Eccleſiæ ſolatium reuocauit.

Vetatur vlterius progredi.

In diebus illis, mortuo Damaſo ſecundo, ſucceſſit nonus Leo; qui, laudabilis viri prudentiam, & ſanctitatem ex corde veneratus, & amplexatus eius per omnia conſilia, [a]incepit; & hæc eorum concordia plurimum in agro dominico ſpinis erutis fructificauit.

Succeſſit Leo Damaſo Anno Chriſti 1049.

a fort. ſequi incepit.

De amicitia Leonis IX. & Hildebrandi lege Baron. Anno M. XLIX.

Interea Subdiaconus ab eodem Papa ordinatus, monaſterio S. Pauli miſerabiliter deſolato, prælatus eſt, tali primitus viſione confortatus. Apparens ei B. Paulus in Baſilica ſua ſtabat, ac palam manibus tenens ſtercora boum, de pauimento leuabat, ac foras iactabat. Cumque ſpectator ocioſus aſſiſteret, increpabat eum Apoſtolus, quare non ſe adiuuaret, iuſſitque eum palam apprehendere, & fimum, ſicut ipſe faceret, eiicere. Latrunculis enim Campaniæ diripientibus ſubſidia alimoniæ, in tantum languorem inciderat obſeruantia ſanctitatis & Regulæ, vt & armenta licenter ingredientia domum orationis fœdarent; & mulieres, in Refectorio neceſſaria miniſtrantes, famam pauciſſimorum, qui remanſerant, monachorum dehoneſtarent. Eliminata igitur omni ſpurcitia, & recuperata victualium ſufficientia, congregauit honeſtam multitudinem Regularium monachorum: quorum religione, & diſciplina venerabiliter vſque hodie pollet locus iſte.

Fit Abbas Monaſterij S. Pauli.

Hildebrando apparet S. Paulus.

Fœdius Monaſterij S. Pauli ſtatus.

Reformatur ab Hildebrando.

Denique tam ſingularem cœpit habere fiduciam ſuper opitulationibus precum illorum, vt, ſi quando non liberaretur ab aduerſitatibus, certiſſimũ ei ſignum fieret, alicuius delicti impedimentum eſſe inter eos; quo præſentiæ ipſius examinatione correcto, ſolito curſu liberationem eius acceleratam [a] ferret oratio. Beatus planè Pater, & beati filij Mater, quoś inter ignorantia, & impunitas culpæ moram non potuit habere, ſed exemplo quidem Ioſue prodita, *in ſpiritu lenitatis*, ſecundum Apoſtoli præceptum, caſtigata eſt. Si qui tamen, cuiuſlibet profeſſionis fuerint, maiores culpas, & maximè ad immunditiam, vel ſacrilegium pertinentes apud S. Paulum committere præſumpſerunt, mox in Apoſtolicæ reuerentiæ [b] ab exterminatore perierunt. Sicut enim primi Gregorij tempore [c] B. Andreas Apoſtolus vltor exſtitiſſe legitur [d] ſui ſanctuarij: ita & in diebus Hiltebrandi, eiuſdemque Gregorij VII. B. Paulus Apoſtolus vindex enituit ſui ſanctificij, vtroque ſcilicet Apoſtolo cooperante [e] ſuo operario.

Quantum ſpei poſuerit Hildebrandus in fratrum ſuorũ precibus.

a *M. S. Fores.f. ferebat.*

Ioſ.7.

Galat.6.

b *Hic deeſt aliquid. Fortè repon.* honorẽ, *vel* vindictam.

Ioan. Diac. lib. 4. vita S. Gregorij cap. 97.

Plurimis documentis probatum eſt in eodẽ (*S. Gregorij*) fornicationis contagione pollutos diu ſubſiſtere omnino non poſſe.

c *Lege Ioan. Diac. lib. 4. cap. 96. 94.* d *Monaſt. à S. Gregorio exſtructum ad ſcauri cliuum in honorem S. Andreæ Apoſtoli. Diac. lib. 1. cap. 6.* e *Gregorio I. & Gregorio VII.*

Interea ſpiritualis agricola, ſanctus videlicet Leo (IX.) Papa, conſiderans, & admirans multum fructum palmitis huius, eo quòd *ipſe maneret in Chriſto, & Chriſtus in ipſo*; dilatauit in eo manſionem Chriſti perimpoſitionem Ordinis Leuitici, & vt fructuum plus afferret Romanæ Eccleſiæ, Archidiaconum inſtituit.

Ioan. 15.

Fit Archidiaconus Eccl. Rom.

Poſthæc in partes Galliarum directus, ita creditum ſibi Apoſtolicæ vicis exhibuit officium, vt meritò cum Apoſtolo dicere poſſet: (2. Cor. 2.) *DEO gratias, qui ſemper triumphat nos in Chriſto IESV, & odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per nos in omni loco. quia Chriſti bonus odor ſumus*

In Galliã proficiſcitur, Anno 1055. miſſus, à Victore II. Baronius dicit, eum tunc adhuc fuiſſe Subdiaconum.

D DEO,

DEO, in iis, qui salui fiunt; & in iis, qui pereunt; aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam. *Subdiaconum idem intellexit; quod Paulus per Archidiaconum.*

Et probat ex Desiderio Cassinensi. Fortè Desiderius per

Primam sanè odoris huius fragrantiam [a] Lugdunum, quæ prima sedes est Galliarum, synodali discussione suscepit. Nam sicut Papa [b] Kalistus narrare consueuit, prima Concilij die, proclamatus est quidam Pseudoëpiscopus de Simoniaca Pontificalis culminis ascensione; sed quia ad finem perduci non potuit probatio, in sequentem diem prolata est. Interim quid faceret sibi malè conscius? Quò se verteret? adamante duriorem iudicis mentem nullo munere ausus est attentare, non dubitans se per hoc ardentissimum veritatis amatorem magis exasperare, quàm placare. Data igitur pecunia, oppilauit ora tam accusatorum, quàm testium, & cooperante securitatis insolentia, tumidus crastinæ sessioni cognitoris insultauit dicens: *Vbi sunt, qui me accusabant? nemo me condemnauit.* Ad hæc zelotes DEI altè gemitu suspirans, & frixorium cordis sui super illis, qui corrupti erant, dedignatiuo gestu significans, ait ad corruptorem: Credis, ô Episcope Spiritum sanctum vnius cum Patre, & Filio esse substantiæ, & Deitatis? Quo respondente, credo. Dic, inquit, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.* Cumque hunc versiculum ad commendandam sanctæ Trinitatis fidem à Nicænis Patribus hymnizando prolatum, & B. Hieronymo pro succentu singulorum Psalmorum [c] Damaso Papæ commendatum, fiducialiter adorsus fuisset; *Gloria Patri, & Filio,* dicebat; sed, Spiritum sanctum nominare minimè valebat. Secundò tentare admonitus, defecit in *Filio.* Tertiò repetere permissus, obticuit in *Patre.* Tunc demũ pedibus Apocrisiarij prouolutus, Simoniacum se

a *Lege Bar. Anno M.LV. N.15. & seq.*
b *Callistus, qui Pontificatum iniit Anno M.D XIX. Videtur Paulus, cum Romæ esset, Callisto familiaris fuisse.*

Mirabilis pœna Simoniaci.

Lege Bar. Anno 1055. Vide etiam Apolog. pro Greg. VII. Tom. 2. Bellar. Defens. fol 31. Eand. Hist. refert Desiderius Abbas apud Bar. Petrus Damianus, & Malmesburiensis lib. 3. de gestis Regum Angliæ.

c *Vide lectiones Breuiarij Rom. festo S. Damasi.*

se esse professus est. Qui mox, vt ab Episcopatu depositus est; *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, clara voce personuit. En his diuinæ cognitionis indiciis feruntur nonnulli Pseudoëpiscoporum compuncti, malas conscientias spontanea confessione prodidisse, & iniustè acquisitas dignitates, iustè dimisisse.

Multi exemplo mulctati Simoniaci ad meliorem mẽtem redeunt.

Idem venerabilis Archidiaconus Synodum tenuit, cui Hugo Cluniacensis Abbas interfuit: in qua Episcopum quendam ordine iudiciario deposuit. Inde simul ambo profecti ad flumen quoddam peruenientes trãsuadabant. Archidiaconus verò præcessit Abbatem. Transmisso igitur flumine, conuersus retrò respexit, & dixit: cur [a] talia de me cogitasti? Abbas verò respondit: Tu ne es DEVS, qui cogitationes hominum te scire asseueras? DEVS, inquit, non sum: sed tamen, quæ in animo voluebas audiui. Dixisti enim in corde tuo, [b] magis Episcopum illum caussa iactantiæ, quàm zelo DEI deposuisse. Perculsus Abbas conscientia: rogo te, inquit, per charitatem DEI, vt edicas mihi, quomodo hoc sentire potuisti? quia venientem te, inquit, per alueum fluminis respexi, & quasi filum tensum ab ore tuo vsque ad aures meas: inde, hoc perpendisse sensi.

a Hildebrandus occultas cogitationes cognoscit.

b me

Altera item die, cùm ambo, Archidiaconus videlicet, & prædictus Abbas Cluniacensis, Ecclesiam quandam ingressi fuissent, Camerarius Abbatis stans ad orationẽ, clam aliquos nummos è marsupio protulit, atque pro expensis tribuendos de manu in manum calculauit. Interrumpens autem orationem Archidiaconus vociferando: exi diabole; ac Ecclesiam eum relinquere coëgit. Tum Abbas: inhumanè, inquit, agis, quòd neque orationem nos complere permittis. Orationem, ait, Monachi tui sciscitare, & cur id fecerim,

Exemplum cuiusdam, qui in templo nummos numerabat.

poteris cognoscere. Requirens igitur Abbas, inuenit, quod nummos computasset. Consequenter Archidiaconus intulit; & ego teterrimum spiritum ante ipsum hoc idem simulare vidi.

a *Idem refert Malmesburiensis lib. 3. de Gest. Reg. Angliæ. Baron. commemorat Anno M.LXI.*

Prænidet Hildebr. futuram pestilentiam.

[a] Eodem itinere venerunt ad quandam ciuitatem multa mortalitate laborantem: in qua vidit Angelum DEI erecto gladio paratum ad occisionem. Vnde, cùm irent ad Oratorium secundum consuetudinem, rogabat Abbatem, vt breuiaret orationem, & quantocyus relinqueret ciuitatem, alioquin omnes perituri essent. Dicto parens Abbas velociter reuersus est ad hospitium, & ecce reperit duos viæ socios repentina morte prostratos. Cumq; festinantissimè deseruissent locum pestilentiæ, Abbas iam potitus sciscitãdi libertate, percunctatus est venerabilem Leuitam, quid vidisset, quod tantam properationem indixisset: &, quod prædictum est, audiuit.

b *Stephanus X. qui post Victorem II. Pontificatum iniit Anno M.LVII. mortuus M.LVIII.*

c *De hoc Benedicto lege Bar. M.LVIII. & de Electione Nicolai II. ibid.*

d *Anno M.LXI.*

Inter hæc, Romam proficiscens, cum audisset, mortuo [b] Stephano Papa [c] Benedictum quendam ab iniquis, & importunis hominibus contra Canones in Apostolica sede substitutũ, magis accelerauit iter suum, collectaque Synodo Episcoporum in Tuscia, Benedictum quidẽ sancti Spiritus iudicio condemnauit: Gerhardum verò Florentinę ciuitatis venerabilem Episcopum communi bonorum consensu electum, Apostolicæ sedi inthronizauit, atque Nicolaum II. nominauit. Hoc autem post biennium defuncto, successit [d] Alexander II.

Miraculum ab Hildebrando patratum.

Huius Camerarius nomine Ioannes narrare solebat factum in semetipso diuinæ curationis miraculum per venerabilem Hiltebrandum adhuc Archidiaconum. Nam cum idem Ioannes apud Tusculanum nimis

mis acri febrium dolore fatigaretur, misso nuncio, beatum virum rogauit obnixè, ne pigritaretur venire vsque ad se. Nec mora; quia boni nuncij hominem esse cognouit, venire non renuit. At ille nimio gaudio repletus in aduentu eius, traditis ei omnibus suis, commendauit etiam, humiliter implorans, vt communem Dominum pro se deprecari, ac religiosos homines in id ipsum curaret adhortari. Tunc vir DEI domestica pietate ab intimis visceribus commotus, eiectis omnibus, se diutissimè in orationẽ cum lacrymis absq; verborum strepitu dedit. Cõpleta oratione, Comitissam, cum qua idẽ Ioannes morabatur, vocauit, eamq; vt refectionem, pullũ videlicet gallinæ, infirmo præpararet, hortatur. Cui renitenti, eò quod lõga debilitate stomachum adeò infirmatum esse non ignorauit, vt etiã ante aliquot hebdomadas cibum percipere fastidierit: Vir DEI respondet: sine modò. Scias enim, quòd tam festinanter non præparabitur, quomodo ipse desiderabit. hoc ita res probauit. Nam sufficienter refectus obdormiuit soporatus, ac de omni illa validissima inualetudine sine mora conualuit.

Iterum vir beatus ad Ecclesiarum directionem à Domino Papa destinatus, cum inter multa bona opera, quæ operatus est, Antistitem quendam falsis criminibus impetitum à malignantium calumniis, duce spiritu veritatis, eripuisset, Romam reuersus Basilicam PETRI Apostoli causa orationis, & gratiarum actionis ingressus est. Erat ei familiare diuerticulum ad B. MARIÆ DEI Genetricis iconem consistentem intra eandem Basilicam, vt ante eam orando procideret, & plorando cor suum effunderet. Igitur cùm hac vice secundum hanc consuetudinem

Hildebr. cultor Deipara.

Coram imagine D. Virginis preces fundit.

factùrus accessisset, vidit, quod dictu mirabile est ipsam imaginem lacrimas stillare, & quasi dolorem suum pro aliqua dilecti sui molestia significare. Ipse autem repletus stupore & exstasi, postquam satis in admirationem defixus est, lacrimis lacrimas vbertim reddidit, & supplicatione cõpleta, Lateranense Palatium salutaturus Domnum Papam reuisit. Qui mox perlati ad eum falsi rumoris excipiens indiciũ, quòd videlicet pro muneribus prænotatum iustificasset Episcopum, patenter dedit intelligi, quid in sacra imagine significasset similitudo condolendi. Verùm cùm sapientia, quæ lucebat in vultu eius, rationem cœpisset reddere, erubescebant omnes, qui in præsentia erant, aduersarij eius, & iuxta B. Hieronymum, falsus rumor citò opprimebatur, & mordax lingua citò confodiebatur: quippe vita ipsius, voce & exemplo commendabatur. Inde cum prædicto more solito repeteret imaginem, conuerso miraculo, vidit eam arridere sibi tanquam triumphatori.

Imago D. Virginis lacrymatur.

Falsò accusatur apud Alexandrum II.

Quid significarint lacrymæ imaginis.

Falsitas mox patefit.

Imago Deiparæ arridet Hildebrando.

Ne autem hæc miracula quamuis de sanctis, tantum de insensatis rebus, incredibilia videantur: ex probabilioribus Orthodoxorum Patrum scriptis fidẽ dare volumus, quædam ex his mutuantes exempla, quæ cõtra huiusmodi incredulitatem non putamus inualida. Sic enim legitur in Actionibus septimi vniuersalis Cõcilij autoritate primi Adriani Papæ collecti: *Narrauit nobis Dionysius Presbyter Ecclesiæ Ascalonis de Abbate Ioanne Anachoreta dicens: quia hic magnus in præsenti generatione fuit homo & ad statum suum DEO placentem hoc de eo miraculum asserebat:* In specu, inquiens, senex sedebat in *partibus Sochus* [a] *possessionis ab Hierosolymis miliariis IX. ferme distantis. Imaginem autem habebat senex in specu sanctæ, & intemeratæ Dominæ nostræ DEI genitricis, & semper*

Synodus Nicæna II. Act. 5. ex Sophronio in Prato spirituali cap. 180.

a Synod. Nic. Vbi possessionem habebat milliaribus ab Hierosolymis viginti paruis.

per Virginis Mariae, habentem in vlnis Christum Dominum nostrum. Quotiescunque igitur volebat quoquam pergere, aut ad eremos longinquas, aut Hierosolymam ad adorandam sanctam Crucem, & sancta loca, vel etiam in Sina monte oraturus, aut ad Martyres, qui ab Hierosolymis multis spatiis aberant.

Erat enim amicus Martyrum oppido senex: Nam, nunc quidem ad S. Ioannem, Ephesum; nunc verò ad S. Theodorum [a] *Eucharetam, aut ad S. Theclam Seleuciam pergebat, vel ad S. Sergium* [b] *Araphani, praestruebat candelam, & succendebat, sicuti habebat consuetudinem: & ad deprecationẽ stans, vt iter sibi dirigeretur; dicebat ad Dominam, in imaginem eius attendens: Sancta Domina Dei genitrix, quoniam viam habeo longam ad ambulandum, multorum dierum spatium habentem, de candela tua curam habeto, & inexstinguibilem eam secundum meum propositum custodi. Ego enim adiutorium tuum comitem habens vadam. Et his ad imaginem dictis, abibat: & proposito itinere completo, reuertebatur aliquando quidem mense vno, aliquando verò duobus, vel tribus, nonnunquam quinque, aut sex moratus, & sic inueniebat candelam ordinatam, & ardentem, vt eam ad iter agendum egressurus sinebat; nunquam illam aliquando à semetipsa exstinctam vidit: neque à somno surgens, neque ab eremo rediens in speluncam.*

a Euchaitam.
b Soph. Sarabhas.

Item ex eisdem Actionibus ex vita S. Theodori Archimandritae. *Cùm esset annorum quasi XII. facta est mortalitas ex bubone in illa villa, ita vt & ipse infirmaretur penè ad mortem. Porrò detulerunt eum in oratoriam domum S. Ioannis Baptistae, quae erat iuxta villam, & strauerunt eum ad introitus altaris. Porrò supra illum in receptaculo crucis stabat imago Saluatoris Iesu Christi. Cumque ex dolore bubonis cruciaretur, repentè de imagine ceciderunt super eum roris*

Nic. Synod. Act. 4. Exstat in vita S. Theod. Tom. 2. Surij. Vide Tom. 1. de S Cruce lib. 1. cap. 91.

gutta, & statim, gratiâ D E I, *à dolore conualuit, & sanus effectus est, & iuit domum suam.* His exemplis ad astruendam fidem sufficere valentibus, ad nostræ narrationis ordinem redeamus.

Visio Hildebrandi. Igitur venerabilis Hiltebrandus vidit visionẽ, Apostolicæ pietatis in proximo suscipiendæ præsignationẽ. Apparuit ei Simon magus tripudians, & exultans in naui: & ipse sibi videbatur illũ insilire, & colluctando pedibus subactum insolubilibus nexibus vincire. *Quid hæc visio portenderit.* Quod nauis Ecclesiam significet, rarus est, qui ignoret. In qua nimirum Simon magus ante beati viri huius Apostolatum longè, lateque per suos sequaces sacrilega venalitate luserat, liberè scilicet, & impudenter emens, ac vendens Ecclesiasticas dignitates. Quomodo autem per hunc athletam D E I prostratus, & alligatus sit, suo loco dicemus.

Alia visio. Per idem tempus quidam Pisani pernoctabant in Basilica B. Petri gratiâ orandi: cùm ecce vident ipsum Principem Apostolorum in eâdem domo sua, cum hoc prædestinato hærede suo deambulantem, eiq; præcipientem, vt stercora diuersorum iumentorum, quæ sparsim inibi iacere videbantur, in saccum, qui cominus haberi cernebatur, congereret, & dorso imposito egereret. *Similis supra D. Pauli in Monasterio S. Pauli.* Et quidem per hæc stercora luxurias, & spurcitias diuersorum hominum, maximè autem Nicolaitarum, & quarti Heinrici Patroni eorum significari, in promptu est. *Quid sibi voluerit hæc visio.* Sed quomodo & portata, & exportata sint, suo tempore, Deo aspirante, demonstrabimus.

Nunc electionis eius post mortem Alexandri Papæ, legitimum ordinem, prout ipsi electores eius conscripserunt, proponamus.

Quo-

QVOMODO GREGORIVS VII. PAPA ELECTVS SIT.

REGNANTE Domino nostro *IESV Christo, Anno clementissimæ Incarnationis eius M.LXX.III. Indictione & Luna XI. decimo Kalend. Maij, feria secunda, die sepulturæ Domini Alexandri, bonæ memoriæ, secundi Papæ, ne sedes Apostolica diu lugeat, proprio destituta Pastore, congregati in Basilica B. Petri ad Vincula, nos sanctæ, Romanæ, Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ Cardinales, Clerici, Acolyti, Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, præsentibus venerabilibus Episcopis, Abbatibus, Clericis, & Monachis, consentientibus plurimis turbis vtriusque sexus, diuersique ordinis acclamantibus: Eligimus nobis in Pastorem, & summum Pontificem, virum religiosum, geminæ scientiæ prudentia pollentem, æquitatis, & iustitiæ præstantissimũ amatorem, in aduersis fortem, in prosperis temperatum, & iuxta Apostoli dictum, bonis moribus ornatum, pudicum, modestum, sobrium, castum, hospitalem, domum suam bene regentem, in gremio huius matris Ecclesiæ a pueritia*

Decretũ Electionis Hildebr. in summum Pontificem. Exstat lib. 1. Epist. Gregorij VII. init.

Encomia Gregorij VII.

E. *satis*

ſatis nobiliter educatum, & doctum, atque pro vita merito in Archidiaconatus honorem vſque hodie ſublimatum, Hildebrandum videlicet Archidiaconum, quem à modo vſque in ſempiternum & eſſe, & dici GREGORIVM Papam, & Apoſtolicum volumus, & approbamus. Placet vobis? placet. Vultis eum? Volumus. Laudatis eum? laudamus. Acta Romæ X. Kalend. Maij, Indictione XI.

Ipſe quoque Gregorius de electione ſua continuò has miſit epiſtolas.

GREGORIVS IN ROMANVM PONTIFICEM ELECTVS, DESIDERIO Abbati Monaſterij S. Benedicti Montis Caſſini, ſalutem in Chriſto IESV.

Epiſt. Greg. VII. de ſua Electione ad Deſiderium Abbatem Caſſin. lib. 1. epiſt. 1.

DOMINVS noſter Papa Alexander mortuus eſt, cuius mors ſuper me cecidit, & omnia viſcera mea concutiens, penitus conturbauit. Nam in morte quidem eius Romanus populus contra morem ita quieuit, & in manu noſtra conſilij frena dimiſit, vt euidenter appareret, ex DEI miſericordia hoc prouenifſe. Vnde, accepto conſilio, hoc ſtatui-

tuimus, vt post triduanum ieiunium, post Litanias, & multorum orationem eleemosynis conditam, diuino fulti auxilio statueremus, quod melius de electione Romani Pontificis videretur. Sed subitò cum prædictus Dominus noster Papa in Ecclesia Saluatoris sepulturæ traderetur, ortus est magnus tumultus populi, & fremitus, & in me quasi vesani insurrexerunt: ita, vt cum Propheta possim dicere; Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ. *Psal. 68.* *Et;* Timor, & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. *Psal. 54.* *Sed quia in lecto iacens valdè fatigatus satis dictare nequeo, angustias meas enarrare supersedeo. Te igitur per omnipotentem Dominum rogo, vt suffraganeos fratres, & filios, quos in Christo nutris, ad exorandum DEVM pro me prouoces, & ex vera charitate inuites: quatenus oratio, quæ me liberare debuit, ne incurrerem periculum, saltem tueatur in periculo positum.*

Petit precum suffragia & auxilia à Desiderio.

E 2 *Tu-*

*Tu autem ipse quantocyus ad nos venire non prætermittas, qui quantum Romana Ecclesia te indigeat, & in prudentia sua fiduciam habeat, non ignoras. * Dominam Agnetem Imperatricem, & Rainaldum venerabilem Cumanum Episcopum ex nostra parte saluta: & quantum ergà nos dilectionis habuerint, nunc vt ostendant, nostra vice fideliter obsecra. Dat. Romæ. IX. Kal. Maij; Indictione vndecima.*

* Vide Baron. M. LXXIII. Num. 29. Ad hunc Rainaldum est Epist. 20. lib. 1. Epist. Gregorij.

GREGORIVS IN ROMANVM PONTIFICEM ELECTVS GOTTIFREDO Duci, salutem in Domino IESV Christo.

Godefridus Dux, Beatricis Maritus, lib. 1. Greg. Epist. 9.

GRATA nobis est lætitia tua, quam in literis tuis de promotione nostra te habere cognouimus, non vt hoc aliqua causa nostra delectatio faciat, sed quod eam ex fonte syncera dilectionis, & fideli mente deriuatam esse, non dubitamus. Nostra enim promotio, quæ sibi, cæterisq; fidelibus piam de nobis existimationem, & gaudium administrat, nobis interni doloris amaritudinē, & nimiæ anxietatis angustias generat. Videmus enim quanta

ta

ta nos solicitudo circumstat: sentimus, quantum nos suscepti oneris sarcina grauat; sub quibus, dum nostræ infirmitatis conscientia tremit, anima nostra in Christo potius dissolutionis requiem, quàm in tantis periculis vitã cupit. In tantum quippe commissi nobis officij consideratio nos solicitat, vt nisi in orationibus spiritualium hominum, post DEVM aliqua fiducia nos sustentaret, curarum immensitate mens nostra succumberet. Peccatis enim facientibus, ita penè totus mundus in maligno est 1. Ioan. 5. *positus, vt omnes (& præcipuè qui in Ecclesia Prælati sunt) eam potius conturbare, quàm fideli deuotione defendere, vel celebrare contendant: & dum suis aut lucris, aut præsentis gloriæ desideriis inhiant, omnibus, quæ ad religionem, & iustitiam DEI pertinent, se velut hostes opponant. Quo magis nobis dolendum est, qui susceptum vniuersalis Ecclesiæ regimen in tanta difficultate, nec ritè administrare, nec tutò deserere possumus.*

Cæterùm quia fidei, & constantiæ virtutem (donante DEO) in te sitam esse cognouimus: omnem, quam oportet, in charissimo san-

cti Petri filio in te fiduciam habentes, animum tuum de nostra itidem constantissima dilectione, & erga honores tuos promptissima voluntate, nequaquam dubitare volumus.

Rex Henricus.

De Rege verò mentem nostram, & desiderium plenè cognoscere potes; quod, quantum in Domino sapimus, neminem de eius præsenti, ac futura gloria aut solicitiorem, aut copiosiori desiderio nobis præferri credimus. Est etiã hæc voluntas nostra, vt primum oblata nobis opportunitate, per nuncios nostros super his, quæ ad profectum Ecclesiæ, & honorem regiæ dignitatis suæ pertinere arbitramur, paterna eum dilectione, & admonitione cõueniamus. Quod si nos audierit, non aliter de eius, quàm de nostra salute gaudebimus: quam tunc certissimè sibi lucrari poterit, si in tenenda iustitia, nostris monitis, & consiliis acquieuerit. Sin verò, (quod non optamus) nobis odium pro dilectione; omnipotenti autem DEO *pro tanto honore sibi collato, dissimulando iustitiam eius, contemptum non ex æquo reddiderit, interminatio, qua dicitur;* Maledictus homo, qui prohibet

Sollicitudo Gregorij de Henrico Rege.

Hierem. 48.

hibet gladium suum à sanguine, *super nos, Deo prouidente, non veniet. Neque enim liberum nobis est, alicuius personali gratia legem Dei postponere, aut à tramite rectitudinis pro humano fauore recedere, dicente Apostolo:* *Gal. 1.* Si hominibus placere vellē, seruus Dei nō essem. *Dat. Romæ, 2. Non. Maij, Indict. XI.*

Post hæc, Pontificali benedictione confirmatus, quam acceptus sibi fuerit ad exemplum Euangelij Pater cælestis ostendit. quoniam mysteria, quæ *abscondit à sapientibus, & prudentibus, reuelauit paruulis.* *Matth. 11.* Nam duo rustici non improbabili curiositate ducti, cùm aduentum noui Pontificis in Lateranam diœcesin compe-*Leo Ostiensis lib. 3. Chron. cap. 53. & ex illo Baron. M.LXXXIV. Cassini hoc accidisse scribunt.* rissent, ad videndum eum mutuis cohortationibus instigati, ad Ecclesiam properant. Quò cùm peruenissent, inuenerunt eum iuxta altare Missarum solemnia celebrantem. Quem curiosè inspicientes, omnes motus corporis, & gestus eius diligenti animaduersione notarunt. Sed alter eorum velut in exstasin raptus vidit columbam de cælo descendere, [a] humeroque Gregorij dextro insidentem alis extensis caput eius velare. Completo verò canone, columba collū protendens, calici rostrum, vt sibi visum est, immisit: quo retracto, vnde venerat, illicò reuersa est. Stupefactus igitur nouo miraculo rusticus, atque post paululum ad se reuersus, ad propria remeauit.

[a] Etiā S. Gregorio Magno columba dextro humero insidens appingitur. De quo Ioan. Diaconus in Vita S. Greg. lib. 4. cap. 70. Lutherani quoq; olim suo Luthero columbam humero insidentem adiungebāt: Sed errāte pictoris penicillo; nam coruus esse debebat.

Sequen-

Sequenti nocte tres viri habitu decoro, vultuque splendido ei apparuerunt, quorum vnus vestitu succincto, canicieque decenti figuram Petri, vt in [b] picturis videre solebat, sibi expressit. Alius vultu splendidus, statura procerus, in admirationem simul, & timorem conuertit inspectorem, tertium, cuius qualitatis esset, non adeò curiosè quæsiuit. Proinde affabilior horum trium, quis esset, diu hæsitans: tandem canum illum sermone aggressus, quis ille maior esset, vel quo censeretur nomine, sciscitatus est: à quo responsum, quod Sol vocaretur, accipiens, insuper ita increpatus est: quare non annunciasti Gregorio, quod heri vidisti? Ille verò perterritus, nihil se vidisse testatur. Oblitus ne es, inquit, quod columbam heri inter missarum solemnia requieuisse super humerum eius videris? totamque visionem, vt viderat, sibi retexuit. Deinde præcepit ei, vt quantocyus ad Gregorium iret, quia, eàdem die, inde erat transiturus, atque ex ordine ei visionem recitaret.

[b] S. Hieronym. in illud: Veni Hierosolymã videre Petrum *Gal. 1. Non vt oculum, genas, vultumque eius aspiceret, verũ macilentus, an pinguis, adunco naso esset, an recto: & vtrum frontẽ vestiret coma, an, vt Clemens in Periodis eius refert, caluiciem haberet in capite.*

Monetur rusticus, vt visa pandat.

Consilium expetit rusticus, quid facto opus.

Mane facto rusticus, quid ageret, dubitans, atq; visionem illusionem esse, secum pertractans, quendam eiusdem loci religiosum virum adijt, & quid sibi visum fuisset, intimauit. Id autem consilij accepit, quatenus Dominum obnixè deprecaretur, vt, si ex illo hæc visio fuisset, secundò, ac tertiò ei reuelare dignaretur: quod ita rusticus deuotè peregit. Secunda igitur nocte, item commonitus, obnixius precibus institit Tertia verò nocte, cum ijdem viri terribilius solito se ingessissent: præcepit ei vnus, vt, si vitam aliquãdiu vellet differre, ne dubitaret, quod iussus fuerat, Domino Apostolico denunciare, ac subintulit: si tu, cùm propè fuerat, iussis nostris minimè obtemperasti, necce-

Iterum iidem cælites apparent.

Etiam tertiò, non sine minis, vt pareat.

necesse est, te post eum longius eundo laborare. Sed ille certius adhuc aliquid ab his elicere gestiens, dixit: Ego quidem rusticus sum, & indoctus, quid mihi in signum dabitur, vt à tali persona credatur? Vnus eorum; qui tantum solebat pro cæteris loqui, dicebat: Hæc dices Gregorio, quod etiam ipse verum esse cognoscit; quoniam accedens ad altare, quod eodem die cogitauit, apud omnipotentem Dominum impetrare meruit.

Rusticus ad Gregorium perueniens, secretum ab eo petiit, & quæ itineris & laboris eius causa exstitisset, fideliter insinuauit. Ille verò benignè subridens, ac signum [a] præcognoscens, rusticum, tantæ legationis nuncium, ad sua regredi cum Apostolica benedictione permisit.

Visionem Gregorio patefacit.

a fort. recognoscens.

Alio quoque tempore, cum maxima detineretur corporis infirmitate, quædam neptis sua ad eum visitandi gratia venerat, & qualiter se contineret, inquirebat. Tum ille, vt nepti super ægritudine sua animum leuigaret, monilia eiusdem manu tenens, an nubere vellet, requisiuit. Post, recepta sanitate, dum solitis orationibus incumberet, nec recordatione præteritorũ malorum, nec spe futurorum bonorum, aut desiderio, &, vt breuiter concludamus, nullo modo ad hoc, vt saltem, vnam lacrimulam exprimere valeret, pertingere potuit. Diu igitur mœsto animo reuoluens quid egisset, quo delicto DEVM offendisset, qua denique culpâ, datam sibi compunctionis gratiam perdidisset; tandem temperato mœrore, id consilij accepit, vt religiosos viros secum in ieiuniis, & orationibus supplicare Domino deposceret; quatenus ei reuelare dignaretur, pro qua noxâ donum illi, quod pridem habuerit, sub-

Cum graui morbo conflictatus est Gregorius Anno M. LXXIV. in Octobri Vide Baron. Num. 79.

Similem mentis sterilitatẽ & ariditatem, cum alio tempore Gregorius pateretur, liberatus est inuocatione S. Ioannis Gualberti Abbatis. Vi-

de Baron. M. LXXIII. Num.79.

sublatum sit. Quod congrua deuotione peractum est.

Completis itaque duarum hebdomadarum vigiliis, ieiunio, & [a] corporali disciplina, pius & velox auditor, desiderium cordis tribuit ei. Nam cuidam innocenti, & simplici viro Beata DEI genitrix in visione apparuit, eique præcepit dicens: Vade, & dic Gregorio, quòd cùm ego illum in chorum, non dubium, quin Virginum, elegerim, ipse è contrario aliter, quàm deberet, egit. Nouo autem permotus elogio Gregorius, magis hæsitare cœpit, intentiusque orare, vt apertius sibi DEI misericordia, quid esset, ostenderet. Iterum eidem, cui supra, sanctissima Virgo MARIA mater Domini in somnis apparens inquit: Hæc dices Gregorio; quoniam ipse contra grauitatem institutionis nostræ monilia tractauit neptis suæ: idcirco gratiã, quam habuit, amisit. Sed nunc, quia pœnitentiam de peccato suo peregit, donum lacrymarum recipiet. Hinc admonemur illius dicti: *Bonum est homini, mulierem non tangere*.

a Nota morem faciendi disciplinas.

Apparitio B. Virginis.

Iterum apparet Deipara.

1.Cor.7.

Quadam æstate, quæ Romæ humanis corporibus valdè contraria est, dum idem vir DEI maximis per integram hebdomadam æstuaret febribus; apparuit ei B. DEI genitrix semper Virgo MARIA; atque, vt indignationem ostenderet, ventrem eius manu versa percutiens, recessit. Deinde per alteram septimanam adeò debilitatus est, vt respirare eum, qui exitum eius præstolabantur, vix sentire possent. Finita hebdomada illa, rursus ad eum Beata DEI genitrix, hora diei quasi sexta, accessit; qualiter se haberet, & si adhuc satis pœnarum luisse sibi videretur, ab eo sciscitatur. Cui ille respondit: Domina piissima, vt tibi videtur. Tum leni manu,

Gregorio apparet B.Virgo.

Iterum se visendam exhibet.

quasi

quaſi corpus eius perungens, ab oculis eius euanuit. Mox illo, veſtimenta ſua, quaſi ad Eccleſiam proceſſurus eſſet, requirente; hi, qui aderant, præ nimia infirmitate minus ſanum ſentire æſtimabant. At ille, nil mali ſe habere affirmans, extorquet; vt veſtibus ſe induant, atque ad Eccleſiam perducant. Quo facto, in tantum, ſanitate recepta, conualuit, vt etiam ſacra miſſarum ſolennia publicè in Eccleſia Saluatoris ſequenti die celebraret.

Conualeſcit Gregorius ope Deiparæ Virginis.

Inter hæc; quanta obedientia tanto viro exhibenda foret, Hermanno tunc temporis Cardinali, ſed poſtmodum Brixienſis Eccleſiæ Præſuli, diuinitus oſtenſum eſt. Nam cùm ab eo ad menſam quadam die vocatus non veniſſet, nocte inſequenti, terribilis ei quædã ſpecies apparuit, eumque vehementer increpauit dicens; Vt quid miſer imitatus es contumaciam Dathan, & Abiron, ſuperſedendo Gregorij ad conuiuium inuitationem, ſicut illi ſuperbè reſpuerunt Moyſi ad concilium vocationem? An excidit tibi, quanta millia millium in inferno demerſa ſint propter vnius protoplaſti inobedientiã? Feſtina ergò ad ſatisfactionem, ſi euadere cupis debitam rebellibus damnationem. Itaque mox, vt opportunitas data eſt, prouolutus eſt pedibus clementiſſimi Papæ, nec mora, veniam impetrauit lacrimoſa ſupplicatione.

Num. 16

[a] Nam libet duo miracula ſanctitatis per B. Gregorium diuinitus facta breuiter aſſignare: ne fortè ingreſſis nobis ſiluam denſioris hiſtoriæ, excidant memoriæ. Quodam namq; tempore, cùm de more ſacras manus ablueret, ipſa ablutionis aqua, inſtar lactis facta, ægrum quendam cum fide recuperandæ ſanitatis eam in vſum ſumentem, confeſtim ab ægritudine liberauit.

a Videtur hic aliquid deeſſe. Vel legendum, Nunc

Manualis aqua Gregorij, ægrum curati.

Aliud miraculum. Item, cùm in comitatu gloriosæ Mathildis delitesceret, & rabiem persecutionis, de qua posthac plenius dicturi sumus, declinaret, quadam die venerabilis Hubaldus Mantuanus Episcopus indicauit ei, quòd cocus eius, nimia infirmitate prægrauatus de lectulo surgere non valeret. At ille necessarij commutationem non habens officij, cum fide *grano sinapis* comparanda, transtulit montem infirmitatis, & creuit in validum gratia sospitatis. Eâdem quippe hora, qua iubentis vocem audiuit, surrexit, ac necessaria præparauit.

Decretales Gregorij VII. Iam tempus exigit, aliquot decretales Beati Præsulis Epistolas contra Simoniacos, & Nicolaitas in Galliam atque Germaniam transmissas ponere, & subinde, quid sibi velit saccus ille stercoribus refertus, quem supra Pisanis visum commemorauimus, aliquam, vt promisimus, coniecturam facere. Denuntiatio quippe regularis iudicij prædictorum hæreticorum, eisque fauentium, concutiens, & coërcens ignominiam, non absurdè videtur comparari sacco stercora continenti, quem videlicet vir sanctus quodammodo portauit, dum epistolas mittendo, conuersionem eorum, quos notauit, diu patienter exspectauit: expottauit autem, quando pertinaces in errore, synodali consensu ab Ecclesia separauit. Harum igitur epistolarum prima nobis occurrit ad Ottonem Constantiensem Episcopum directa, quæ ita se habet.

GRE-

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, DILECTO IN Christo fratri OTTONI, Constantiensi Episcopo, salutem & Apostolicam benedictionem.

INSTANTIA nunciorum tuorum festinanter redire volentium non permisit nos fraternitati tuæ, quæ in Romana Synodo constituta sunt, seriatim intimare. Hæc tamen necessariò tibi scribenda fore arbitrati sumus: nos, iuxta auctoritatẽ SS. Patrum in eadem Synodo sententiam dedisse: vt hi, qui per Simoniacã hæresin, hoc est, interuentu pecuniæ ad aliquem sacrorum Ordinum gradum, & officium promoti sunt, nullũ in sancta Ecclesia vlterius ministrandi locum habeant. Illi quoq;, qui Ecclesias datione pecuniæ obtinent, omnino eas perdant: nec deinceps vendere, vel emere alicui liceat. Sed nec illi, qui in crimine fornicationis iacent, missas celebrare, aut secundum inferiores Ordines ministrare altari debeant.

Recitat hanc Epist. etiam Bernaldus in Apologetico pro Greg. VII. cap. 1. Ad eundem est Epist. 60. lib. 2. Registi Habita est hæc Synodus Anno 1075. Lege Bar. hoc anno.

Hæc decreta defendit ex instituto Bernaldus in suo Apologetico, nuper à nobis edito Tom. 2. Defens. Bellarm.

Statuimus etiã, vt, si ipsi contemptores fuerint nostrarum, imò SS. Patrum Constitutionum, populus nullo modo eorum officia recipiat:

at: vt qui pro amore DEI, *& officij dignitate non corriguntur, verecundia seculi, & obiurgatione populi resipiscant. Studeat igitur fraternitas tua, se in his nobis cooperatricem exhibere; sic crimina ista de Ecclesiis suis radicitus euellere, quatenus boni pastoris meritum apud* DEUM *valeas obtinere, & Romana Ecclesia de te, sicut de charissimo fratre, & studioso cooperatore debeat gaudere.*

Qua verò contumacia prænominatus Episcopus decretis salutaribus resultauerit, vel potius insultauerit, sequens Epistola prodit.

GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI * OTTONI CONstantiensi Episcopo, salutem, & Apostolicam benedictionem.

PERLATUM est ad nos de fraternitate tua, quod satis inuitus & mœstus audiui, quodque si vel de extremo Christianæ plebis membro ad audientiam nostram deferretur, seueriore districtionis disciplinæ censura esset pro-

* *De hoc Othone ita Chronicum Constantiense editum à D. Pistorio.* Otto de Gotzlar ciuitate Saxoniæ 35. Anno Domini MLXX. Antistes fit, ad quod præfatus Henricus huius nominis quartus, dum id præceperit, dixit. Noluit Collegium Constantiense præsulē idoneum habere, capiant igitur hunc stultum Ottonem in Episcopum. Hic deniq; Episcopus contra summi Pontificis Gregorij (VII.) mandatum, dicti Henrici partes souet. Quapropter excōmunicatus, in exilium missus, & Anno M. LXXIV. propter excommunicatiōnē Henrici Episcopali honore destitutus, & inde post duos annos in excōmunicatione mortuus, Basileæ sepultus est. Præsedit annis ferè tribus, reliquos autem in exilio contriuit.

procul dubio castigandum. Cum enim apostolica auctoritate & veridicis sanctorum Patrum sententiis incitati ad eliminandam Simoniacam hæresim & percipiendam Clericorum castitatem pro nostri officij debito exarsimus, Moguntino Venerabili Archiepiscopo confratri nostro, cui plures & latè dispersi Suffraganei sunt hoc obedientiæ munus iniunximus, vt tam per se quàm per coadiutores suos hoc Romanæ Ecclesiæ Decretum vniuerso Clero studiosius inconculcaret & inuiolabiliter tenendum proponeret. Tibi quoq; cui plurimus Constantiēsis Episcopij Clerus & populus amplißimè dilatatus, ob eandem caussam speciales litteras cudere, bulla nostra impressas, collibuit, quarum fultus auctoritate tutius animosiusq; præceptis nostris obtēperares, & de sanctuario Domini Simoniacam hæresin, & fœdā libidinosæ contagionis pollutionem expelleres. Apostolica namq; Beati Pauli præpollet auctoritas, qua fornicatores & adulteros cū cæteris sceleratis connumerans diffinitam suæ iussionis sententiam subicit, cum eiusmodi nec cibum capere.

Amplitudo Cōstātiensis Diœceseos.

Præ-

1.Cor.5. *Præterea vniuersus Ecclesiæ Catholicæ cœtus aut virgines sunt aut continentes aut coniuges. Quicunque ergo extra hos tres ordines reperitur inter filios Ecclesiæ siue intra Christianæ Religionis limites non numeratur, vnde & nos si vel extremum laicum pellicatui adhærentem liquidò cognouerimus, hunc velut præcisum membrum à corpore dominico, à sacramentis altaris, donec pœniteat, arcemus, quomodo ergo sanctorum sacramentorum distributor vel minister esse debet, qui nulla ratione potest esse vel particeps? Sed illa Beati Papæ Leonis nos impulit auctoritas, qui subdiaconis ineundi cõnubij licentiam prorsus abstulit. Quod decretum Beati Leonis posteriores sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifices, maximè Doctor eximius Gregorius, ita pro lege sanxerunt, vt deinceps tribus his ordinibus Ecclesiasticis Sacerdotibus, Leuitis & Subdiaconis vincula coniugalia omnino sint prohibita. Cum autẽ hæc omnia tibi obseruanda, pastorali prouidentia transmitteremus, tu non sursum cor, sed deorsum in terra ponens prædictis ordinibus frena libidinis, sicut accepimus, laxasti, vt qui muli-*

S.Leo Epist.82. ad Anastasiũ Episcop.Thessalon.cap.4. Et Epist.90.ad Rusticũ Narbonensem ca.3. S.Greg.lib.3. Regesti Epist. 34. & lib.1. Epist.42.

mulierculis se iunxerũt in flagitio persisterent, & qui necdum dunxerunt tua interdicta non timerent. O impudentiam, ô audaciam singularem, videlicet Episcopum sedis Apostolicæ decreta contemnere, præcepta sanctorum Patrum conuellere, immo vero præceptis contraria ac fidei Christianæ repugnantia de sacratiore loco, & de Cathedra Pontificali subiectis ingerere. Quapropter tibi apostolica auctoritate præcipimus, vt ad proximam Synodum nostram proxima hebdomada te præsentem exhibeas, tam de hac inobedientia & sedis Apostolicæ contemptu, quam de omnibus quæ tibi obiiciuntur canonicè responsurus.

Hîc clero & populo demandat, ne inobedienti Episcopo obediant.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, CLERICIS ET Laicis maioribus & minoribus in Constantiensi Episcopatu consistentibus, Christianam legem diligentibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

MISIMVS *fratri nostro, Episcopo vestro, Ottoni literas exhortatorias, per quas pro nostri necessitate officij Apostolica auctori-*

tate iniunximus illi, vt Simoniacam hæresim de Ecclesia penitus sua excluderet, & castitatem clericorum studiosè prædicandam susciperet, & firmiter tenendam Episcopali vigilantia inculcaret. Nam sic eam nobis Euangelicæ & Apostolicæ litteræ, authenticarum Synodorum decreta, & eximiorum Doctorum præcepta insinuant, vt eam dissimulare & negligere, sine magno animæ nostræ & populi Christiani detrimento non possimus. Sed Episcopus vester, vt nobis relatum est, quæ paterne suaseramus, perficere non curauit, & vt non solùm inobedientiæ, verum etiam rebellionis offensam contraheret, quemadmodum accepimus, palàm clericis suis, iussioni nostræ, immo Beati Petri, omnino contraria permisit, ita vt qui mulierculas habuerant, retinerent, & qui non habebant, illicita temeritate subintroducerent. Quod vt audiuimus molestè ferentes, secundam ei scripsimus Epistolam, indignationis ei nostræ motus ostendentes, & idem præceptum iteratò acrius inculcantes, quum etiam ipsum ad Synodum Romanam, quæ prima proximæ Quadragesimæ hebdomada futura est, aduocaui-

cauimus, vt pro se rationem reddat, & inobedientiæ causas si rationabiles habuerit, in audientiam totius Conuentus exponat.

Hoc ideo, fratres charissimi, vobis innotescimus, vt animæ vestræ saluti consulamus. Si enim Beato Petro & sanctæ sedi Apostolicæ fronte aperta repugnans ac contumax esse voluerit, liquidò manifestum est, quod qui matrem vel patrem inhonorat, nullam à fidelibus patris & matris iure obedientiam exigere aut quærere debeat. Indignum est enim, vt qui Magistro detrectat subesse, Magister auditoribus postulet praeesse. Quapropter omnibus, sicut prædiximus, maioribus atq; minoribus DEO & B. Petro adhærentibus, Apostolica auctoritate præcipimus, si in obduratione sua persistere voluerit, nullam ei obedientiæ reuerentiam exhibeatis, neq; id animæ vestræ perniciem esse putetis. Nam si, vt totiens iam prædiximus, præceptis Apostolicis voluerit esse contrarius, ab omni illius subiectionis iugo, Beati Petri auctoritate absoluimus ita vniuersos vt cum Sacramēti obligatione quilibet ei fuerit obstrictus; quam diu DEO omnipotenti

tenti & sedi Apostolicæ rebellis extiterit, nulla ei fidelitatis exhibitione fiat obnoxius. Non enim cuilibet personæ contra creatorem suum, qui cunctis præponendus est, aliquis debet obedire, sed debemus contra DEVM superbienti resistere, vt saltem hac necessitate coactus ad viam iustitiæ addiscat redire. Quanti enim periculi quantaq́; à Christiana lege sit alienationis obedientiam, maximè Apostolicæ sedi, non exhibere, ex dictis Beati Samuelis Prophetæ potestis cognoscere, quæ sanctissimus Papa S.Greg lib.35. Moral. cap. 10. *Gregorius in vlt. lib. Moral. procurauit exponere. Ut ea autem sint vobis in promptu scripta transmisimus, quatenus indubitanter sciatis, nos vobis nouam non dicere, sed antiquam sanctorum Patrum doctrinam propalare.* 1. Reg. 15. *Hinc Samuel ait:* Melior est obedientia quam victima, & auscultare magis quã offerre adipem arietum, quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus Idololatriæ nolle acquiescere; obe- Verba S. Gregorij. dientia quippe victimis iure præponitur quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero propria volũtas mactatur. Tanto

to igitur quiſque * Dominum citius placat, quanto ante eius oculos, repreſsâ arbitrij ſui ſuperbia, gladio præcepti ſe immolat. Quo cõtra ariolandi peccatũ inobedientia dicitur, vt quanta ſit virtus obedientiæ demonſtretur. Ex aduerſo igitur melius oſtenditur, quid de eius laude ſentiatur; ſi enim * ariolandi peccatum eſt repugnare, eſt quaſi ſcelus Idololatriæ nolle acquieſcere. Sola eſt quæ fidei meritum poſſidet; ſine qua quiſque * conuincitur infidelis, etſi fidelis eſſe videatur. * Deum. * quaſi. * infidelis eſſe conuincitur.

AD LAICOS PRO EXEQVENDIS ſuperioribus inſtitutis.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, RODVLFO DVci Sueuiæ, atque Bertholdo Duci Carentano, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

SCIMVS, quoniam prudentia veſtra miſerabilem Chriſtianæ religionis deſolationem perſpicaci mente perpendit, quæ pro peccatis noſtris in ea nunc extremitate eſt poſita, vt infeliciora tempora nemo viuentium Exſtat lib. 2. Epiſt. Greg. VII. Epiſt. 45.

viderit, nec à tempore B. Siluestri, patris nostri, scripturarum traditione repererit. Verùm huius tanti mali nos caput, & causa sumus, qui ad regendum populum prælati, & pro lucrandis animabus Episcopi vocati, & constituti sumus. Ab eorum namq; principatibus, velut à quibusdam initiis, subditorum bona vel mala veniunt, qui aut mundanas dignitates, aut magisterium spirituale susceperunt, qui dum nihil aliud, nisi gloriam, & voluptates sæculi quærunt, sine sua, & populi confusione viuere nequeunt: quoniam in malefactis praua sectantes desideria, & suæ auctoritatis iura per culpam ligant, & aliis peccandi per exemplum frena relaxant: neque enim per ignorantiam aut improuidi delinquunt, sed præsumptuosa obstinatione Spiritui sancto resistentes, diuinas, quas cognouerunt leges, abiiciunt, & Apostolica decreta contemnunt.

Sciunt namq; Archiepiscopi & Episcopi terræ vestræ, quod & omnibus fidelibus notum esse debet: quoniam in sacris Canonibus prohibitum est, vt hi, qui per Simoniacam hæresin, hoc est, interuentu precij ad aliquem sacro-

rum Ordinum gradum, vel officium promoti sunt, nullum in sancta Ecclesia vlterius ministrandi locum habeant; nec illi, qui in crimine fornicationis iacent, Missas celebrare, aut secundum inferiores Ordines ministrare altari debeant. Quæ cùm eos sancta, & Apostolica mater Ecclesia, iam à tempore B. Leonis Papæ sæpe in Conciliis tum per legatos, tum per epistolas in se, & commissis sibi plebibus, vtpotè ab antiquioribus neglecta renouare & obseruare commonuerit, rogauerit, & accepta per Petrum auctoritate, iusserit; adhuc tamen inobedientes (exceptis perpaucis) tam execrandam consuetudinem nulla studuerunt prohibitione decidere, nulla districtione punire. Non attendentes quod scriptum est; quasi ariolãdi pec- 1. Reg. 15. catum est repugnare, & quasi crimen idololatriæ, nolle acquiescere.

Cum igitur illis Apostolica, imò sancti Spiritus mandata spernentibus, & scelera subditorum criminosa fouentibus patientia, diuina ministeria indignè tractari, populum seduci intelligimus; alio quolibet modo contra hæc vigilare nos cõuenit, quibus cura Dominici gregis

gis præ cunctis incumbit. Multò enim melius nobis videtur, iustitiam DEI, *vel nouis reædificare consiliis, quàm animas hominum vnà cum legibus deperire neglectis.*

Concedit Pontifex his duobus ducibus potestatem & iurisdictionem in clericos Simoniacos & fornicarios.

Quapropter ad te, & ad omnes, de quorum fide, & deuotione confidimus, nunc conuertimur, rogantes vos, & Apostolica auctoritate admonentes, vt quidquid Episcopi dehinc loquantur, aut taceant, vos officium eorũ, quos aut Simoniacè promotos, & ordinatos, aut in crimine fornicationis iacentes cognoueritis, nullatenus recipiatis: & hæc eadem adstricti per obedientiam tam in Curia Regis, quàm per alia loca, & conuentus regni notificantes, ac persuadentes, quantum potestis, tales sacrosanctis deseruire mysteriis, etiam vi, si oportuerit, prohibeatis.

Quid respondere debeant obloquentibus.

Si qui autem contra vos, quasi istud officij vestri non esse, aliquid garrire incipiant; hoc illis respondete, vt vestram, & populi salutem non impedientes, de iniuncta vobis obedientia, ad nos nobiscum disputaturi veniant. Quia verò, te Rodulphe *dico Ducem, & charissimum sancti Petri filium, ad religionis spiritũ desi-*

Consilium Rudolpho à Pontifice datum de pecunia Simoniacè accepta.

desideranter anhelare confidimus, vnde nos consuluisti, quidquid nobis perfectius visum est, ad correctionem tuam tibi intimamus, vt quantumcunque precij te pro disponendis in Ecclesia clericis accepisse recordaris, aut in vtilitates eiusdem Ecclesiæ, si attinere ei videtur, aut in vsus pauperum expendas, vt nulla in te reprehensibilitatis macula remanente, inter electos regni cælestis ciues adscribi merearis. Datum Romæ, tertio Idus Ianuarij, Indictione decima tertia.

Item ad Laicos pro iisdem institutis.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, DILECTO in Christo filio, & nobilissimo Comiti* Adalberto, & eius vxori, salutem, & Apostolicam benedictionem.

GRATIAS DEO referimus, quod & laici, & mulieres ad Dominum mentes erigunt, & cultum religionis libenter intellectu capiunt, & tenere contendunt. Nam illi, qui propter lucrandas animas Episcopi vocati, & constituti sunt, & subditos suos verbo, & exemplo viam veritatis docere deberent, his

H *tem-*

** Rom. decretal. editio, habet* Alberto: *Eodem sensu; Idem enim sunt omnia ista. Adalbert, Adalpret, Adalpreht, Adalpert, Adelpret, Adelpert, Adelprech, Albreht, Alprecht.*

temporibus seducti à diabolo, non solùm legem DEI deserunt, sed impugnare, & omni conatu subuertere, non desistunt. Quo minus mirandum est, si ipsi inferiores ordines à delicto non prohibent, quorum aut ordinatio fuit hæretica, aut vita omni immunditia, & facinoribus cooperta; qui, dum in semetipsis propria scelera nec corrigunt, nec attendunt, subditorum quoque crimina, aut per negligentiam, aut timore propriæ conscientiæ portant. De quibus rectè per Prophetam dicitur: Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua.

Psal. 68.

Quapropter quidquid illi contra vos, imò contra iustitiam garriant, & pro defendenda nequitia sua, vobis, qui inliterati estis, obiiciant, vos in puritate, & constantia fidei vestræ permanentes, quæ de Episcopis, & sacerdotib. Simoniacis, aut in fornicatione iacentibus ab Apostolica sede accepistis, firmiter credite, & tenete. Dat. Romæ VII. Kal. Nouemb. Indictione decima tertia.

Vt nullus obediat Episcopis præfata statuta contemnentibus, vel negligentibus.

GRE-

GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI OMNIBVS CLERICIS, ET Laicis in regno Teutonicorum constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

AVDIVIMVS quod quidam Episcoporum apud vos commorantium, vt Sacerdotes, & Diaconi, & Subdiaconi, mulieribus commisceantur, aut consentiant aut negligant, his præcipimus vos nullo modo obedire, vel illorum præceptis consentire, sicut ipsi Apostolicæ sedis præceptis non obediunt, neque auctoritati sanctorum Patrum consentiunt, testante diuina scriptura, facientes & consentientes par pœna cōplectitur. Omnipotens & misericors DEVS, qui vltra spem, qui vltra interitum miseretur, & consolatur nos in omni tribulatione nostra, aperiat cor vestrum in lege, & confirmet vos in præceptis suis, vt auctoritate B. Petri à cunctis peccatis absolutos, vos ad cæleste regnum perducat regnaturos. Amen. Rom. 1.

Has Epistolas prosecuta est, ipso præsidente, generalis Synodus, in qua, sicut gesta ipsius continent, sententia anathematis data est in omnes Simoniacos, &

Nicolaïtas hæreticos, qui in erroris ſui ſecta indurati, ſynodalibus SS. Patrum definitionibus, & Decretalibus eorum ſtatutis ſcienter inobedientes, apoſtatarumque pertinacia eis recalcitrantes, ſtudio, & voluntate refragantur. Ecce ſaccus ſtercoribus plenus eatenus arguendo, obſecrando, increpando cum omni patientia, & doctrina apportatus; ſed ex tunc, iuſta vltione diuini zeli exportatus ſecundum ordinem, quem ſuis vltoribus ipſe Dominus per Ezechielem Prophetam oſtendit dicens: *A ſanctuario meo incipite.* Clamor namque Sodomorum, & Gomorrheorum vſque ad ipſius Pontificatum multiplicatus fuerat nimis: in eo ſcilicet, quod prædicti hæretici, eorumque fautores, nimia peccandi libertate effrenati, peccatum ſuum ſicut Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt: ideoque *niſi Dominus exercituum reliquiſſet nobis* in eo *ſemen* correptionis, *quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſemus.*

Ezech. 9.

Iſaia. 1.

Hac fama iuſtificationis inſtigati Babenbergenſes Clerici detulerunt ad aures eius Simoniacum introitum Pſeudoepiſcopi ſui nomine [a] Hermanni. At ille, contracta non minima pecunia, precioſi metalli, & veſtimenti copia, ſperauit Apoſtolicum rigorem muneribus emolliri poſſe. Et approximans Romæ, exorauit venerabilem [b] Hermannum Metenſis Eccleſiæ Epiſcopum, & Apoſtolicæ ſedis legatum; qui tunc forte ſocietatem itineris inciderat, vti ſe ad Dominum Papam præiret, & intercederet. Quod, cùm attentaſſet, & humanæ placationis non paruam materiam affore, deſignaſſet, vir iuſtus excutere manus ſuas ab omni munere ſolitus, vt erat in conclaui ſuo poſitus, Spiritu ſancto ſe in-

a *Sextus Epiſcopus Bamberg. de quo Bruſchius in Catalogo.*

b *Lege Epiſt. 84. lib. 1. Epiſt. Greg. 7. Item Epiſt. 1. 2. & 3. lib. 3. & Epiſt. 76. lib. 2. Vbi Pontifex vocat iſtum Herimannum Epiſcopum Bambergenſem,* idiotam. *Et videtur eſſe ille, cuius inſcitiã graphicè deſcribit Bruno in Hiſt. Belli Saxonici non procul à principio.*

ſe inflammante, reſpondit [a] faceum, ſi aliquam fidelium communionem velit obtinere, in partes ſuas redire, & [b] monaſticæ regulæ diſtrictum iugum pœnitendo ſubire; quoniam, propitius ſit mihi DEVS: ſi domum iſtam mihi impleret auro, & argento; nunquam, me conſentiente, Epiſcopali fungetur officio. Hoc itaque modo & iſte Simoniacus ſubmotus eſt à ſacerdotio.

a Diuinũ Pontificis reſponſum.

b Bruſchius dicit, Hermãnum intraſſe Monaſterium SVVartzachianum Franciæ orientalis.

Iam verò qualiter inimicorum fraudes, tentationes, pericula, detractiones, irriſiones, captiones, cuſtodias, propter nomen Domini; poſtremo, qualiter, Domini iuuamine, & ſuſtentatione, Apoſtolorumque comitante ſuffragio, Reges, tyrannos, Duces, Principes, animarumque hominum captiuatores, voratores, inſuper lupos, Antichriſti videlicet miniſtros, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & reliquos Eccleſiaſticos peruaſores fortiſſimus athleta DEI ſuperauit, nequaquam ſilentio præterire, dignum ducimus: quatenus tam præſentibus, quam ſubſecuturis ſit in exemplum, & [c] populis ſanctæ Eccleſiæ, olim noſtrum ſeculum fuiſſe cognoſcat ſub tanto, talique Paſtore prolapſum. Indecens enim, & inconueniens eſſe videtur, tradere obliuioni Patris huius laborem, cùm etiam profanarum cauſarum memoria penes ſeculares pro fortitudinis exemplo fiat. Huius quidem exemplum ſi tenaci memoriæ tradatur, fit ſanctæ Eccleſiæ ſupplementum, Chriſti fidelium ornamentum, & in hæreſeon profanarum veniet detrimentum. Hinc enim iuſtorum iterum prima ſumpſere principia; hinc Eccleſiaſtica victoria, & perpetuæ felicitatis quodammodo per filium hæreditas.

Aggreditur Paulus exponere labores & pericula, quæ Gregorius adiit & ſubiit propter libertatem Eccleſiaſticam.

c fort. populus.

Quanti referat noſſe certamina Gregorij VII.

Fuit itaque quidam vir in vrbe, perditionis filius, omnium hominum ſceleratiſſimus, & iniquiſſimus, cuius quidem memoria aërem ipſum commaculat;

 cui

Non exprimit Paulus nomen eius, quem his tantis encomiis ornat.

cui pro dulcedine periuria, fallaciæ, luxuriæ, traditio, homicidia, machinationes, susurrationes, conspirationes, fraudes, deceptiones, cōuenticula fuerant, & quicquid virtuti esse potest inimicum, sibi per omnia credebat, pater furum, & socius periurorum, clypeus fallacis, & hasta mœchi, galea homicidarum, & scutum traditionis, tegumentum machinationis, custos susurrationis, anxietas conspirationis, coloratio fraudis, risusque deceptionis, & crypta malæ conuentionis; ad cuius confugium omnis hæreticus, omnisque scelestus properabant. Cuius ala velabat scandala, sub cuius vmbra Leuiathan ipse tortuosus coluber, dulciter, & suauiter quiescebat. Qui ad augmentum tanti commercij turres, quàm plures in Vrbe construxerat, & posthabitis tam DEI, quàm hominis inimicitiis, ante quidquid suæ peruersæ mentis oculos incentor malitiæ, diabolus videlicet, adduxerat, peragere satagebat. Leuia quidem sibi, & dulcia verba, sed in fine iacula, & absinthium fuerant. Qui ad sui destructionem quendam suum compatrem occidit; in cuius domum, re nondum plenè cognita, perrupit: quam etiam destruxit; & peracto tanto scelere, in turrim, quam viuente patre suo Stephano, Vrbis præfecto, construxerat, se recepit.[a]

[a] Tota hæc nefarij hominis descriptio pertinere videtur ad Gerardum Comitem Galeria, qui legitimis Pontificibus infestissimus fuit; hinc ab illis crebrò excommunicationis fulmine percussus est. Illud enim vnum caput,

Ad cuius facinus vindicandum vir DEI accensus, vnà cum adhuc viuente Papa Alexandro, maledictionis, & anathematis eum vinculis alligauit. Ille verò ad augmentum suæ confusionis, cum quibusdam, quos sibi asciuerat, Nicolao videlicet & Bertramo, ad perditionis filium, scilicet Henricum Regem, properauit; & communicato magnæ impietatis consilio, Cadaloum Parmensem, hæreticum, Romam conductum, hospitio recepit, & prælia multa illius ob adiutorium, in Vr-

be-

be commisit. Cui solatium omnes hæretici Simoniaci pro posse impendebant, & per ipsum sanctam Ecclesiam confundere disponebant.

inquit Petrus Damianus de illo apud Bar. Anno M LIX.

anathemati maledictionique subiacuit, omnium ferè Pontificum, quicunque Romanæ Ecclesiæ suis temporibus præfuerunt. In plenaria item Synodo Papa Nicolao præsidente, excommunicatus est. *Et legatus fuit ad Henricum Regem pro Cadaloo, contra Alexandrum II. Vide Bar. M. LXI. N. 2.*

Sed [a] hæresiarcha tandem illo mortuo, confusus iste, pactum se cum Domino Papa facere, & fidelitatem iurare spopondit. Quod & fecit. sed, quæ fides ei esse potuit, cui veritas nunquam adhæsit? [b] Stabat quidem, propter summi Sacerdotis potentiam, vt prædo ligatus: sed quas poterat fraudes animo tenus perpetrare non desinebat tartareus hæres. Si quando eum venerabilis Pater Gregorius, vt à talibus pedem retraheret, hortabatur, in peius quotidiè suum vertebat pectus: sicque factum est, vt in ipsa turri, quam miræ magnitudinis supra pontem S. Petri construxerat, viros sicarios poneret; qui ab omnibus introeuntibus, & exeuntibus, ex rebus, quæ ferebantur, prædam caperent.

a *Cadaloo Antipapa, qui mortuus est An. M. LXIV. Vide hoc anno Baron.*

b *Hæc quidem de Gerardo intelligi possent, nisi obstaret Damianus, qui in discept. Regij* aduocati *&* Defensoris Ecclesiæ *apud Baro. M. LXII. innuit, istum Gerardũ iam tum, hoc est, Anno M. LXII. fuisse mortuum. Quod si verum, de alio cogitandum erit. Nec defuerunt ex Comitibus Galeriæ & Tusculi, qui Pontificibus infestissimi essent. Sed vocetur Cincius, de quo hic Paulus. At Vrbis præfectum fuisse, nil necesse est dicere: licet Lambertus in Chronico, Anno M. LXXVI. præfectum vrbis vocet. Nam Bertoldus Constantiensis in Chronico eum hac dignitatis appellatione non afficit. Et Epistola dua Petri Damiani ad Cincium seu Cinthium vrbis præfectum lib 8. Epist. 1. & 2. perspicuè indicant, Cinthium, vrbis præfectum fuisse virum probum, & procul ab huiusmodi scelestis facinoribus remotum Et facilè fuit duos Cinthios seu Cincios in vnum conflare; quos Paulus rectè distinxit. Nec dubito Cinthium seu Cincium hic à Paulo tantis laudibus affectum, esse illum de quo Bertoldus in Chronico Anno Salutis M. LXXVII.* Non multò post eius (*Episcopi Vercellensis*) interitum, præfectus Romanæ Vrbis, indefessus miles S. Petri contra schismaticos, à quodam fautore Henrici crudeliter occiditur: ad cuius corpus in paruo tempore, plusquam viginti miracula cõtigerunt, vt fidelium virorum relatione didicimus.

Qua de causa Præfectus Vrbis Cincius nomine, vir vtique prudens, charus Deo, & hominibus, (qui non vt laicus, sed veluti fidelis monachus, Deo seruiens iustitiam excolebat in omnibus,) quadam die cum cepit,

pit,& in carceris squaloribus tantum latronem, vt dignum fuerat,tradidit.Tandem interuentu quorundam nobilium Romanorum, permittente hoc clementia Domini Papæ,peractis supra sancti Petri corpus Sacramentis suæ meliorationis,datisque obsidibus, & reddita turri,de qua confidebat, dimissus est. Tunc allatis arietibus,& machinis,ferreisq; malleis, funditus est euersa: & sic Vrbs aliquantisper quieuit, & iniquorum factio,timore magno concussa, conticuit.

Sed,quid miser faceret? Quousque potuit,iniquos, licet longè positos,tam per se,quàm per suos Nuncios adiit. Ipse lustrauit Apuliam,Lucaniam,[a] Ducem Guiscardum,& cæteros excommunicatos visitans, statuitque cum ipsis tempus opportunum, quomodo Dominum Papam caperet,& occideret: Filium verò suum ad Guibertum hæreticum, Rauennatem [b] direxit, idem pactum compositurum : sicque ad Regem etiam suæ fallaciæ destinauit literas, promittens eundem Patrem regio conspectui repræsentandum. Compositis itaque huiusmodi demolitionibus, ac tempus quieuit, exspectans nimirum opportunitatem,vt eum caperet, & iniquorum populo ad necandum traderet. Sed Dominus omnipotens, qui captione sua mundum liberans diabolum captiuauit, Patris istius captione & sanguine, Ecclesiæ statum in melius prouexit, & filium iniquitatis non solùm puero suo nocere prohibuit, sed etiam propriis rebus priuauit.

a Robertus Guiscardus, excommunicatus à Gregorio Anno M. LXXIV. Absolutus M. LXXX. Vide Bar.

b Archiepiscopum, postea Antipapam, Gregorio semper infestum.

Prolapso itaque ferè anno, ministri diaboli tempus aduenit. Nam instante festiuitate Dominicæ Natiuitatis,conspiratores suos, cum quibus coniurauerat, hortari cœpit,vt ad tantum flagitium mente prompti concurrerent,animumque aptarent, promittens eis ineffabilia,

Coniurati festum Natalis Christi ad facinus patrandum deligunt.

bilia, libertatem futuram, quæstum sine mensura, imitator per omnia fratris, & magistri sui diaboli; qui solius morte Domini mundum sibi totum possidendum promittebat: sed sicut scriptum est, dum capit, capitur; dum prædari incipit; præda fit: & dum ambit illicita, quæ nondum possederat, perdidit acquisita, quæ retinebat; sic etiam iste minister vtique illius, si corde deprehendisset, se tantis rebus exspoliandum, fortasse quoquo pacto à tanti sceleris perpetratione, amore suarum rerum magis, quàm DEI, manum retraheret; sed quoniam obcæcauit eum malitia sua, qua suffarcinatus incedebat, rem ad effectum perducere conatus est, non timens, imò postponens animę suæ periculum, alter Iudas manus in Dominum suum, & Christum Domini iniecit. *Isa. 33.*

Præsente itaque tantæ festiuitatis die, ad peragendum vigiliarum obsequia Pontifex, vt mos est, ad B. MARIÆ Ecclesiam, quæ, ob tantarum deuotionum merita, *Maior* vocata est, cum paruo Clericorum & Laicorum numero properauit. Nam mos Vrbis fuerat semper, in tantæ solennitatis excellentia, omnes ad eandem Ecclesiam confluere, totamque noctem illam hymnis, & laudibus intentos peruigilem ducere. Sed, Domino disponēte, ad [a] emutandā tantā Ecclesiā tanti pastoris sanguinem fundere; vt ministri diaboli animus inhians sui ad destructionem, quæ malè voluerat, perficere possit, populus tunc conuenire prohibitus est. Die namque ipso vigiliarum tantam [b] æthera aquarum inundationem profuderat, vt ipsum primi temporis imminere diluuium omnibus videretur. Vix enim aliquis domus suæ limen linquere, viciniquè sibi iuncti casam, si necessitas aliqua exigeret, intrare, ne dum Ec-

Vigiliæ & stationes nocturnæ.

[a] *fort. euitandum.*

[b] *æthra vel æther.*

Inundatio aquarū Romæ.

clesiam tam longè sitam, intrare valebat. Loquebantur enim quodammodo mundi elementa futurum scelus, & inauditum facinus præsagiebant.

Nocte Natalis Dominici capitur Gregorius.

Sed quid plura? Adest nox, in qua tenebrarum filius lucis aggreditur ministrum. Missis itaque exploratoribus ad alios exquisitores venerunt. Nam quandam societatem, iuxta eandem Ecclesiam ex ipsius vici habitatoribus sibi asciuerant: & notantes omnia ad notitiam scelesti illius miserant, quæ scrutati fuerant. Tunc ille legionem suam loricis indutam cum festinatione conduxit, ponens ita, vt post peractam siue de nece victoriam, seu de viuo portato triumphum: quemcunque equum quis habere posset, ascenderet: ne quis cōtra ipsos meditaretur insurgere. Ventum tandem ad Ecclesiam est: Papa verò gloriosus in *Præsepi* positus Missam noctis primam, sicut docet religio, decantabat, corpusque Dominicum tam ipse, quàm clerus eius susceperat. Reliqui verò, qui aderant, eadem adhuc Sacramenta percipiebant, cùm magnus subitò clamor, magnus & vlulatus ex improuiso intonuit, & Ecclesiam ipsam impleuit.

Tunc vndique lustrantes Ecclesiam, euaginatis mucronibus percutientes, quos poterant; ad locum Præsepij, quo Papa eximius residebat, conuenerunt: percussisque ibidem aliquantis; ruptisque ostiolis illis, angulum breuem Præsepij æterni Regis, & matris truculentis manibus intrauerunt. Tunc iniecerunt in eum manus, & tenuerunt. Quorum vnus educto gladio caput eius abscindere voluit, sed tamen, Domino volente, non potuit. Percussum tamen in fronte, grauiterque vulneratum de Missa nondum finita violentis manibus

Capitur Pontifex.

Grauiter vulneratur.

nibus abstraxerunt, cædentes & percutientes. Ille verò, vt agnus innocens & mansuetus, ad cælum oculos erigens, nullum eis dedit responsum, non reclamauit, non reluctatus est; neque, vt sibi in aliquo misererentur, rogauit. Tandem, exutum pallio, & casula, seu Dalmatica, & tunica, cum camisia tantum amictum & stola, vt furem tractum post dorsum cuiusdam sacrilegi posuerunt. Ille verò, qui frontem gladio percusserat, arreptus à Dæmonio ante eiusdem Ecclesiæ atrium diu volutatus est spumans, equusque eius fugiens nequaquam vlterius inuentus est. *A Dæmone arripitur, qui Pontificem vulnerauerat.*

Tanti fama mali totam citò perculit Vrbem. Quis vnquam tanta flentium, tantaque funebria narrare lamenta poterit? Sicut enim de Domini nostri Natiuitate Vrbs cæteris altius ciuitatibus congratulari solita fuerat; sic modò commota tristitiam sibi non modicam aduenisse proclamabat. Expauit pariter hoc factum cælum & terra, & ad tantum facinus vindicandum corda præparantur omnium. Tunc impletum est, quod dictum est per Prophetam: *Dies vestri conuertentur in lamentationem, & luctum & gaudium vestrum in luctum.* *Ioël. 2.* Et illud: *Plorans plorauit in nocte; & lacrymæ eius in maxillis eius: non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius.* *Thren. 1.* Tunc sancta Ecclesia DEI dicebat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte?* *Hierem. 9.* Et illud: *Audite, obsecro, vniuersi populi, & videte dolorem meum.* *Thren. 1.* *Tunc, omnis maritus sumpsit lamentum; & quæ sedebant in thoro maritali, lugebant.* *1. Machab. 1.*

Omnis itaque Clerus, pastore percusso, huc illucque discurrebat, & cuncta penè altaria exuentes denudabant. Nihil alicubi, præter quod antè dictum fuerat,

in Ecclesiis diuini officij, illo die factum fuit. Elementa tamen ad tempus vsque illud turbata, ne populum zelantem Domini zelum præpedirent,[a] sed pacata monstrarentur: Terra verò aquam penè cunctam, quam nimia inundatione sustinuerat, absorbens, iterum quodammodo siccum ad hoc omnibus vlciscendum ostēdit. Tota itaque nocte signis, tubisque sonantibus, militibusque omnes aditus lustrantibus, ne aliquo portaretur extra Vrbem ingenio, nullum vsquam vestigium patuit: sanè, re dubia, omnibusq́ ignorantibus; vtrum viuus, an mortuus esset, populo congregato in Capitolio, referentibus quibusdam, innotuit, quod in quadam turri captus teneretur. Tunc omnes gentes tulêre voces ad sidera.

a Videtur leg. pacata monstrantur, cessantibus videlicet nimiis illis imbribus, de quibus supra.

Pugnat Romanus populus pro Gregorio.

Verùm, vbi primùm dies terris est reddita, omnes inter se hortantes populi innumerabiles ad domum Antichristi venerunt. Incepta itaque pugna est: sed primo congressu pars hostilis fugam arripuit, omnisque factio in eâdem se turri conclusit. Tunc omni parte vallatæ ignis appositus est; allatisque machinis, & arietibus; rumpitur murus, cunctaque inibi conclusa fit Domini populo præda. Nemo suum periculum vitabat, sed sui oblitus, pro posse pugnabat.

Oppugnat populus turrim, in qua Pontifex captiuus tenebatur.

Eximia charitas quorundā in malè tractatum Pontificem.

Porrò, quidam vir cum quadam nobili matrona Patrem Gregorium secutus est, qui ei solatium aliquātisper fuerant. Vir namque ille tædio[c] detractionis, & algore[d] imbernalis noctis afflictum allatis calefecit pellibus, pedesque eius in sinu suo composuit. matrona verò ipsa fomento medicaminis sui, Patris nostri plagam nimio sanguinis rosei profluuio tabidam, deplorando mulcebat, omnesque illos DEI inimicos homicidas *sacrilegos* acclamabat: altera nimirum Maria effe-

c tractionis.
d hibernalis.

cta. Nam quemadmodum illa flens sua delicta, Domini vestigia lacrimando perfuderat: sic ista omnium crimina perferens, lacrimis suis tantum Pastorem proluebat. Osculabatur illa pedes Domini Saluatoris, quò deinde lota caput ad vsque perueniret. Hæc autem DEI, & Domini famuli primo baptismate munda, postremò pectoris ardore adusta; caput, pectusque deosculans lacrimis rigabat. O memorabile pectus. O deuotissimæ fœminæ laudabile [a] iecur: quantus tibi tunc charitatis ardor inhæserat? cùm ante oculos tuos æterni Regis ministrum iniquorum manibus malè tractatum, vulneratumque prospiceres, nec Sathanæ ministris ex tuo ore pudico, sanctisque osculis, quæ pedibus, manibusque, & capiti tanti Patris feceras, iam purgata, [b] conuitia digna, & maledictionis iacula subtrahebas. Verè credibile est, animam tuam te pro Patris vita ponere velle, & tormenta potius inexistimabilia percurrere, quàm Dominum captum, & tam malè tractatum videre. Pugnabat manibus omnium generosa Virago, & immodicæ mercedis omnium particeps, quam tum sibi accumulabat.

Luc. 7.

Comparatio pia matrona cum Maria Magdalena.

[a] *forte; cor.*

[b] *Videtur locus mendosus.*

Verùm, quanto istius animosa fides: tanto alterius mulieris linguosa perfidia. Nam, sicut olim Dominicæ Passionis tempore, ancilla ostiaria Petrum terruerat: sic ista Vicarium eius mordacibus obprobriis conturbabat. Quæ quidē [c] illius traditoris soror fuerat, & idcirco tanto Patri maledicere non formidabat. Alter verò eiusdem traditoris minister, & [d] sequipeda, euaginatum gladium retinens, tanti viri caput, ipso die se abscissurum, blasphemando asserebat. Cuius impietatis vindictam velocissimum Domini iudicium non distulit. Nam lancea à foris vibrata, guttur eius diræ vocis

Petulantia fœmina cuiusdam in Pontificem.

[c] *Qui Pontificem ceperat.*

[d] *pedissequus.*

Diuina vltio in improbum, qui Gregorium perimere moliebatur.

 venam

venam obtruncans, ad terram morientem, palpitantemque prostrauit, sicque ad Tartarum misit.

Dux totius tragœdiæ fit supplex Gregorio.

Traditor autem iam, iamque videns capiendam esse turrim, & sibi periculum mortis imminere, coactus procidit ad pedes Beatissimi Papæ dicens: *Semper misericordiam, Pater, docuisti, docens perfecisti, errantesque conuertens, conuersos in fide solidasti, suscipe errantem, & ab iniquitatibus se conuertentem; conuersum solida, ne me desperationis profunditas absorbeat. Peccaui, erraui, tradidi, interfeci, sacrilegium perpetraui. Matris Regis enim thalamum corrupi, violentisque manibus,* [a] *tugurium & paruum secretarium* DEI *Filij violaui. Te Patrem, & meum Dominum, vt parricida, periurus, sacrilegis, manibus pollutis ex illius gremio* [b] *attraxi. Suscipe, libera, tuere, misericordiam fer, da remedium, consilium, suffragium: iniunge pœnam, pone pœnitentiam carceris, exilium, patriæ diffugium, &* DEI *iudicio in me iustissimè commotum, ex more, placa populum. Tuis me pollutum sanctis suscipe manibus: & huius diei mihi pœnitenti concede spacium. Furcas mihi iure paratas corde conspicio, dignam pœnam intueor; & idcirco corpore prostrato, corde demisso me potentiæ tuæ trado.*

a Intelligit Præsepe Domini, a quo Pontificẽ violenter abstraxerat.

b abstraxi.

Responsio Pontificis ad preces supplicis.

Tunc Papa clementissimus, pio vt erat pectore, tanta supplicantem adorsus est. *Video te felle amaritudinis obligatum, & tuæ mentis oculos tenebroso squalore contectos; qui lumen veræ lucis, nobis tanto tempore laborantibus, cognoscere nequiuerunt. Tu ipse nosti, quantis religiosis viris te commonuerim, quantisque per memetipsum patientissimis admonitionibus solicitauerim; quibus non solùm non acquieuisti, verùm etiam in deteriora prorupisti: sed tamen adhuc ianua tibi vitæ patet, tantùm, vt conuertaris corde.*

Qui

Qui mox ad terram corruens, verum se reum, miserumque confessus est, promittens, omnia sibi iniuncta incunctanter perficere. *Confessio rei.*

Tandem vir mitissimus solita sibi pietate commotus respondit: *quidquid mihi ex ipsa iniuria irrogasti, paternè indulgeo. Quod autem in DEUM, & matrem eius, Apostolosq;, seu, omnem Ecclesiam contraxisti, luendum fore pronuncio, ita vt primò Hierosolymam tendas; & postmodum, si viuus inde reuersus fueris, nostris te manibus, & consilio repræsentes, vt sic saltem modo aliquo gratiam tibi reconciliare omnipotentis DEI valeas. Et quemadmodum cunctis filiis Ecclesiæ, subuersionis hactenus exemplar fuisti, ita de cætero, conuersionis fias.* Hæc itaque cuncta, pro vt iussum est, vt videbatur, explere, libentissimè spopondit: & sic, diei illius liberationem promeruit. *Pontifex ignoscit reo.* *Peregrinatio Hierosolymitana pœnitendum loco iniungitur.*

Tandem Papa pius ad fenestram erectus, turbæ furenti expansis manibus, vt componeretur, & aliquam maiorum turrim ascenderent, innuit. Nonnulli verò putantes, quod eos ad opus, quod inceperant, hortaretur, fortissimo impetu turrim scandunt. Et sic foras adductus est, turbis omnibus flentibus præ gaudio, & pietate clamantibus: Cernebatur enim totus cruoris magnitudine respersus, & ideo nimio horrore perculsi voces ad sidera proferebant. *Liberatur Pontifex.*

Facta igitur victoria, omnes vnà cum Papa Gregorio ad DEI genitricis Ecclesiam, de qua nocte ipsa abstractus fuerat, gaudio nō modico repleti conueniunt. Tunc Pater communis Missam, quam nocte ministris diaboli præpedientibus finire non poterat, hora ipsa compleuit, & tanta victoria reuertentibus, benedictionis Dominicæ gratiam dedit.

Dein-

Deinde, cibis summo tenus degustatis, rursum cõueniunt, adhuc plenius perscrutari omnes, qui inimico DEI se coniunxerant. Inuentis autem illis, omnia bona ipsorum perdunt, & exterminio tradunt, nihil omninò linquentes præter personas, quæ præsidium ceperant. Verùm dum apud præfatam Ecclesiam populus pro Pastoris liberatione grates DEO redderet; iniquus ille Iudas fugam cum vxore, filiis, & fratribus arripuit; & sic dimissis rebus suis, nudus euasit. Quidquid verò sui iuris olim esse poterat, populus postea adueniens distraxit, turribus, ac domibus subuersis, præsidiis verò fisci titulo sociatis. Perditionis verò filius, & Antichristi minister, ante mundi constitutionem damnatus, post suam euasionem, quidquid promiserat non solùm minimè persoluit, sed etiam quibusdam sui similibus profanis associatus, consilia malignitatis contra liberatorem suum dare, quoad vixit, non abhorruit.

Populus socios coniurationis punit.

Antesignanus clam aufugit.

Nihil eorum, quæ promiserat, seruat. Subitanea morte sublatũ Anno 1077. scribit Bertoldus in Chronico.

His itaque præmissis, ad ea, quæ cum Rege Henrico peracta sunt, veniamus, & innocentiam Gregorij Papæ ostendendo, mala, quæ pro bonis receperat, tam præsentibus, quàm etiam subsecuturis, prout possumus, indicemus. Nonnullos enim fore credimus, qui partim rei gestæ, partim auctoritatum SS. Patrum, ac Decretalium ignorantia, contra suæ salutis periculum Patrem communem reprehendere, infamare, &, quod omninò inspectante DEO, malum est inexistimabile, maledictiones ingeminare, nequaquam timeant. Qui, si fortè diuina inspiratione commoti, magis amore cognoscendæ veritatis, quàm superbæ procacitatis instinctu hoc agerent, veridicis, & approbatis, religiosisque viris interrogatis crederent. Habent enim religione pollentes Episcopos infinitos; &, vt è multis paucos enuntiemus,

Narratio de controuersiis cum Rege Henrico.

Horum hodie est infinitus prouentus.

mus, Geraldum Oſtienſem, qui ob vitæ meritum ab Apoſtolica ſede Gallicanis ex [a] patribus aſſumptus, ſeptimum inter Cardinales Epiſcopos thronum [b] promeruit. qui ad eiuſdem Regis cauſam inueſtigandam ab Apoſtolica ſede eſt tranſmiſſus, & ad confirmandum ſuo prolatum ore teſtimonium, plurimos eſt labores, pericula, vincula, carcereſque ipſa pro veritate expertus.

a partibus.

b Succeſſit iſte Geraldus in Epiſcopatu Oſtienſi, Petro Damiano M. LXXII. Legatur in Gallias & Hiſpanias 1073. Ad Henricum Regem M. LXXIV. Et ad Mediolanenſes M. LXXVII. à quibus capitur, quo anno etiam mortuus eſt, vide Bar. Annis citatis & Epiſt. 6. lib. 1. Greg. Vide Bar. M. LXIII. Num. 52.

Habent [c] Præneſtinum, qui ad eundem ſufferendum laborem ab Vrbe Roma miſſus eſt. Habetur inſuper & Petrus Albanenſis, qui ad confirmandum contra Simoniacos veritatis teſtimonium, immanem rogum pertranſiens nudis plantis, ſicut in [d] Regiſtro Domini Alexandri II. Papæ ſcriptum reperitur, illæſus exiuit. Habentur etiam complures ex vltramontanis partibus, [e] Vdo Treuirenſis, & Hermannus Metenſis, Altmanus Pattauienſis, vel Lauriacenſis, Aldebero Wirzeburgenſis, Hugo Dienſis, in cuius electione tantum lumen fertur cęlitus deſcendiſſe, vt diem vinceret; & corda omnium, qui aderant, aduenisse Spiritum ſanctum non dubitarent.

c Hubertus Epiſcopus Præneſtinus, ad Henricũ miſſus Anno 1074. Vide Epiſt. 28. lib. 2. Greg.

d Regeſto, cui inſerta erat Epiſtola Florentinorũ ad Alex. Papam, hac de re. Bar. M. LXIII. Num. 43.

e Reprehendit tamen Hugo in Hiſt. de Bello Saxonico Vdonem, quaſi remiſſius, cauſſam S. Petri contra Schiſmaticum Regem egerit. Ad hunc Vdonem exſtat Epiſt. 81. lib. 1. Epiſt Gregorij. Et Epiſt. 10. lib. 2. & 7. lib. 5. Epiſt. 16. lib. 5.

Herimannus Metenſis feruentiſſimus defenſor Gregorij fuit; ob idque varia incõmoda ſubiit. Vide Epiſt. 53. Gregorij lib. 1. Epiſt. 12 lib. 3. Epiſt. 2. lib. 4. Epiſt. 5. lib. 6. Epiſt. 21. lib. 8.

Altman & Adalbero ſimiliter conſtantiſſimè Schiſmaticis reſtiterunt; de quibus paſſim Bertholdus Conſtantienſis in ſuo Chronico. Et Auctor Apologiæ pro Henrico IV. verumq; in exilium vnà cum aliis actum ſcribit. Ad Alemannum eſt Epiſt. 10. lib. 9.

Ad Hugonem Epiſcopum Dienſem in Burgundia eſt Epiſt. 43. lib. 2. Greg. Eiuſdem Hugonis mentio honorifica fit Epiſt. 20. lib. 4. Ad eundem eſt Epiſt. 22. lib. 4. Epiſt. 11. lib. 5. Epiſt. 3. lib. 6. Item Epiſt. 7. Epiſt. 15. lib. 9.

Ad ſatisfaciendum etiam incredulis cæterorum ordinum viri conueniantur: Abbas videlicet [f] Clunia-

f Hugo Abbas, ad quem eſt-

 cenſis.

censis eiusdem regis Pater in baptismate, & [a] Berinhardus Massiliensis, qui ob instantissimum fidei calorem, bis confessor factus, propter Dominum exilia, compedesque est perpessus. [b] Rapoto, qui nimirum propter sanguinis nobilitatem, & morum honestatem, in Regem à populo expetitus asseritur: Adelbertus, Odalscalchus, quibus tam à rege, quàm etiam à Papa res commissa fuerat.

Epist. 62. lib. 1. Epist. Gregorij. & Epist. 14. & 43. lib. 2.

a *Bernardus. Ad quem est Epist. 23. lib. 4. Epist. Greg. Eiusdem mentio fit Epist. seq. & Epist. 7. lib. 5.*

b *De hoc Vrsperg. in Chron.* Hoc etiam prælio *(ad Elstram)* ex parte Regis Henrici Ratpoto Comes, Regi satis fidus interiit, *Bruno de bello Saxon.* Rappodo, vnus de summis principibus portatur occisus. *An potius est ille Rapoto, de quo Vrsperg. Anno M. XCIX.* Rapoto Palatinus Comes, & Vdalricus Comes patruelis eius, defuncti sunt.

Et, vt nullus sexus pertranseat, veniamus etiam ad honestas, & tam religione, quàm etiam secularium rerum potentatibus locupletes mulieres: Reginam videlicet [c] Agnetem, eiusdem iniquissimi regis matrem, & vere reginam; quæ, regali diademate dimisso, sæculum istud deserens, DEI, eiusque matris, Apostolorumque eius Petri & Pauli vestigiis inremissibiliter adhæsit: [d] Beatricem insuper, eiusque nobilissimam prolem Mathildem; quæ, licet mundanâ curâ Ducum officium, Italiam gubernando, gesserunt, vt Delbora nimirum effectę, (quæ iudicans Israël Iabin cum suis omnibus in torrentem Cison dispersit) hoc est, iniquos multotiens confusibiles contriuerunt: quæ quidem inter Dominum Papam, & Regem mediatrices fuerunt; & regni statum componere, & confirmare desideranti desiderio cupiebant.

c *Mater Henrici IV mulier pietate præstantissima, ad quam exstant Epist. Petri Damiani lib 7. Epist. 4. 5. 6. 7. 8.*

d *Ad has, præsertim ad Mathildem, complures leguntur Greg. Epistola in Regesto. De Mathilde in Gregorio VII fermè singulis annis aliquid tibi suppeditabit Baronius. Ad Beatricem exstant quoque Epist. Petri Dam lib. 7. Epist. 13. 14. 15.*

Horum omnium, aliorumque probabilium totius conditionis testimoniis non acquiescere, nihil est aliud, quàm DEI iram promereri, perpetuæque damnationis subire sententiam. His itaque ad tanti Patris innocen-

nocentiam ostendendam commemoratis, illius regis fraudes, machinationes, & interdum etiam in S. Petrum contumelias, nostræ [a] cedulæ coniungentes, ne in erroris tenebrosi ignorantia scire volentes iacere permittamus, pro viribus cœpta sequamur. a *schedula.*

QVOMODO HENRICVS QVARTVS INDIGNVS REgno successit.

TERTIO igitur Henrico mortuo, quartus ille Henricus Rex, permittente Romano Pontifice Victore, qui tunc morienti præsens erat, hæreditario iure, nimirum puer, successit; (sed Salomone attestante, & dicente; *Va tibi terra, cuius Rex puer est, & cuius Principes manè comedunt;*) ad destructionem sui, & totius regni, quidquid vsquam sceleris esse potest, patrauit. Cæco corde petulans Patrem non timuit, sed reddentibus cunctis testimonium pueritiæ, imperfectæque ætati, lasciuiam eius Romani Pontifices supportarunt: existimantes illum virile scandere tempus, quo corrigi posset per se; non attendentes, quod scriptum est; *qui parcit virga, odit filium suum*; nutritur namque vitium; & dum ramus tener non mundatur, aut euellitur, in maturitatem veniens manu vix, aut ferro præciditur. Sic nimirum ille maiorum ascendens currum, omnem Ecclesiam superbienti calcaneo supponere, calcandamque præbere vilem vtancillam, pro viribus conabatur.

Mortuus est Henr. 1057. Bertol. in Chrō. Bar. M.LVI.

Eccles. 10.

Qualis Henricus in pueritia.

Lege Brunonē init. Belli Saxonici.

Prouerb. 13.

Quod ſcelus Romana Eccleſia non ferens, quæ caput totius Religionis,& Magiſtra eſt: &,cui cunctos ſeculi potentes præ cæteris corrigere, vacillantesque cõſolidare proprium eſt,ipſo Domino præcipiente Apoſtolo Petro; *Et tu aliquando conuerſus,confirma fratres tuos:* literis eum conuenire,& commonere, & prædicare cœpit. Cuius collum Chriſti collum ferre neſcium, libertatis ſuæ arbitrio induratum, hac, illacque auertendo diffugit,nouo pectore noua verſans conſilia, tempus opportunum exſpectauit, quo Romanam Eccleſiam,vt cæteras,ſibi ſubiicere poſſit. Ad quod poſtea res vt ipſa patuit, anniſu,quo valuit,erectus eſt. Nam mortuo Nicolao II. Papa, [a] ſubintroductoque ſanctæ memoriæ Alexandro,veſania ſuæ mentis arreptus, hæreticum Cadaloum Parmenſem malè nominatum Epiſcopum,data per manum ſuam inueſtitura, in Papam erigere non formidauit. Verùm, cedentibus omnibus, [b] controuerſus Deo, quod deliberauerat, nequaquam ad effectum [c] perducere potuit. Quo tempore,quantis ſit paternis literis commonitus, eiuſdem [d] patris Alexandri libri teſtantur. Cui Pater Gregorius,poſtquam Domini voluntatem fugiens, & renitens, ſuccedere coactus eſt,vt decebat,paterna illum viſitauit commonitione, [e] orans, & poſtulans, vt pro amore omnium regis,etiam pro ſui ſtatus ſalute, pro animæ ſuæ remedio,ablatis quibus oportebat, tantum ſanctæ Eccleſiæ filium,& membrũ,abſtinere, pedem retraheret, agnoſceretque Regem regum ſuper ſe inſpectorem,qui cordium conſilia,& tenebrarum abſcondita cognoſcens, vnicuique ſecundum opera ſua reddit: rogans etiam, vt conſiliarios peſſimos,qui magis ſua,quàm eum diligebant,dimitteret: quoniam, talium conſiliis conſentire,

Luc.22.

a *Anno* 1062.

b *contrarius.*

c *peruenire.*

d *Non exſtat Regeſtum Alex. Pontif.*

e *Videtur Paulus loqui de duabus Epiſtolis ad Henricũ, quæ exſtant lib.2. Regeſti Epiſt.30. & 31. Quam autem ſollicitus fuerit de correctione & emẽdatione Regis apparet ex Epiſt.ad Gode-*

tire, nihil aliud esse, quàm mortem acquirere, regnumque subuertere, & in fabulam cunctis gentibus fieri velle, significabat.

fridum Ducem lib 1. Epist. 9. Et ad Beatricem Ducissam li. 1. Epist. 11. Vide Bar 1073. N. 41. & seq.

[a] Ad hoc Rex ipse parumper commotus, literas supplices, & magis, vt postea claruit, subdolas, emendationem promittentes, misit. Allatis itaque literis, tota Ecclesia lætata est, sperans, sacerdotium, & regnum, DEI gratia coadunandum, ad purgandum omne, quod in ipsa sparsim incumbebat sordidum. Tunc communi consilio definitum est, vt pro tanta causa, tamque DEO digna ratione, [b] Agnes mater eius Augusta, vna cum venerabilibus Episcopis, Ostiensi videlicet, & Prænestino, è latere Domini Papæ missis, Regem cum Apostolicis literis adiret, vt tanta promissione percognita, certum finem malæ rei hactenus commissæ, imponere vellet: Quam Rex ipse, cum memoratis Apostolicis nunciis honorificè suscepit: reuersusque ad cor, vt iustum fuit, in omnibus DEO, & sancto Petro satisfecit. Quidquid etiam legati sibi superposuerunt, humillima mente portare promisit in manibus eorum, de cætero se custodire, omnesque Simoniacos, malosque consiliarios, & excommunicatos à se procul repellere, & DEI Ecclesiam secundum Canonicam institutionem per consilium Papæ ordinandam, componendamque dimittere. His, aliisque causis determinatis ad Apostolicum reuersi sunt.

[a] Exstant hæ literæ ap. Bar. 1073. N. 43.

Gaudium cõmune ob Henrici literas emendationem pollicentes.

[b] De hac legatione vide Lãbertum Anno M. LXXIV.

Promittit Rex se obtemperaturum Pontifici. Lege Epist. 85. lib. 1. ad Agnetem Imperatricem.

Rex quoque reuersus est ad eadem volutabra, quibus inuolui consuêrat, credens nimirum magis suæ blandienti voluntati, malisque consiliariis, quàm sanæ religioni. Ad quod corrigendum mater eius Augusta iterum à sede Romana missa est. Cum quo, tempore aliquo conuersata, sanctæ matris Ecclesiæ erga illum affe-

Rex redit ad vomitum.

Agnes Imp. mater rursum ad Regem filiũ ablegatur.

Matth.13. Luca 8.

affectum omnem aperuit. Ille verò iactum Verbi semen cordis agro recepit, sed, secundum Euangelicam parabolam, dum mater serit, aliud cecidit secus viam, quod tam humanis gressibus conculcatum, quàm à volucribus est raptum: aliud verò inter spinas, & ab exortis suffocatum, fructum ferre non valuit: aliud verò super lapidei cordis duritiam iactum, adustum solis ardore, radices habere non potuit. Per humanos quidem gressus, malorum hominum, quibus vtebatur, consilia: per volucres verò, immundorum spirituum suggestiones: per spinas verò, diuitias, regiasque voluptates; per petram verò, duritiã cordis significari, intelligere quilibet sensatus poterit. Moram autem faciente Regina, suas iterum literas Papa misit, vt instaret verbo, & liberationi filij, ipsumque rogauit, vt quemadmodum in literis sibi olim missis continebatur, legatorumque in manibus promissio, & fides data ostenderat; sic, se custodiret, & maximè à Simoniaca hæresi, qua insudabat, spiritum suum cohiberet, excommunicatos consiliarios, quos pro salute sua, regnique statu Apostolica sedes, & Synodus iustè damnauerat, procul abiiceret, ne in eandem maledictionem incideret. Regina Romam reuertens, filium ad DEI iustitiam, & honorem inclinatum fore asseruit. Cui non multò post vacillanti blandientes, & idoneæ [a] literæ bis missæ sunt.

a Forsan sunt duæ illæ Epist. lib. 2. nempe 30. & 31. de quibus suprà. Certè probabilius huc referuntur, quã ad superiora.

QVO-

QVOMODO SAXONES CONSPIRABANT CONTRA *Regem.*

ILLO[a] quidem tempore Saxones, quoniam videbant ab eo se nimium crudeliter tractari, vnanimiter cōspirauerunt, vt pro Rege illum amplius nō haberent. [b] Vnus, coactus supplices, ad Apostolicum literas direxit, orans, vt suis orationibus commendatum susciperet; quatenus eum de tam horrendo, pauidoque iudicio iam imminenti, suis meritis excelsi Regis dextræ eriperet. Iterum, iterumque promittens, nil vnquam amplius de Ecclesiis DEI facere, quod sancti Canones reprehendere possent. Cuius precibus motus Papa, eisdem Saxonibus literas, & nuncios misit; & circa eiusdem Regis radices fodiens, prædicationis suæ cophinos misit, exspectans scilicet, vt grossos ex ficu colligere posset. Sed, vnde sumere humoris boni plenitudinem debuit, inde, pòst marcidus aruit: & exspectata vitis ad pingues botros ferendum, labruscas viles, & exiles portauit: & seges foliis pulchrioribus ornata, messis tempore nil aliud, quàm infandæ permistionis lolium protulit. Monuit equidem Regem, interim se ab armis suspenderet, donec è Saxonum partibus nuncios haberet. Rex verò non acquiescens literis, & cōmonitionibus Patris, terras Saxoniæ intrauit, vbi ex vtraq; parte, hominū peccatis exigētibus, multus humanus sanguis effusus est. Regis tamē in manibus, iusto DEI iudicio, victoria data: ꝓ qua, sub manibus Domini humiliari debuit; tanq̄ ignitus, & spiritu elationis inflatus, contra ipsum intumuit. Nam cuncta, q̄ pridē per matrē, ꝑ Episcopos, ꝑ Clericos, per

a De bellis huius initio & progressu habes integrum commentariū Brunonis tom. 1. Illustrium scriptorum Germaniæ.

b *Videtur legendum:* Henricus.

Vide Epist. 39. lib. 1.

Lege Bar. Anno M.L.XXV. N. 21. & seq.

Rex fallit fidẽ.

a securior.

Vide Brunonẽ' unit. belli Saxonici.

b *Vide Baron. Anno* 1073. & 1067.

Et Epist. 15. *li.* 1. *Epist.*

c *Guidone, ita Epist.* 15. *Greg*

d *Videtur aliquid deesse, Greg. Papa lib.* 3. *Epist.* 10. *ad Henricum Regem.* Nũc quidem contra statuta Apostolicæ Sedis tradidisti Firmanam & Spoletanam Ecclesiam, &c. quibusdam personis nobis etiam ignotis.

per communes nuncios, & priuatos antea promiserat: postmodum, quia [a] securius, in irritum duxit: Siquidem Ecclesias, quas in manibus Domini Papæ corrigendas sub iuramento posuerat, non solùm non dimisit, verùm etiam, contra decretales Patrum institutiones, quibusdam adulteris, & Simoniacis sub inuestitura contradidit. Inter quos etiam [b] Gotefridum propter Ecclesiæ Mediolanensis inuasionem excommunicatum, eiusdem inuasionis adulterio inuestiuit, [c] Altono cum Papa morante, quem Archiepiscopum melior pars Cleri, & populi suum Dominum elegerant. Dedit etiam Firmianam, & Spoletanam.....[d]

His autem ad Apostolicam Sedem perlatis, Papa Gregorius non modicum conturbatus est. Cœpit interea agitari multis solicitudinibus: quoniam cuncta, quæ ad pacem prouenire sperauerat, verti in contraria perspiciebat. Tandem causas aliquas sibi per quosdam legatos secretè missas, quibusdam personis, honestisq; viris patefecit; vt perpenderẽt, quid super his statuendum foret. Tantis itaque promissionibus, imò simulationibus inspectis, omnes mirari cœperunt. Verùm, ne Romana Sedes videretur aliquid iniustè, seu præcipitanter agere, definitum est; vt, eidem Regi acriores literæ scriberentur; in quibus plenè cognosceret, nullo timore, amoréue iustitiam dimittere posse, Romanum pastorem. Scripsit autem ad Beatricem, eiusque filiam Mathildem, quæ tunc temporis Italiam totam, præ cæteris gubernabant: ad eundem Regem, [e] ad inuasorem Mediolanensem; ad suffraganeos omnes.

Vide Epist. 10. & 9. *lib.* 3. *Registi.*

e *Videtur esse Tedaldus. ad quem est Epist.* 9. *lib.* 3. *Nam Godefridus inuasor prior, iam excesserat.*

Tunc Rex graui mœrore, & timore correptus, hac, illacque mente furibunda transcurrens, omnes suos nequam consiliarios aduocauit; deductis in medium

non-

nonnullis seductoribus ante peruersæ mentis oculos; qui plura, quibus humana mens falli solet, proposuerunt; regni honorem à Patre dimissum; liberum arbitrium; opes infinitas; militum abundantiam & fortitudinem; Episcopos, Duces, Tyrannos & sub fidelitate Principes constrictos, superborum etiam colla suo iugo contrita; quæstũ insuper Ecclesiarum, suis manibus traditarum; & multa alia, quæ, vt diximus, secularium mentes illiciunt. Inter quos Mogontinus fuit Archiepiscopus, & reliqui, qui sub ipso degebant Suffraganei.

Artes consiliariorum.

Facta verò tali conuentione, statuerunt; vt Imperialis constitutio, cunctos in suo regno manentes Episcopos, cursoribus vbique missis, ante suam præsentiam iuberet assistere; & coadunatis omnibus, anathemati, quod [a] Mogontinus hæreticus contra B. Petri Vicarium, imò in Dominum, & Apostolum eius componeret, subscriberent. Quod si fortè motus aliqua reuerentia quis eorum se subtrahere vellet, rebus omnibus, & dignitate priuatus, vt regalis maiestatis obnoxius capitalem subiret sententiam.

a Sigifridus.

Interea legatis vndique missis; ab Vrbe quidam Hugo olim Cardinalis, tunc autem inter Episcopos hæreticos præcipuum caput, qui iam tertiò ab Apostolica Sede damnatus fuerat: quia quosdam Simoniacos reconciliare præsumpserat, fictitiis suis literis Archiepiscoporum, Episcoporum personas repræsentans, aduenit, laudans omnia, quæ super Dominum Papam composuerant; proiectis in medium aliis epistolis, sub omnium Cardinalium, senatusque, ac populi nomine titulatis, quibus significabantur quædam proclamationes ad præsentiam regiam delatę; vbi etiam contine-

De hoc Hugone vide Lamb. in Chronico. Bar. M.LXXVI. N. 12.

Hugo succinit conciliabulo VVormaciensi.

Fictitia eius litera.

bantur postulatio noui Pontificis, & abiectio legitimi Pastoris: subintulit etiam multas inimicitias, quas patiebatur à Nortmannis, à circumiacentibus Comitibus, ab ipsis etiam traditoribus in vrbe manentibus. Quibus visis. Rex non modicè lætatus, & ad opus componendum fomentum desideratum accepit.

a *Ita nominat propter schisma, cuius auctor Diabolus.*
b *Lege Bar. M. LXXVI. N. 14. 15. 16.*
Conuenticulũ Papiense.

Adductis itaque in medium [a] diabolicis Pontificibus, anathema [b] super Dominum Papam, imò super se ipsos protulerunt. Missis etiam in Longobardiam, & Marchiam à latere Regis tam nunciis, quàm apicibus, visum est, vt facto anathemati subscriberent. Congregatis ergò omnibus Papiæ, ex præcepto Regis, & magis ex propria maleuolentia. & odio, vt res patuit, anathemati subscripserunt. Nam ad ostendendum malæ voluntatis cumulum, positis sacrosanctis Euangeliis, iuramento firmauerunt, nullo modo se deinceps Gregoriũ pro Papa habituros, vel obedientiam exhibituros. Missis & aliis nunciis, idem effecerunt. Scripsit autẽ idem Rex Romam literas, omni iniuria inhonestas, falsitateque repletas, præcipiens Domino Papæ, vt de sede surgeret, Ecclesiamque dimitteret: vocans eum periurũ, inuasorem, & regiæ dignitatis diminutorem, maximè Simoniacis Longobardiæ elaborantibus.

Conuicia Regis in Pontificem.

Statuerunt etiam, vt non antè literæ darentur & verba, quam Synodus, quæ congregata in Romana fuerat Ecclesia, plenius hoc audire posset, quod etiam factum est. Nam & Papa Synodum faciente, quidam Parmensis Clericus Domini Apostolici ad iniuriam, cum eisdem literis præsentare se, non abhorruit, & easdem blasphemias in facie totius Ecclesiæ, & conuentus proferre non formidauit.

Impudentia cuiusdam Clerici Parmensis.

Per idem tempus, prodigium ad illius iniquitatis indici-

dicium, & confirmationem futuræ rei; in Vrbe, iuxta B. Petri Ecclesiam ortum est: quod omniũ corda nimiũ in stuporem conuerterat. Nemo enim aliquam significationem super ipsum dare & proferre dignè, conuenienterq; poterat. Siquidem gallina ouum mirifico cęlatum opere peperit, in quo duo mira insignita fuerant, serpentis scilicet, & scuti similitudo nimio horrore tenebrosa. Serpens verò in triplicẽ ex eodem oui cortice se sinuationem erexerat, vertice se sursum erigere velle ad summitatẽ oui conabatur: Caudã verò in partẽ tenebrarũ illius extenderat. Sed dum ad oui summitatem tenderet, quodam ictu repercussus, ventre tenus caput reflexerat. [a] Scupeas verò eius nõ depicta, sed extra corticis ordinem posita, manu deprehendi; & tractari, velut alia materialis res, poterat. Considerantibus autem omnibus, & mirantibus Episcopis, cæterisque, qui in Synodo consederant; nuncius ille Antichristi aduenit.

Portentum.

Domnizo ap. Bar. 1076. N. 17. eiusdem prodigij meminit. Sed dicere videtur ouum hoc non à gallina positum; sed sculptum fuisse.

a *Scupeas, seu scuppeas cusum videtur ex Germanico* Schuppen: *pro pelle squamosa.*

Postquã verò, finito hymno, facturus sermones exhortationis omnibus, Papa consederat: ille præcursor Antichristi, non tribuens honorem DEO, magisq; diligens terrenum, quàm cæleste imperiũ, sic eundem Papam alloquitur: [b] *Dominus meus Rex, & Episcopi omnes Vltramontani & Italici, præcipiendo mandant, vt inuasam sedem B. Petri, & Romanã Ecclesiam amodò dimittas. Non est enim dignũ, sine præcepto illorum, & imperiali dono, tantum honorem scandere.* Et conuersus, Clero Romano dixit: *Vobis dicitur, fratres, vt ad futuram Pentecostes solennitatem regio conspectui vos repræsentetis, suscepturi de manibus Regis Papam & Patrem: quia hic, non Papa, sed lupus esse dinoscitur rapax.*

Clericus Parmensis Synodũ Romanam ingreditur.

b *Verba eius ad Pontificem.*

Ad cuius verba mox Ioannes Portuensis Episcopus, morum honestate, & religione vir præclarus, facto impetu surgens, immensa voce clamauit; *capiatur.* Tunc

Periclitatur impudens homo de vita.

Præfectus, facto impetu, cum iudicibus, militibus, & Romanis nobilibus tantum impostorem, euaginatis in ipsa Ecclesia Saluatoris gladiis, ante Domini Papæ præsentiam interimere voluit: & fecisset, nisi pius Pater toto corpore se super eum proiecisset, omnibus de eius morte clamantibus.

Eripitur periculo à Pontifice.

Oratio Pontificis qua animos concitatos placat.

Tandem, vix impetrato silentio, Dominus Papa dixit: *Nolite filij, Ecclesia sancta Domini* D E I *nostri quietem in seditionem aliquam commouere.* Oportet enim instare *tempora*, secundum diuinarum Scripturarum seriem, *periculosa*: in quibus homines se ipsos *amantes, cupidos, superbos, elatos, parentibus inobedientes*, neque Præceptoribus reuerentiam exhibentes esse, necesse est: vt, patientia filiorum D E I, exhibitio fidei *nostra multò preciosior sit auro, quod per ignem probatur.* Clamat nobis diuinus sermo dicens: *Necesse est, vt veniant scandala: va autem homini illi, per quem scandalum venit.* Et iterum, ad ostendendum nostræ qualitatis modum, qualitér inter inimicos nostros conuersari debeamus, subiunctum est. *Ecce, ego mitto vos, sicut agnos inter lupos. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columba.*

2.Timoth.3. *1.Pet.1.* *Matth.18.* *Luc.10. Matth.10.*

Nunc verò licet Antichristi præcursor in Ecclesiam surrexerit, nos tamen multis à temporibus, tam à Domino, quàm à sanctis Patribus edocti, sic geminæ scientiæ munere, gressus incedamus per pristinos, vt quemadmodum pij Patres serpentis astutiam columbina simplicitate condiuerunt, simplicitatemque columbæ serpentis astutia fugauerunt: ita & nos mansuetudinem felle carentis alitis teneamus, & prudentiam serpentis non relinquamus. Vtrumque enim mente gestare, nō est vitium, sed dignæ discretionis arcanum. Nō enim aliquem odio prosequi debemus; sed impruden-

dentia fatuitatéue legem Domini volentes infringere, subportare. Ecce enim acceptabile tempus adest; ecce, iterum Dominus spiritualiter inter homines ambulat, clamans,& dicens: *qui vult venire post me, abneget semetipsum,* & reliqua. *Matth. 16.*

Ad viam ergò vitæ nos Dominum vocantem sequi oportet, si hæreditatis æternæ fructum desideramus carpere. *Per multas tribulationes*, vt Doctor noster docuit, *oportet nos intrare in regnum* DEI. Satis est, quod huc vsque in pace viximus Ecclesiæ: nunc verò diu aridam messem sanctorum, iterum sanguine conuenit irrorari, vt fructus illius longo tempore, tabidus senio, recenti rore perfusus, in pristinum redeat decoris aspectum. Videmus pugnam diaboli in apertum prosilire campũ, hactenus fuscis squaloribus adopertam. Nunc ideo Tirones Christi, doctas manus ad prælia gestantes, conuenit obuiare: quatenus Christi fides, quæ, eodem inficiẽte diabolo, toto penè terrarum orbe dispersa, relictaque cernitur, cuncta, Domino DEO per nos pugnante, instauretur. Ad detrimentum nempe nostræ salutis, seculares quotidie propugnare conspicimus; qui, nihil aliud, quàm gehennam acquirunt: si nos, quibus viuere Christus esse debet, & eius etiam amore mori, lucrum; quibus in retributione post istam miseram, & imaginariam vitam felicitas præparatur æterna, à DEI legibus, & fide nostra orthodoxa, pedem, hosti cedendo, retrahamus. *Act. 14.* *Philip. 1.*

Commoneat[a] nos saltem vox Dominica, quæ dicit: *qui me erubuerit, & sermones meos; hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & patris, & sanctorum Angelorum.* Terribile nobis videri debet, si tempore illo, à tanto tribunali sententiam nostris negligentiis *a commoneat.* *Luc. 9.*

 ditæ

diræ verecundiæ capiamus; quorum laboribus iudex omnium alios remunerare vult. Ideo enim domus suæ speculatores nos æterna Sapientia esse voluit, vt ipse postmodum venturus inhabitator mundam domum nostro studio habere possit. Ad quod scilicet opus egregium instare Domini sacerdotes hortantur, cum in maturo tempore legibus Domini, senescentes post quinquagesimum annum custodes vasorum Domini præcipiuntur fieri. *Vasa quippe*, vt B Gregorius ait, *nostra sunt corda, quibus ferimus cuncta, quæ cogitamus*. Corda etiam DEI viui templum esse, sacra testantur eloquia: quæ quidem tanto mundari conuenit diligentius, & ornari, quanto illorũ inhabitatorem cæteris mundiorem esse dinoscimus. Scriptum quippe est: *Mundus habitator mundam quærit domum*. Et iterum: *Euigilate iusti, & nolite peccare*. Et iterum: *Ecce sto ad ostium, & pulso, si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum*.

Num. 8. *1. Cor. 3.* *2. Cor. 6.* *1. Cor. 15.* *Apoc. 3.*

Videmus iam fratres, si corda nostra erigere conemur intentè, auctorem nostrum pulsare, nosq; cõmonefacere, vt aperiamus illi, & claudamus ostium diabolo, & eius satellitibus & complicibus pro viribus resistamus, *in promptu habentes vlcisci*, secundum Apostolum, *omnem inobedientiam*. Neq; timendum est, etiamsi præualere possint aduersum nos: (quoniam ideo illis potestas à iusto traditur iudice, vt fiant nostræ probationis caminus, cito in cinerem, & fauillas consumendus, nosq;. vasa explorata perpetuò in Domini ministerium assumenda) speramus sanè, nec dubitamus, quòd nulla tribulatio, persecutio, gladiusúe, vincula, carceres, exilia, instantia, futura, poterunt nos separare à charitate, quæ est in Christo IESV, & sanctis eius legibus. Melius est enim mori p legibus Domini, q̃ eorundem per-

2. Cor. 10. *Matth. 26.* *Rom. 8.*

guasoribus,&destructorib. terga vertẽdo Ecclesię[a] quoniã nõ obuiare talib. Christi planissimè est fidẽ negare.

Videmus prę oculis,& manibus habemus[b] signũ antiqui serpẽtis; ꝙ omnipotens DEVS ideo vobis ostẽdit, vt cautos, solicitosq; redderet, & quid super filium superbiæ extollentem se aduersus hanc sanctam Ecclesiã Catholicã facere debeamus, insinuaret. Sancta quippe scriptura, Fidem, sanctæq; Ecclesiæ figuram *oui* nomine designat; in qua quidẽ malos cum bonis permistos esse vsq; ad mundi terminum, nullus fidelium dubitat. Sed licet fraudibus, deceptionibusq; aliquandiu se occulere studeant, non semper latere, Domino reuelante, possunt, vt, cùm in apertum venientes emicarint, cunctis appareat fraus, quæ latebat, & in cognitos sancta DEI Ecclesia vltionis gladium exerat.

a iura prodere: *ba, vel similes voces in MSS. apographo desiderantur.*

b *nempe ouum illud prodigiosum, de quo supra.*

Oui huius mystica declaratio: qualem & Domnizo adfert.

Rex iste, cuius figurã DEVS mihi demonstrari, & cognosci p serpentis similitudinẽ voluit, hactenus timẽs, suis subdolis verbis & nunciis, velut in tenebrosę noctis caligine latuit: quin imò foras saliens, ꝙ corde gestabat, ostendit sufficienter ad condemnationem, q̃ passim per DEI Ecclesias cõmiserat: nunc verò, vt cernitis, caput ad Fidei nostræ fundamentũ erigere cœperat, sicut scriptũ est: *Posuerunt in calũ os suũ, & lingua eorum transiuit in terra.* De quo Ioannes Apostolus dicit; *Et datũ est ei os loquens magna, & blasphemias.* Et illud; *Et cauda eius* (Draconis) *tertiam partem stellarum traxit.* Non attendit miser, quid veritas ipsa dixit Magistro nostro, & Principi Ecclesiæ: *Super hanc*, inquit, *petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non praualebunt aduersus eam.*

Psal. 72.

Apoc. 13.

Apoc. 12.

Matth. 16.

Nunc igitur, fratres, cõuenit gladiũ vltionis exerere, & inimicũ DEI & Ecclesiæ alligando percutere, vt percussum caput ꝙ ad Fidei fundamentũ, & omniũ Ecclesiarũ, erectũ esse dinoscitur, corruat: vt, quemadmodũ

in

Gen. 3. in primo superbiæ suæ tempore ei dictum est; pectore *Luc. 12.* & ventre repat. *Nolite timere*, vt ait Dominus, *pusillus grex; quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Satis est, quod hucusque sustinuistis; benè conuenienterque illum commonuistis; nunc verò cauteriatam conscientiam se habuisse cognoscat.

Responsum Synodi ad orationem Pontificis. His, atque aliis nonnullis peroratis, sancta & magna Synodus dixit: Tua, sanctissime Pater, censura, quem ad regendum nostri temporis seculum diuina peperit clementia, contra [a] blasphemiam, inuasorem, tyrannum, desertorem, talem sententiam proferat, quæ hunc conterat, & futuris sæculis trangressionis cautelam cōferat. Deinde quippe [b] est iussis tuis obedire, & obsecundare, vt possumus: neque facere cupimus animas nostras preciosiores nobis. Libenter enim, si necesse est, mortem [c] amplectimur, vt Patrum nostrorum vestigia relinquere non videamur. Cur enim non demus pro DEI nostri sanctis legibus illud quod à nolentibus nobis [d] aufertur? Gladium exere, iudicium exerce, vt lætetur quilibet iustus, cum viderit vindictam, manus suas lauet in sanguine peccatoris. *Psal. 57.* Tandē omnibus acclamantibus; definitum est, vt honore regio priuaretur, & anathematis vinculis tam prænominatus Rex, quàm omnes assentanei sui colligarentur. Accepta itaque fiducia Dominus Papa, ex totius Synodi consensu, & iudicio protulit anathema in hunc modum.

[a] *al. fort.* blasphemum.
[b] *desideratur, in MSS.* nostrū.
[c] *amplectemur.*
[d] *auferetur.*

ANA-

ANATHEMA, QVOD GREGORIVS VII. PROTVLIT IN REGEM HENRICVM.

*BEATE Petre Apostolorum princeps, inclina, quæsumus, pias aures tuas nobis, & audi me seruum tuum, quem ab infantia nutristi, & vsque ad hunc diem de manu iniquorum liberasti; qui me pro tua fidelitate oderunt, & odiunt. Tu, mihi testis es, & Domina mea mater DEI, & beatus Paulus frater tuus inter omnes sanctos, quòd tua sancta Romana Ecclesia me inuitum ad sua gubernacula traxit, & ego non rapinam arbitratus sum ad sedem tuam ascendere, potiusq́; volui vitam meam in peregrinatione finire, quam locum tuum pro gloria mundi, seculari ingenio arripere: & ideo ex tua gratia, nō ex meis operibus credo quòd tibi placuit, & placet, vt populus Christianus tibi specialiter commissus, mihi obediat, * specialiter pro vice tua mihi commissa; & mihi tuâ gratiâ est potestas data à DEO ligandi, atque soluendi in cælo & in terra.*

Exstat lib. 2. Epist. Gregorij VII. post Epist. 5. pag. 683. Edit. Rom. Et eod. lib. post Epist. 10. Et apud Brunonem de Bello Sax. fol. 124.

* *MS spiritualiter.*

Hac itaque fiducia fretus pro Ecclesiæ tuæ

 hono-

*honore, & defensione, ex parte omnipotentis DEI Patris, & Filij, & Spiritus sancti, per tuam potestatem, & auctoritatem Henrico Regi, filio Henrici Imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inaudita superbia insurrexit, totius regni Teutonicorum, & Italiæ gubernacula contradico, & omnes Christianos à vinculo iuramenti, quod * sibi fecère, vel facient, absoluo, & vt nullus ei sicut Regi seruiat, interdico. Dignum est enim, vt qui studet honorem Ecclesiæ tuæ imminuere, ipse honorem amittat, quem videtur habere. Et quia sicut Christianus contempsit obedire, nec ad Dominum rediit, quem dimisit, participando excommunicatis, & * multas iniquitates faciendo, meaq; monita, quæ pro sua salute sibi misi, te teste, spernendo, seq; ab Ecclesia tua, tentans eam scindere, separando; vinculo eum anathematis vice tua alligo: & * sic eum ex fiducia tua alligo, vt sciant gentes, & comprobent*; quia tu es Petrus, *& super tuam petram Filius DEI viui ædificauit Ecclesiam suam*; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.

* vel, *habet MSS. apographum.*

* *Ex Rom. editione insertũ. In MS. enim deest hoc incisum.*

* *Etiam hoc incisum ex edit. Rom. redditum suo loco.*

Matth. 16.

Post

Post hæc misit ad diuersos Epistolas idem anathema, & causas eius manifestantes, ex quibus has duas interponere præsenti opusculo curauimus.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, OMNIBVS, QVI cupiunt annumerari inter oues, quas Christus B. Petro commisit, salutem & Apostolicam benedictionem.

Epistola Gregorij de abdicatione & excommunicatione Henrici Regis.

AVDISTIS, fratres charißimi, nouam & inauditam præsumptionem, audistis sceleratam schismaticorum, & nomen Domini in B. Petro blasphemantium garrulitatem, & audaciam: audistis superbiam ad iniuriam, & contumeliam sanctæ, & Apostolicæ sedis elatam, qualem vestri Patres nec viderunt, nec audierunt vnquam, nec scripturarum series aliquando à paganis, vel hæreticis docet emersam: cuius mali, etsi aliquod vnquam post fundatam & propagatam fidem Christi præceßisset exemplum, omnibus tamen fidelibus pro tanto contemptu, & conculcatione Apostolicæ, imò diuinæ auctoritatis dolendum foret, & gemendum.

Lib. 3 Epist. 9. Exstat hæc Epist. etiam apud Brunonē de Bello Saxonico fol. 123.

Quapropter si beato Petro claues regni cælorum à Domino DEO nostro IESV Christo

traditas esse creditis, & vobis per manus ipsius ad æternæ vitæ gaudia introitum patere cupitis; cogitandum vobis est, quantum nunc de irrogata sibi iniuria dolere debeatis. Nisi enim hic, vbi per discrimina tentationum vestra fides, & corda probantur, socij passionum efficiamini, proculdubio non estis digni, vt participes futuræ consolationis, & filij regni cælestem coronam, & gloriam sortiamini. Rogamus igitur charitatem vestram, vt instanter diuinam misericordiam implorare studeatis: quatenus aut corda impiorum ad pœnitentiam vertat, aut reprimendo eorum nefanda consilia, quàm insipientes, & stulti sint, qui petram à Christo fundatam euertere, & diuina priuilegia violare conantur, ostendat. Qualiter autem, aut pro quibus causis B. Petrus anathematis vinculo Regem alligauerit, in chartula, quæ huic inclusa est, plenè potestis cognoscere.

2. Cor. 1.

GRE-

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, OMNIBVS EPIſcopis, Ducibus, Comitibus, cæteriſque fidelibus in Regno Teutonicorum Christianam fidem defendentibus, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

*AVDIVIMVS quoſdam inter vos de excommunicatione, quam in Regem fecimus, dubitare ac quærere; vtrum iuſtè excommunicatus ſit, & ſi noſtra ſententia ex auctoritate, eâ, quâ debuit, deliberatione, progreſſa eſt. Quapropter qualiter ad excommunicandum illum adducti ſimus, prout verius potuimus (teſte conſcientia noſtra) oculis, & intellectibus omnium patefacere curauimus, nõ tam, vt ſingulas cauſas (quæ heu nimium notæ ſunt) quaſi noſtro clamore in publicum proiiciamus, quàm vt eorum opinioni ſatisfaciamus, qui putant nos ſpiritualem gladium temerè, & magis motu animi noſtri, quàm diuino *metu, & iuſtitiæ zelo arripuiſſe.*

Exſtat etiam apud Brunon. de Bello Saxonico, pag. 124.

Cauſa, ob quas Greg. Pontif. Henricum excommunicauit.

** C.V. motu.*

Cùm adhuc in Diaconatus officio poſiti eſſemus, perlata ad nos de Regis actionibus ſiniſtra, & multum inhoneſtâ famâ, propter ſpem, ac deſiderium correctionis ſuæ, ſæpe eum per lit-

Gregorius etiã ante Pontificatum Regem Henricum de suis sceleribus & flagitiis admonuit.

teras, & nuncios suos admonuimus, vt à prauitate sua desisteret, & memor clarißimi generis, ac dignitatis suæ, vitam moribus, quibus Regem, & futurum (DEO donante) deceret Imperatorem, institueret. Postquam verò ad Pontificatus apicem, licet indigni, venimus, cùm illius ætas pariter cresceret & iniquitas; intelligentes DEVM omnipotentem districtius de manu nostra animam illius requisiturum; quanto nobis ad increpandum illum præ cæteris libertas data fuisset, & auctoritas, multo solicitius eum modis omnibus, arguendo, obsecrando, increpando, ad emendationem vitæ suæ hortati sumus. Qui cùm sæpe nobis deuotas salutationes, & literas mitteret, excusans se, cùm ex ætate, quod fluxa esset & fragilis, tum quod ab his, in quorum manibus Curia erat, multoties malè sibi suasum atq; consultum sit, monita nostra de die in diẽ se promptißimè suscepturum verbis quidem promisit, cæterum re & exaggeratione culparũ penitus cõculcauit.

Henricus sæpe monitus verba dedit Pontifici.

Inter hæc quosdam familiares suos, quorũ consiliis, & machinationibus Episcopatus, & multa monasteria, inductus per precium, lupis

pro

pro pastoribus Simoniaca hæresi fœdauerat, ad pœnitentiam vocauimus, quatenus & bona Ecclesiarum, quæ per interuentũ tam scelerati cõmercij sacrilega manu susceperant, venerabilibus locis, ad quæ pertinerent, dum adhuc locus esset emendandi, redderent, & ipsi pro perpetrata iniquitate per lamenta pœnitudinis DEO *satisfacerent. Quos, dum ad hæc exequenda datas inducias spernere, & in consueta nequitia pertinaciter stare cognouimus, sicut dignũ erat, sacrilegos & ministros, ac membra Diaboli à communione, & corpore totius Ecclesiæ separauimus, & Regem, vt eos à domo sua, à consiliis, & omni communione sua sicut excommunicatos expelleret, admonuimus.*

Interim verò aggrauescente contra Regem Saxonum causâ, cum vires & præsidia Regni ex maxima parte à se deficere velle videret, iterum nobis direxit Epistolam supplicẽ, & omni humilitate plenam, in qua omnipotenti DEO, *& B. Petro ac nobis valdè se culpabilem reddens, preces etiam obtulit, vt quod ex sua culpa in Ecclesiæ causis contra Canonicam iustitiam, & decreta sanctorum Patrum factum esset,*

esset, nostra Apostolica prouidentia, & auctoritate corrigere studeremus: atque in ea suam nobis per omnia obedientiam, consensum, & fidele promisit adiutorium. Hoc idem etiam postea, à confratribus & legatis nostris, Humberto Praenestino Episcopo, & Geraldo Ostiensi Episcopo, quos ad illum misimus, ad poenitentiam susceptus, in illorum manus per sanctas stolas, quas in collo tenebant, repromittendo confirmauit.

Deinde, post aliquod tempus, commisso cum Saxonibus praelio, Rex pro victoria, quam adeptus est, tales DEO grates, & victimas obtulit, vt vota, quae de emendatione sua fecerat, continuò frangeret, & nihil eorum, quae promiserat, attendens, excommunicatos in suam familiaritatem, & communionem reciperet, & Ecclesias in eam, quam consueuerat, confusionem traheret. Qua de re graui dolore percussi, quanquam post contempta caelestis regis beneficia, penè omnis spes correctionis eius nobis ablata sit: adhuc tamen animum eius tentandũ fore decreuimus, magis cupientes, eum Apostolica mansuetudine audire, quàm experiri

riri seueritatem. Itaque misimus ei epistolas commonitorias, vt meminerit, quid, & cui promiserit, ne credat se posse fallere DEVM, cuius quanto prolixior est patientia, tanto seuerior est, cum iudicare cœperit, ira: neu inhonoret DEVM honorantem se, nec potentiam suam ad DEI contemptum, & Apostolicam tentet extendere contumeliam, sciens, quod superbis DEVS resistit, humilibus autem dat gratiam. 1.Pet.5.

Præterea misimus ad eum tres religiosos viros, suos vtique fideles, per quos eum secretò monuimus, vt pœnitentiam ageret de sceleribus suis: quæ quidem horrenda dictu sunt, pluribus autem nota, & in multis partibus diuulgata, propter quæ eum excommunicari nō solùm vsque ad dignam satisfactionem, sed ab omni honore Regni absque spe recuperationis debere destitui, diuinarum, & humanarum legum testatur auctoritas.

Postremò, nisi excommunicatos à sua participatione diuideret, nos nihil aliud de eo iudicare, aut discernere posse, nisi vt separatus ab Ecclesia in excommunicatorum consortio fo-

ret, cum quibus potius, quàm cum Christo partem habere elegit. Sanè, si nostra monita suscipere, & vitam suam corrigere vellet, DEVM testem inuocauimus, & inuocamus, quãtum nos de eius salute, & honore gauderemus, & cum quanta charitate eum in gremium sanctæ Ecclesiæ amplecteremur, vtpote eum, qui Princeps populi constitutus, & amplissimi Regni gubernacula tenens, Catholicæ pacis, & iustitiæ defensor esse deberet. Verùm, quãti ipse aut scripta, aut per legatos missa nostra verba fecerit, eius facta declarant. Qui indignè ferens, se à quoquam reprehendi, aut corripi, non solùm à perpetratis ad emendationem reuocari non potuit, sed ampliori conscientiæ suæ furore arreptus, non prius cessauit, donec Episcopos penè omnes in Italia, in Teutonicis verò partibus quotquot potuit, circa fidem Christi naufragare fecit: dum eos debitam B. Petro, & Apostolicæ Sedi obedientiam, & honorem in Domino nostro IESV Christo concessum, abnegare subegit.

Quum igitur iniquitatem eius ad summũ prodiisse vidimus, pro his causis, videlicet primùm,

mùm, quòd ab eorum communione, qui pro sacrilegio, & reatu Simoniacæ hæresis excommunicati sunt, se abstinere noluit: Deinde, quòd pro criminosis actibus vitæ suæ, pœnitentiam non dico suscipere, sed nec promittere quasi voluit, mentita ea fide, quam in manus legatorum nostrorum promiserat; nec non, quòd corpus Christi, id est, vnitatem sanctæ Ecclesiæ scindere non expauit: Pro his, inquam, culpis synodali iudicio eum excommunicauimus, vt quem mites non potuimus, vel seueri ad viam salutis (Deo adiuuante) reuocare valeamus: aut, si, quod absit, nec districtionis quasi censuram pertimuerit, nostra saltem anima negligentiæ, aut timoris discrimini non succumbat.

Si quis igitur hanc sententiam iniustè, vel irrationabiliter prolatam esse putauerit, si talis est, vt sacris regulis intelligentiæ sensum præbere non velit, nobiscum inde agat, & non quid nos, sed diuina auctoritas doceat, quid decernat, quid consona vox sanctorum Patrum iudicet, patienter audiens acquiescat. Nos tamen, non æstimamus

& conuertat cor Regis ad pœnitentiam: vt & ipse aliquando cognoscat, nos & vos multò verius amare eum, quàm qui nunc suis iniquitatibus obsequuntur & fauent. Qui si, DEO inspirante, voluerit resipiscere, quidquid contra nos moliatur, semper tamen nos ad recipiendum eum in sanctam communionem, prout vestra charitas nobis consuluerit, paratos inueniet.

Igitur post excommunicationem, & depositionem Regis, Domini præeunte gratia, multi nobiles & mediocres ad DEVM toto corde conuersi præfatum Regem reliquerunt. *Multi Regem deserunt.* Ipsi etiam, qui prius partim regalibus blanditiis, partim terroribus, & minis contra Apostolicam sedem coniurauerant, conuersi postmodum digno in Regem anathemati conscripserunt, mittentes supplices ad Apostolicam Sedem nuncios, [a] epithemium pœnitentiæ postulantes. *a Epitimium, pœnam seu pœnitentiam.* Quibus misericordiæ discipulus non quærens saturari pœnis reorum, gremium sanctæ Ecclesiæ aperuit, & vt in fide Domini solidarentur, consolatorias eis literas misit. Nonnulli verò Episcoporum gementes tantum facinus, ad Apostolicam Sedem discalceatis pedibus venerunt, tam diu inibi perdurantes, quo vsque Dominus Papa misericordiæ manum & pietatis viscera eis compatiens aperiret. *Obserua pœnitentiam quorundam Episcoporum.*

Interea Dominus magnum miraculum in Regis & omnium oculis fecit: quo cognito, multi eum reliquerunt. Nam post excommunicationis diem, Paschalis diei solennitate cum regio apparatu & comitatu pom- *Grande miraculum.*

paticæ multitudinis ad Ecclesiam diuinitus sibi clausam venire nequaquam abhorruit. Iussu itaque Regis quidam Episcopus, si fas est, imò hæreticus & Simoniacus ad Missæ se præparauit officium. Tandem perlecto Euangelio, ex more facturus popularem sermonem [a] Pontifex idem pulpitum conscendit. Parum autem de tractatu locutus Euangelico, statim se ad blasphemiam Papæ Gregorij cæco corde, menteque vesana prorupit, quæ pro nimio sui horrore silentio præterire complacuit. Difficile est enim vt, benè sibi conscientium probitatem, obtrectantium lingua non mordeat; &, iniquorum euadat opprobria, cui est amica iustitia.

[a] *Est hic VVilhelmus Episc. Traiectensis de quo etiã Bruno de bello Sax. Lamb. in Chrõ. Langius in Chronico Citizensi. Et alij tametsi in nõnullis variant.*

Veruntamen eadem blasphemia, qualis in oculis Domini fuerit, continuò sequens vltio, si perpendatur, innotescit. Nam Paschalis diei gaudio nondum finito, subito cælum fragore intonuit, in quo ignis descendere cælitus visus est; qui, omnem illam Ecclesiam, omnesq; domos regali receptui præparatas, repente consumpsit, & lętitiam profanorum in mœrorem commutauit. Episcopum verò illum blasphemum subitò percussum diuina vltio interemit. Sed antequam vitam penitus exhalaret, ministros suo exitio pręparatos, quales essent, compulsus est dicere. *Video me*, inquit, *igneis loris astrictum tetris trahentibus imaginibus ex hac vita cõuelli: sed tamen ite, & dicite Regi, vt flagitium, quod in DEVM, & B. Petrum, eiusq; Vicarium commisit, emendet; ne me praeuntem ad inferi loca sequatur*; Et hæc dicens, exspirauit. Hoc exemplo commoniti, hortamur, obsecramus omnem hominem, qui hæc scripta legerit, vt declinet detrahentium linguas, si mauult consortium habere cum Gregorio in resurrectione vitæ, quàm cum detrahentibus supplicium subire.

Interitus VVilhelmi Traiect.

Monita ad Regem.

Nunc

Nunc hîc ad memoriam redit non minus terribilis damnatio Spirensis Episcopi, qui eâdem die, id est VI. Kal. Martij, imò eâdem hora, subitò, quasi quodam inuisibili telo percussus, apud Spiram infirmari cœpit, qua hora & caussam eius in Romana Synodo noster Gregorius Papa ventilare incepit. Idem quoque tertia die, id est IV. Kalend. Martij miserabiliter exspirauit, non imparem expertus efficaciam il'ius sententiæ, qua Petrus Apostolus Ananiam, & Sapphiram damnauit.

Interitus Episc. Spirensis. ad quem est Epist. 18. lib 6. Regestr Greg. Vocabatur Huzmannus, vt patet ex Chronico Bertoldi. Auentinus lib. 5. vocat Hermannum.

Cùm igitur prædicti Regis conuersionem iam diu, & frustra Principes exspectarent, & statum regni periculosius in dies disturbandum, imò sine capite iam penitus destituendum viderent, tandem zelo DEI armati cum legatis Apostolicæ Sedis conuenerunt; & eundem, vt eorum consilio acquiesceret, & resipisceret, satis fideliter rogauerunt: alioquin se non vlterius communicare, vel obedire protestati sunt. Hac ille necessitate, simulatè quidem, vt postmodum apparuit, se per omnia & consiliis Principum, & præceptis Apostolici Domini obediturum promisit. Erat autem eorum consilium, vt Dominus Apostolicus ad generale colloquium Augustam in Purificatione S. MARIÆ tunc proxima veniret: quatenus ibidem caussa eius in audientia totius regni legitimè determinari posset. Ipsi quoque Principes, missa legatione, Dominum Papam ad prædictum diem venire suppliciter rogauerunt; ad quod iter agendum, illum promptissimum, vt subscriptæ eius literæ testantur, inuenerunt. Rex autem contra promissionem suam, contra consilium Principum, hoc ab Apostolico per legatos suos voluit extorquere, ne Augustam veniret, sed, vt eum ad

Monetur Rex à principibus, vt se Pontifici obsequentem præbeat.

Pollicetur emendationem; sed simulatè.

Rogatur Pontifex, vt Augustam in Germaniam se conferat.

Annuit Pontifex petitioni Principum.

Obsistit Rex.

Quo consilio. ad se Romam venire permitteret; ea vtique intentione, vt tanto facilius Papam fallere posset, quanto pauciores regni Principes, iam sæpius astutias eius perpessi, discutiendæ eius causæ interessent. Vnde & Papa *Papa manet in sententia.* votis eius non annuit, sed, vt Principes rogauerant, ad cōdictum diem venire disposuit, & subsequentes Epistolas Principibus Regni, pro disponendo itinere suo transmisit.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, ARCHIEPISCOPIS, Episcopis, Ducibus, Comitibus, nec non maioribus, atque minoribus in regno Teutonicorum constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

NOs indigni, & inutiles Principis Apostolorum serui, statuimus ad vos, diuina auxiliante clementia, venire, & postponentes penè omnium fidelium nostrorum auxilia profectionem nostram maturare, vt VI. Idus Januarij velimus Mantuæ esse, ea quidem valde & desiderio, vt fiduciâ probatæ spei vestræ quæq; aspera, & si necesse fuerit, ipsam sanguinis effusionem pro libertate sanctæ Ecclesiæ & salute Imperij, pura & sincera intentione subire non dubitemus. Vestri igitur studij sit, eos de susceptione & seruitio nostro præponere,* **Valida spe.* *quos*

quos prouidentia vestra id posse, & nobis debere cognouerit; sit ita studij vestri per partes vestras pacem firmare, vt intentionis nostræ propositum nihil, quod posit impedire. Quot & quantas colluctationes cum nunciis Regis habuerimus, & quibus rationibus dictis eius obuiauerimus, quidquid his literis deesse videtur, latores earum plenius indicabunt, quibus sicut de his, quæ per eos B. Petro & nobis promisistis, indubitanter credimus; ita vos de his, quæ ex nostra vobis parte dixerint, credere volumus.*

** Videtur hæc vocula delenda.*

GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI, OMNIBVS ARCHIEPIscopis, & Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Marchionibus, omnibusque Christianam, & B. Petri fidem, & doctrinam defendentibus, & obseruantibus salutem, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli benedictionem, omnium peccatorum absolutionem.

EGo qualiscunque Sacerdos Apostolorum Principis seruus, contra voluntatem, & consilium Romanor[illegible] confidens de misericordia omnipotent[illegible] & d[illegible]ra fide Catholica, [illegible]o a[illegible] [illegible]r ho- [illegible] [illegible]orem

honorem & salutem animarum vestrarum mortem subire, sicut pro nobis animam suam posuit. in hoc enim positi sumus, vt per multas tribulationes tendamus & perueniamus ad Regnum D E I. *Vos autem fratres mei charissimi & desideratissimi summopere curate, vt possim,* D E O *adiuuante, adire, vobisq; in omnibus prodesse. Benedicat vos ex cuius gratia mihi dictum est ad corpus beati Petri, in die ordinationis meæ:* quodcunque benedixeris benedictum erit, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, *&c.*

Rex clam petit Italiam.

Interea Rex propriæ causæ diffidens, & idcirco audientiam totius regni subterfugiens, furtiuè Italiã cum excommunicatis contra præceptum Papæ, & consilia Principum intrauit, & Apostolico ad prædictum diem Augustam tendenti, ante Purificationem S. MARIÆ apud Canusium obuiauit, ibique ante portam castri per triduum, deposito omni regio cultu, miserabiliter, vtpote *discalceatus*, & laneis vestibus indutus persistens, non prius cum multo fletu Apostolicę miserationis auxilium, & consolationem implorare statuit, quã omnes, qui aderant, & ad quos ille rumor peruenit, ad tantam pietatem, & compassionis misericordiam mouit, vt pro eo multis precibus, & lacrymis intercedentes, omnes quidem insolitam Domini Papæ duritiam mirarentur; nonnulli verò in eo, non Apostolicæ seueritatis

Rex Canusij Pontificẽ adit. Lege Bar. M.LXXVII. Pœnitentis habitus. Comploratio spectatorum.

tatis

tatis grauitatem, sed quasi tyrannicæ seueritatis crudelitatem esse clamarent: denique instantia compunctionis eius, & tanta omnium, qui ibi aderant, supplicatione, Papa deuictus, tandem eum, relaxato anathematis vinculo, in communionis gratiam, & sinum sanctæ matris Ecclesiæ recepit: acceptis ab eo securitatibus, quarum etiam confirmationem per manus [a] Abbatis Cluniacensis, & nobilium Comitissarũ Mathildis, & [b] Adalaiæ, & aliorum Principum, Episcoporum, & Laicorũ, qui sibi ad hæc vtiles visi sunt, in hunc modum suscepit.

a Hugonis.

b Adelheida, quæ fuit Ducissa & Marchionissa Alpium Cottiarum ad quã exstat longa Epist. Damiani li. 7. Epist. 16. de qua Bertoldus in Chronico, Anno M. XCI. Adalheida Taurinensis Comitissa XIV. Kal. Iam obiit.

Iusiurandum Henrici Regis.

Ego Henricus Rex de murmuratione, & dissensione, quam nunc habent contra me Archiepiscopi, Episcopi, Duces, & Comites, cæterique Principes Regni Teutonicorum, & alij, qui eos in eadem dissensionis causa sequuntur; infra terminum, quem Dominus Papa constituerit, aut iustitiam secundum iudiciũ eius, aut concordiam secundum consilium eius faciam, nisi certum impedimentum mihi, vel sibi obstiterit: quo transacto, ad idem peragendum paratus ero. Item, si idem Dominus Papa Gregorius vltra montes, vel alias partes terrarũ ire voluerit, securus erit ex mea parte, & eorũ, quos constringere potero, ab omni læsione vitæ, & membrorum eius, seu captione tam ipse, quàm qui in eius conductu, siue comitatu

*fuerint * in eundo, siue ibi morando, seu inde redeundo, neque aliud aliquod impedimentum habebit ex meo consensu, quod contra honorem suum sit, & si quis ei fecerit, cum bona fide secundum posse meum, illum adiuuabo.*

* *post verbum,* fuerint, *subduntur in impressu ista:* seu qui ab illo mittuntur, vel ad eum, de quibuscunque terrarum partibus venerint, in eundo, *&c.*

Rex postquam communione recepta, sed quæstione regni dilata, solutus ab Apostolico discessit, parum attendens quid ei in recōciliatione sua iuramento promiserit, ad solitam nequitiam redire, & Simoniacorum suorum consiliis contra Papam assentire non expauit. Omnes enim Simoniaci, eorumque socij, quorum tyrannidi ipse sanctam matrem Ecclesiam subiugauerat, quorum etiam factione, iam pridem Apostolicam Sedem deautorizare tentauerat: ipsi, inquam, omnes ad eum reconciliatum recurrentes, non terrorem, sed audaciam ab eo, pro perpetrata iniquitate acceperunt; quin etiam in damnatione Apostolici apud eum coniurandi locum inuenerunt. Ipse verò, eiusque complices, communionem vtcunque idcirco festinauerant recipere; quia, iuxta legem Teutonicorum, se prædiis, & beneficiis priuandos esse non dubirabant, si sub excommunicatione integrum annum permanerent, cuius adhuc vnus mensis superfuit, dum ad reconciliationem redirent. Communionem itaque non vt se corrigerent, repetebant, sed, vt plurimos iam dudum ab illis anathemate separatos sibi resociarent; sicque tanto audacius, tanto crudelius, quanto cum pluribus solita tyrannide sanctā Ecclesiam opprimere possent. Nam, statim post reconciliationem, vt prædictum est, ad pristinum volutabrum redire, sed & Simoniacis, vtpote

Cur Henricus & assecla absolutionem ab excommunicatione maturarint.

NB. hanc legem Germanorum.

sui

tui similibus contra Apostolicam Sedem assentire non dubitarunt.

Non multò post tamen Rex ab Apostolico Regni iam concessionem callidè, vt communionem, elicere volebat. Missa enim legatione, humiliter ei supplicabat vt vel eum semel apud S. Ioannem in [a] Moytia per Episcopos Papiensem, & Mediolanensem, more priorum Regum, coronari permitteret: vel, si hoc nollet fieri per huiusmodi Episcopos, vtpote excommunicatos, saltem hoc priuilegium Apostolica auctoritate cuilibet Episcopo concederet exequendum. Ob hoc maximè appetens coronari, vt cum communione etiam Regnum à Romano Pontifice videretur recepisse.

a fort. Modoëtia.

Henricus coronari cupit; & quo consilio.

Sed Papa calliditatem eius iam satis expertus, nullo modo votis eius voluit acquiescere: diligenter secum ipse reputans, se quidem eum pro multis criminibus, & maximè pro inobedientia, & contumacia Apostolicæ sedi irrogata à regno deposuisse; omnesque ei iuratos ab eius dominio liberos reddidisse: & ob hoc, nullatenus eum, sicut nec alium, in Regem Principibus, vtpote liberis hominibus, superponi debere, absque eorum electione. Nam & à toto Regno de tot, ac tantis iniuriis, ac perfidiis erat [b] inculpatus, vt de his eum necesse esset primitus expurgari, si tamen hoc aliquatenus posset fieri, & sic demum cum consensu totius Regni legitimè coronari.

Gregorius technas Henrici notat.

b id est, accusatus.

Rex igitur ea vice quoque, simulatâ obedientiâ apud [c] Moytiam regalia insignia non vsurpauit: quæ tamen non multo pòst contra bannum Domini Papæ resumere, & interdicta Regni gubernacula vsurpare non timuit.

c Modoëtiam.

Interim transibat terminus, quem Rex coram lega-

tis Apostolicæ Sedis cum Principibus regni ad Augustam in Purificatione S. MARIÆ condixerat, ad quem iam Papa venire conceperat: & iam illuc peruenisset, si non idem Rex contra commune decretum omnium ingressus Italiam, conducturos Apostolicum à conductu deterruisset: terminus, inquam, vbi coram Apostolico in audientia totius Regni canonicè de criminibus illatis expurgari, si inculpabilis esset, expurgatus legitimè in Regnum, cum consensu omnium, restitui posset, ad quem ipse venire contempsit, imò suæ causæ diffisus, non præsumpsit, & Papam, ne vel illuc veniret, fraudulenter in Longobardia præoccupauit.

Henricus obstat, ne Gregorius in Germaniam veniat.

Et hoc idcirco, quia caussæ suæ diffidebat.

Cùm igitur Principes Regni terminum generali decreto statutum Regem subterfugisse, & se etiam hac vice, solitâ eius perfidiâ, delusos esse animaduertissent; cumque eius versutiam nec in ipsa reconciliatione, vel postea cessasse, certissima relatione didicissent, mox in Sueuia apud Vlmam, conuentu facto, deliberauerunt; ne, se deinceps ab illo ludificari, vel potius pristina eius calliditate periclitari permitterent; sed suæ saluti, in legitimi Principis electione prouiderent. In eodem autem conuentu apud Vlmam generalius colloquium ad Forecheim IV. Idus Martij ad noui Regis electionem condixerunt: ad quod etiam Domini Apostolici consilium, & auxilium sibi venire, missa legatione, postulauerunt. Quo audito, Papa ad id colloquium legatos direxit, qui Principes rogarent, vt dispositionem regni vsque in aduentum eius differrent, si hoc sine periculo fieri posse sperarent. Noluit sanè eis hoc ex definito præcipere, ne, sibi iure imputari posset, si quod periculum status regni ex illa dilatione incurrisset.

Principes Vlmæ cōtra Henricum conueniunt.

Indicitur conuētus Forcheimensis.

Rogat Papa, vt noui Regis electio differatur.

Alte-

Alterâ autem die, poſt dimiſſionem legatorum, [a] Manegoldus Comes, magnus amator veritatis, aduenit; cuius relatione Papa de nouo Rege conſtituendo certior factus, alium legatum, Gregorium ſcilicet Romanæ Eccleſiæ Diaconum, ad Principes Regni deſtinauit: qui, eos Apoſtolica auctoritate aduentum eius præſtolari compelleret: eo tamen primitus explorato, ſi Rex, qui adhuc in Longobardia morabatur, ab eodem Legato conuentus, ſecuritatem facere vellet, vt Domino Papæ tranſitum ad Teutonicas partes, pro ipſius cauſa determinanda, concederet. Quod ſi Rex nollet concedere, præcepit Papa, vt Legatus ad ſe rediret, nec Principes cum aliqua dilatione à prouidenda regni neceſſitate ſuſpenderet.

[a] Mangoldus Comes.

Mittitur alius legatus ad Germaniæ Principes.

Item eidem Legato præfatam legationem imponens Papa dixit inter alia; ſe quaſi pro indicio huiuſmodi ſecuritatem exegiſſe, cuius, inquam, ſecuritatis exhibitio, illum in regnum reſtitui poſſe, præſagiret: ſicuti, eiuſdem ſecuritatis denegatio, hoc eum non poſſe, ex diuino indicio denotaret.

Cur Greg. ab Henrico ſecurum tranſitũ in Germaniã poſtulauerit.

Inter hæc verba Papæ tres digiti eius dextræ vſque ad medium repente ſanguinei apparuêre; quos ſanguine ex naribus profluente maculatos exiſtimans, detergere cœpit: ſed eos ſanguineis notis nullatenus emaculare potuit, hinc ipſe, & reliqui ſapientes, qui hoc miraculum conſpexerunt, aliquid magni per hæc ſigna portendi non dubitatunt.

Miraculum in Gregorij digitis.

Erant autem ibi tunc præſentes prenominatus Comes Manegoldus, & venerabilis preſbyter Eikinbertus, cum aliis quàm pluribus in opido Canuſij in capite Ieiunij, quod eo anno contigit in Kal. Martij.

Per-

paticæ multitudinis ad Ecclesiam diuinitus sibi clausam venire nequaquam abhorruit. Iussu itaque Regis quidam Episcopus, si fas est, imò hæreticus & Simoniacus ad Missæ se præparauit officium. Tandem perlecto Euangelio, ex more facturus popularem sermonem[a] Pontifex idem pulpitum conscendit. Parum autem de tractatu locutus Euangelico, statim se ad blasphemiam Papæ Gregorij cæco corde, menteque vesana prorupit, quæ pro nimio sui horrore silentio præterire complacuit. Difficile est enim vt, benè sibi conscientium probitatem, obtrectantium lingua non mordeat; &, iniquorum euadat opprobria, cui est amica iustitia.

a Est hic VVilhelmus Episc. Traiectensis de quo etiā Bruno de bello Sax. Lamb. in Chrō. Langius in Chronico Citizensi. Et alij tametsi in nōnullis variant.

Veruntamen eadem blasphemia, qualis in oculis Domini fuerit, continuò sequens vltio, si perpendatur, innotescit. Nam Paschalis diei gaudio nondum finito, subito cælum fragore intonuit, in quo ignis descendere cælitus visus est; qui, omnem illam Ecclesiam, omnesq; domos regali receptui præparatas, repente consumpsit, & lętitiam profanorum in mœrorem commutauit. Episcopum verò illum blasphemum subitò percussum diuina vltio interemit. Sed antequam vitam penitus exhalaret, ministros suo exitio prępáratos, quales essent, compulsus est dicere. *Video me*, inquit, *igneis loris astrictum tetris trahentibus imaginibus ex hac vita conuelli: sed tamen ite, & dicite Regi, vt flagitium, quod in DEVM, & B. Petrum, eiusq; Vicarium commisit, emendet; ne me praeuntem ad inferi loca sequatur*; Et hæc dicens, exspirauit. Hoc exemplo commoniti, hortamur, obsecramus omnem hominem, qui hæc scripta legerit, vt declinet detrahentium linguas, si mauult consortium habere cum Gregorio in resurrectione vitæ, quàm cum detrahentibus supplicium subire.

Interitus VVilhelmi Traiect.

Monita ad Regem.

Nunc

Nunc hîc ad memoriam redit non minus terribilis damnatio Spirensis Episcopi, qui eâdem die, id est VI. Kal. Martij, imò eâdem hora, subitò, quasi quodam inuisibili telo percussus, apud Spiram infirmari cœpit, qua hora & causam eius in Romana Synodo noster Gregorius Papa ventilare incepit. Idem quoque tertia die, id est IV. Kalend. Martij miserabiliter exspirauit, non imparem expertus efficaciam il'ius sententiæ, qua Petrus Apostolus Ananiam, & Sapphiram damnauit.

Interitus Episc. Spirensis. ad quem est Epist. 18. lib 6. Regestis Greg. Vocabatur Huzmannus, vt patet ex Chronico Bertoldi. Auentinus lib. 5. vocat Hermannum.

Cùm igitur prædicti Regis conuersionem iam diu, & frustra Principes exspectarent, & statum regni periculosius in dies disturbandum, imò sine capite iam penitus destituendum viderent, tandem zelo DEI armati cum legatis Apostolicæ Sedis conuenerunt; & eundem, vt eorum consilio acquiesceret, & resipisceret, satis fideliter rogauerunt: alioquin se non vlterius communicare, vel obedire protestati sunt. Hac ille necessitate, simulatè quidem, vt postmodum apparuit, se per omnia & consiliis Principum, & præceptis Apostolici Domini obediturum promisit. Erat autem eorum consilium, vt Dominus Apostolicus ad generale colloquium Augustam in Purificatione S. MARIÆ tunc proxima veniret: quatenus ibidem caussa eius in audientia totius regni legitimè determinari posset. Ipsi quoque Principes, missa legatione, Dominum Papam ad prædictum diem venire suppliciter rogauerunt; ad quod iter agendum, illum promptissimum, vt subscriptæ eius literæ testantur, inuenerunt. Rex autem contra promissionem suam, contra consilium Principum, hoc ab Apostolico per legatos suos voluit extorquere, ne Augustam veniret, sed, vt eum

Monetur Rex à principibus, vt se Pontifici obsequentem præbeat.

Pollicetur emendationem; sed simulatè.

Rogatur Pontifex, vt Augustam in Germaniam se conferat.

Annuit Pontifex petitioni Principum.

Obsistit Rex.

ad

Quo consilio. ad se Romam venire permitteret; ea vtique intentione, vt tanto facilius Papam fallere posset, quanto pauciores regni Principes, iam sæpius astutias eius perpessi, discutiendæ eius causæ interessent. Vnde & Papa *Papa manet in sententia.* votis eius non annuit, sed, vt Principes rogauerant, ad cōdictum diem venire disposuit, & subsequentes Epistolas Principibus Regni, pro disponendo itinere suo transmisit.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, ARCHIEPISCOpis, Episcopis, Ducibus, Comitibus, nec non maioribus, atque minoribus in regno Teutonicorum constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

NOs indigni, & inutiles Principis Apostolorum serui, statuimus ad vos, diuina auxiliante clementia, venire, & postponentes penè omnium fidelium nostrorum auxilia profectionem nostram maturare, vt VI. Idus Ianuarij velimus Mantuæ esse, ea quidem * *valde & desiderio, vt fiducia probatæ spei vestræ quæq; aspera, & si necesse fuerit, ipsam sanguinis effusionem pro libertate sanctæ Ecclesiæ & salute Imperij, pura & sincera intentione subire non dubitemus. Vestri igitur studij sit, eos de susceptione & seruitio nostro præponere,* **Valida spe.*

quos

quos prouidentia vestra id posse, & nobis debere cognouerit; sit ita studij vestri per partes vestras pacem firmare, vt intentionis nostræ propositum nihil, quod possit impedire. Quot & quantas colluctationes cum nunciis Regis habuerimus, & quibus rationibus dictis eius obuiauerimus, quidquid his literis deesse videtur, latores earum plenius indicabunt, quibus sicut de his, quæ per eos B. Petro & nobis promisistis, indubitanter credimus; ita vos de his, quæ ex nostra vobis parte dixerint, credere volumus.*

* *Videtur hæc vocula delenda.*

GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI, OMNIBVS ARCHIEPIscopis, & Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Marchionibus, omnibusque Christianam, & B. Petri fidem, & doctrinam defendentibus, & obseruantibus salutem, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli benedictionem, omnium peccatorum absolutionem.

EGo qualiscunq́ Sacerdos Apostolorum Principis seruus, contra voluntatem, & consilium Romanorum confidens de misericordia omnipotentis DEI, & de vestra fide Catholica, venio ad vos paratus propter ho-

honorem & salutem animarum vestrarum, mortem subire, sicut pro nobis animam suam posuit. in hoc enim positi sumus, vt per multas tribulationes tendamus & perueniamus ad Regnum DEI. Vos autem fratres mei charissimi & desideratissimi summopere curate, vt possim, DEO adiuuante, adire, vobisq́ue in omnibus prodesse. Benedicat vos ex cuius gratia mihi dictum est ad corpus beati Petri, in die ordinationis meæ: quodcunque benedixeris benedictum erit, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, *&c.*

Rex clam petit Italiam. Interea Rex propriæ causæ diffidens, & idcirco audientiam totius regni subterfugiens, furtiuè Italiã cum excommunicatis contra præceptum Papæ, & cõsilia Principum intrauit, & Apostolico ad prædictum diem Augustam tendenti, ante Purificationem S. MARIÆ apud Canusium obuiauit, ibique ante portam castri per triduum, deposito omni regio cultu, miserabiliter, vtpote *discalceatus*, & laneis vestibus indutus persistens, *Rex Canusij Pontificẽ adit. Lege Bar. M.LXXVII. Pœnitentis habitu. Comploratio spectatorum.* non prius cum multo fletu Apostolicę miserationis auxilium, & consolationem implorare statuit, quã omnes, qui aderant, & ad quos ille rumor peruenit, ad tantam pietatem, & compassionis misericordiam mouit, vt pro eo multis precibus, & lacrymis intercedentes, omnes quidem insolitam Domini Papæ duritiam mirarentur; nonnulli verò in eo, non Apostolicæ seueritatis

tatis grauitatem, sed quasi tyrannicæ seueritatis crudelitatem esse clamarent: denique instantia compunctionis eius, & tanta omnium, qui ibi aderant, supplicatione, Papa deuictus, tandem eum, relaxato anathematis vinculo, in communionis gratiam, & sinum sanctæ matris Ecclesiæ recepit: acceptis ab eo securitatibus, quarum etiam confirmationem per manus [a] Abbatis Cluniacensis, & nobilium Comitissarũ Mathildis, & [b] Adalaiæ, & aliorum Principum, Episcoporum, & Laicorũ, qui sibi ad hæc vtiles visi sunt, in hunc modum suscepit.

[a] *Hugonis.*
[b] *Adelheida, quæ fuit Ducissa & Marchionissa Alpium Cottiarum ad quã exstat longa Epist. Damiani li. 7. Epist. 16. de qua Bertoldus in Chronico, Anno M. XCI.* Adalheida Taurinensis Comitissa XIV. Kal. Ian. obiit.

Iusiurandum Henrici Regis.

Ego Henricus Rex de murmuratione, & dissensione, quam nunc habent contra me Archiepiscopi, Episcopi, Duces, & Comites, cæteriq; Principes Regni Teutonicorum, & alij, qui eos in eadem dissensionis causa sequuntur; infra terminum, quem Dominus Papa constituerit, aut iustitiam secundum iudiciũ eius, aut concordiam secundum consilium eius faciam, nisi certum impedimentum mihi, vel sibi obstiterit: quo transacto, ad idem peragendum paratus ero. Item, si idem Dominus Papa Gregorius vltra montes, vel alias partes terrarũ ire voluerit, securus erit ex mea parte, & eorũ, quos constringere potero, ab omni læsione vitæ, & membrorum eius, seu captione tam ipse, quàm qui in eius conductu, siue comitatu

 fue-

*fuerint * in eundo, siue ibi morando, seu inde redeundo, neq; aliud aliquod impedimentum habebit ex meo consensu, quod contra honorem suum sit, & si quis ei fecerit, cum bona fide secundum posse meum, illum adiuuabo.*

* *post verbum, fuerint, subduntur in impressis ista:* seu qui ab illo mittuntur, vel ad eum, de quibuscunque terrarum partibus venerint, in eundo, *&c.*

Rex postquam communione recepta, sed quæstione regni dilata, solutus ab Apostolico discessit, parum attendens quid ei in recōciliatione sua iuramento promiserit, ad solitam nequitiam redire, & Simoniacorum suorum consiliis contra Papam assentire non expauit. Omnes enim Simoniaci, eorumque socij, quorum tyrannidi ipse sanctam matrem Ecclesiam subiugauerat, quorum etiam factione, iam pridem Apostolicam Sedem deautorizare tentauerat: ipsi, inquam, omnes ad eum reconciliatum recurrentes, non terrorem, sed audaciam ab eo, pro perpetrata iniquitate acceperunt; quin etiam in damnatione Apostolici apud eum coniurandi locum inuenerunt. Ipse verò, eiusque complices, communionem vtcunque idcirco festinauerant recipere; quia, iuxta legem Teutonicorum, se prædiis, & beneficiis priuandos esse non dubitabant, si sub excommunicatione integrum annum permanerent, cuius adhuc vnus mensis superfuit, dum ad reconciliationem redirent. Communionem itaque non vt se corrigerent, repetebant, sed, vt plurimos iam dudum ab illis anathemate separatos sibi resociarent; sicque tanto audacius, tanto crudelius, quanto cum pluribus solita tyrannide sanctā Ecclesiam opprimere possent. Nam, statim post reconciliationem, vt prædictum est, ad pristinum volutabrum redire, sed & Simoniacis, vtpote

Cur Henricus & asseclæ absolutionem ab excommunicatione maturarint.

NB. hanc legem Germanorum.

sui similibus contra Apostolicam Sedem assentire non dubitarunt.

Non multò post tamen Rex ab Apostolico Regni iam concessionem callidè, vt communionem, elicere volebat. Missa enim legatione, humiliter ei supplicabat vt vel eum semel apud S. Ioannem in [a] Moytia per Episcopos Papiensem, & Mediolanensem, more priorum Regum, coronari permitteret: vel, si hoc nollet fieri per huiusmodi Episcopos, vtpote excommunicatos, saltem hoc priuilegium Apostolica auctoritate cuilibet Episcopo concederet exequendum. Ob hoc maximè appetens coronari, vt cum communione etiam Regnum à Romano Pontifice videretur recepisse.

a fort. Modoëtia.

Henricus coronari cupit; & quo consilio.

Sed Papa calliditatem eius iam satis expertus, nullo modo votis eius voluit acquiescere: diligenter secum ipse reputans, se quidem eum pro multis criminibus, & maximè pro inobedientia, & contumacia Apostolicæ sedi irrogata à regno deposuisse; omnesque ei iuratos ab eius dominio liberos reddidisse: & ob hoc, nullatenus eum, sicut nec alium, in Regem Principibus, vtpote liberis hominibus, superponi debere, absque eorum electione. Nam & à toto Regno de tot, ac tantis iniuriis, ac perfidiis erat [b] inculpatus, vt de his eum necesse esset primitus expurgari, si tamen hoc aliquatenus posset fieri, & sic demum cum consensu totius Regni legitimè coronari.

Gregorius technas Henrici notat.

b id est, accusatus.

Rex igitur ea vice quoque, simulatâ obedientiâ apud [c] Moytiam regalia insignia non vsurpauit: quæ tamen non multo pòst contra bannum Domini Papæ resumere, & interdicta Regni gubernacula vsurpare non timuit.

c Modoëtiam.

Interim transibat terminus, quem Rex coram lega-

tis Apostolicæ Sedis cum Principibus regni ad Augustam in Purificatione S. MARIÆ condixerat, ad quem iam Papa venire conceperat: & iam illuc peruenisset, si non idem Rex contra commune decretum omnium ingressus Italiam, conducturos Apostolicum à conductu deterruisset: terminus, inquam, vbi coram Apostolico in audientia totius Regni canonicè de criminibus illatis expurgari, si inculpabilis esset, expurgatus legitimè in Regnum, cum consensu omnium, restitui posset, ad quem ipse venire contempsit, imò suæ causæ diffisus, non præsumpsit, & Papam, ne vel illuc veniret, fraudulenter in Longobardia præoccupauit.

Henricus obstat, ne Gregorius in Germaniam veniat.

Et hoc idcirco, quia caussæ suæ diffidebat.

Cùm igitur Principes Regni terminum generali decreto statutum Regem subterfugisse, & se etiam hac vice, solitâ eius perfidiâ, delusos esse animaduertissent; cumque eius versutiam nec in ipsa reconciliatione, vel postea cessasse, certissima relatione didicissent, mox in Sueuia apud Vlmam, conuentu facto, deliberauerunt; ne, se deinceps ab illo ludificari, vel potius pristina eius calliditate periclitari permitterent; sed suæ saluti, in legitimi Principis electione prouiderent. In eodem autem conuentu apud Vlmam generalius colloquium ad Forecheim IV. Idus Martij ad noui Regis electionem condixerunt: ad quod etiam Domini Apostolici consilium, & auxilium sibi venire, missa legatione, postulauerunt. Quo audito, Papa ad id colloquium legatos direxit, qui Principes rogarent, vt dispositionem regni vsque in aduentum eius differrent, si hoc sine periculo fieri posse sperarent. Noluit sanè eis hoc ex definito præcipere, ne, sibi iure imputari posset, si quod periculum status regni ex illa dilatione incurrisset.

Principes Vlmæ cōtra Henricum conueniunt.

Indicitur conuētus Forcheimensis.

Rogat Papa, vt noui Regis electio differatur.

Alte-

Alterâ autem die, poſt dimiſſionem legatorum, [a] Manegoldus Comes, magnus amator veritatis, aduenit; cuius relatione Papa de nouo Rege conſtituendo certior factus, alium legatum, Gregorium ſcilicet Romanæ Eccleſiæ Diaconum, ad Principes Regni deſtinauit: qui, eos Apoſtolica auctoritate aduentum eius præſtolari compelleret: eo tamen primitus explorato, ſi Rex, qui adhuc in Longobardia morabatur, ab eodem Legato conuentus, ſecuritatem facere vellet, vt Domino Papæ tranſitum ad Teutonicas partes, pro ipſius cauſa determinanda, concederet. Quod ſi Rex nollet concedere, præcepit Papa, vt Legatus ad ſe rediret, nec Principes cum aliqua dilatione à prouidenda regni neceſſitate ſuſpenderet.

a Mangoldus Comes.

Mittitur alius legatus ad Germaniæ Principes.

Item eidem Legato præfatam legationem imponens Papa dixit inter alia; ſe quaſi pro indicio huiuſmodi ſecuritatem exegiſſe, cuius, inquam, ſecuritatis exhibitio, illum in regnum reſtitui poſſe, præſagiret: ſicuti, eiuſdem ſecuritatis denegatio, hoc eum non poſſe, ex diuino indicio denotaret.

Cur Greg. ab Henrico ſecurum tranſitũ in Germaniã poſtulauerit.

Inter hæc verba Papæ tres digiti eius dextræ vſque ad medium repente ſanguinei apparuêre; quos ſanguine ex naribus profluente maculatos exiſtimans, detergere cœpit: ſed eos ſanguineis notis nullatenus emaculare potuit, hinc ipſe, & reliqui ſapientes, qui hoc miraculum conſpexerunt, aliquid magni per hæc ſigna portendi non dubitarunt.

Miraculum in Gregorij digitis.

Erant autem ibi tunc præſentes prænominatus Comes Manegoldus, & venerabilis presbyter Eikinbertus, cum aliis quàm pluribus in opido Canuſij in capite Ieiunij, quod eo anno contigit in Kal. Martij.

Per-

Percepta igitur legatione, ſtatim legatus ad Regem properauit, cum prædicto Comite: ſed Rex ſecuritatem, quam Papa poſtulabat, facere contempſit. Vnde & ille Legatus ad Apoſtolicum redire non tardauit. At Comes ad proximum Forecheimenſe colloquium venire accelerauit: quò & priores Legati iam peruenerant: qui vna tantum die, priuſquam præfatus Comes, ab Apoſtolico miſſi fuerant. Hi autem erant Legati; Bernhardus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Diaconus: Item alter Bernhardus Abbas religioſus de Maſſilia ferè ſexcentorum monachorum pater: qui etiam ſecum duxit egregium Doctorem quendam nomine [a] Chriſtianum, poſtmodum *Auerſana* ciuitatis Epiſcopum, cuius opus extat eximium contra Turonenſem Berengarium.

[a] Ita habet apographum vt & Auentinus lib. 5. Eſt autē iſte Guitmundus Auerſanus Archiepiſc. cuius extant tres libri de Euchariſtia.

Digreſſio de Comite Mangoldo huius nominis ſecundo, cuius vxor Gutta.

Non indignum videtur hoc in loco paulíſper orationis curſum retentare, & quam fidelem Apoſtolicæ inſtitutionis ſectatorem, & propagatorem in Comite Manegoldo non ſemel commemorato, Gregorius noſter habuerit, declarare. Hic enim ex generoſa, & religioſa beati Odalrici Auguſtenſis Epiſcopi [b] genealogia procreatus, & à ſapientiſſimo fratre ſuo, Herimãno videlicet Contracto, in omni obſeruantia Chriſtianæ religionis ad vnguem informatus, Virgo virginem fortitus eſt vxorem, duoſque filios ex ea generatos in tanta diſciplina vſque ad iuuenilem ætatem educauit, vt alterum eorum ad ſimilem monogamiam perducens hæredem ſui relinqueret; alterum, in cœlibatu occiſum, imò ipſius occiſionis eius [c] longo locorum interuallo remotus, per ſpiritum mirabiliter agnoſcens fleret, & gauderet. Fleuit enim propter acerbitatem inopinatæ mortis, & gauiſus eſt propter impunitatem incon-

[b] Vide genealogiam S. Vdalrici, quam ad calcem vitæ eius, adiecit ampliſſ. Dominus Marcus Velſerus.

Fuit Frater Hermanni Cõtracti.

Duos habuit filios, quorum alter Mangoldus III.

[c] Lacuna eſt in MSS. apographò. videtur deſiderari vox, diem.

contaminatæ iuuentutis. Hoc autem maximè castificabat liberos, quod verax pater comminabatur eis exhæredationem, si quam, præter legitimam copulam, cum mulieribus, perpetrasse detegerentur coinquinationem.

Vir igitur Christianissimus cum B. Gregorium Papam nimio affectu propter iustificationes eius diligeret, eumque sæpius propter alternas morum similitudines inuiseret; quadam vice, in tantam Romæ positus infirmitatem incidit, vt, qui præsentes erant, vitam eius desperarent. Cumque tristis nuncius Domino Papæ venisset, valde condolens festinus ad eum venit, & pauxillum panis in scyphum confringens, meroque perfundens, ægro pro benedictione porrexit. At ille protinus, vt gustauit, recepit nō solùm delectationem comedendi, sed & virtutem cum incolumitate de lecto surgendi. Qui, cum ad propria remearet, & Apostolica statuta, maximè de vitandis officiis incontinentium sacerdotum, non segniter vbique diuulgaret, & in Clericis, atque Ecclesiis ad se specialiter pertinentibus, huiusmodi abominationes minimè toleraret, vxor cuiusdam presbyteri sub eius ditione positi, malignans propter separationem mariti, hoc familiaribus suis audientibus se minabatur effecturam, vt qualem molestiam ipsa sustineret in separatione coniugis sui, talem & Comes sustineret in disiunctione cōniugis suæ. Dixit, & eheu, permittente DEO, tam pessimum facinus in Dominam [a] peregit. Nam delectabiles cibos veneno infectos obtulit, eamque nihil mali suspicantem, simulata benignitate, decepit. Igitur Comes religiosus adhuc in robusta ætate viduatus, nullis suorum adhortationibus ad secundam copulam permoueri potuit; dicens, sibi

Mangoldus valde diligit Greg. VII.

Morbus Mangoldi.

Sanatur à Pōtifice.

Vxor Mangoldi veneno occiditur.

a *Comitissam.*

Renuit Magnoldus Comes secundas nuptias inire.

pudendum,& horrendum videri,si cum duabus vxoribus processurus esset ante tribunal Christi, die iudicij. In tantum autem profecit per deuotam obedientiam Papæ nostri Gregorij, vt ante finem suum, quem senex, & plenus dierum attigit,[a] ad quibus modum virtutum signis effulserit,& Prophetiæ, quemadmodum in occisione filij patuit venerabiliter claruerit.

[a] fortè leg. & quibusdam.

Huic beatæ recordationis Comiti non incongruè adiungitur memoria preciosæ mortis beati [b]Cincij Vrbis Romæ præfecti, cuius & superius virtutes breuiter descripsimus. Hunc etenim propter fidem sæpe dicto, & sæpe dicendo Papæ Gregorio exhibitam, Dominus noster IESVS Christus martyrio coronauit, eiusque sepulchrum continuò viginti miraculis in [c] Synodū numeratis,& probatis illustrauit. Nam cùm zelum Domini haberet,& exhiberet fidem secundum sanctam Apostolicæ institutionis formam, occisus est ab apparitoribus Henticianæ persecutionis.

[b] Si talis ac tantus vir fuit Cincius, Vrbis præfectus; malè ergo traducitur, quasi ipse Gregorium VII. ceperit.

[c] Synodo.

Claret miraculis.

M.LXXVII.

Facto igitur conuentu apud Forecheim, pręfati legati literas Apostolicas in medium protulerunt: quàm parùm Dominus Papa de promissione Regis lætatus fuerit; cùm aduersarij Ecclesiæ plus audaciæ, quàm terroris ex præsentia Regis acciperent. Ad hoc, aiebant, eum petere, vt noui Regis electionem, de qua audierat, in aduentum eius differrent, si hoc sine periculo fieri posse perpenderent.

Peracta igitur legatione, Archiepiscopi, Episcopi, Duces, Marchiones, Comites, maiores, atque minores debitam reuerentiā Legatis impendentes, per consessū singuli surrexerunt; &, quot contumeliis, & quot periculis iam à Henrico Rege affecti essent, vel se afficiendos fore non dubitarent, legatis lamentari cœperunt;

seque

feq; totiens infidias eius inter ipfa pacis ofcula vix euafiffe; vt nec iuramento eius deinceps aliquam fidem exhibere poffent: hoc quoq; addentes, fe tamdiu eum poft depofitionem toleraffe, non vtique vt correctionem eius, vtpote penitus defperatam, exfpectarent: fed vt quibufdam occafionem calumniandi auferrent, qui fortaffe ei, fi non tamdiu exfpectaretur, correctionem interclufam fore conquererentur; totaque illa die cum huiufmodi querimoniis tranfactâ, nec medietatem iniuriarum fibi illatarum enumerare potuerunt.

In craftinum verò iterum ad hofpitia legatorum conuenientes, pro fua neceffitate fubleuanda, eos confuluerunt, fuggerentes eis periculofiffimum, & irreuocabile fchifma in toto regno futurum, nifi in eodem conuentu, vt deliberauerant, in alicuius noui capitis fubleuatione confœderati illud anticipare feftinarent. Legati autem legationis fuæ non immemores, fatis compendiosè ad hæc refponderunt, fibi quidem optimum videri, fi Regis conftitutionem, iuxta eorum legationem, in aduentum Domini Papæ fine periculo differre poffent. Cæterùm prouifionem regni non tam in eorum confilio, quâm in Principum arbitrio fitam effe dixerunt, qui Rempublicam in manibus tenerent, ac totius regni damnum fiue proficuum optimè prænoffent. Itaque Principes regni de aduentu Papæ incerti, fed de maxima diffenfione euentura, & periculo, fi differrent, certiffimi, accepta licentia à legatis apud Magontinum Archiepifcopum conuenerunt, & quid eis agendum effet, fingulari diligentia inuicem tractauerunt: cōfiderantes quidem, fe ad nullam dilationem ab Apoftolico coactos, fed, hoc

Perftant principes in fententia noui Regis eligendi.

Deliberatio de nouo Rege creãdo apud Archiep. Mogunt.

hoc in eorum arbitrio positum esse; nec alicui, nisi sibi ipsis deinceps imputandum fore, si dilatio noceret.

Insuper se nullius subiectionis exhibendæ Henrico regi obnoxios, imò p Apostolici banni transgressionē damnandos, si aliquam subiectionem regi deinceps exhiberent. Nam Papa, priusquam eum anathematizaret, ex parte omnipotentis DEI, & sancti Petri, & sua, illi regnū interdixit, & omnes Christianos iuramento, quod sibi fecissent, vel facturi essent, absoluit: &, vt nullus ei, vt regi seruiret, interdixit: qui postea ab eo communionem tantùm, non regnum, falsa correctionis promissione, recuperauit.

Notanda hic Pontificia auctoritas. a Henrico IV.

Hoc igitur Principes regni diligentissimè perscrutati, se quidem à Regis Henrici potestate penitus, vt prædictum est, emancipatos, nec se illi plus, quàm illum illis alicuius fidelitatis, vel subiectionis obnoxios, vt liberi homines, Rudolphum Ducem Sueuorum frustra multum renitentem, frustraque vel vnius horæ inducias ad consulendum petentem, regia dignitate sublimauerunt virum sanè in humilitate præcipuum, regio honori ętate & moribus idoneum; eique se debito fidelitatis Sacramento subdiderunt. qui vtiq; regnum nō vt proprium, sed pro dispositione sibi creditum reputans, omne hæreditarium ius in eo repudiauit, & vel filio suo se hoc adoptaturū fore, penitus abnegauit: iustissimè in arbitrio Principum esse decernens, vt post mortem eius liberè, nō magis filium eius, quàm alium eligerent, nisi quem ad culminis ætate & morum grauitate dignum inuenissent.

Rudolphus Dux Sueuiæ creatur Rex.

Laus Rudolphi.

Hunc igitur Rudolphum tam legitimè electum Archiepiscopi Moguntinus, & Magdeburgensis cum eorū suffraganeis, legatis Sedis Apostolicæ præsentibus, & regni

Lege Bertoldū in Chron. M. LXXVII.

regni Principibus,regali inunctione consecrarunt. Electus est autem ab Archiepiscopis, Episcopis,Ducibus, Comitibus,maioribus,atq; minorib. in cõuentu apud Forcheim anno Dominicæ incarnationis M. LXXVII. anno IV.venerabilis Papæ Gregorij in hoc nomine septimi,indictione XV.Idibus Martij.Postea,die duodecimo apud Mogontiam consecratus est,id est VII.Kal. April.vbi tunc medium Quadragesimæ occurrit. Die autẽ prædictæ electionis nix ac gelu resolui cœperunt, quæ eo anno à festiuitate omnium Sanctorum vsque in illum diem terram Teutonicorũ, & Longobardiæ occupauerat; quod quidam sapientum ita interpretati sunt; Devm in legitimi Principis electione suam adstipulationem mundo denotasse, per insoliti frigoris depulsionem, & per clementioris aëris reparationẽ: præcipuè,cum nullis huiusmodi promotio displicuerit,nisi illis tantùm,qui se,sub legitimo Principe, Simoniacæ hæresi,aliisq́; criminibus abrenuntiaturos fore non dubitabant: qui superiori rege, nõ dico permittente, sed cooperante,sanctam Ecclesiã fœdare non cessauerant. Nulli sanè Clerico,Monacho,siue Laico huius Principis promotio displicuit,nisi qui seipsum sub eius auctoritate corrigendum fore timuit; nisi qui sanctàm Ecclesiam,iuxta Canonicas sanctiones,instituendã fore contabuit: nisi qui, interclusо Simoniacæ hæresis mercimonio,diuitias suas attenuari non dubitauit.

Nix diuturna liquescit in coronatione Rudolphi Regis.

In quam partẽ hæc liquefactio accepta fuerit.

Quibus displicuerit Electio Rudolphi.

Nullus autem Rudolpho Regi,eiusque Principibus periurium poterit iure obiicere,licet iam dudũ deposito Regi iuramentum fidelitatis fecissent.Illud enim iuramentum tam diu obseruandũ erat, quamdiu ipse regno præerat.Postquã verò omnes Christiani eo Sacramento à Papa soluti sunt,eo quidẽ deposito, & anathematizato,nõ magis illi aliqua subiectio pro huiusmodi

Excusatio Rudolphi ob susceptum Regnum.

iuramento debebatur, quàm cuilibet Episcopo, à subditis suis obeditur, postquam ille etiam, retenta communione, deponitur. Nemo autem, Romanorum Pontificem reges à regno deponere posse, denegabit, quicunq; decreta sanctissimi Papæ Gregorij non proscribenda iudicabit. Ipse enim vir Apostolicus, cui Spiritus sanctus in aurem decernenda dictauit, in Apostolica Sede constitutus, irrefragabiliter decreuit, reges à suis dignitatibus cadere, & participatione Dominici corporis, & sanguinis carere, si præsumerent Sedis Apostolicæ iussa cõtemnere. Si enim cælestia, & spiritualia sedes beati Petri soluit, & iudicat, quanto magis terrena, & secularia, iuxta illud Apostoli: *Nescitis*, inquit, *quoniam & angelos iudicabimus, quanto magis secularia?* Sic vtiq; auctoritate [a] Stephani Papæ Hildericus Rex Francorũ pro ignauia sua deponitur: eique deposito, insuper & detonso, & in monasterium misso, Pipinus in regnum surrogatur.

Pontifex potest deponere Reges.

Probatur hoc auctoritate & exemplis.

1. Cor. 6.

a Zacharia. Vide lib. 1. cap. 1. Defens. lib. de translatione Imperij.

Præterea, liberi homines Henricum eo pacto sibi proposuerunt in regẽ, vt electores suos iustè iudicare, & regali prouidentia gubernare satageret. Quod pactum ille postea præuaricari, & contemnere non cessauit: videlicet, quoslibet innoxios tyrannica crudelitate opprimendo, & omnes, quos potuit, Christianæ religioni repugnare constringendo. Ergò & absque Sedis Apostolicæ iudicio, Principes eum pro Rege meritò refutare possent, cum pactum adimplere contempserit, quod eis pro electione sua promiserat: quo non adimpleto, nec Rex esse poterat. Nam Rex nullatenus esse potest, qui subditos suos non regere, sed in errorem mittere studuerit.

Quis non sit verus Rex.

Quid plura? Nonne quilibet miles Domino suo fidelitatis iuramento subiicitur eo pacto, vt & ille sibi non deneget, quod Dominus militi debebat? Si ergò

Do-

Dominus militi debitum reddere contemnit, nunquid non liberè miles eum pro Domino deinceps recusat habere? Liberrimè, inquam. Nec quilibet huiusmodi militem infidelitatis, vel periurij meritò accusabit, cùm totũ adimpleuerit, quod promisit, Domino suo, inquam, tam diu militando, quàm diu ille fecit sibi, quod Dominus militi.

Igitur Rudolphus Rex in regem [a] subleuatus, statim Apostolico, missa legatione, de sua promotione innotuit; eique debitum obsequium in Ecclesiasticis administrationibus promisit, multoque se promptiorem ad obediendum Sedi Apostolicæ, quàm antecessor eius exhibuit. Ipsa enim suæ consecrationis die obediens banno Domini Papæ, officiũ cuiusdam Diaconi Simoniaci recipere noluit, qui ea die ad legendũ in Missa ante Regem iam sacris vestibus indutus processit. Vnde Sigefridus Mogontinus Archiepiscopus amoto eo ab altaris ministerio, alium in eius locum surrogauit. Hoc autem maximam inuidiam Simoniacorum, & incontinentium altaris ministrorum regi conflauit; qui & in ipsa sui promotione banno Apostolico obediens, se officia respuere per pręfati Subdiaconi repulsam monstrauit. Nullatenus enim dubitabant, se, sub tam legitimo Principe aut officium deposituros, aut concubinis, & Ecclesiis Simoniacè acquisitis abrenunciaturos.

[a] sublimatus.

RexRudolphus legationē mittit ad Pontificem.

Quapropter illius ciuitatis Clerici, eâdem ipsa regiæ consecrationis die, post prandium conciues suos vino & insania furentes in Episcopum suum, & regem, & reliquos Principes concitauerunt. Quidam enim puer ex ciuitate, nescimus si ꝑpria voluntate ductus, an ab aliquo persuasus, cuidã militi Archiepiscopi partẽ preciosæ vestis furtiuè voluit detruncare: q statim captus est à mili-

Eadem Bertoldus in Chronico 1077.

militE. Quo audito, Procurator ciuitatis eundem per manus acceptum, liberum abire fecit, nulla tamen seditione commota. Clerici autem, audito huiusmodi rumore, captũ fuisse puerum, quem tamen iam dimissum scirent, campanas cõpulsare, ciues nutibus & probrosis adhortationibus ad seditionẽ excitare, vel potius compellere non timuerunt. Sed Rex iam finito prandio ad Ecclesiã de palatio descendit, & vesperas audire cœpit. Interim plebs furens sanguinẽ regis, & reliquorum sitiens, ipsam Ecclesiã, & palatium irrumpere nititur: sed à militibus regis cõpescitur, licet inermibus. Nam in diebus quadragesimæ cõsuetudo erat, sine armis procedere; sed & ipsa, si quæ habebant, per ciuitatẽ in hospitiis dimissa, præ seditione ciuiũ acquirere non poterant. Finitis autẽ vesperis, Rex cum Archiepiscopo, & reliquis Principibus in palatium de Ecclesia regressus, cùm populum furentẽ ab incepto nolle desistere; sed eos ipsam Quadragesimã, diem Dominicã, cœmeteriũ Ecclesiæ, imò ipsam eorũ [a] matricem Ecclesiã furibunda seditione profanare, sicq; cum multiplici sacrilegio in mortẽ suam, Episcoporum, suorumq; omniũ nihil ab ipsis iniuriatos, conspirasse vidisset; gladio accinctus eorũ insaniam cõpescere deliberauit. Sed Principes eius, eum contra regium morem procedere nõ permiserunt. Ipsi autem ex pręcepto eius, mutuatis vndecunq; poterant, armis; primùm quidẽ ad supplicandum DEO Ecclesiam ingressi: deinde *Kyrie eleison* in altum concinentes per portam, quæ magis impugnabatur, exsiliunt de Ecclesia. Qui statim, licet paucissimi, maximam multitudinẽ hostium adeo in fugã verterunt, vt quidam eorũ etiam se in Rhenum morituri præcipitarent; licet regij milites parũ eos vltrà cœmeteriũ Ecclesiæ insequerentur.

Seditio popularis Moguntia.

Obserua Germanorum in quadragesima consuetudinẽ.

[a] *metropolim.*

Diffugiunt lepores.

Anno

Anno ab incarnatione Domini M. LXXVIII. Indictione prima, cùm vterque Rex, Henricús videlicet,& Rudolphus,ab Apostolica Sede adiutorium requireret; Gregorius Papa septimo generali Synodo præsidens decreuit.

De hac Synodo vide Tom. 3. Epist. Decr.& opuscula Bernaldi.

Quoniã lis & perturbatio regni,in maximum sanctæ Ecclesiæ periculum,& detrimentum quotidie redundare cernitur, placet nobis elaborare pro viribus, quatenus idonei tam religione, quàm etiam scientia pollentes nuncij è latere Sedis Apostolicæ ad partes illas mittantur: qui omnes religiosos, & iustitiæ amatores in Teutonici regni partibus commorantes, Clericalis, & Laicalis ordinis viros, & ad hoc opus idoneos conuocent, cum quibus, (Domini gratia praeunte) aut finem & pacẽ iustè componant, aut veritate percognita, cui parti iustitia magis faueat, ad plenum addiscere valeant, quatenus pars iniusta desistat, & Apostolica auctoritate munita, iustitia vigoris, & auctoritatis robur obtineat.

Extat hoc decretum Tom. 3. Decretal. Pontif. Edit. Rom. pag. 745.

Verùm, quoniam nonnullos diabolico instinctu collectos, tyrannidis suæ facibus accensos, turpis lucri auaritiæ mancipatos, discordiam potius, quàm pacem fieri & videre de-

ſiderantes, fore non ignoramus, ſtatuimus, vt nulla vnquam perſona alicuius potentiæ, ſiue Rex aut Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, ſiue miles aliqua præſumptione, temerarióue auſu, fraude, dolóue, ſeu aliqua perturbatione, Legatis noſtris obſiſtere, & contraire, ne iuſtitiam & finem componant pertentent. Quicumq; autem temerario auſu (quod non optamus) huius noſtræ conſtitutionis violator extiterit, legatisq́; noſtris ad hanc pacem componendam euntibus prænominatis, fraudem opponere tentauerit, vinculo eum anathematis alligamus, & non ſolùm in ſpiritu, verùm etiam & in corpore, & omni proſperitate huius vitæ, Apoſtolica poteſtate innodamus, & victoriam eius in armis auferimus, vt ſic ſaltem confundantur, & duplici confuſione, & contritione conterantur. Actum Romæ in Eccleſia Domini Saluatoris 5. nonas Martij. Indict. prima.

GRE-

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, ARCHIEPISCOPIS, Episcopis, Clericis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, omnibusque maioribus, atque minoribus in Teutonico regno constitutis, exceptis his, qui Canonica excommunicatione tenentur, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Extat Tomo 3. Decretal. edit. Romana. lib 5. registri, Epist. 15. pag. 747.

NOTVM vobis fieri volumus, fratres charissimi, quod in ea synodo, quam nuper Romæ celebrauimus, inter multa alia, quæ de statu sanctæ Ecclesiæ (DEO cooperante) peregimus, de ruina, & confusione nobilissimi regni vestri diligenter tractantes: hoc salutiferū, & opportunum pro reparatione pacis vestræ fore putauimus, vt religiosi Legati Apostolicæ Sedis ad partes vestras dirigantur, qui Archiepiscopos, Episcopos, & religiosos Clericos, nec non Laicos ad id idoneos, in loco, qui vtriq; parti habilis, & congruus sit, conuenire commoneant, vt, aut pacem (DEO auxiliante) inter vos componant, aut cui parti iustitia faueat, veraciter addiscant. Nam in eâdem Synodo definitum est, quòd nos contra eam partem, quæ pacem fastu superbiæ refutauerit, & cui iustitia non fauerit, omni conamine,

omnibusq́; modis poteſtate beati Petri inſurgamus.

Et quia nonnullos de regno veſtro intelleximus magis iurgium, & diſcordiam, quàm pacem diligere: ex parte omnipotentis DEI, *& beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli interdicimus, vt nullus ſit, qui aliquo ingenio, aut ſtudio, ſeu violentia impediat prædictos viros ad reſtaurandam regni veſtri concordiam conuenire, aut conuenientes iuſtum, & legalem huic diſcordiæ finem imponere.*

Ad reprimenda etiam mala ingenia, & illicitos conatus, iudicio ſancti Spiritus, & auctoritate Apoſtolicæ Sedis anathematizauimus, & anathematizamus, quicunq; ſiue Rex, ſiue Archiepiſcopus, ſiue Epiſcopus, ſiue Dux, ſiue Marchio, ſiue alicuius dignitatis, vel ordinis perſona ſit, præſumpſerit aliquo modo hanc ſalutiferam conſtitutionem perturbare, videlicet, qui operam dederit, ne prædictus conuentus fiat, aut concordia tantæ perturbationis.

Adiecimus etiam eidem anathemati, vt quicunque huius iniquitatis præſumptor fuerit,

rit, non solùm in anima, sed etiam in corpore, & in omnibus rebus suis vindictam omnipotentis DEI sentiat, & in omni congressione belli nullas vires, nullumq; in vita sua triumphum obtineat, sed duplici contritione prostratus semper vilescat, & confundatur: vt sic saltem ad pœnitentiam redire addiscat.

*Præsentium verò portitorem ad hoc vobis dirigimus, vt vnà cum venerabili fratre nostro * Treuerensi Archiepiscopo, qui Henrico fauet, & altero, qui vtilis & religiosus ad hoc sit opus, Episcopus ex parte Rodulphi, locum & tempus prædicti conuentus statuant: quatenus Legati nostri, quos præfati sumus, securius, & certius ad vos venire, & quæ omnipotenti DEO placeant, ipso auxiliante, vobiscum valeant perficere. Dat. Romæ VII. Idus Mart. Indictione prima.*

* Vdo Treuir. Archiep.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, * VTONI TREuirensi Archiepiscopo salutem, & Apostolicam benedictionem.

* Vdoni, Rom. Edit.

QVANTA nobis solicitudo, quantaq; tristitia sit de perturbatione, imò de dis-

ſidio regni veſtri, olim clariſsimi, & potentiſsimi, in communibus literis, quas hoc in anno ad vos miſimus, ſatis vobis declaratum eſſe putamus: Verùm, quia res de die in diem perniciosius implicari videtur, nobis quoque cura cum nimia anxietate altius in mente figitur. Proinde quidquid nobis ſuper hac re ad præſens melius viſum eſt, quòd noſtra prouidentia, vel auctoritate interuenire potuiſſet, maturare curauimus: quod tua fraternitas literis, quibus illud ſingulariter ſcriptum eſt, plenius cognoſcet.

Rogamus igitur, & admonemus prudentiam tuam, in qua multum confidimus, vt ſecundum tenorem earundem literarum, ſine omni dilatione, de cauſa hac te intromittas, & omnibus tam minoribus, quàm maioribus, quoad potes, quid à nobis deliberatũ, & qualiter tibi iniunctum ſit, notum facias, vt miſerante DEO, *& adiuuantibus his, qui Dominum diligunt, tam feralis diſcordiæ furorem aut penitus compeſcere, & (quod maximè optamus) ad plenam pacem reducere poſsimus: aut, ſi illud peccatis impedientibus, minimè*

nimè obuenire poterit, saltem nos, in tanto fratrum nostrorum periculo, culpam negligentiæ declinemus.

Notificato autem consilio, & decreto nostro, & requisitis vtrinque responsionibus, vt eam certitudinem, & consensum inueniatis, ne in mittendis legatis nobis dubitandum sit, ordinatis, & confirmatis omnibus, quæ ad prosequendum hoc negotium loco, tempore, vel cæteris conuenientiis necessaria sunt: volumus, vt tu, & frater ille, qui tecum huius rei mediator esse debuerit, confestim ad nos veniatis: quatenus cognitis securitatibus, & quæ spes pacis esse debeat, legatos nostros tam sine periculo, quàm sine desperatione fructus laboris, & fatigationis eorum vobiscum mittere valeamus.

Nec durum tibi sit, frater, subire, quod imponimus: quoniam ex quo in Ecclesia locum sacerdotij, & officium suscepisti, nihil DEO dignius, aut animæ tuæ salubrius fecisti, quã si in hac re nequitiam diabolicæ fraudis elidere, & saluti tot millium hominũ (opitulante DEO) consulere poteris: & si hoc fatigationi tuæ pro

voto

voto non successerit: tibi tamen apud illum certa manet retributio, apud quem non infectum reputabitur omne bonum, quod iusta, & perseueranti voluntate concipitur.

Illud tamen à dilectione tua omninò nobis exhiberi volumus, vt etiam si illum alium, quem huius rei mediatorem te habere supra diximus, socium itineris habere non poßis: tu tamen ad nos venire nullatenus prætermittas. Præcipimus etiam tibi ex auctoritate beati Petri, vt cui iustitia fauet, tu omninò faueas, & hoc idem facere Clericos, & Laicos, quos poteris, ex parte nostra commoneas. Treua etiam vobis prouisa vsque ad quindecim dies post conuentus solutionem illæsa seruetur. Volumus autem, vt apud Regem diligenter procures, quatenus legati nostri, qui in partibus illis sunt, Bernardus scilicet Diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Bernardus Maßiliensis Abbas, si voluerint, licenter, & securè ad nos redire valeant. Dat. Romæ VII. Id. Mart. Indictione prima.

Trenga.

Anno ab incarnatione Domini M. LXXVIII. Pōtificatus verò Domini Gregorij septimi Papæ sexto, deci-

Numeri sic restituti ex edit. Rom. Decreta.

decimotertio Kal. Decembris, Indictione secunda, cōgregata est Synodus Romæ in Ecclesia S. Saluatoris, in qua iurauerunt legati Henrici, & Rudolphi, quisq; pro Domino suo, quod nullis dolis colloquium legatorum Sedis Apostolicæ in Teutonico regno habendum impedient. *Epistolar. Gregorij VII. lib. 6. post Epist. 5. 761.*

Anno ab incarnatione Domini M.LXXIX. mense Februario, Indictione II. Pontificatus verò Domini Gregorij septimi Papæ VII. legati Regis Rudolphi super Henricum proclamauerunt, quod nulli loco, nullique personæ parcens religionem transalpinam contereret, & conculcaret, neminem debitus honor, vel reuerentia tueretur, & ceu vilia mancipia non modò Sacerdotes, sed etiam Episcopi, & Archiepiscopi caperentur, vinculisque manciparentur, partimq; iam trucidarentur. *Capita accusationis contra Henricum.*

Decreuerunt ergò quamplures Concilij, in illius tyrannidem gladium Apostolicum debere euaginari: sed distulit Apostolica mansuetudo, simul & illud attendens, quod Petro Albanensi, & Altmanno Battauiensi Episcopis de eôdem negotio scribens inter cætera dicit: *Sic vos vtrique parti communes, & ab omni suspicionis neruo, quantum in vobis est, cum diuinæ gratiæ adiutorio exhibete immunes, vt iustitiæ semper, & nullo modo partibus faueatis, sicut habetis formam nostram: qui videlicet, postquam iudicium tanti huius negotij in manu B. Petri commissum est, nihil aliud testibus vobis intendimus, nisi vt per iustitiæ semitam incedamus. Ad nullam partem sinceritatem Apostolicæ discretionis inflex imus, nullis promissionibus, aut terroribus cessimus, nec aliud vnquam, DEO protegente, acturos nos esse confidimus.*

Porrò legati Henrici Regis, qui prædictæ querelæ

super eundem prolatæ præstò fuerunt, secundum hunc tenorem iurauerunt: *Legati Domini mei Henrici Regis ad vos venient infra terminum Ascensionis Domini exceptis legitimis[a] sonniis, id est, morte, vel graui infirmitate, vel captione absque dolo, qui legatos Romanæ sedis securè ducent, & reducent, & Dominus Rex obediens illis erit in omnibus secundum iustitiam, & iudicium illorum: & hæc omnia seruabit absque dolo, nisi quantum ex vestra iussione remanserit. Et hoc iuramus ex præcepto Domini nostri Regis Henrici.*

Iuramentum Legatorum Henrici.

a impedimentis.

Itidem legati Rudolphi Regis iurauerunt, quod sequitur: *Si colloquium ex præcepto vestro constitutum fuerit in partibus Teutonicis, loco & tempore à vobis definito, ante præsentiam vestram, vel legatorum vestrorum Dominus noster Rex Rudolphus vel ipse veniet, vel Episcopos, & fideles suos mittet, paratusque erit iudicium, quod sancta Romana Ecclesia decreuerit de causa regni subire, nulloque malo ingenio conuentum, à vobis, siue à vestris Legatis constitutum impediet: Et postquam certum inde vestrum nuncium videbit, de pace statuenda in regno, & confirmanda studebit, vt legatio vestra peruenire ad regni pacem, & concordiam possit. Hæc omnia obseruabuntur, in quantum ex vestra licentia remanserit, vel ex impedimento legitimo, scilicet morte, vel graui infirmitate, vel captione, sine dolo.*

Iuramentum Legatorum Rudolphi.

Posthæc rursus exiit edictum Apostolicæ benignitatis, quod idcirco ex abundanti ponimus, vt clarescat & sapientibus, & insipientibus principem fuisse Gregorium nostrum in illa beatitudine, de qua Dominus dicit: *Beati pacifici, quoniam filij DEI vocabuntur.*

Matth. 5.

GRE-

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, OMNIBVS ARchiepiscopis, & Episcopis in Teutonico, atque in Saxonico regno commanentibus, * cunctis etiam maioribus, atque minoribus, qui non sunt excommunicati, & obedire voluerunt, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exstat apud Brunonem de Bello Saxonico pag 147.

** omnibus Principibus. Bruno.*

*QVONIAM ex lite & dissensione, quæ tamdiu inter vos est, maximum in sancta Ecclesia periculum, maximum vndiq; inter vos detrimentum fieri * cognoscimus: idcirco visum est nobis, visum est & fratribus nostris, in concilio congregatis, summo desiderio æstuare, summaq; ope elaborare pro viribus, quatenus idonei nuncij tam religione, quā scientia pollentes, è latere Apostolicæ Sedis ad partes vestras mitterētur: qui religiosos Episcopos, Laicos etiā pacis, & iustitiæ amatores, in partibus nostris commorantes ad hoc opus idoneos congregarent, qui (Domini gratiâ præeunte) die & loco ab illis statuto, tam ipsi, quàm quos ipsis adhuc iungere debemus, aut pacē componant, aut veritate præcognita, super illos, qui sunt tanti dissidij causa, canonicam censuram exerceant.*

** Cotridie. Bruno.*

Verùm quoniam nonnullos diabolico instinctu confectos, & iniquitatis suæ facibus ignitos, cupiditate inductos, discordiam potius, quàm pacem fieri, & videre desiderantes, fore non ignoramus, statuimus in hac Synodo ad eandem formam, sicut & in præterita, vt nulla vnquam persona, alicuius potentiæ, dignitatis, siue magna, siue parua, siue Princeps, siue subiectus, aliqua præsumptione præsumat Legatis nostris obsistere; & postquã ad vos peruenerint, de componenda pace contraire, nec postea contra interdictum illorum alter in alterum audeat resurgere, sed vsque ad diem ab illis statutum firmam pacem omnes sine vlla occasione, & fraude obseruent. Quicunq; autem hæc nostra statuta vlla præsumptione violare tentauerit, anathematis eum vinculo ligamus, & non solùm in spiritu, verùm etiam in corpore, & in omni prosperitate huius vitæ Apostolica auctoritate innodamus, & victoriam in armis auferimus, vt sic saltem confundantur, & duplici contritione conterantur.

Anno

Anno ab incarnatione Domini M.LXXX. Pontificatus verò Domini Gregorij Papæ septimi anno VII. Indictione tertia celebrauit ipse Papa Synodum Romæ, vbi interfuerunt Archiepiscopi, Episcopi diuersarum Vrbium, nec non & Abbatum, ac diuersorum Ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabilis multitudo. Superuenerunt autem & Legati Rudolphi Regis, & Principum regni Teutonici, & huiusmodi querimoniam protulerunt super Tyrannidem Henrici: *Nos ex legatione Domini nostri Regis Rudolphi, & Principū eius conquerimur* DEO, *& S. Petro, vestræq́; paternitati, & cunctò huic sanctissimo Concilio, quod ille Henricus, quem vos Apostolica auctoritate deposuistis à regno, idipsum regnum contra vestrum interdictum Tyrannicè inuasit, omnia circumquaq; ferro, præda, incendio deuastauit: Archiepiscopos, Episcopos de Episcopatibus suis impia crudelitate expulit, & eorum Episcopatus suis fautoribus in beneficia distribuit. Per cuius etiam tyrannidem pia memoria VVerinharius Magdeburgensis Archiepiscopus occisus est: Adelbertus VVormaciensis Episcopus adhuc ab eo contra Sedis Apostolicæ præceptum in captione cruciatur. Multa hominum millia eius factione sunt occisa; quàm plures Ecclesiæ, ablatis reliquiis, incensæ, ac penitus destructæ. Innumerabilia quidem facinora sunt, quæ idem Henricus in Principes nostros perpetrauit, eò quod sibi contra Sedis Apostolicæ decretum vt regi, obedire noluerunt: & colloquium, quod vos pro inquirenda iustitia, & pace componenda fieri decreuistis, ex culpa Henrici, & fautorum eius remansit. Quapropter vestram humiliter imploramus clementiam, vt nobis, imò sanctæ* DEI *Ecclesiæ, decretam sacrilego peruasori Ecclesiarum, iustitiam faciatis.*

Exstant hæc Tomo 3 Decretal. Edit. Rom. lib. Gregorian. 7. post Epist. 14.

Querela principum Germania contra Henricum.

Scelera Henrici.

His, & talibus excitatus viri DEI spiritus, sentiens & imminere diem, quem sibi in visione B. DEI GENI-

Hæc oratio B. Gregorij VII. habetur 3. Tõ. Decretal. Pontif. Edit. Rom. lib. 7. Epist. Gregor post Epist. 14. pag. 808.

TRIX ad proferendam damnationis sententiam in eundem aduersarium Ecclesiæ designauerat; &, ne vltra differret, præcipiendo interminauerat, graui cum dolore, & gemitu parturiuit, & auscultante atque aspirante Concilio tandem in hæc verba prorupit.

Oratio Greg. VII. ad SS. Apost. Petrum & Paulum.

B. Petre, princeps Apostolorum, & tu B. Paule, Doctor gentium, dignamini quæso aures vestras ad me inclinare, meq́ clementer exaudire; quia veritatis estis discipuli, & amatores; adiuuate, vt veritatem vobis dicam, omni remota falsitate, quam omninò detestamini, vt fratres mei melius mihi acquiescant, & sciant, & intelligant: quia, ex vestra fiducia, post Dominum, & matrem eius semper Virginem MARIAM, prauis & iniquis resisto: vestris autem fidelibus auxilium præsto. Vos autem scitis, quia non libenter ad sacrum ordinem accessi & inuitus vltra montes cum Domino Papa [a] *Gregorio abij: sed magis inuitus cum Domino meo* [b] *Papa Leone ad vestram specialem Ecclesiam redij, in qua vtcunque vobis deseruiui: deinde, valdè inuitus cum magno dolore, & gemitu, & planctu in throno vestro valdè indignus sum collocatus. Hæc ideo dico; quia ego non vos elegi; sed vos me elegistis, & grauissimum pondus vestræ Ecclesiæ super me posuistis. Et quia super montem excelsum me iussistis ascendere, & clamare, & annunciare populo* DEI *scelera eorum, & filiis Ecclesiæ peccata eorum, membra diaboli cœperunt contra me insurgere, & vsque ad sanguinem præsumpserunt in me manus suas iniicere. Astiterunt reges terræ, & Principes conuenerunt seculares & Ecclesiastici; aulici & vulgares conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus vos Christos eius, dicentes: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum. Et, vt me omninò morte, vel exilio confunderent, multis modis conati sunt in me insurgere.*

a Anno Christi M.XLVII. Est iste Gregorius VI.
b Anno. M. XLIX.
Isa. 58.
Psal. 2.

Inter

Inter quos specialiter Henricus, quem dicunt Regem, Henrici Imperatoris filius, contra vestram calcaneum erexit Ecclesiam, facta cum multis Vltramontanis, & Italicis conspiratione, annitens me deiiciendo eam sibi subiugare. Cuius superbiæ vestra restitit auctoritas, eamq; vestra destruxit potestas: qui confusus, & humiliatus ad me in Longobardiam veniens, absolutionem ab excommunicatione quæsiuit. Quem ego videns humiliatum, multis ab eo promissionibus acceptis de vita sua emendatione, solam ei communionem reddidi, non tamen in regno, à quo eum in Romana Synodo deposueram, instauraui, nec fidelitatem hominum, qui sibi iurauerant, vel erant iuraturi, à qua omnes absolui in eâdem Synodo, vt sibi seruaretur, præcepi. Et hæc ideo detinui, vt inter eum, & Episcopos, vel Principes vltramontanos, qui ei causa iussionis vestræ Ecclesiæ restiterant, iustitiam facerem, vel pacem componerem, sicut ipse Henricus iuramento per duos Episcopos mihi promisit.

Prædicti autem Episcopi, & Principes Vltramontani audientes illum non seruare, quod mihi promiserat, quasi desperati ab eo, sine meo consilio, vobis testibus, elegerunt sibi Rudolphũ Ducem in Regem: qui Rex Rudolphus festinanter ad me, misso nuncio, indicauit se coactum regni gubernacula suscepisse: tamen sese paratum mihi omnibus modis obedire. Et vt hoc verius credatur, semper ex eo tempore eundem sermonem mihi misit: adiiciens etiam, filio suo obside, & fidelis sui Bertholdi filio, quod promittebat, firmare.

Interea Henricus cœpit me precari, vt illum contra prædictum Rudolphum adiuuarem. Cui respondi, me libenter facere, audita vtriusq; partis ratione, vt scirem, cui iustitia magis faueret. Ille autem putans suis viribus eum posse deuincere, meam contempsit responsionem. Postquam autem persensit, se non posse, sicut sperauit, agere, duo Episcopi, Virdunensis videlicet, & [a] Osenburgensis de consentaneis suis Romã vene-

[a] Osnaburgensis.

venerunt, & in Synodo ex parte Henrici, me, vt ei iustitiam facerem, rogauerunt; quod & nuncij Rudolphi fieri laudauerunt.

Tandem, aspirante DEO, sicut credo, statui in eâdem Synodo, in partibus Vltramontanis fieri colloquium, vt illic aut pax statueretur, aut cui plus iustitia faueret, cognosceretur. Ego enim, sicut vos mihi testes estis, Patres, & Domini mei, vsq; hodie nullam partem disposui adiuuare, nisi eam, cui plus iustitia faueret. Et quia putabam, quod iniustior pars colloquium nollet fieri, vbi iustitia suum locum seruaret, excommunicaui, & anathemati alligaui omnes personas siue Regis, siue Ducis, aut Episcopi, aut alicuius hominis, qui colloquium aliquo ingenio impediret, vt non fieret. Prædictus autem Henricus cum suis fautoribus non timens periculum inobedientiæ, quod est scelus idololatriæ, colloquium impediendo, excommunicationem incurrit, & seipsum anathematis vinculo alligauit, magnamq; multitudinem Christianorum morti tradidit, & Ecclesias fecit dissipari; & totum penè Teutonicorum regnum desolationi dedit.

Quapropter confidens de iudicio, & misericordia DEI, eiusq; piissimæ matris semper Virginis MARIÆ, fultus vestra auctoritate prædictum Henricum, quem dicunt regem, omnesq; fautores eius excommunicationi subiicio, & anathematis vinculo alligo, & iterum regnum Teutonicorum, & Italiæ, ex parte omnipotentis DEI, & vestra; interdicens ei, omnem dignitatem, & potestatem regiam illi tollo; & vt nullus ei Christianus, sicut regi, obediat, interdico, omnesq; qui ei iurauerunt, vel iurabunt de regni dominatione, à iuramenti promissione absoluo. Ipse autem Henricus cum suis fautoribus in omni congressione belli nullas vires, nullamq; in vita sua victoriam obtineat.

Vt autem Rudolphus regnum Teutonicorum regat, & defendat,

fendat, quem Teutonici elegerunt sibi in regem ad vestram fidelitatem, ex vestra parte, dono, largior & concedo, omnibusq; sibi fideliter adhærentibus absolutionem omnium peccatorum, veram benedictionem in hac vita, & in futura, vestra fretus fiducia, largior. Sicut enim Henricus pro sua superbia, & inobedientia, & falsitate à regni dignitate iustè abiicitur; ita Rudolpho pro sua humilitate, obedientia, veritate potestas & dignitas regni conceditur.

Agite nunc quæso Patres, & Principes sanctissimi, vt omnis mundus intelligat, & cognoscat; quia, si potestis in cælo ligare, & soluere; potestis in terra imperia, regna, ducatus, principatus, marchias, comitatus, & omnium hominum possessiones pro meritis tollere vnicuiq;, & concedere. Vos enim Patriarchatus, Primatus, Archiepiscopatus, Episcopatus frequenter tulistis prauis, & indignis, & religiosis viris dedistis. Si enim spiritualia iudicatis: quid de secularibus vos posse credendum est? Addiscant nunc Reges, & omnes seculi Principes, quanti vos estis, quid potestis, & timeant parui pendere iussionem Ecclesiæ vestræ, & in prædicto Henrico tam citò iudicium vestrum exercete, vt omnes sciant, quia non fortuitò, sed vestra potestate cadet, & confundetur, vtinam ad pœnitentiam, vt spiritus sit saluus in die Domini. Acta Romæ nonis Martij, Indictione III. 1.Cor.5.

Igitur Satanæ traditus infelix Henricus, rabidoque dæmonum furore magis, ac magis ad summum iniquitatis conscendit, & legitimum Papam destituere cupiens, auream statuam Simoniacis, & Nicolaitis in Romana ciuitate, quam Babylonem Petrus & Ioannes appellant, nouus Nabuchodonosor, erexit, Guibertum scilicet Rauennatem Episcopum, iam pridem à Gregorio nostro propter incestum, & alia flagitia sua Synodali sententia damnatum. Proinde grauissima persecutio- 1.Petri vlt. *Guibertus Antipapa.*

S ne

ne contra virum DEI commota, Salernum recessit, ibique supernæ medicationis absinthio per corporales ægritudines efficacissimè purgatus, diuinæ consolationis dulci responso meruit exhilarari, videlicet purgationes istas ei in perpetuum proficere, & sufficere, nec eum vllam castigationem oportere post obitum timere.

Gregorius ex Vrbe Salernum abit.

Denique in signum sempiternæ sospitatis temporalem incolumitatem recepit: &, quod valdè gloriosum videri potest, circa Kalen. Ianuarij prænosse cœpit dissolutionem corporis sui futuram circa Kal. Iunij. Quibus cum appropinquasset, & vltimi doloris luctam inchoasset, astantibus ei Episcopis & Cardinalibus, eumque pro laboribus sanctę conuersationis, & doctrinæ beatificantibus, respondit; Ego fratres mei dilectissimi nullos labores meos alicuius momenti facio; in hoc vno solummodò confidens, quod semper *dilexi iustitiam, & odio habui iniquitatem.* Item, cùm anxietatem suam de statu suo post discessum eius deplorarent; eleuatis, pius pater, in cælum oculis, & eòdem porrectis, instar ascensionis, palmis, illuc, inquit, ascendam, & obnixis precibus DEO propitio, vos committam.

Præscit Gregorius mortem suam.

Præclarum Gregorij responsum.

Præterea rogatus, vt in tanta fidelium perturbatione, sibi successorem, & Ecclesiæ contra prænominatum adulterum designaret vltorem, trium dedit optionem: videlicet Desiderij Cardinalis, & Abbatis Cœnobij Cassinensis, atque reuerendissimorum Episcoporum Ottonis Ostiensis, & Hugonis Lugdunensis. Verùm quia Otto nondum à Germaniæ, & Galliæ partibus redierat, vbi Apostolica legatione functus, venerabilem Gebehardum Constantiensis Ecclesiæ Præsulem, se præ-

Rogatur, vt successorem nominet.

Otho Episcopus Ostiensis, postea Pontifex Vrbanus II. appellatus Anno 1088. Lega-

præsente, & fauente consecrauerat, & alia nonnulla ad stabilimentum Ecclesiæ pertinentia prudenter ordinauerat: Hugo quoque sua lustrans gubernacula procul aberat; interim suasit eligi vicinum Desiderium, licet breuissimè victurum, non tamen absque typo victoriæ *Victorem* esse appellandum. Nam in diebus eius, qui quatuor aptati sunt mensibus, famosam victoriam dedit Dominus Apostolicæ Sedis propugnatoribus de aduersariis ipsius, per quam etiam cathedram suam diu ab inuasoribus detentam recepit Wirzeburgensis Episcopus nomine Adalbero vir spectabilis natu, honorabilis vultu & actu, reduces habens venerandos coëpiscopos prædictum Gebehardum Constantiensem, & Heremannum Metensem, qui & ipsi pro fidelitate Gregorij nostri sedes suas amiserant.

tione in German. functus M. LXXXIII. Vide hoc anno Bar. N. 4. & seq. Lege Bertoldum Anno M. LXXXV. De hoc Victoria lege Bertoldum M. LXXXVI.

Prædixerat eidem Desiderio Pater sanctus, quod non interfuturus esset migrationi ipsius, quamuis ob hoc infirmantem inuisisset, & cum eo vsque in finem perseueraret, & sanctas exequias cum cæteris fidelibus celebraret, multumque eum attonitum, tristemque reddiderat. Cumque hæreret in admiratione, quidnam impedimenti futurum esset, subitò nunciatur ei à Nortmannis facta circumuallatio cuiusdam castelli suo monasterio subiecti: & compulsus necessitate succurrendi suis, abeundi licentiam accepit: sicque, licet inuitus, explendæ Prophetiæ locum dedit.

Interea Pontifex beatus Gregorius super his, quos excommunicarat, requisitus, si quam dispensationem facere vellet, respondit: Præter Henricum regem dictum, & Guibertum Apostolicæ Sedis inuasorem,

& omnes illas principales personas, quæ aut consilio, aut auxilio fauent nequitiæ, vel impietati illorum, omnes absoluo, & benedico, quicunque me hanc habere specialem potestatem in vice Apostolorum Petri, & Pauli credunt indubitanter: præter hæc admonens eos de multis, & hoc dedit illis præceptum: Ex parte DEI omnipotentis, atque auctoritate beatorum Petri, & Pauli Apostolorum præcipio vobis, vt neminem habeatis Romanum Pontificem, nisi canonicè electum, & sanctorum Patrum auctoritate electum, & ordinatum.

Vltima Gregorij VII. verba. Vbi verò in extremo positus erat, vltima verba eius hæc fuerunt: Dilexi iustitiam, & odiui iniquitatem, propterea morior in exilio. Quo contra quidam venerabilis Episcopus respondisse narratur: Non potes, Domine, mori in exilio, qui in vice Christi, & Apostolorum eius diuinitus accepisti gentes hæreditatem, & possessionem terminos terræ. Itaque septiformi gratia plenus septimi Gregorij spiritus, qui mundum, & Principes eius arguerat de peccato, & de iniustitia, & de iudicio, in fortitudine cælestis cibi nuper accepti, cælestem vitam arripiens, meritoq; diuini zeli, velut igneo curru, instar Heliæ, subuectus, Vrbani prędecessoris sui, cuius ea die festiuitas extitit, omniumque beatorum lætitiam in cælesti gloria cum Christo gaudentium excellenter ampliauit; in terris verò peregrinantem Ecclesiam discessu suo non paruo mœrore consternauit. Corpus eius sepulturæ traditum est apud beatum Matthæum Euangelistam, de cuius noua inuentione lætabundam scripserat ante paucos annos Epistolam. *Epistolar. Lib. 8. Epist. 8.*

Consequenter hîc introducendus videtur præcipuus virtutum eius sectator & hæres, beatus videlicet

An-

Anſelmus Eccleſiæ Lucenſis Antiſtes, qui ante omnia id ſtudij ſemper habuit, vt imitaretur eum in omnibus, adeò vt diſcrepare ab illo prorſus nollet in aliquo. Deinde, quidquid in ipſo fuit, illius ſemper meritis attribuit. Gregorius namque veluti fons erat. Anſelmus quaſi riuus fluebat, & arida irrigabat. Ille, quaſi caput, totum corpus gubernabat: iſte, ceu manus ſtudioſa, quod iniunctum, ſuperabat. Ille, ſicut Sol, illuminauit omnia; iſte, velut ſplendor declarauit ſingula. Olim Helias ex mortalium cohabitatione tranſiturus dimiſit Heliſæo pallium ſuum Prophetici muneris inſtrumentum: ſimiliter & Gregorius ex hac mortali vita migraturus tranſmiſit Anſelmo Pontificalis inſigne poteſtatis, videlicet mitram capitis ſui, hoc nimirum Deo cooperante, vt, ſicut ille Prophetiæ per pallium hæreditauit prærogatiuam: ita & iſte ſacerdotalem per mitrã obtineret eminentiam. Nempe eò vſque proceſſit ſimilitudo, vt, ſicut Heliſęus per pallium Heliæ, virtutum ſigna demonſtrauerat; ita & Anſelmus per mitrã Gregorij quædam magnalia exhibuerit. Nam, vt de pluribus vnum magis diuulgatum proferamus, reuerendus Mantuanæ Præſul Eccleſiæ Vbaldus multis iam annis grauiſſimè ſpleneticus, & toto corpore vlceratus, præſertim in cruribus, ſic vt vix quomodolibet ſtare poſſet, vix etiam iacere, vel ſedere, qui & multa in medicos erogauerat, nihilque profecerat, appoſita eâdem mitra, vbi maior ingruerat dolor, priſtinæ redditus eſt ſanitati.

S. Anſelmus Lucenſis, de quo vide Bertoldum Anno M.LXXXVII.

Miraculum.

Libet eiuſdem Anſelmi de Pſalmorum tractatibus paucas ſententias excipere, & quam pium affectum erga ſanctitatẽ Magiſtri ſui Gregorij habuerit, euidentius oſtendere. Sic ergò loquitur in tractatu ſecundi Pſalmi:

Excerpta quædam Anſelmi Lucenſis ex comment. in Pſalmos. Pſal. 2.

Astiterunt reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Reges terræ membra videlicet eius, qui regnat super omnes filios superbiæ, non solum venerunt, sed & astiterunt, & exercitu suo Romanam Ecclesiam obsederunt, & principes Sacerdotum conspirantes conuenerunt in vnum, contra sanctum Petrum, & contra Vicarium eius Gregorium; imò ipsum, qui dixit; qui
Luc. 10. vos tangit, me tangit; *qui vos spernit, me spernit*: crucifigunt iterum filium DEI. Constat etenim, quia caput nostrum in membris suis patitur, in membris infirmatur, sicut ipse Beato Petro dixit: *Vado iterum Romam crucifigi.* Nonne tibi videntur Principes Sacerdotum in domo Pilati colligere concilium, vt Christum morti tradant, cum tot falsos testes contra summum Pontificem Henricus adornauit; cum omnes clamant; *reus est mortis.* Nonne iterum Barrabas eligitur, & Christus sub Pilato morti addicitur, cùm Rauennas Guibertus eligitur, & Papa Gregorius reprobatur? Sic viuere latronem petunt, qui lege damnatur, & iustum damnant, per quem omnes saluantur. Nonne tibi videtur iterum Pilatus manus suas la-
Matth. 27. uisse, & dixisse; *Mundus ego sum à sanguine huius: nullam in eo causam inuenio*, quando simulata pœnitentia Henricus adorauit summum Pontificem; deinde falsis Episcopis suis dixit: *Secundum legem vestram iudi-*
Psal. 2. *cate eum.* Amplius: *Dirumpamus vincula eorum*, &c. Opprimamus, inquiunt, virum iustum, quoniam contrarius est operibus nostris. Si enim dimiserimus eum sic, venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem. Item; si Papa Gregorius vixerit, mittet contra nos Prædicatores veritatis, qui discutientes vitam, &

actus.

aćtus noſtros, eripient oues Chriſti de manibus noſtris, & iuſti diripient ſpolia noſtra, & dimittent Eccleſiam facientibus fructum in ea.

Quantæ verò ſanctitatis tractator iſte fuerit, partim ex lectione ſanctorum geſtorum eius animaduertimus, partim ex relatione religioſorum fratrum, qui ſe de longinquo ad ſepulchrum eius per reuelationem inuitatos veniſſe, & à grauibus, atque diutinis languoribus abſque mora liberatos fuiſſe, teſtati ſunt, perpendimus.

Sanctitas Anſelmi Lucenſis. Vide Apologiã noſtram pro Greg. VII. fol. 13. 14.

Nunc operæprecium arbitramur paucis demonſtrare, qualiter vel gratia, vel ira DEI noſtris, hoc eſt, in Germanicis partibus commendauerit decreta Gregorij noſtri contra auaritiam, & luxuriam Simonis, & Nicolai; quatenus & iuſti vigilantiores fiant ad cauendum interdictæ communionis piaculum; & operarij iniquitatis formidoloſiores effecti, ſummis pœnitentiæ conatibus enitantur ad euadendum ſuæ præuaricationis ſupplicium. Nam ad ſepulchrum eius cælitus facta, vel quæ fieri dicunt religioſiores quique Romani, nos illis, qui viciniores ſunt, percenſenda reſeruamus, quibus & perſonæ facilius innoteſcunt, in quibus vel facta, vel fiunt.

Vt ergò contra primam in Eccleſia Simonis peſtem primum ponamus exemplum, reuerendiſſimus Hirſaugienſis cœnobij Pater [a] Wilhelmus, cuius religionem ſcripta quoque Gregorij noſtri venerabiliter acceptant, inter multos, qui ſpecialem eius medicinam expetebant, recepit quendam preſbyterum Simoniacæ prauitatis lepra maculoſum, humilitatis antidoto curandum: ſed eheu vim faciente monachorum impor-

a De hoc multa Trithemius in Chronico Hirſaugienſi. Lege Bertoldũ M.XCI.

VISIO HERLVCÆ VIRGINIS.

Herluca vitam vide infra.

FELICIS namque memoriæ Virgo Herluca, cui familiares erant visiones, & reuelationes Domini cum infirmitatibus Apostoli, fideli relatu nobis insinuauit: quod ipsa vice quadam dum solitaria resedisset in cellula sua, subitò viderat Dominum IESVM ad se introire, comitante beato Wicterpo Augustensis Ecclesiæ quondam præsule, habitoque paulisper silentio, subsistere, & vulnera tantum sua cruore manantia ostendere. Cumque horripilasset à timore visionis insolitæ, affatus est eam Episcopus ita dicens: Abhorres ne soror à cruenta specie Saluatoris? Ait: Etiam Domine. Vis eum, inquit, taliter vlterius non videre? Respondit: volo. Noli, inquit, ergò amodò [a] Richarij presbyteri Missas audire: qui debitam tanto officio castimoniam non vult custodire. Sic enim vocabatur presbyter, [b] qui illi Ecclesiæ indignus præerat, iuxta quam Virgo DEO dicata manebat; ex tunc eum publica vitatione confutatum, & exemplo suo plebem, vt idem faceret, animauit.

[a] *Richardi.*

[b] *Eptaticum vocat Paulus locum illum, cuius Ecclesiæ Richarius præerat. Eppach Germanicè, non procul à Schonga Bauariæ ciuitate, ad Lycum fluuium, vt dicitur in vita S. VVicterpi Episcopi. Egit tamen presbyter iste postea seriam pænitentiam; vt scribit Paulus in vita Herlucæ.*

T ALIA

ALIA.

ILLA quoque visio non indigna commemoratione videtur, qua dilectus DEO, & hominibus benedictæ memoriæ Adalbero Monachus, & ipse contumelias, & terrores ab aduersariis Gregorij nostri propter obedientiam decretorum eius passus, eandem Herlucam vidisse referebat de quodam Nicolaita, qui carnalibus desideriis inseruiens Ecclesiam illam contaminauerat, quæ est in loco, qui dicitur Rota. In illa namque confinia, hoc est, in confinio Noricorum & Alamannorum, quos Lycus fluuius disterminat, non procul distabant, mansiones eiusdem venerandi senis, & beatæ virginis, multumque se inuicem in Christo diligebant, quia excellentem DEI gratiam in se mutuò recognoscebant. Ita ergo dilectus de dilecta narrabat.

Beata Herluca inter socias Virgines, & viduas quadam die, ex more sedebat, & operi manuum iuxta consuetudinem suam diligenter incumbebat, cùm ecce subitò per fenestram prospiciens miserabiliter lamentari cœpit, & vociferari, dicens: Væ, væ homini illi erat, si natus non fuisset. Cumque nimis attonita quædam illustris femina nomine Hadevviga interrogasset eam, quidnam vidisset, vnde tantum commota fuisset? mortuus est, inquit, infelix, presbyter ille de Rota, & anima eius ab angelis Sathanæ sublata portatur ad inferna. Vidi enim eos prætereuntes cum insultatione, & animam comitantem cum eiulatione. Illa optante hoc verum non esse, mittatur, inquit, qui veritatem inquirat. Missus nuncius familiam lugen-

Etiam hæc visio narratur in Vita Herlucæ Virginis.

gentem inuenit, & eadem hora comperit mortuum, qua beata Virgo ſpiritum eius viderat à malignis ſpiritibus aſportatum.

Interea ſuper ipſas quoque vxores, ſeu concubinas Nicolaitarum terribiliter deſæuit diuina vltio. Nam quædam illarum in reprobum ſenſum traditæ, ſemetipſas incendio tradiderunt. Aliquæ dum ſanæ cubitum iſſent, mortuæ repertæ ſunt in matutino abſque vllo præeuntis infirmitatis indicio. Aliquarum etiam corpora poſt euulſas animas maligni ſpiritus rapientes, & in ſua latibula reponentes, humana ſepultura priuauerunt.

Pœna in Sacerdotum concubinas.

Porrò incæſtuoſis miſſarum celebratoribus ita ſe manifeſtauit aliquoties ira Dei; quod, dum iam, iamque communicare vellent, turbo vehemens irruit, calicemque ſubuertens ſanguinem [a] perfudit; panem verò ſanctum humanæ inuentioni mirabiliter abripuit. Qualis verò presbyter ille fuerit, qui ſæpe dicti, ſemperque dicendi Gregorij noſtri caſulam ſibi in pignore poſitam, tempore II. Gelaſij Papæ ad miſſam ſemel induere præſumpſit, non ſatis inueſtigauimus: ſed hoc pro certo, Romanorum relatu, didicimus, quòd illicò ſcabioſus effectus vix per dignos pœnitentiæ fructus euaſit.

a effudit.

Quidam Sacerdos temeritatem luit.

Quanta verò gratia Dei ſubſecuta ſit obedientes Gregorianæ inſtitutioni, oſtendit religio quadrata per Apoſtolicã Gregorij noſtri benedictionẽ venerabiliter in his regionibus inchoata, & feliciter multiplicata, videlicet attonſorum Chriſti ſeruorum, eiſque fideliter ſeruientium fratrum *barbatorum*; Virginum ſingulari deuotione iugiter incluſarum; itemque Vir-

ginum regulari moderatione introitus, & exitus suos custodientium.

De VVilhelmo Hirsaugiensi Abbate hac Trithemius in Chronico Hirsaug. Centum & quinquaginta Monachos, sub sua disciplina quotidie Dominum laudantes habuit, quibus necessaria vitæ corporalis, & spiritualis, iuxta regulam Patris nostri sanctissimi Benedicti frugaliter procurauit. Supra hunc monachorum numerum habebat & alios Fratres Barbatos complures, quos vsitato nos vocabulo *Conuersos* appellamus; qui laboribus manuum insistentes, temporalium curam secundum mandata seniorum agerent, & monachis contemplationi, & orationi semper deditis, corporum necessaria prouiderent. Ferunt denique hunc reuerendissimum patrem VVilhelmum *Conuersorum* huiuscemodi vsum in Germaniæ Cœnobiis primùm vel instituisse, vel potius abolitum renouasse, quem solum in primæua monachorum conuersatione olim nouimus celebrem.

Hos Conuersos in Satyra quadam schismaticus poëtaster ad Henricum V. Germaniæ Regem petulanter incessit. Exstat in Chronico Laurisheimensi Tom. 1. Illust. scriptorum Germaniæ. Inter cætera sic conuiciatur. Nunc quoque barbati, qui sint, attentius audi. Sunt ergo laici Miliensibus (*Hirsaugiensibus*) associati, quos risus populi dedit hoc agnomine fungi, sunt quia prolixis barbis ad pectora pexis Deformes, *&c.* Austera facie sunt & tonsi caput altè, cautius ancisis certoque tenore capillis, *&c.*

Videtur idem VVilhelmus reformasse etiam tonsuram & habitum Monachorum. Hinc Attonsi *de quibus hic noster Paulus.* Ipse namque est, *inquit Trithemius*, qui Ordinem nostrum in omnibus penè Theutonici Regni Prouinciis miserè collapsum reformare studuit, & in multis etiam Cœnobiis reformauit. *Hinc Satyricus de quo paulò ante.* Hi per tonsuras grandes, grandesque cucullos, *&c.* Per caput abrasi terratenus & manicati, *&c.*

Bertoldus in Chronico Anno M. LXXXIII. Eodem tempore in Regno Teutonicorum tria monasteria cum suis cellulis, regularibus disciplinis instituta, egregiè pollebant: quippe Cœnobium S. Blasij in nigra sylua, & S. Aurelij, quod Hirsaugia dicitur, & S. Saluatoris, quod Schafhusin dicitur, id est, nauium domus. Ad quæ monasteria mirabilis multitudo nobilium, & prudentium virorum hac tempestate in breui confugit, & depositis armis, euangelicam perfectionem sub regulari disciplina exequi proposuit; tanto inquam numero, vt ipsa monasteriorum ædificia necessario ampliarint: eò quòd non aliter in eis locum commanendi haberent. In his itaque monasteriis nec ipsa exteriora officia per seculares, sed per religiosos fratres administrantur, & quantò nobiliores erant in sæculo, tantò se contemptibilioribus officiis occupari desiderant, vt, qui quondam erant Comites, & Marchiones in seculo; nunc in coquina, & pistrino fratribus seruire, & porcos eorum in campo pascere, pro summis computent deliciis. Ibi nempe & porcarij, & bubulci præter habitum iidem sunt, qui monachi. Tanto autem charitatis ardore omnes feruent, vt quilibet eorum, non tam suum, quam alienum desideret profectum; & in exhibenda hospitalitate insudant tam mirabiliter, ac si se

si se perdidisse æstiment, quidquid pauperibus CHRISTI, & hospitibus non erogauerint.

De Vdalrico Priore Cluniacensi, vide vitam B. Herlucæ cap. 42.

Sanè quadraturæ huius siue quadrigæ quatuor præcipui rectores fuêre, videlicet Canonicæ vitæ renouator eximius,[a] Altmannus Episcopus de Patauia, & beatæ recordationis Odalricus Prior de Cluniaco, venerandi Patres Wilhelmus de Hirsaugia, & Sigefridus de Sancti Saluatoris Cella.

[a] *De Altmanno lege Hundium in Metropoli. De eodem Bertoldus in Chron. Anno M. XCI.* Altmannus sanctæ recordationis Pataviensis Episcopus in caussa S. Petri & in Ecclesiastica religione studiosissimus post multa pericula, tribulationes & exilia, quæ pro Christo sustinuit, in senectute bona migrauit ad dominum VI. Idus Augusti *(M. XCI.)* Hic fuit tantæ sanctitatis, continentiæ & religionis, vt reuerendissimo Papæ Gregorio, sanctoque Lucensi Episcopo, imo omnibus Religiosis reuerendus esset, & amabilis, schismaticis vero & sceleratis odiosus & formidabilis.

Verùm, quia Cluniaci mentionem modò repetiuimus, ad commotionem cœnobiis præsidentium, libet ad memoriam reuocare duas visiones inibi Gregorio nostro factas, vt qui verbo & exemplo eius hactenus profecerunt, amodò nihilominus & harum visionum contemplatione proficiant. Igitur cùm adhuc Legatus Apostolicus quadam vice Cluniacum venisset, & [b] Abbati fratrum Capitulo præsidenti assedisset, subleuatus spiritu videre cœpit medium IESVM, modò se placidè acclinantem eidem Abbati rectè iudicanti; modò indignanter auertentem, cùm fortè minus inuigilaret rectitudini: qui, postquam finito Capitulo eidem Patri secretò referebat, nonparum cautionis in reliquuum suggerebat.

[b] *Hugoni. Idem habetur in vita S. Hugonis Abbatis.*

Item, cum diuina reuelatione præmonitus ex Apostolica auctoritate præcepisset, vt omnes, qui ibidem vel homicidæ, vel adulteri, vel quolibet modo

criminosi extitissent, ab altaris officio secundum scita Canonum, cessare deberent: & iidem protinus pauida confessione declarati fuissent, narrabat prædictus Abbas se in somnis eosdem velut ab Angelo decollatos vidisse.

In calce libri commemorare delectat plenæ dilectionis bigam martyrij cruore perfusam: Burchardum videlicet Halberstatensem, & Theodomarum Iuuauensem Episcopos Gregoriani dogmatis assertores efficacissimos. Horum namque Burchardus Annoni Coloniensi, & Werenhario Magdeburgensi reuerendissimis Archiepiscopis sanguine, & religione proximus, postquam grauissimum Henricianæ persecutionis pondus laudabili constantia diu sustentauerat, tandem appropinquante supernæ retributionis die videt sibi in visu noctis beatum Blasium martyrem, ac Pontificem assistere, & betæ Passionis socialem gloriam repromittere. Itaque furiosæ schismaticorum plebis horribili circumdatione apud Goslariam coarctatus, & lethaliter vulneratus, quandiu superuixit cum admirabili alacritate præsentes admonuit, vt sibi & ab hæreticorum contagio cauerent, & in obedientia Catholici Pontificis permanerent. Denique inter verba sanctæ exhortationis, & orationis spiritum emittens, sepultus est in Memoria Apostolorum Petri, & Pauli, quam ipse à fundamento construxit & dedicauerat.

Visio Burchardo Halberstadensi Episcopo oblata.

Bertoldus in Chron. An. M. LXXXVIII. In Saxonia, piæ memoriæ Burchardus Halberstatensis Episcopus in caussa S. Petri firmissimus, heu occiditur. Sed nihil differt an febris, an gladius nos mittat ad Dominum. Migrauit autem ad Dominum VIII. Idus Aprilis.

Porrò Theodomarus naturæ præstantia, & totius humilitatis, & honestatis artificio præclarus, crebra fugiendi necessitate à Guibertinis, & Henricianis tribula-

bulatus, & longa demum captione maceratus, postquam se videt in suis terminis non posse fructificare, statuit Hierosolymam transmeare; atque inter eundum à paganis interceptus, & pro inexpugnabili confessione nominis Christi membratim intercisus, supernam Hierusalem Victor gloriosus intrauit. Hic ordinauerat nostræ humilitatis ordinatorem, reuerendissimum scilicet Vdalricũ Lauriacensem, siue [a] Patauiensem Episcopum, atque Apostolicæ Sedis Legatum, qui ante hoc septennium, post multos agones, pro assertione Gregoriani dogmatis, cuius ad normam & electus, & promotus fuerat, legitimè decertaturus obdormiuit in Domino, anno ætatis suæ centesimo quinto, neminem, proh dolor, sui similem relinquens inter omnes Germaniarum Præsules. Nullum etenim videmus ita compositum moribus, honorabilem vultu, modestum habitu, auctoritate reuerendum, semper habentem, in gratia sale conditum, [b] & opportunis vndique responsis expeditum, & alias possidentem prærogatiuas, quas maluimus dissimulare, quàm inanem inuidiam, exæquare non valentium, concitare. Hoc tamen cum pace cunctorum putamus dicendum, quod nihil illius seueritate iucundius, nihil erat iucunditate seuerius, & quod miræ abstinentiæ cum tanta alacritate moderabatur virtutem, vt nullam penitus redoleret ostentationem.

Exstant Acta & Martyrium Thiemonis seu Theodomari Tom. 4. Antiq. Lect. D. Henrici Canisij.

a *Successit iste Vdalricus Altmanno, de quo supra. Vide Hundium in Metropoli: qui scribit Vdalricũ obiisse anno M.CXXIV.*

b *Videtur deesse vox;* sermonem.

Cuius specialis alumna, Virgo DEO deuota, vidit cælestes visiones, & accepit donationes ad commendationem GREGORIANÆ obedientiæ non ineptas, ideoque silentio minimè prætereundas. Dilexerat enim quendam presbyterum, eò

Loqui videtur de B. Herluca Virgine.

quod

quod castè vixisset, & à tam legitimo Pontifice, videlicet Odalrico, sacros ordines accepisset, eiusque in diuinis officiis, etiam ipso tenore vocis, delectabilem suæ charitatis similitudinem attigisset. Vnde contigit, vt quadam vice videretur ei sacra mysteria celebrare, [a] dextera diuinæ maiestatis desuper apparente, & canonicè signa cum ipso faciente.

a Simile quid refertur de S. Vdalrico Episcopo August. in Vita eius cap. 2.

Verùm post excessum diuini Præsulis, cum, peccatis exigentibus, posuisset DEVS tenebras insipientiæ, & facta esset nox insolentiæ, *in ipsam pertransierunt omnes bestiæ syluæ vt catuli leonum rugientes vt raperent, & quærerent à DEO escam sibi*, videlicet spiritus maligni: &, quod miserabile dictu est, sacerdotem istum eatenus integrum, morsu luxuriæ corruperunt: quod præfatæ Virgini sic assignatum est. Visus est ei denuò sacris mysteriis insistere, dextera quidem Domini nihilominus apparente, sed veluti languida dependente, ac nihil penitus conficiente. Et hæc quidem diuinitus ostensa sunt Virgini.

Cæterùm aliquoties, cum incontinentium Sacerdotum officia, iuxta Gregorianam prohibitionem, corporaliter declinaret, ac per fidem, & orationem illis intenderet, quibus corporalem præsentiam exhibere non potuit, mira Saluatoris largitate eiusdem suauitatis gustum sentire cœpit in ore, quem interdum realiter communicando Catholicis se gratulabatur sensisse ex manifesta Sacramentorum perceptione.

Dili-

Diligebat autem hanc Virginem præ cæteris Virginibus beatæ recordationis Antiſtes Odalricus non magis propter ſuam indolem bonam, quàm propter honorabilem ſanctæ matris viduitatem, & materterarum eius, quæ omnes illam maximè erudiebant, laudabilem Virginitatem. De matre, cui nomen Heliſea, breuiter adiiciendum, quod in feruente obedientia Gregorij noſtri multis virtutibus, & Prophetiæ ſpiritu præpollens, cùm ad momentum tranſitus ſui de hoc mundo, benignis ſpiritibus ſe inuiſentibus, opportunam ſolitudinem procuraſſet; & in eorum glorioſo præſidio ad Chriſtum migraſſet, è veſtigio reuertentes, quæ diſceſſerant ſorores, inuenerunt eam ad ſimilitudinem Pauli primi eremitæ manibus ad Dominum expanſis, inſtar ſupplicantis; quò nimirum pius conditor in defuncta oſtenderet, quàm deuotè ſibi, dum viueret, ſupplicaſſet. *Mater Vdalrici Epiſc.*

Hæc nobis ſcribentibus fortè ſuperlata eſt narratio duorum miraculorum Salerni cælitus patratorum, vnum mox vt eòdem beatus Gregorius receſſiſſet. Nam cùm primitus illic prædicare cœpiſſet, aſtans quidam ruſticus maligna cœpit intra ſe taliter dicere: En auctor præliorum, & ſeditionum; poſtquam totum commouit orbem, hanc inquietare venit Vrbem. His ita cogitatis dum etiam proloqui voluit, mutum ſe factum doluit. Cùm verò neceſſitate compulſus acceſſit ad hominem DEI, prouolutuſque pedibus ipſius, quibus ſignis potuit, peccaſſe ſe, & pœnitere innotuit, quo miſerente, & benedicente, recepit loquelam, omnipotenti DEO, famuloque eius gratias relaturus. *Calumniator Gregorij fit mutus.* *Recipit loquelam precibus Pontificis.*

Postquam verò defunctus, & sepultus est, nocturno silentio subintroierunt fures, aperire sepulcrum volentes propter induuias Pontificales. Verùm tantæ vehementiæ ventus obuius eis fuit, vt cunctæ lampades, quæ in crypta beati Matthæi ardebant, exstinguerentur, & ipsi cadentes in amentiam tam diu iacerent, quousque Cleri, populique spectaculum fierent.

Aliud miraculum in sepulchri perfossoribus & violatoribus.

F I N I S.

VITA B. HERLUCAE VIRGINIS.

A

PAVLO BERNRIEDENSI

CONSCRIPTA:

ET

Nunc primùm integra in lucem edita.

Ex

M. S. EXEMPLARI CELEBRIS MONASTERII SS. UDALRICI & Afræ Augustæ Vindelicorum.

LECTORI.

HISTORIAE de rebus gestis Gregorij VII. visum est adiungere hunc de Herluca Virgine commentariolum. I. Quia & illius & huius idem Auctor est, nempe Paulus Bernriedensis: Et quia scriptione illa sua tam bene de Gregorio VII. meritus est; meretur vtique, vt & hæc eius lucubratiuncula diutius in tenebris non delitescat, quæ & priori aliquid lucis accendit, cum alias ob caussas; tum quia disertius aperit, quis qualisque Paulus Bernriedensis fuerit; quanta à schismaticis tulerit; quando vixerit; Et quomodo Ratisbona cedere debuerit propter Henrici V. persecutionem. Quid, quod nonnulla quoque complectitur, quæ Boicæ Historiæ illustrandæ non parum cōducant? Sepulta est Herluca in Monasterio Bernriedensi ad lacum VVormbsee,

vt testatur Hundius de Monasteriis Bauariæ ex libro 5. Annalium Auentini.

Partem huius vitæ, potissimum, quæ ad S. VVickterpum pertinent; euulgauit iam in Commentario de S. VVicterpo, Episcopo Augustano, Reuerendus & Ecclesiasticæ antiquitatis perquam studiosus Pater Carolus Stengelius *Ord. D. Benedicti ad SS. Vdalricum & Afram Augustæ Vindelicorum: cuius beneficio, (vt & admodum Reuerendi Patris ac Domini* Gregorij *in eodem Monasterio Prioris dignissimi) integrum huius vitæ exemplar adeptus sum; si tamen ipsa Historia integra est; nam cum nihil de excessu Herlucæ dicat; alterutrum suspicari subit; aut Paulum cœptæ Relationi alia de caussa extremam manum non addidisse, & vel certò consilio vel necessitate compulsum in hac scriptione progredi noluisse; aut certè progressum, sed nobis ob imperfectum exemplar id non constare. Nam quod quis cogitet, Paulum ante Herlucam fato functum, id nihil est; nam in Procemio expressè dicit; se vitam Herlucæ literis mandasse tertio post eius obitum anno.*

Por-

Porrò de Heptatico, seu Eptatico ita Theodorus in Vita S. Magni cap. 26. Venerunt quippe ambo ad locum, qui dicitur Eptaticus; repereruntque ibi supra dictum Episcopum *(VVicterpum)* in oraculo suo sedentem & orantem, *& c. nam S. VVicterpus* Eptatici *secessu mirum in modum recreabatur. Ibid.* Adhæc iterum dixit Episcopus. Bene vocatur iste locus Eptaticus, quia in medio constat inter Monasterium S. Afræ, & cellam tuam. *Erat ergo* Eptaticus *locus medius inter* Fauces, *(Hodie* Füssen *oppidum) & inter Augustam, seu Monasterium S. Afræ, quod est Augustæ: de quo proximis diebus hæc ad me scripsit supra nominatus Carolus Stengelius.* Diu inuestigaui, num adhuc locus ille, Eptaticus, in vita S. Magni, & B. Herlucæ vocatus, extaret, pagum ipsum nunc Eppach dici inueni. De Ecclesia non ita constabat. Inquisierunt eundem locum (cùm in vita S. VVicterpi legissent) eximij quidam viri, illac fortè transeuntes, sed nihil huius tituli se inuenisse testati sunt. Incidi tandem in hominem rustica-

num,

num, quem diligentius examinans, num quid Ecclesiarum sub titulo Beatæ MARIÆ Virginis, & S. Laurentij extaret? Respondit: In pago Eppach nullam quidem Ecclesiam huius tituli extare, cum duas tamen habeant; itinere verò vnius horæ, nō longè à Lyco flumine, loco omninò solitario & inculto, superesse paruum omninò sacellum huius tituli. Quo responso omninò in eam deueni sententiam, vt mihi persuaderi paterer, hanc ipsam esse Ecclesiam, qua delectatum B. VVicterpum legimus; vbi & postea Herluca vitam egerit. *Hæc ille.*

INCIPIT PRAE-FATIO PAVLI PRES-BYTERI IN VITAM HER-LVCÆ VIRGINIS.

PVSILLO gregi * Beronicensis Cœnobij Paulus Frater, indignus vocari presbyter, bonorum collectione magnificari, & eorum virtutibus glorificari.

* Bernriedensis.

Plus quàm viginti anni sunt, dilectissimi, quòd animus meus voto scribendi obligatus, explorare cœpit, & inuestigare quædam signa sanctitatis de cõuersatione beatæ Herlucæ *Virginis, quæ hactenus conseruata, & collata in corde meo, nunc demum tertio depositionis eius anno, in notitiam posteritatis eius proferre volo: primùm quidem ad commendationem diuinæ gratiæ: Secundò, ad consolationem charitatis vestræ. Cupimus enim*

Quoto anno post mortem B. Herlucæ hæc Historia conscripta fuerit.

animam Herlucæ *non in ſeipſa, ſed in* Domino *laudare, & manſuetos, de quibus eſtis & vos, hæc audituros lætificare.*

Teſtor autem DEVM *omnis gratiæ, nunquam me tanta ipſius dona in aliqua feminarum * innotuiſſe. Proinde frequentatum eſt hoc verbum inter me, & Gebehardum alumnum meum, nunquam nos ſuauius guſtaſſe* DEVM *ex ore viri, quàm ex ore ** VVALTHARII *Rauennatis Archiepiſcopi, nunquam ex ore fœminæ, quàm ex ore* Herlucæ. *Verè de Pontifice, quamuis ſancto, & miraculis decorato, humanis tamen ſtudiis nihilominus exercitato, non adeò mirandum: mirandum in fœmina, prorſus literaturam non cognoſcente, multo euidentius fuit miraculum inſpirationis diuinæ. Sed iam propoſitum iter aggredior.*

* *cognouiſſe.*

Videtur eſſe Gualterius de quo multa Rubeus lib. 5. Hiſt. Rauenat. maxima vir religione & innocentia, *inquit Rubeus.*

INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA DE VITA BEATÆ HERLVCÆ VIRGINIS.

XXXII. De

INCIPIT VITA B. HERLVCAE VIRGINIS.

I.

IGITVR beatissima Virgo Herluca ex Alamannorum, seu Sueuorum stirpe progenita, diem natalem habuit in feria sexta circa Natiuitatem S. Ioannis Baptistæ; quod in [a] præsignatione futuræ illius parsimoniæ sagaces allusores dixerunt accidisse, nimirum propter tempus abstinentiæ. *Natalis Herlucæ.* *a forte, præsignationem.*

II. Verùm pubertatis annos adorsa, libenter volebat ingredi vias sæculi, sed, DEO gratias, retenta est in manu forti. Graui namque, & longa corporis ægrotatione confracta, inter patiendum quidem vanam esse iudicauit adolescentiam & voluptatem: sed tandem cõualescens iterum cœpit conformari dilectoribus huius mundi. Rursum durius prostrata, tardius quidem, sed tamen in spem vanitatis resurrexit. Tertia vice amborum luminum [b] percussa, digitoque DEI tacta, perfectè mutauit mentem pariter, & vestem. *Infirmitas Herlucæ.* *b f. cæcitate afflatuit sæculo valedicere.*

III. Posthæc in visione commonita, vt pro restitutione vnius oculi orbẽ cereum dirigeret ad memoriam pre- *En vsum anathematum ad Memorias Martyrum.*

precioſi Martyris Cyriaci, obſecundauit, & acutiſſimā aciem vſq; in finem perſeuerantem impetrauit, in hoc valdè mirabilem, quod neque plurimis lacrymis, neque ſubtiliſſimis Operum ſtudiis cederet.

IV. Ex tunc habere cœpit ſolicitudinem infantium, vt matres & nutrices, in lauandis eorum capitibus, & conſuendis eorum veſtibus, aliiſque neceſſariis exhibendis.

V. Adelhaidis vxor Manegoldi Comitis Palatini, de caſtello quod Moropolis dicitur, mulier valdè religioſa, vtpote ſectatrix ſororum ſuarum electarum CHRISTO Virginum, quarum vna Wielica, altera vocabatur Hiltiburgis, quarum etiam mira poſt obitum gloria Beatæ Herlucæ diuinitus oſtenſa eſt. Hæc, inquam, eandem Herlucam ſibi aſſumpſit in adiutorium pernoctandi in oratione DEI. Quadam ergò nocte malignus ſpiritus volens eis pauorem immittere, & ſacris vigiliis illudere, tetrâ, ſicut eum decebat, indutus ſpecie, exſtinxit lumen, quod vnicum erat in Oratorio: quod cum Herluca reaccendiſſet, iterum exſufflauit. Illis verò vehementius orationi incumbentibus, ſuperari ſe dolens inimicus, tanto cum fragore diſcedens permouit caſtellum, quo funditus euerſum iri timeretur: & ſeculares quidam repentino ſonitu expergefacti, & nimis attoniti, diuerſas opiniones tam in ipſa nocte, quàm in ſequenti die ſuper inſolita quaſſatione conferebant. Porrò ſanctæ vigiles ſe quidquam inde ſcire diſſimulabant: tametſi Herluca ſignum periculoſi tumoris acceperat in facie ex maligni ſpiritus afflatione.

VI. Similiter ei ante paucos annos etiam Beronicæ contigit: quando more ſuo Canonicas vigilias præoccupans, Eccleſiā ſingularis expetiit, in riuulum quoque malo-

molarem vel tunc, vel alia vice ab eodem maledicto detrusa.

VII. Quodam etiam tempore exprobrauit ei idem aduersarius, quod gazophylacium suum fecisset in foramine muri; vbi certè non nisi vnum denarium reposuerat, quem in charitate à quadam matrona acceperat.

VIII. Acceptabilius improperium fecit ei S. Felicitas, mater septem filiorum, super quodam mendacio, licet pio: quo videlicet protexerat ancillam quandam ab ira dominæ suæ. *Malè*, inquit, *fecisti, polluendo labra tua qualicunque mendacio. Non enim sufficit Virgini sola abstinentia viri: nisi quantum sapere potest, abstinens esse velit omnis mendacij. Nam, vbi veritas corrumpitur, corporalis integritas non magni penditur.*

IX. Opportunum hîc videtur introducere narratiunculam ipsius *Herlucæ*, de quadam Virgine penitus mentiri nolente. Huius itaque fratri assultum quadam die facientes inimici, fugere eum cõpulerunt in ædem, quæ fortè posita erat iuxta sororem. Porrò illi opinione ducti magis, quàm visione, venerunt ad eandem sororem, eamque interrogauerunt, si præcurrens homo illuc intrasset. At illa nec pro fraterno periculo mentiri volens, intrauit, inquit: ipsi verò exultãtes in spe pessima, intrauerunt ad perdendum eum. Sed CHRISTO, qui Veritas est, propitiante, & sui dilectionem in germani tutela honorante, cùm omnia præter ipsum cernerent, ipsum non solùm lædere, sed etiam aspicere, diuinitus prohibiti sunt.

X. Nec hoc prætereundum, quod ipsa *Herluca* narrauit, se in spiritu vidisse dictam Adelhaidam Palatini Comitis vxorem in amœna quidem regione degen-

tem, sed longè ab illa virginali, quam præsignauimus, sorore ipsius claritate differentem. Nam & pauxillum nebulæ videbatur habitaculum eius aspergere ad designationē videlicet transactæ conuersationis mundanę.

XI. Habebat tunc temporis *Herluca* probatissimos sacri propositi monitores, beatum scilicet [a] Wilhelmū Hirsaugiensis monasterij Abbatem, patrem, eiusque discipulum [b] Theocarium, quem post Abbatiam S. Georgij, Metensem Episcopatum sanctitate, & doctrina illustrasse cognouimus, ipsumque post obitum Cluniaci sepultum miraculis claruisse comperimus. Adhuc enim in corū [c] *conpetis* vltra Danubium cōmorabatur.

XII. At postquam nobiles [d] alumnos suos Rutbertum, & Hadiuuigam fortè comitata deuenit in ripā Lyci fluminis ad locum magnæ antiquitatis, qui vocatur Eptaticus, tantam suauitatem protinus degustauit in patrociniis beatissimi Leuitæ Laurentij, cuius inibi Ecclesia est, & sancti Wicterpi Augustensis quondam Episcopi, cuius ibidē corpus in Oratorio sanctæ DEI GENITRICIS MARIÆ sub altari locatum quiescit, vt prædictis alitoribus suis ad propria reuertentibus, nullatenus cum eis redire consenserit. Irascebātur quidem carnales patroni, nec residuè quidquam disponebatur alimenti: sed spiritualis consolator Wicterpus apparens ei blandiebatur dicens: *Mane hic mecum, filia, & ego, quidquid te offenderit, remouebo.*

XIII. Præfatus quoque VVilhelmus Abbas consiliū ei dederat, vt in quocunq; loco diuinam magis experiretur dulcedinem, in eo quàm maximè longam faceret conuersandi stabilitatem. Tales ergò duces secuta continuauit habitationem suam Eptatici plus minus triginta sex annos.

XIV. So-

a *De quo multa Trithemius in Chron. Hirsaugiensi. Et supra in Notis ad Vitā Greg. VII.*
b *Trith. Dietgerus.*
c *fort.* compitis.
d *pro altoribus capienda vox.*

XIV. Sociauit ei DEVS in primis mulierem indigenam nomine Doudam excellentiſſimæ pietatis,& caſtitatis æmulam, vtpote Sigibodi Reytenbuchenſis Eremitæ neptem,diſcipulam. Nam cum adhuc virgo ad eum ſalutaribus monitis inſtruenda veniſſet, ille quidē ſe dixit optare, quatenus poſſibile foret, in virginitate permaneret; ſed,quia minimè ſperaret à propinquis eius hoc toleratum iri,conſilium ſe dare, iugiter per ſeptennium abſtinendi à concubitu maritali, ex quo ſe primum ſenſiſſet impręgnari. Nam, ex quo filiam, nomine Charopolim,deuotā CHRISTI Virginem, quæ nunc ſpiritualis matris *Herlucæ* ſepulchrum die noctuq; lacrimabunda obambulat, feliciter ſe concepiſſe perſenſit,ſeptennem continentiam,conſentiente marito, compleuit; eidemq́; denuo copulata,poſtquam filij ſui nomine VValterij grauedinem in vtero deprehendit, ad torum coniugis vlterius, vt creditur, non repedauit.

XV. Iuuit caſtimoniæ perpetuitatem primitus falſa ſuſpicio mariti de crimine incæſtuoſi adulterij, cuius purgationem ſubſecuta eſt tanta infirmitas eiuſdem viri,vt tempus longè fiendi ab amplexibus facilè poſſet agnoſci.

XVI. Hæc igitur in ſolatium derelictæ *Herlucæ* diuinitus acceſita, tam ſtrictè eam charitatis vlnis amplexata eſt,vt ei ſyncerum matris affectum, & filiæ vocabulum mira cum ſuauitate impertiuerit.

XVII. Si quando aſperiori veſtimento *Herluca* veſtiri voluiſſet ad carnem, parcens ei Douda, ſuis illud potius caſtigationibus adaptauit,prædixitque ſatis eam maturè talibus vſuram,longè ſe prius, quàm illam obituram; quod quidem ita euenit.

XVIII. Verùm cùm in multis manifestè Prophetiæ spiritum habuerit, verbi gratia, in obitu fratris Adalberti de Reitenbuch, qui cum ab ipsa bene valens discessisset, secundum præsagium ipsius, in proxima hebdomada migrauit ex hac vita; in hoc putamus pietatem eius, libenter prudenterque fefellisse, quod filiæ suæ *Herlucam* dixit superstitem fore, ne videlicet eam supra modum torqueret longa præscientia desolationis suæ.

XIX. Hoc ita se habere cùm sæpe *Herlucam* audierimus dicere, non arbitrati fuimus eam prophetare, sed optare. nunquam enim vidimus illam nisi cupientem dissolui, & esse cum CHRISTO.

XX. In tanta verò patientia possidebat animam suam mitissima Douda, vt interdum *Herluca* videretur esse magistra. Nam, quod relatu iocundum est, dum quadam die de Ecclesia exisset *Herluca*, & algore turbata minus serenum vultum repræsentaret, imò repertos in foco titiones huc, & illuc, velut irata, disiectaret, consuetis eam blandimentis excepit, dicens: Vbi fuisti filia, & vnde venis? In Ecclesia, inquit, fui, &, inde venio. Respondit: non credo. quia, si ibi fuisses, & inde venisses, suauiorem orationis fructum inde retulisses.

XXI. Piget verò, & pudet dicere quantis criminationibus tanta innocentia Doudæ pulsata sit, quas omnes, veluti medicinas animæ, stupenda æquanimitate sustinuit. Tamen, quia pro veris criminibus grauiter notandus est continuò presbyter Eptatici Richardus, dicatur & hoc ad coronam Doudanæ sustinentiæ, quod falsò dictus est cum tam sancta fœmina stuprum frequentasse.

XXII. Hic

XXII. Hic est enim, cuius & in vita GREGORII VII. *talem fecimus mentionem*, quod videlicet Dominus noster IESVS CHRISTVS eius denotans incontinentiam, HERLVCÆ vigilanti, & fortè singulariter in ædicula sedenti, clara die cum vulneribus sanguine manantibus apparuit; nihilque dicens post momentaneam stationem euanuit. Secutus eum fuerat Beatus Præsul Wicterpus; qui paulò diutius subsistens, interrogauit eam dicens: *Nunquid exhorruisti cruenta vulnera Saluatoris? Verè*, inquit, *exhorrui.* Ait: *Non vis eum vnquam taliter videre?* Respondit: *Nolo Domine. Noli ergò*, inquit, *vlterius audire missam Richardi presbyteri.*

Leguntur hæc in vita Gregorij VII. non procul à fine. Ex quo intelligitur eundem esse auctorem Historiæ de Greg. VII. & de Herluca.

XXIII. Posthæc tamen adeòślielioratus est idem Sacerdos per assiduas increpationes, & exprobrationes *Herlucæ*, quòd in fine suo, magnas ei gratias egit de spe liberationis suæ.

XXIV. Illud etiã in gestis* *Prænominati Papæ* cõmemoratum non pigritabor hîc repetere, quod videlicet quadam die, præsente Domina Hadeuuiga, dum fortè per fenestram * exspectaret Herluca, subitò percutiens pectus suum, dixit: *Væ, Væ, Væ, quod vnquam creatus est homo.* quod * contra, Domina ait: *At at quid habes? Anima*, inquit, *Adalberti presbyteri de Rota cum magna dæmonum violentia ducitur ad supplicia.* Cumque non hoc ita esse optaret hera: *Mittatur*, ait Herluca, *& probetur.* Missum est; & exitum eius visioni conuenisse probatum est.

* *GREGORII VII.*

* *f. prospectaret.*

* *MSS habet quo Legend. quod, per anastrophen, pro, contra quod.*

XXV. Vidisse eam aliquando ipsa quoque supplicia Tartari, inde conieci, quod pro certo dixit, nullum apud inferos ignem ardentiorem esse, igne excommunicationis.

XXVI. Porrò, quod de cælesti iocunditate nonnihil

hil præuiderit, feruentissimum desiderium eius ostendit. Audiui eam inuocare DEVM testem, quòd nunquam tam atrocem alicuius, Martyris passionem compperisset, quin eam libenter pateretur, eo pacto, quò dissolueretur, & esset cum CHRISTO.

XXVII. Quantam verò gratiam in conuertendis, & lucrandis DEO animabus habuerit, nullus sermo explicare poterit: Supradictus Rudbertus Hadeuuigæ maritus, & ipse tandem per crebras exhortationes eius vnà cum coniuge ad cælibem vitam conuersus, affirmare non dubitauit, nunq̃. præter sanctam MARIAM, sibi, & suis aliquam fœminã tam vtilem fuisse, quã *Herlucam.*

XXVIII. Habuit idem Rudbertus filiam pulcherrimam, vocabulo Iuditam, quæ huiusmodi occasione conuersa est ad propositum conseruandæ Virginitatis. Cùm diu blandita fuisset ei Herluca, quatenus immaculatam se custodiret ab hoc sæculo, & nuberet CHRISTO: sed ipsa nihil ad beneplacitum respondisset, fortè contigit, vt post septuagesimalem vesperam, in qua plurimi dimittere solent, *alleluia*; egressis omnibus, ipsæ duæ remanerent in Ecclesia, & audirent suauisona Beatorum spirituum Cantica nihilominus cum *alleluia*: qua de re vehementer exultans puella excurrit annunciare Dominæ Hadeuuigæ, quatenus & ipsa festinaret particeps fieri cælestis harmoniæ. At illa, *vnde*, inquit, *ego peccatrix digna fieri possem tam* [a] *herili auditione? Tu potius filia velociter reuertere, & beatis auribus sanctorum iubilationes diligenter percipe.* Quid multa? dum finirentur suprena modulamina, finita sunt pariter & infima felicis Iuditæ desideria, omnemq; speciem sæculi parata relinquere, & *sanctum* Sanctorum *toto corde* diligere, dixit Herlucæ: *O Herluca, quidquid amodò volueris, & iusseris, libentissimè faciam.* XXIX. Tar-

[a] *alluditur ad Vocem Germanicam,* herrlich.

XXIX. Tardante autem desiderium eius Hadeuuiga super mutatione habitus eius, ventũ est ad piissimã, & religiosissimam viduam nomine Doudam, cuius filius erat Vdalricus de Corninga, vir exspectabilis genere, fortitudine, & proceritate, huius ergò cognoscens virginalem affectum ex dulcedine cælestis melodiæ conceptum: *non sit*, inquit, *tibi filia cura, quod Hadeuuiga supersedit tibi sacrum mutatorium dare: quia ego te vestiam* [a] *ouina tunica valdè bona.*

a *melote.*

XXX. Qua protinus Iudita, non multò post sacro velamine à venerabili [b] Vdalrico Pataviensi Episcopo tunc apud Reitenbuch hospitante, & Heinricianã persecutionem declinante cõmunita, eôdem anno vsq; ad mortẽ est infirmata. Cumq; & ipsa, & alia virgo nomine Luikardis, quæ fuit *Herlucæ* neptis, languore inualescẽte, decubuissent in lectulis, audita est inter eas altercatio iocunda de prioritate migrandi ad cælestia regna. Vtraque enim obtendit qualemcunque causam, quare præire deberet sociam.

b *De hoc in Vita Gregorij VII ad finem. Vbi & annus mortis eius notatus.*

XXXI. Interea Iudita defuncta in cœmeterio monasterij, quod fons [c] Wessini dicitur, est sepulta, & exinde apparuit Herlucæ cum magna gloria.

c *hodie per Anastrophen, VVessebrun.* Besso, qui & Vesso, ab occidente cognominatur, fuit venator Thessaloni tertij, à quo Vessobrũna cœnobium superioris Bauariæ nomen habet, *inquit Auentinus in suo Glossario.*

XXXII. Denique semel interrogauit eam, si qua viueret futura compar eius in tanta claritate. *Viuit*, inquit, *Agnes, Comitis Ottonis de Daninga in Admontensi Cœnobio Virginum conclusa.*

XXXIII. Præsens festiuitas Theophaniæ monet me reuelationẽ in Theophania factam repetere, quã & hodie locutus ad plebẽ commemoraui, & post agnitũ *Herlucæ* transitũ Karopoli scriptam destinaui. Cum adhuc felicis memoriæ Douda, mater Karopolis, viueret, ipsa & *Herluca* sanctissimã [d] noctem Theophaniæ quadã vice peruiligem in orationib. duxerũt. Tũ verò beatissimus

d *Vigiliarũ festi trium Regum vsu.*

Leui-

Leuita Laurentius, vultu splendidus, veste rutilus cum magna sanctorum multitudine introïens in Oratorium DEI genitricis, sanctiq; Wicterpi confessoris, approximauit Herlucæ, eique blandiens ait: Noli filia deinceps esse solicita super Baldeberti Patris tui animam: quoniam precibus tuis adiuta, luce fruitur perpetua. Posthæc cœperunt inter se pia humilitate contendere, & neutra sibi, sed altera alteri meritum visionis attribuere.

XXXIV. Ex tunc præsagire, & omni studio pietatis præmunire finē suum Douda cœpit; qui eam in proximo festo S. Matthiæ Apostoli paratissimam, DEO gratias, inuenit.

XXXV. Libet autem occurrentia memoriæ beneficia prænominati Martyris in vnum colligere, eaque duntaxat, quæ videntur ad instantem materiam respicere, quo, si fortè in manus Romani Collectoris hoc opusculum peruenerit, cum ante paucos annos Romæ positus, pollicitus sum additum ire, in promptu habeat collectam promissionis meæ. Erat enim tunc in agro Verano, vbi videlicet corpus præclarissimi Martyris requiescit, nouicius quidam collector, & conscriptor beneficiorum eius, quæ modernis temporibus accidisse compererat in diuersis mundi partibus.

XXXVI. Itaque tantam familiaritatem exhibuit S. Laurentius S. Herlucæ, vt rarò se dixerit absque ipsius apparitione, atque deductione Sacramenta Dominici corporis, & sanguinis accepisse. Huius tamen dicti prima occasio data est in loco, qui dicitur *Berga*, vbi nuper multas, & magnas reliquias inuenit, & in eremū asportauit Heinricus [a] Bureburgensis Præpositus, annuente Ottone vtriusque habitationis defensore. Pater namq;

[a] *Beurberg seu Peilberg. Monasterium Canon. Regul.*

eius

eius Adalbertus vicinæ munitionis Dominus, à qua dicebatur [a] Iringopolitanus, vehementer effloruerat in gratia quarti Heinrici diu pessimè regnantis propter peccata populi, ideoque apud Præsules, & Abbates impetrabile ei fuit, quidquid expetiit. Tanto ita collectore non mediocriter ditatus est Sanctorum cineribus, & ossibus locus ille.

a Dominus de Irnsburg. Vide Hund. de Monast. Bauariæ. Vocatur etiam castrum Iringi.

XXXVII. Illuc ergò conducti charitate ad curandam sepulturā, sororis Gepe inuitè tunc absentis Cunradi eremitæ, qui auctor extitit Buribergēsis cellæ, præfatus videlicet Heinricus, & Domna Bertha mater Ottonis. Ego quoque Paulus, & Gebehardus, alumnus meus, occurrentem nobis magno cum gaudio suscepimus suauissimam Herlucam; quæ cum non solùm pro tractatu funeris contristaretur, sed etiam pro festo S. Iacobi, quod tunc instabat, spirituali nobiscum lætitia iocundaretur, interfuit missarum celebrationi, quæ agebatur in veneratione eiusdem Apostoli. Cumque ventum esset ad Canonem, candentem videre cœpit spirituum iustorum multitudinem, vt non solum Ecclesiam, sed etiam tectum eius, & atrium repleri cerneret, sacerdotalibus quoque vestibus nonnullos [b] incessisse conspiceret.

[b] *MSS.* insedisse.

XXXVIII. Et hæc quidem insinuare curauit Arnoldo Paulostatensi, religioso viro & nobili, per quem & ego cognoui, intendens ei commendare personam multorum derogationibus addictam: mihi autem nihil horum, sed hoc tantùm discessuro à se, quasi pro viatico retulit, quod & ipsa die, & multotiens antea Beatum Laurentium sacræ cōmunionis ducem habuerit.

XXXIX. Eodem etiam ductore perlustrauit in spiritu, quadam vice, quidquid templorum est Romæ.

XL. Olim cùm plus integro anno demorarer cum venerabili Sigeboto tunc Eptatici presbytero; postea verò *Beronicensi* Pręposito, post secundam visitationem meam præscire cœpit in nocte, & suis [a] contectalibus primo mane prædicere, quotiescunque Lycum transiturus, & ad eam venturus eram in die. Adhuc enim habitauit hospes meus in Norica ripa fluminis; eo quòd in ipsa minus sustineret à superuenientibus importunitates.

a pro, contubernalibus.

XLI. In duabus autem huiuscemodi visitationibus meis reminiscor Herlucam visionibus, & allocutionibus non solùm Beati Laurentij, & Wicterpi, sed etiam gloriosæ DEI GENITRICIS MARIÆ lætificatã fuisse, & audisse quædam obliuioni tradita, quædam propter infirmas mentes silentio velanda. Veruntamen ex tunc cœpit me peccatorem vehementer, vt ipsa iurauit, in CHRISTO diligere, & nulli mortalium plus, quàm mihi de secretis suis credere, magni faciens, quod per aduentum cæcitatis & surditatis nequaquam fraudata fuisset tantarum reuelationum suauitate.

XLII. Ego iam dudum animaduerti, hanc, illa nesciente, rationem fuisse tantæ erga me dilectionis suæ ex occulta diuinitatis instigatione, quod præ omnibus declaraturus essem ipsius sanctitatem. Talis præsignatio charitatis extitit erga Seuerum Sulpitium in B Martino; ergà Adalbertum Ratisponensem Inclusum in moderno [b] Vdalrico Cluniacensis attinentiæ apud Sueuos Præposito, quorum alter composuit; alter precem, materiam, sumptumque dedit ad componendam vitam sui dilectoris.

b Huius Vdalrici meminit quoq; tanquã insignis viri, Paulus in vita Greg. VII. non procul à fine.

XLIII. Tertia visitatione mecum ad Herlucam Gebhardus alumnus meus, iam mihi per quinquennium domi,

domi,forisque sociatus, & apud eam protinus, tanquã in spiritu præuisus,inuenit gratiam: perrexit autẽ præter voluntatem meam: quoniam separationis consilium capessebam. Nimis enim grauatus eram Ratisponensium Clericorum infestationibus,qui me,velut auctorem molestiarum suarum, odio habebant, & propter irreprehensibilem [a] eius vitam, & linguam veridicam. Vix ergò,& tardè solitariam adeptus Herlucæ cõuentionem, rogaui eam, quatinus diuinam mihi precibus suis perquireret voluntatem. At illa vigilantius orans,subitò vidit sibi approximare Beatum Laurentium comitante B.Wicterpo, audiuitque dicentem: *adhuc nolo te discessionis consilium dare.* Hoc autem dixisse B. Laurentium latuit me vsq; ad quartum decimum annum.

Paulus multa passus est quòd schismaticis Henricis quarto & quinto Regibus, seu tertio & quarto Imp. adhærere nollet.

a Videtur hæc vocula delenda.

XLIV. Tunc enim & prædictæ societatis biga quinti Heinrici persecutione Ratispona depulsa,& Herluca scceleratorum rusticorum furoribus ab Heptatico decussa,[b] conuenit in Beronica; egoque retractans,quod firmiter mihi dissuasisset prænotatam disiunctionem, & nullam reddidisset rationem,supplicaui ei, vsque ad prædictæ visionis expressionem; sponte verò sua narrauit, quod subiungo.

Pellitur Paulus cum Gebhardo suo Ratisbona.

b *conuenimus.*

XLV. Dum fortè oraret pro quodam familiari suo in aduersitatibus posito, quo citius eum DEVS clemẽter eriperet ex hoc mundo,apparens ei Beatus Laurentius subintulit: *Oportet eum prius maiora pati.*

XLVI. Insequenti die rursus oranti, apparuit sæpedictus Wicterpus Episcopus, & velut exponens, quod pridie dixerat B.Laurentius, præsignati hominis repræsentauit imaginem talia patientem, qualia & leguntur de Iacobo *Intercisο*, & referuntur de [c] Theodomaro Iuuaui-

c De hoc in vita Greg. VII.

uauiensi Episcopo, quorum videlicet vterque membratim cæsus fuisse memoratur: ille, temporibus antiquis; iste, modernis.

XLVII. Nunc stylus noster singulariter vertendus est ad Beatum VVicterpum, si forte compensare possim aliquam negligentiam maiorum. Nam à diebus S. Magni Confessoris, quem idem Præsul apud Eptaticum primitus vidit cælesti lumine coronatum, & paulò post ibidem gratulabundus ordinauit presbyterũ; nullatenus eius mentionem vel audiendo, vel legendo suscepimus, vsque ad tempora sanctæ Herlucæ, excepta duntaxat translatione, quam senes, qui viderant ipsi Herlucæ sic referre solebant.

XLVIII. Heinricus Augustensis Episcopus, indicens triduanum ieiunium, cõgregauit maximam multitudinem Clericorum, monachorum, & laïcorum: & veniens Eptaticum cum crucibus, reliquiisque Sanctorum, aperuit Beati Pontificis sepulchrum, sed non inuento corpore, contristatus est valdè. Tandem percunctatione habita, repertus est, qui diceret, se suspicari furtiuè sublatum fuisse à quodam presbytero malæ conscientiæ, propter offensam tantæ sanctitatis contremiscente, retroque altare S. Laurentij collocatum esse: eo quòd ipse puerulus patrem suum villicum, & eundem presbyterum nocte quadam secutus fuisset, ac tale quid molitos audisset.

XLIX. Verùm cum per hanc indaginem prænominatus Antistes antiquum prædecessorem suum lætissimus inuenisset, & versus Augustam ducere cœpisset, tanto pondere fixus est repente, vt penitus moueri nequiuerit à tanta, quæ aderat, multitudine. Nolebat enim antiquam familiam suam corporalis præsentiæ sola-

ſolatio deſtituere : quamuis eam, dum vixit, de ſuo transfuderit in dominium ſanctæ DEI GENITRICIS MARIÆ.

L. Quod etiam tranſlator animaduertens, reduxit eum in Eptaticum, miraculo [a] inleuitatis conuerſo in miraculum, illatumque Oratorio, quod prænotatus miſerabilis presbyter nefanda pollutione profanauerat, & ideo ſanctum corpus extulerat, & impoſuerat vaſi lapideo, cuius vſus accommodatus fuerat baptiſmo, ſuper quo illud altare conſtructum dedicans, totam domum debita purificatione ſanctificauit.

[a] hoc eſt, ponderoſitatis, ſeu grauitatis.

LI. Itaq; ſanctorum numero ſociatus B. Præſul VVicterpus, vtpote ſub altari, ſecundum Apocalypſin B. Ioannis Euangeliſtæ, Martyrum CHRISTI collocatus, propter exilitatem tamen loci, & imperitiam ſacerdotij, nondum dignè eſt glorificatus. Quidam enim nec depoſitionis eius diem hactenus agnouerunt, cum apertè legatur in vita S. Magni, quod obierit in quarta decima die Kalendarum Maij. Apocal. 6.

LII. Ex hac imperitia, vel incuria proceſſiſſe puto, quod Hartmannus presbyter Eptatici, idemque Præpoſitus apud Auguſtam Canonicorum S. Mauritij, ſacrilegium non timuit in libris B. VVicterpi committere; vnde eum & lumen oculorum contigit amittere. Verùm de hoc magna DEI miſeratio, magnumque meritum S. Pontificis enituit : quod quamuis alienata volumina nec reſtituere, nec recompenſare valuiſſet; cum ex corde pœnitenti, & oculis lacrymoſis DEO, ſuoque Confeſſori ſupplicando ſatisfeciſſet, præſente Herluca viſum recepit, & gratias egit.

LIII. Quadam etiam vice corripuit ipſam *Herlucam* B. VVicterpus in viſione, eo quod naturalem infirmi-

 tatem,

tatem, quàmuis rariſſimam, & breuiſſimam experta, ſanctuarium fuiſſet ingreſſa, licet miſſa à Domina Hadeuuiga, pro re neſcio qua; impoſuitque ei ante introitum Oratorij tres Dominicæ Orationis recitationes, & totidem geniculationes.

Lege S. Gregorium in Reſpõſis ad Auguſtinum Anglorũ Epiſcopum lib 12. Regeſti. Epiſt. 31. quaeſt. 11 & S Thom. 3. p. q 80. a. 7.

LIV. Pro ſimili delicto ſeuerius ſe vindicauit in quadam ſua Virgine Beatus Alto, à quo nomen eſt [a] Altonis monaſterio: nec immeritò. Nam cùm ei per nocturnam viſionem interminatus fuiſſet, vt tali tempore chorum non intraret, ſi iudicium vltionis euadere deſideraret, poſt primam, & niſi fallor, ſecundam admonitionem inobediens reperta, in tenebras exteriores ad hanc vitam duntaxat pertinentes, miſſa eſt.

a Altmünſter in Bauaria.

Exempla hac ſunt extraordinaria, nec trahenda in conſequentiã.

LV. Ex his coniectari poteſt, Reſponſionem B. Gregorij Papæ ad Auguſtinum ſuper infirmitate non fuiſſe generalem totius Eccleſię regulam, ſed ſpecialem ſolius Anglorum gentis in nouella Chriſtianitate miſericordiam.

FINIS.

CÆSAR

CAESAR BARONIVS S. R. E. CARDINALIS AMPLISSIMVS.

A

RATIONALIS CALVINIANI CRIMINATIONIBVS VINDICATVS, & in eo cùm alij Pontifices Romani, tum GREGORIVS VII.

PER.

IACOBVM GRETSERVM, SOCIETATIS IESV THEOLOGVM.

INDEX

INDEX CAPITVM APOLOGIÆ BARONIANÆ.

LE-

LECTORI.

AMICE lector, non potui permittere, vt Paulus Bernriedensis solus in lucem exiret. Adiunxi Apologiam, pro optimo, doctissimo, & qua Christianus orbis extenditur, celeberrimo & illustrissimo Cardinali Cæsare Baronio, cuius in Ecclesiam & Historiam Ecclesiasticam merita, omnis posteritas prædicare nunquam desistet. Hunc talē ac tantum virum nuper Caluinianus quidam iuuenculus, audaciâ & impudentiâ longè instructissimus, conuiciis adeo proscidit ac lacerauit, vt si quis herus mancipium suum ita tractaret, non iniuriâ modestiam & moderationē in eo desideraturus esses.

Quæres, quidnam hominis sit iste, qui hoc facinus patrarit? Audi mi lector. Est Gol-

dastus Caluinista, qui Anno Redemptoris M.DC.VII. Et M.DC.IX. Magno hiatu, & insigni fraude duo volumina edidit hac inscriptione DD.NN. Imperatorum Cæsarum Augustorum, Regum & Principum Electorum S. Rom. Imperii Statuta & Rescripta Imperialia. *Titulus sanè sonorus & speciosus, & qui Sosiis æra mereat. Sed vbi librũ aperueris, vetus illud verbum, ἄνθρακες θησαυρός, verum hic esse comperies: nam pro Imperatoriis Constitutionibus & Rescriptis sæpissimè inuenies malè feriatorum schismaticorum & hæreticorum pseudosynodica decreta, & in Pontificem Romanum calumniarũ struices ex Catalogo Jllyrici, aliisq́; malæ fidei & damnatæ memoriæ consarcinatoribus potius quàm scriptoribus, desumptas, in quibus ne vmbra quidem sanctionis seu constitutionis Imperatoriæ inest. Exempla tibi vbique occurrent. Et vel gustus gratia accipe hoc Tom. 2. fol. 2.* Caroli Magni Regis, &c. Rescriptum de non adorandis imaginibus, contra Synodum, quæ in parti bus Græciæ

pro

pro adorandis imaginibus stolidè siue arroganter gesta est à Constantino Imper. Constantinopolitano, & Herena matre Imperatrice, Datum in Concilio Francofordiensi Anno Domini DCCXCIV. *vbi quis non exspectet sanctionem Carolinam post tam grandia promissa? Et tamen decipieris, si exspectes: Nam pro constitutione Caroli Magni habebis præfationem in libros Pseudocarolinos, Carolo Magno per imposturam affictos, quæ præfatio ignoti tenebrionis (vt & ipsi libri) ante concilium Francofordiense conscripta est, vt alibi probatum. Et tamen iste præfationem illam in* sanctionem Carolinam *transmutat: cuius generis technas & sutelas passim inuenies apud hunc Caluinistam, qui partim veris, partim fictitiis constitutionibus Imperialibus adiecit Commentarium, quē inscripsit* RATIONALE, *rectissimè inscripturus fuerat:* IRRATIONALE: *vel propter cōuicia ab omni ratione abhorrentia, quæ plenis faucibus in Illustrissimum Cardinalem* Baronium *exspuit: quorum, en tibi catalogum;*

gum; licet non omnium, sed quorundam duntaxat: quis enim omnia enumeret? Intelliges hinc, lector, quàm hæreticis nulla sit frons, quam nullus pudor, quantus in animo typhus & fastus, omnia sibi tribuere, alijs omnia adimere consuetus. At iam vide & obstupesce Caluinianam impudentiam.

CATALOGVS CONVICIORVM, ET SCOMMATVM CALVINISTICORVM IN ILLVSTRISS. CARD. BARONIVM.

FOL. 4. Baronij ἀπαιδευσία μειρακιώδης in tam aperta ἀσυλλογίᾳ. Ibid. Scio nescire te metonymiam.

Fol. 5. Baronius παραλογίζει ἀνισοφύτας. Ibid. Vide nunc sis mihi, Baroni, os tuum.

Fol 6. Num te beo Baroni, qui te tam familiariter doceo?

Fol. 7. Anticyras nauiges necessum est, Baroni. Ibid. Tu Baroni, manifesto mendacio opprimeris. Ibid. vin' detraham tibi laruam, dignissimo certè qui videas? Ibid. Disce ergo à me, nec præter dignitatem tuam feceris.

Fol. 11. Eugepæ bellum argumentatorem.

Fol 12. Meam Bibliothecam, Baroni, in tuum Breuiarium pignus do.

Fol. 16. Babæ, quàm bellè. Quis Stoicus, Baroni, te ita docuit διχοτομεῖν. Hoc vnum ingenui pudoris seminium reliquisti. Cuiacius sexcentis Baroniis ἰσοεικότερον. Vis pudendam tuam inscitiam sexcentis exemplis erudiam? *Ibid.* Fac syllogismum Baroni, & puer meus respondebit tibi ad formam, &c. Ecquod mihi δίδακτρον, quod Mineruall dabis, Baroni; cum te ca-

te cano isto capite reduco ad sapientiam? Ah enecas me cum tua ista ἀπαιδευσίᾳ.

Fol.18. Eò me adegit impudentia tua. Hibernus canis es, Baroni, elatrare didicisti, non odorari. Væ capiti Annalium tuorum; vbi, quæ in Maiestatem eius peccas, rescierit Imperator.

Fol.19. Baronius multis modis imponit, ac fallit.

Fol.21. Baronius oppessulatam gestat frontem.

Fol.22. Vide, Baroni, tuam ἀνισορησίαν, & rerum adeò omnium imperitiam.

Fol.24. Impurissimi oris Baronius. Asinus rudens. Latrans canis. Apud Baronium non nimis magna est Scripturæ authoritas. Baronius mendaciorum architecton, & omnis periurij caput. Frustulum Cardinalis.

Fol.25. An hoc, qui est ingenij tui stupor, non capis?

Fol.28. Imperitus es Baroni, non historiarum tantum, sed etiam Iuris communis. Deus bone, tam stupidum te esse, vt non videas, aut lippum, qui nolis videre, &c. Quis te Magister tam scitè, tam catè docuit σοφίζειν? Nemo hoc faciet, nisi Baronio similis, id est, peruersus, impostor, & falsidicus. Rideat Baronius, dum sibi ilia rumpantur. Vide sis, Baroni, Sauaronem, vt extremam tuam inscitiam pudefaciat. Non cachinnaris tam scurrilem huius Cardinalis inficetum risum.

Fol.29. Baronius ex Cardinali Ludimagister Orbilius factus. Vide, Baroni, quo animo in te sim affectus, qui te sic familiariter condocefaciã, aut saltem in memoriam reuocem, quæ ætate tibi exciderunt.

Fol.31. Oblitus est Baronius veteris Prouerbij, mendaces memores esse oportere. Vide, siue incogitantiam tuam, siue fœdam ἀνισορησίαν. Tuam impudentiã satis admirari nec queo, nec possum.

Fol.34. Baronius periurij caput. En cor Baronianum. Incordatus es Baroni, & ius vel ignoras, vel calumniaris. Improbissima Baronij calumnia, vel stultissima ignorantia. Hic est Cardinalitij senatus assessor, qui totũ terrarũ orbẽ diiudicat. Hic est ille *egregie cordatus homo.* Hic ille, ex cuius scrinio pecto-

nianus iste spiculis ex suo Bennone & Jllyrico petitis, more suo solens, *furiosissimè debacchatur, & propter Gregorium in Baronium. Vtinam citius volumen Caluiniani huius ad manus meas peruenisset: Jam in Defensione Bellarminianæ Controuersiæ de Pontifice, & in Apologia pro Gregorio VII. responsum accepisset, quandoquidem omnia fermè, quæ in Baronio imperitè carpit, illic à nobis discussa sunt. Sed sat citò, si sat benè. Jta Deo placuit, vt Paulo Bernriedensi, hæc Apologia comes in publicum exiret: Egoq́; de thesauro Catholicæ veritatis proferrem noua & vetera: noua; mea hæc Apologetica scripta; vetera; Pauli præclara monumenta, Schismaticorum & Hæreticorum in Gregorium VII. lœdoriis & pseudologiis refutandis conuenientissima.*

Jllud perquam ridiculum est, quod Caluinista in suo Irrationali *scribit.* Equidem Catholicus sum; & præ me fero. *(Si Catholicus es, ostende fidem tuam toto terrarum orbe diffusam; ostende vbi immediatè ante Calui-*

num fuerit. In qua ciuitate; in quo pago; in qua villa, in qua domo.) Sed religionem amplector procul habitis inani fuco & superstitione, *(illam nimirum, quam Caluinus in Sabaudia, & Zvvinglius in Heluetia procudit; si tamen illam; & non potius nullam; vel saltem illam, quam in cerebri tui incude tibi fabricasti, vt solent isti* literiones, *quorum quilibet nouam plerunque Religionem pro se & sua familia architectatur.)* Itaque quid ille, vel ille afferat, susque deque æstimo. *(Tune dictata Lutheri, Caluini, Zvvinglij susque deque æstimas?)* quem veritas dictat, eum tramitē persequor. *Quid si non veritas, sed falsitas, sed vanitas, sed phantasiæ inanitas?*

Quàm verò festiua est illa hedera, quam conuiciorum & inscitiæ suæ nido Caluinista præfixit: In hoc Rationali nihil est, quod fidem Catholicā sugillet vel offendat. *Itáne nihil huius in hoc Irrationali* Rationali, *quod totum, quantum quantum, ad euersionem Pontificiæ auctoritatis & potestatis tendit:*

dit: ſub eo prætextu, quaſi ſacri Romani Imperij iura aduerſus Baronium & Pontifices tueatur. Sed, niſi fallor, S. R. Imperium horum defenſorum ope nec eget, nec operam deſiderat. Nam qui iura Imperij labefactent: Hæretici, an Baronius cum Pontifice, res ipſa loquitur. Et quid iſte, oro, protulit, niſi damnatas iam olim Schiſmaticorum & Hæreticorum quiſquilias? Quid Baronij dictis & ſcriptis repoſuit, niſi horrificas criminationes, ſpiſſamque ignorantiam? Et tamen glorioſè de ſe prædicat: Argumenta omnia Baroniana, hoc breuiſſimo temporis ſpatio ita cōfeci, vt ſartatecta in perpetuum maneat Imperij auctoritas, & quidquid porrò à Cardinali Baronio in contrarium adferri poterit, in æternum erroris manifeſti & ignorantiæ nullo negotio conuincam. *En Pyrgopolinicen, qui centum millia vno ictu occideret,* ni hebes machæra foret; *quam nō niſi criminationum cote acuit. Hoc tamen acumen plumbeum eſt. Et Caluiniſtam memorem eſſe oportebat ſui illius dicti fol. 43.* Cō-

uiciis conuincere nemini vnquam visa præclara laus est. Discere debebas, in multis conuiciis non abesse vitium. Detrahe *tuo Irrationali* conuiciorum laruam, & quantulum putas corpusculi tibi superaturum? Principis Comici dictum est. *Virtute, dixi, vos victores viuere non ambitione, neque perfidia.* Hoc animum aduerte, atque aufer cauillas, aufer maledicta. *Aufer furorem; nam furor iraque mentem præcipitant & occœcant, etiam eruditi; (quanto magis ineruditi) vt quæ videnda sunt, videre nequeat, & quidquid in buccam venit, effutiat. Cuius profectò rei luculentum exemplum Caluinianus iste nobis suppeditat. Quantum verò huic Caluinistæ debent Augustissimus Imperator, cæterique Imperij Romani Principes ac proceres, qui labore tam facili auctoritatem Imperij sartam tectam in omnē sempiternitatem præstitit, subiectis adamantinis columnis, quas nulla vis aui excindere valeat.*

Nunc, quod bene vertat, rem ipsam aggredia-

grediamur; illud prius admonentes; Illustrissimum Baronium meritissimò iungi Paulo Bernriedensi; Nam vt iste sua ætate Gregorium VII. fortissimè à Schismaticorum incursionibus & missilibus defendit; sic & Cardinalis Baronius eundem sanctum, imperterritum & inuictum Pontificem validissimè Tomo XI. Annalium tutatus est, eiusque sanctimoniam & pro Ecclesia Dei labores immensos, oculis legentium dilucidè subiecit. Cur igitur nouus hic Gregorianus Hyperaspistes non addatur Comes antiquo, Paulo; qui quantum dignitate à Baronio superatur; tantum de antiquitate ei Baronius cedat oportet.

CAESAR BARONIVS S. R. E. CARD. AMPLISSIMVS.

A CALVINIANI RATIONALIS CRIMINATIONIBVS DEFENSVS.

CAPVT PRIMVM.

De Bulla Hadriani I. Pontificis.

SIGEBERTVS in Chronico, Anno salutis M. C. XII. ita scribit. *Postea rediens Carolus* (Magnus) *Papiam cœpit: iterumq́; Romam rediit, Synodum constituit cum Hadriano Papa, aliisq́; centum quinquaginta tribus religiosis Episcopis, & Abbatibus: in qua Hadrianus Papa cum vniuersali Synodo dedit ei ius eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam Sedem, dignitatem quoque Principatus. Insuper Archiepiscopos, & Episcopos per singulas prouincias ab eo inuestituram accipere definiuit; &, vt nisi à Rege laudetur, & inuestiatur Episcopus, à nemine consecretur: omnesq́; huic decreto rebelles anathematizauit: &, nisi resipiscerent, bona eorum publicari.*

Illu-

Illustrissimus Cardinalis Baronius Tom. 9. Annalium, Anno Redemptoris DCC.LXXIV. N. 10. & seq. refutat ista tanquam à Sigeberto in gratiam Henrici Imp. Schismatici conficta. I. Quia nemo scriptorum ante Sigebertum huius cōcessionis meminit, licet trecenti & duodequadraginta anni ab eo tempore, quo hæc concessio Carolo facta fertur, vsq; ad Sigebertum interfluxerint.

Responde t Caluinista, *magnam esse Baronij ἀπαιδευσίαν, qui nesciat; ex puris negatiuis nihil consequi.* At mihi videtur hunc Caluini asseclam grandi calumniandi libidine, cum non minore inscitia, teneri. nam illud Dialecticorum pronunciatum: *Ex puris negatiuis nihil sequi;* ad syllogismos pertinet, non ad alia consequentiarum genera: Quis enim abnuat bonas & probas esse has cōsecutiones: *Non est homo; ergo non est risibilis. Non est risibilis; ergo non est homo. Non potest hinnire, ergo nō est equus. Nō est equus, ergo hinnire nequit:* Quid in his consequentiis iure desiderare potest?

Deinde Baronius nec syllogismum neque aliam consequentiam exstruxit; sed absolutè dixit; neminem ante Sigebertum quidquam hac de re scripsisse: tametsi tacitè innuit hanc consecutionem. *Ergo falsum & à Sigeberto excogitatum est id, quod super hac re prodidit.* Vel; *ergo credibile est à vero abire, quod Sigebertus scriptum reliquit;* cum verisimile non sit, tantam & tam frequentem Synodum, & actionem tam solennem latere potuisse omnes scriptores, qui Sigebertum antecesserunt.

Peritius fecisset Caluinista, si Baronio obiectasset; *ab auctoritate negatiuè non valere argumentationem;* haud enim sequi: *Non est scriptum: ergo nec factum.* Sed respō-

disse-

diſſemus; hanc argumentandi rationem, in iis præſertim, quæ ad hiſtoriam ſpectant, non eſſe prorſus infirmam & elumbem; præcipuè accedentibus quibuſdam circumſtantiis, quæ huiuſmodi collectioni veriſimilitudinem concilient; vt hîc ſanè conciliant: Cum enim tam multi partim nominati, partim innominati res geſtas Caroli Magni ſigillatim per annos ſingulos diſpoſitas & digeſtas in literas retulerint; omneſque Synodos ſub Carolo Magno celebratas minutatim conſignarint, quis in animum inducat credere; hanc Synodum & hanc prærogatiuam, talem ac tantam, Carolo Magno, & toti Francorum nationi tam honorificam, in obſcuro vſq; ad Sigebertum deliteſcere potuiſſe, adeo vt nulla penitus Annalium luce illuſtrata fuerit?

Poſtea retorquere conatur Caluiniſta Baronij argumentum in Auctorem. *Si in eo ſcelus eſt, impoſtura, fraus, mendacium, commentum impoßibile, falſus titulus, ſchiſma, diſpendium æternæ ſalutis, malæ artes, nimia nimiaq́; ſalutis ſuæ obliuio, qui poſt annos numeratos trecentos & duos de quadraginta, quàm geſta eſt, rem memoriæ mandat:* (non accuſat Baronius Sigebertum, quòd rem geſtam poſt tot annos literis mandarit; ſed quòd rem, quam olim geſtam eſſe nullus aliorum teſtetur, ipſe poſt tot annos in ſuos Annales retulerit; atque adeo dolo malo geſtam eſſe, in gratiam Schiſmatici Imperatoris, cômentus fuerit) *quanto excellentiora illa omnia debent eſſe in eo, qui poſt alterum tantum annorum,* (malè numeras Caluiniſta; ab Anno Domini M. C. XII. vſque ad Annum M. DC. I. quo nonus Baronij Tomus in Germania excuſus eſt, non effluxit *alterum tantum annorum*, quia non effluxerunt ſexcenti ſeptuaginta ſex, qui *alterum tantum annorum* conficiunt. Si fidem non habes; digitis annos nume-

numera; & forsan credes.) *quod in sancta Catholica Ecclesia ab omnibus fidelibus fuit continuò verificatum*, (falsum prorsus, falsum, à Sigeberti ætate perpetuò à fidelibus reclamatũ fuit contra Schismaticos: neq; vnq̃ Imperatoribus huius Iuris quod Sigebertus architectatus est, quieta possessio fuit: vt norunt omnes; qui norunt Historias non tantùm Annum Christi M. C X I I. subsecutas, sed & hunc annum antegressas) *à summis Pontificibus non tacito consensu comprobatum*: (falsum, restiterunt omnes; & qui aliter non poterant patienter hanc violentiam tolerabant, vt multò grandius euitarent. Testem do vel ipsum Paschalem I I. Pontificem, qui Cathedram Petri tenebat eo ipso Anno, quo hæc Sigebertus prodidit; à quo cum Imperator *Inuestituram* Episcoporum & Abbatum per vim extorsisset, non diu hac concessione Imperator frui potuit: Paschalis enim pœnitentia ductus, id quod coactus meticulosè concesserat; salubriter reuocauit, indicto in Lateranum generali Concilio; vt te docebit, si discere velis, Illustriss. Baronius Anno Christi M. C. X I I. & seqq. nam de Gregorio V I I. eiusque successoribus Victore & Vrbano, dicere aliquid, mora mera fuerit.) *ab Imperatoribus ferè productum*) Falsum; ante Henricum Regem I V. & Imperatorem tertium, nemo vnquam hoc ius non ius vehementius vrsit: quidam vt Henricus sanctus, & Conradus successor eius, nunquam ius hoc, quod ad electionem Romani Pontificis attinet, sibi vendicarunt, vt fatetur ipsemet Onuphrius in vita Gregorij V I I.) *à clarissimis Theologis verò euictum*. (Qui nam isti *clarissimi Theologi*? Cur non nominas? Clarissimi quique & doctissimi Theologi à Pontificibus contra Schismaticos steterunt; vt satis docent Annales Ecclesiastici, præ-

 sertim

fertim Hiſtoria & res geſtæ Gregorij VII. de quibus ſatis in Apologia) *à præſtantiſſimis Canonici Iuris doctoribus in perpetuis commentariis comprobatum* (& hoc pluſquam falſum eſt; nam Canoniſtæ vel hoc nomine ſectariis quàm maximè ſunt inuiſi; quod Pontificis poteſtatem latiſſimè extendant; & non tantum ad Eccleſiaſtica, ſed & ad temporalia directè, vel ſaltem indirectè, proferant. Quis Canoniſtarum vnquam Simoniacas illas & nundinatorias prælatorum *inueſtituras* ab Henricis Impp. exercitas probauit? Quis non, quantum valuit, reclamauit?) *à peritiſſimis Iuris ciuilis conſultis recto calculo acceptum.* (Falſum, peritiſſimi & præſtantiſſimi legũ Interpretes Baldus, Bartholus, ſimiles perpetuo docuerunt iura Eccleſiæ ſalua & intacta eſſe debere; nec decere, vt quæ Dei ſunt, Cæſar ſibi vſurpet.) *quod in ſcholis, Academiis, Eccleſiis, Collegiis, Cathedris, Monaſteriis, & vbi non? diſputationibus ac ſcriptis traditum, vnus negare, ac ad iniuriam Maieſtatis Romani Imperij verbis confictis percellere auſus eſt.* (Falſum prorſus; & quidem adeo, vt poſt Sigebertum, etiam pertinaciſſimi Schiſmatici, & Schiſmaticorum Regum patroni ardentiſſimi; hoc à Sigeberto cuſum priuilegium nunquam pro partis ſuæ defenſione proferre auſi fuerint, nec duo illi qui ex inſtituto Apologias pro Henrico IV. euulgarunt. Pleraque Monaſteria, Collegia, Eccleſiæ, Cathedræ, Scholæ, Academiæ ſemper profanis Schiſmaticorum conatibus obſtiterunt. Si fidem non facio; faciat fidem Bertoldus Conſtantienſis in Chronico, & alij ex orthodoxis; Ex heterodoxis autem ipſe Henrici Apologetes in Monaſterium Hirſavvgenſe perquam iniquus; idque non aliam ob cauſſam, quàm quia religioſus ille cœtus pro Catholica concordia contra pacis & veritatis perturbatores ſtabat.

Ter-

Tertiò respondet Caluinista, *Sigebertum non fuisse primum, qui hac literis mandarit; antecessisse VValthramum Naumburgensem, idem triennio ante Sigebertum testantem in tractatu de Episcoporum inuestitura per Imperatores facienda.* Demus Illyricum, pessimæ fidei hominem, bona fide hunc Walrami seu Walthrami tractatulum in lucem protulisse; neque quidquam de suo assuisse; tamen quantulum distat Waltramus à Sigeberto? Triennium, non amplius. Nam Sigebertus Anno M. C. XII. sua scripsit; Waltramus M. C. IX. vt ad calcem illius Tractatus disertè scribitur. Et cur Baronius Sigeberto in hoc commento spargendo primas non tribueret, cum VValtramus sit obscurissimus; & forsan non nisi in tenebricosissimo Catalogo testium veritatis Illyricanæ pronuper visus.

Dices saltem Sigebertū hoc non finxisse, cum VValtramus triennio ante Sigebertum idem scripserit. Respondeo, Sigebertum iure huius figmenti figulum censeri; quia ipse in Chronico suo potissimum illud fouit, propagauit & ad posteros transmisit; alioqui absolutè loquendo credibile est fabulam hanc natam esse, sub Schismatico Henrico Rege V. Imperatore IV. Et Paschali II. Papa: sub quo Sigebertus & VValtramus suas lucubrationes composuêre: nam si plasma hoc vetustius est, cur nullus Gregorij VII. aduersarius id protulit? Cur nullus vel tenui indicio innuit? Animaduertit ipsemet Caluinista hanc suam de VValtramo obiectionem nimis friuolam, quocirca testes antiquiores scilicet producit. Inprimis Eutropium Longobardum, & PAVLVM Diaconum libro de Metensibus Episcopis. Quando Baronius producit Domnizonem & alios nondum editos Auctores,

quiritatur iste, *indignum facinus committi, dum tales in lucem non eduntur; tunc enim demum ex antecedentibus & consequentibus iudicium de mente & sensu eorum fieri posse.* Quod Baronio occinit; hoc nos iustissimè à Caluiniano postulare quimus, quandoquidem nihil est caussæ, cur sincerissimum & candidissimum Baronij animum fraudis suspectum habeamus; multum verò argumentorum est, cur, cum iste ineditos Auctores laudat, fallaciæ & imposturæ formido nos subeat propter Caluinisticum minimè candidum genium. Cur tu non euulgas Paulum Diaconum de Episcopis Metensibus, & alios adhuc typis non descriptos, quos tertio quoque verbo producis? Quanquam Paulus Diaconus nihil de Episcoporum *inuestituris*, nihil de Electione Romani Pontificis; nihil de commentitia Synodo Romana, vno verbo, nihil de stramentitio illo priuilegio Carolo per Adrianum concesso, scribit: Tantum hoc dicit; Carolum, *Romam ex duro Longobardorum seruitio ereptam suis sceptris addidisse, & cuncta Italia miti dominatione potitum esse.* Quod vt verum esset, quid tamen inde contra Baronium pro Sigebertico priuilegio euinces?

Nam quod Caluinista, fidelis scilicet Interpres, ait, *hæc non nudè ad ipsos ciues, sed ad summum Pontificem pertinere*; id glossema est dignum illa glossa, quæ quiduis, quod mala mens suggerit, effutire audet: Nullus enim scriptorum, nullus inquã, scribit, quòd Carolus ipsum Pontificem summum sibi subdiderit; multoque minus, quòd à Pontifice illa priuilegia, quæ Schismaticus Sigebertus & gregales eius in eodem Schismatico ludo educati, fabricarunt; acceperit.

Eutropium tuum Longobardum tanti facimus, quanti Illyricum, ex quo hunc tuum Eutropium protuli-

tulisti: quem ante Othonem primum Imp. vixisse, quo argumento ostendes? Nec Illyricus Eutropio adscribit; Sed ait, *esse appendicem ad volumen Eutropij & adiunctorum scriptorum, in viginti sex libros distributum*: Et addit, *scriptam à quodam non admodum literato*; quod res ipsa docet; Illyrico non tantum tacente, sed & prope dixeram, dormiente. Neque tamen quidquam eorum appendix hæc continet, quæ nobis Sigebertus apponit: Tantum dicit, Carolum de ordinatione Pontificis statuisse, *vt interesset quis legatus, & vt contentiosas lites ipse deliberaret*, hoc est, decideret. Quid hæc ad magnificum illud priuilegium, quod Sigebertus nobis denarrat?

Postea maiores tibias Caluinista inflat. Citat enim Einhardum. Adonem Viennensem, Austrasium, Aldhelmum, Strabonem Fuldensem; Monachum Paderbornensem. Reliquos dicit se prætermittere, *ne pro cerrito & fanatico habeatur*. Vtinam & hos omisisses. Longius à periculo huiusmodi opinionis de te concitandæ abfuisses. Quis enim sani capitis tibi fidem habeat, quando propositi tui oblitus, id probas, quod probatione minimè egebat; id verò, quod maximè demonstrandum erat, prætersilis? Nam quis negat, Carolum Magnum venisse in Italiam rogatu Pontificis Romani; vt Romanam Ecclesiam & vrbem à Longobardorum infestatione & deprædatione liberaret? Et hoc tantùm testantur Auctores à te citati. Nihil aliud. De Synodo Romana & concessione illa Carolo ab Adriano facta, de qua Sigebertus, altissimum est vbique silentium.

Caluinista, qui Baronio inscitiam Dialecticæ immeritissimè exprobrat; ita argumentari videtur: *Carolus occupauit Romam & sui iuris eam fecit; ergo omnia illa facta sunt, quæ Sigebertus facta memorat*. Pulcherrimè & argu-

tiſſimè; quaſi hæc conſequentia ex antecedente illo vllo modo ſequatur, aut quaſi Carolus ſibi Romam ex Longobardorum poteſtate, & truculentia; non ipſi Romano Pontifici adquiſierit. An nunquam legiſti donationem Caroli Romano Pontifici factam, & confirmationem eius, qua olim Pipinus pietatem ſuam in Romanam Eccleſiam declarauerat? Legiſti, video, libenter tamen arroderes; ſed non audes apertè; exſertis dentibus: itaque per inſidias id facis; fuiſſe nimirum hanc donationem συναλλακτικὴν, *& vltro citroque factam, quam malignè, more ſuo ſolens, ſuppreſſerit* (Anaſtaſius) *Bibliothecarius, & hoc συνάλλαγμα non tum demum fuiſſe inſtitutum, ſed ductum antea inter Pontificem & Pipinum.* Sed iſte, *more ſuo ſolens*, calumniam ſtruit tam Baronio, quàm Anaſtaſio. Nam formulæ donationis tam Pipini, quàm Caroli abſolutam donationem repræſentant, abſque vlla conditione vel reſtrictione; vt intelliget ex earum lectione apud Anaſtaſium in Stephano III. & Adriano. Et apud Bar. Anno DCC. LV. & DCC. LXXIV. Nec quidquam hîc ſuppreſſit Bibliothecarius, quia ex Authentico inſtrumento ſua deſcripſit; Et vbi etiam ipſum autographum exſtet, Lectori indicauit, quod nullus falſarius facit. Et mirum ſanè eſt, iſtum vbique fraudes ſomniare, cum de Pontificia dignitate adſtruenda agitur; nil autem niſi, mera oracula crepare, cum vel obſcuriſſimus aliquis ſcriptor aliquid contra Pontificis auctoritatem ſcriptum reliquit. Verum hac de re copioſe actum eſt in libro de Imperatorum, Regum ac Principum Chriſtianorum in Sedem Apoſtolicam munificentia.

Ait Baronius, Carolum, capto Ticino, nō iterum veniſſe Romam, ſed celeriter in Franciam rediiſſe, vt ad-

uerſus rebellantes Saxones expeditionem pararet. Vociferatur Caluiniſta, *Baronium παραλογίζεσθαι ἀνισορήτως ex puris particularibus.* Ineptè prorſus, vt ſupra meras negatiuas, ita hic puras particulares propoſitiones occentat, cum Baronius nullũ Syllogiſmũ extruxerit: ſed præciſè affirmarit, Carolum, poſt captũ Ticinum, non Romam, ſed Franciam petiiſſe: Et hoc *omnes affirmare.*

Caluiniſta ægrè concoquit iſtud *omnes. Opponere,* inquit, *poſſem myriadem ſcriptorum, ſi ſit vſus; qui tradiderunt, Carolum, capto demum Ticino, Romam adiiſſe.* Nil opus myriade. Chiliade cõtenti erimus. Imò etiam centuria. Aperi Theſauros Bibliothecæ tuæ & prome centũ. Manus dabit Baronius. Ex promiſſa myriade profert quinos, quorum primus Bernardus Preſbyter in Hiſtoria Longobardorum, quem dicit vixiſſe ſub Ludouico Pio Imperatore. Secundus eſt Remingus Præpoſitus S. Galli in excerptis Francorum. Tertius Hepidannus Cœnobita in Annalibus. Quartus, Hermannus Cõtractus primæ editionis. Quintus, Marianus Scotus. Sed iſti cõtra Baronium nihil efficiunt; tum quia tres primi obſcuriores ſunt, quàm vt iis ſcriptoribus, qui hactenus in luce omnium verſati ſunt; & quorum auctoritate Baronius potiſſimum nititur, præferri debeant: tum quia duæ editiones Contracti, Vrſtiſiana ſcilicet & Caniſiana, carent his, quæ pro ſe Caluiniſta adducit; tum quia hæc ipſa cauſſam Caluiniſtæ non promouent: ꝙ vt videas, en tibi ipſa verba. *Carolus Longobardos cum Italia ſubiecit, anno, ex quo intrauerant, CCV. ipſeq́; cum triumpho Romam venit.* Subiecerat nimirum Italiam & Longobardos, quia iam omnibus occupatis, Ticinum arctiſſima obſidione premebat, expugnationis futuræ certus: Et Romam, obſidione adhuc durante, Paſcha ibidem celebraturus venit, & quidem victoris & triumphatoris

toris

toris in morem, quia antegressæ eius victoriæ, & quæ iam in manibus erat mox capiendo Ticino; tali honore non erant indignę.

Eodem sensu accipiendus est Bernardus presbyter: qui dicit Carolum Romam perrexisse, *subiugatâ & ordinatâ Italia.* Vtique *subiugata*, quia omnia, præter Ticinum, in suam potestatem redegerat. Securus de Ticino itidem subiugando, licet cum Romam iret, nondum subactum esset. In eandem sententiam reliquos interpretari licet, imò necessariò interpretari debemus, præsertim Marianum, quia cùm dicat, Carolum venisse Romam *Sabbato sancta Pascha*, necessariò dicendum est, Regē Desiderium nondum in deditionem fuisse à Carolo receptum, quandoquidem obsidio Ticinensis adhuc circa Paschæ ferias durabat: (nisi Mariano crassissimum in historia errorem imponere velimus) sed eum, vt sæpe fit, in narrandis rebus ordinem rerum gestarum non seruasse; priusque exposuisse, quæ postea, & posterius, quæ prius gesta fuerant, quod & sacris & profanis Historicis semper licuit, semperque licebit: idemque tibi responsum sit ad Hepidamnum & Reminingum: quos tu ipse *cum mica salis* intelligi debere ais; quia animaduertisti, non consonare vero eorum dicta, nisi benigna interpretatione adiuuentur; qualis est mea, non tua; qui dicis; *Carolum non tantùm in vigilia Paschatis ex castris ad Ticinum Romā venisse; sed iterum eò abiisse mox à capta Ticinensi vrbe. Et hoc velle citatos abs te Auctores.* Sed hæc palam aduersantur Mariano; qui dicit, Carolum Sabbato sancti Paschę venisse Romam: ergo loquitur de illo aduentu, qui erat ante captam Paphiam; non post captam; nisi dicere, & simul omnibus historicis contradicere velis, Carolum

rolum Anno sequenti, hoc est, Anno Domini DCC. LXXV. in ipsa Vigilia Paschæ, iterum venisse Romam.

Reliquos item abs te prolatos non loqui nisi de aduentu Caroli in Vigilia Paschæ, inde planum fit, quòd, teste Eginardo, Carolus non nisi quater Romam venerit: at quinquies venisset, si mox post captum Ticinum eò venisset, vt rectè dicit Baronius. Ad quæ Caluinista prorsus insipienter. *Ambiguitas significationis est in Termino* VENIRE ROMAM, *qui aliter in Maiore, aliter in Minore vsurpatur, si argumenteris; nam in propositione sumitur* ROMA pro vrbe, *in Assumptione Synecdochicûs, pro tota Italia.* Quas Chimæras, quos tragelaphos pingit iste Caluini sectator, vt veritati tenebras inducat. Num Baronius syllogismum fecit? Num Maiorem, num Minorem propositionem instituit, in qua aliter sumatur terminus ille: *venire Romam*: in Maiore, aliter in Minore? Quæ hæc, obsecro, affaniæ? vel potius, quæ decipulæ? An non Baronius, cum quater solummodo Carolum Romam venisse dicit: *Romam* pro vrbe Roma, & *aduentum Romam*: pro aduentu in vrbem Romam accipit? Quis vnquam audiuit talem Synecdochen? *Venit Romam*, id est, in Italiam. Licet enim omnis, qui venit Romam, in Italiam veniat; non tamen omnis, qui in Italiam venit, venit Romam. Quis vnquam vel fando audiuit, Romam pro tota Italia accipi? Ex qua fatua Synechdoche dicere liceret, eum, qui *venit Mediolanum*; *venire Romam*, quia Roma pro tota Italia, atque adeo pro quolibet Italiæ loco sumitur. & eum, qui degit Mantuæ, vel Bononiæ, degere Romæ, quia Roma pro tota Italia capitur. O nugas plusquam aniles.

Quibus adde & hanc non postremam vaniloquentiam;

tiam; *Eginhardum dicere, Carolum quater venisse Romã, nam quando ex castris ad Ticinum in Vigilia Paschatis, Romam venit; & inde in castra ad Ticinum rediit, non censeri ex Vrbe discessisse; hinc, licet, capta Ticinensi Vrbe, Romam reuenerit; Eginardum aduentum hunc & priorem pro vno eodemque aduentu computasse. Et hoc ex communi loquendi consuetudine, in quam nullum ius sit artificibus.* Ex hac noua & inaudita loquendi & agendi ratione, sequitur, eum, qui iam Mediolano vel Ticino Romam venit; Et postea Mediolanum vel Ticinum regreditur, non censeri Roma abiisse; & licet bis terue Ticino aut Mediolano Romam redeat, reditus istos pro vno aduentu numerari; neque, nisi semel Romam venisse; neque inde discessisse; licet itinere decem, duodecim, pluriumue dierum inde abiuerit; quia semper mansit in Italia; ergo nunquam discessit Româ. Ergo quoties redit, vnus censetur aduentus, præsertim, si animum redeundi habuerit. O mythologias Caluinisticas, ex solo odio dilucidæ & apertæ veritatis confictas. Eginardus, Caroli Cancellarius, omnium rerum à Carolo gestarum conscius & propè particeps, quater Carolum Romam venisse testatur; & quia iste tanto testimonio opprimitur, fictitium illum suum quintum aduentum sub quaternario Eginardi abscondere molitur; sed fatuè prorsus, vt iam vidimus. Licet enim quis, cum ex Vrbe quapiam peregrina, ad proximos campos vel pagos excurrit; non existimetur inde discessisse; & si reuertatur; de integro redire; si quis tamen inde itinere decem, duodecim, vel quatuordecim dierum abscedat; certè si redeat, toties rediisse censebitur; quoties ex tam longo itinere in Vrbem remeat. Subtilis sanè est hæc Caluini-

stæ

stæ cogitatio; *Carolus Româ ad castra Ticinensia reuersus non excessit ex Italia; ergo licet post captum Ticinum Romam redierit, non nouus est aduentus; quia excursiones & domuitiones non accedunt rationibus.* Si hoc verum est, tum sequitur, si Veronensis quispiam aut Venetus Romam se conferat, & inde in Patriam reuertatur; Et post aliquot menses iterum Romam repetat; cum non bis, sed semel tantum Romam aduenisse, prioremque & posteriorem itionem pro vno duntaxat aduentu numerari debere. At quis ita loquitur? Siquis dicat; se *semel venisse Romam*; num aliud auditor concipit, quàm quod verba præ se ferunt? *Semel* vtique non est *bis*; nec *bis*, *semel.* nec *quater*, *quinquies.* Si dicam; Archiepiscopum Mediolanensem Mediolano quater iuisse Romam; num poterit quis sub quaternario hoc aduentu *quintum* Mediolano Romam aduentum vllo iure complecti?

Ait Baronius; non potuisse tam breui tempore, quod post captum Ticinum, vsque ad reditum Caroli in Galliam interfuit, congregari Concilium & quidem generale, vt nominatur à Sigeberto. Occurrit Caluinista, *potuisse id fieri, nam Carolum in aduentu suo Romam ex castris ad Ticinum, secum duxisse Episcopos, Abbates & Iudices, Duces & graphiones, eosque ibi reliquisse*; testemque citat Anastasium Bibliothecarium: Et Anonymum Auctorem de gestis Caroli Magni cap. 26. Tom. 1. Antiq. lect. vbi legimus. *Cernuntur Episcopi; Abbatesq. & Clerici, Capellani cum Comitibus suis.* Sed Anastasius penitus nihil dicit de relictis à Carolo Romæ Episcopis & Abbatibus; Et sine dubio tot non secum adduxerat, qui Concilio generali cen-

tum quinquaginta trium sufficerent. Alter ex Anonymo locus tam est ad rem, quam si Caluinista pro se citasset Apologum illũ Æsopi de rustici filio, qui cochleas assabat, & stridentibus accinebat illud; ὦ κάκιστα ζῷα.

Sed vt videamus, quàm à testimoniis iste sit instructus, testem nobis dat maximum, & qui omnibus silentium imponat, Marsilium Patauinum, hominem hæreticum, & Pontificum Romanorum hostem capitalem, qui idem iisdem propemodum verbis in libello de Translatione Imperij dicit, quod Sigebertus, quippe qui Sigeberti commenta expilarit, & in sua oleta verbatim ferme transtulerit. Cui addit Gallicum quendam scriptorem Gallicè scribentem, quem dicit, Marsilij auctoritatem secutum. Grandissima sanè vtriusque auctoritas, & cui de via decedat oportet, Baronius, præsertim te vociferante: *Quid iam Baroni? Etiamnum impossibile tibi videtur concilij celebrandi tempus?* Omnino impossibile est: neque tu vel vnico verbulo probabile fecisti, potuisse post captum Ticinum, tam exiguo temporis spatio, generale concilium cogi, & duo ex testibus tuis nihil de hac re dicunt: duo dicunt quidem; sed Sigeberto posthumant; & quidquid dicunt, ex lacunis Sigeberticis hauserunt.

Ait Baronius, tantum abesse, vt Carolus electiones Episcoporum sibi arrogauerit, vt potius suo promulgato decreto, eas statuerit esse liberas, & ex sacrorum Canonum præscripto institui iusserit, citatque capit. 84. lib. 1. capitul. Francic. & habetur itidem apud Gratianum d. 63. cap. 34. Caluinista in Syllogistam conuersus Baronij dicta in Syllogismum coniicit. *Qui ex sacrorum Canonum præscripto Episcoporum electiones per Clericos & popu-*

populum decreuit esse liberas, is eorum confirmationem & inuestituram non habet: At Carolus decreuit esse liberas, ergo ius confirmandi & inuestiendi non habuit. Si mentem Baronij sincerè voluisset exprimere; potius dixisset; *qui Clericis liberam relinquit Episcopos eligendi potestatem ex Canonum præscripto, ille non arrogauit sibi eam potestatem, quam ei Sigebertus concessam fingit.* Sic conformata Maior, longè concinnius tinniisset, quàm eo, quo à te proposita est, modo.

At tu Syllogismo, quem Baronio affinxisti, alio Syllogismo occurrere conaris. *Qui ex prisco iure & instituto Imperatoris Romani electionem per principes Germanos, decreuit esse liberam, is eius confirmationem & consecrationem non habet. Papa Romanus decreuit Romani Imperatoris electionem per principes Germanos esse liberam: ergo Papa Romanus Imperatoris Romani confirmationem & consecrationem non habet. Quid ad hæc Baroni?* inquit Caluinista. *Negabis, opinor, propositionem meam; Ego itidem tuam.* Hoc tamen discrimine; quod Baronius tuam negaturus sit iure; tu Baronianam, iniustè; quia hæc nititur lege & decreto Caroli; tua aliud fundamentum non habet, nisi tuam inscitiam: Pontifex enim, qui electoribus Romani Imperij liberam Imperatoris eligendi potestatem dedit, ius confirmationis & consecrationis sibi reseruauit.

Obseruemus autem, quod Caluinista fatetur; *Pontificē decreuisse vt electio Romani Imperatoris per Principes Germanos sit libera.* Est ergo Pontifex Auctor institutionis Electorum Imperij. Cur ergo hoc alibi negat? Mittis Baronium ad tuos rerum Alamannicarum Tomos, *vt inde discat, quod nesciat.* Quid, obsecro, ex notis tuis & ex tertio Tomo disceret, nisi tuas & Vadiani tui, crimina-

tiones, pſeudologias, & ὕθλον anilem, quibus tu & tui res Eccleſiaſticas, præſertim Monaſticas, conſpurcatis?

Accuſas Baronium, quòd argumentum ducat ab auctoritate negatiuè, nimirum, *non fieri mentionem huius priuilegij in Capitularibus Carolinis; Eſſe igitur fictitium.* Iam ſupra, & alibi dixi, hoc argumentandi genus non eſſe prorſus imbelle, ſi aliæ circumſtantiæ concurrant, vt hic quidem concurrunt: quis enim credat talis & tanti priuilegij nullam futuram fuiſſe mentionem in illis Capitularibus, in quibus omnia iura ad Eccleſiaſticos pertinentia, tam minutatim enumerantur, palamque proponuntur, ſi vnquam in rerum natura exſtitiſſet?

Obiicit Baronius cap. *cum Hadrianus* diſt. 63. ex quo ſatis appareat, commentitium eſſe, quod Sigebertus de illo Carolino priuilegio tradit. Oggerit Caluiniſta: *Capitulum hoc eſſe commentitium. Adſcribi Gregorio IV. quo Hadrianus II. ſit poſterior.* Mi homo, non tuum eſt hoc annotamentum. Sed doctiſſimorum hominum, qui iuſſu Gregorij XIII. emaculando Gratiani Decreto operam nauarunt. Sed vt Gregorij IV. non ſit, an ideo eſt commentitium & fabuloſum? Quoties in Gratiano hoc accidit, vt quæ huius vel illius erant, alterius titulo & nomine inſignirentur? An non admonent correctores Decreti, hæc haberi in Pontificalibus manuſcriptis inter geſta Hadriani ſecundi; itemque in collectione manuſcripta Decretorum Romanorum Pontificum in Decreto eiuſdem Adriani ſecundi? Cum ergo de re conſtet, quid tu de Auctore tricaris, & Baronio calumnias ingeris, cum Baronius Capitulum illud: *Cum Hadrianus*, Gregorij IV. nomine non adduxerit; vtiq; non igna-

ignarus Hadrianum II. Gregorio IV. posteriorem esse. Sed tu nullam occasionē calumniandi Baronij ex fœcundo tuo pectore fingere prætermittis; qui magnum sanè operæpretium facis, cum doces, *hæc contineri in vita Hadriani II. scripta à Bibliothecario VVilhelmo.* Scilicet hoc ipsi, qui Gratiani Decretum castigarant, non monuerunt, vt proinde tu monitor exspectandus fueris, ex Æsopi puteo asinus.

Obstrepis. *Verba Bibliothecarij, qui vel VVilhelmus est; vt quidam censent; vel ipse Anastasius Bibliothecarius, vt existimat Baronius, & iam in Anastasio typis Moguntiæ excusa extant; aduersari Baronio.* Quî, obsecro? vel potius quæ verba aduersantur? Num ista? *Collectis igitur omnibus tam Episcopis cum vniuerso Clero, quàm primoribus Vrbis cum obsecundantibus sibi populis, ab Ecclesia sancta DEI genitricis, semperque Virginis MARIAE, quæ appellatur ad præsepe, rapitur, trahitur, & ad Lateranense Patriarchium certatim à procerum, & plebis multitudine deportatur. Quod audientes tunc missi Principis molestè tulere, indignati scilicet, non quod tantum virum nollent Pontificem, quem nimirum anxiè cupiebant, sed quod se, dum præsentes essent, Quirites non inuitauerint, nec optatæ à se futuri præsulis electioni interesse consenserint. Qui accepta ratione, quod non Augusti causa contemptus, sed futuri temporis hoc omissum fuerit omninò prospectu, ne videlicet Legatos Principum in electione Romanorum Præsulum mox exspectandi per huiusmodi fomitem inolesceret, omnem suæ mentis indignationem, medullitus sedauere, ac salutandum electum etiam ipsi humiliter accessère.*

Certè hæc, quæ etiam apud Gratianũ leguntur, valdè Baronio repugnant; Et ita quidē vt Romanus Clerus

&

& alij apertè testati fuerint, se noluisse Legatos Ludouici exspectare in Pontificis electione, ne talis mos inualesceret, nimirum contra libertatem Ecclesiasticam, qua tunc clerus in electione Pontificis Romani gaudebat.

Si hæc Baronio non obstant, quæ ergo obstant? *Ista*, inquit Caluinianus. *Omnes hunc certatim coram iisdem Legatis rapere, & ad summum Pontificatus apicem prouehendum trahere, ac anxiè nitebantur portare, nisi blanditiis senatorum & consiliis aliquantulum sedati fuissent.* Sed neque in his, neque in sequentibus Bibliothecarij verbis quidquam apparet; quod vel Baronio aduersetur, vel priuilegium Sigebertìcum stabiliat. Nam Senatores nihil aliud egerunt, quàm quod immodicum illum populi impetum rapiendi Adriani in Patriarchium Lateranense nonnihil represserunt, & quidem Legatis Ludouici præsentibus: Postquam enim Adrianus à Clero & populo, absentibus Legatis, electus fuerat; moram nullam interponendam; sed quamprimum ad consecrationem procedendum populus censuit, omnis dilationis impatiens. At nec Senatus, neque ipsi Legati vnquam vel verbulo significârunt; ius eligendi Pontificem nō Clero; sed Ludouico Imperatori competere: Et quomodo siluissent; si, vt fictitium illud Priuilegium habet, ius Pontificem eligendi Hadrianus primus à Clero abdicasset; & Carolo Imperatori cunctisque eius successoribus tam liberaliter concessisset? Quis credat Ludouicum II. Caroli Magni successorem tertium, nesciuisse, Priuilegium tam amplū antecessori suo, & sibi, tanquam legitimo successori, concessum?

Neque ipse Ludouicus audiens hanc Adriani electionem Romanos reprehendit, quasi alieni iuris inuasores

sores & vsurpatores, sed laudauit, gratumque & ratum id factum habuit; vt testantur hæc Bibliothecarij verba: *Quorum omnium vnanimitatis desideriũ audiens HLudouicus Imperator; cognoscens etiam qualiter in eo decretum suis subscriptionibus roborauerunt, valde gauisus est. Et, vt tantus Domini famulus, cunctisq́; gentibus, videlicet tam Romanis, quam diuersis aduenis desideratus, & desiderabilis Christianæ plebi præficeretur, medullitus exoptauit: & mox imperialem scribens Epistolam, cunctos Romanos, quòd dignum tanto elegissent officio præsulem conlaudauit, per quam videlicet innotuit, nulli quidpiam præmij fore ex consecratione ipsius quoquo modo pollicendum, cum ipse hanc non suorum suggestione, sed Romanorum potius vnanimitate commotus ardentissimè cuperet prouenire. Maximè cum reddi, quæ ablata fuerant, non auferri ab Ecclesia Romana, vel deperire quidpiam se diceret amare.*

Hic nullam videmus Ludouici querelam, quasi Romani falcem suam in alienam messem miserint; nec dicit; *sibi ius eligendi & confirmandi Pontificis competere*; sed electionem iam factam approbat duntaxat & commẽdat; cupitque, vt consecratio tanti Pontificis quamprimum instituatur: Nam si vel per somnium quidquam vnquam de Sigebertico illo priuilegio audisset, an illud sibi non asseruisset, præsertim, cum Romanorum factum in electione Hadriani ex diametro cum priuilegio illo pugnet? Nihil horum Ludouicus; nihil prorsus; sed electionem approbat, ea approbatione qua rectè & legitimè facta approbare solent etiam illi; quibus in illam electionem nihil de iure competit. Quo pacto hodieque Imperatores & Reges Christiani approbant electionem Pontificis Romani, factam à Cardinalibus, & de illa certiores redduntur, etiamsi penes illos non

fit ius talem electionem respuendi. Quanquam Ludouicus peculiari etiam ratione de electione & futura cōsecratione Pontificis certior reddendus erat; quia prouidere debebat, ne in consecratione Pontificis tumultus quispiam existeret, & ne legitimè electo Pontifici aliqui sese opponerent; consecrationem impedire conantes; de quo lege quæ diximus Tom. 2. Defens. Bellarm. lib. 4. cap 13.

I nunc Caluinista, & clama: *Satin aperta hac, satin clara?* Vtiq; satis aperta & clara sunt, quibus non Baroniana, *sed tua calūnia soli meridiano exponatur*; nihil enim penitus vel apud Gratianum, vel in vita Hadriani secundi exstat, quod vel obiter tale priuilegium, quale à Sigeberto proponitur, insinuet. Omnia testantur electionem Adriani in Romanorum, non in Ludouici potestate fuisse; & Ludouicum nihil hîc egisse, nisi quod factum Romanorum approbauit & laudauit; operamque præterea dedit, vt circa consecrationem omnia ritè & legitimè peragerentur.

Accusat Caluinista Baronium *inciuilitatis*, quasi deliquerit in illud Celsi I. C. *Inciuile est nisi tota lege perspecta, vna aliqua particula eius proposita, iudicare vel respondere*. Longè inciuilius est calumniari & Sycophantari, vt tu semper facis. An volebas, vt Illustris. Baronius totam Adriani II. Historiam in refutatione fictitij priuilegij recitaret & exscriberet? An posteriora verba prioribus repugnant? An non æquè ac priora indicant, Ludouicum Imp. nullum eiusmodi priuilegium agnouisse, quale Carolo Magno & successoribus concessum fingitur? Ex posterioribus sanè verbis Bibliothecarij nihil aliud à sano colligitur, quàm consecrationem Hadriani fuisse dilatam, donec Ludouicus de electio-

ne Hadriani certior redderetur,& hoc propter caussam supradictam.

Platinæ anteponimus seu Wilhelmum, seu Anastasium Bibliothecarium. quanquam neque ille quidquã de hoc commentitio priuilegio: vt satis declarant hæc eius verba. *Superuenerunt à Ludouico Imp. literæ, quibus Romanos admodum laudat, quod summum Pontificem sanctè & integrè creassent, non expectato aliorum voto*, hoc est, *legatorum suffragio, qui fortè ea in re ob ignorationem personarum minus iudicij habuissent*. Certè si Ludouico electio ex priuilegio Sigebertico competiuisset, nequaquam Romanorum factum comprobasset, quòd, se & legatis suis inconsultis, Adrianum ad Pontificatum euexissent.

Iubet Caluinista, vt bene notetur Parenthesis illa Platinæ de legatis Ludouici. *Hanc ob rem legati Ludouici, qui eius rei caussa aderant, indignati quod nusquam* (vt par erat,) *dum hæc agerentur interesse potuissent*, &c. Sed siue hæc Parenthesis sit à Platina, siue ex mente ipsorum legatorum, nihil contra ius fasque à Romanis commissum esse, testatur ipse Ludouicus; qui cum Romanis neque expostulauit, tanquam cum alieni iuris inuasoribus; neque eos monuit, vt alio tempore ab electione Pontificis abstineant; sibi enim hanc potestatem competere; sed factum comprobauit, adiecta etiam hac mentis suæ declaratione; *sibi non esse constitutum iura Ecclesiæ Romanæ violare; sed intacta & illibata conseruare*. Nec tamen legati Imperatoris quando electioni intererant, eo fine intererant, vt ipsi suo arbitratu Pontificem crearent ac eligerent, sed vt electores protegerent; loco Imperatoris, summi Ecclesiæ Defensoris, ne quis turbas cieret.

Ait Caluinista, *Carolo Magno dignitatem Patriciatus fuisse collatam à populo; & hanc dignitatem fuisse maiorem, quàm illam Aduocatiæ*, & defensionis Romanæ Ecclesiæ. Sed Caluinista suo Decreto & Auctoribus, ex quibus hoc decretum fabricauit, fidem habere deberet; si cōstare sibi vellet. Nam Sigebertus dicit: *In qua (*Synodo*) Adrianus Papa cum vniuersali Synodo dedit ei ius eligendi Pontificem*, &c. *dignitatem quoque Patriciatus*, nam ita legendum esse, pro, *Principatus*, ipsemet Caluinista admonet. Non ergo populus Carolo hanc dignitatem contulit, sed Papa cum Synodo. Idem testatur Theodoricus Niemus, & Auctor Compilationis Chronologicæ, prout ab isto critico citatur: idem tradunt alij Historici. Nec repugnant Otho Frisingensis & alij, qui scribunt, Carolum factum & appellatum Romanorum Patricium, *acclamante populo vniuerso*, quia populus acclamatione sua id, quod à Pontifice factum fuerat, cōprobauit: vt & postea factum, quando in Imperatorem à Leone III. inunctus est.

Porro illa Quæstio, vtrum *Patriciatus* an Ecclesiæ Romanæ *Aduocatia* sit maior dignitas, de qua Caluinista differit, tam est necessaria, quàm illa, quæ paulò pòst proponitur & ridetur à Caluinista ex Accursio: *Vtrum si nunc reuiuiscat Adamus Protoplastus, ducere possit vxorem, quoniam matrimonium inter parentes & liberos prohibeatur in infinitum. Trica hæc sunt & apinæ nec iucundæ nec vtiles*, inquit Caluinista. Verè, si itidem accommodetur ad quæstionem Caluinistæ. Nam siue Patriciatus dignitas, siue *Aduocatia* Romanæ Ecclesiæ præstantior fuerit; parum id interest; quia constat, vtramque Carolo à Pontifice fuisse collatam.

Illud est lepidum, quod ait, *Patricium* fuisse defen-

ſorem populi; *Aduocatum* autem, Eccleſiæ; *Et Pontificem res ſuas voluiſſe habere à re populi ſeiunctas*; *conſtituendo Carolum Aduocatum ſeu Defenſorem Romanæ Eccleſiæ.* Et hinc liquere; *Populum fuiſſe potiorem Pontifice, quandoquidem Patriciatus Aduocatiæ Eccleſiæ à Carolo in diplomatis præponitur: Carolus Patricius Romanorum, filius & defenſor ſanctæ Dei Eccleſiæ.* Et hoc tam acutum diſcrimen ſagaciter expiſcatus eſt Caluiniſta ex Suida: qui ait; πατρίκιος ὁ πατὴρ τοῦ κοινοῦ. Sed inprimis non vidit Caluiniſta, hanc Suidæ Etymologiam eſſe ferè ſimilem illis, quas ex ſegnioris æui ſcriptoribus collectas, *literiones* iſti ſuauiſſimè ridere ſolent; nam quia duæ poſtremæ ſyllabæ in vocula πατρίκιος cognationem quandam habent cum vocabulo κοινός, inde etymon illud Suidas exſculpſit. Deinde vt maximè originatio hæc eſſet; æque tamen τὸ κοινὸν ad Defenſionem ſtatus Eccleſiaſtici ac Politici accommodari poteſt. Adhæc, Patriciatus Romanus ſolummodo erat dignitas, proxima poſt cõſulatum, vt patet ex Formula *Patriciatus* cõferendi, quæ exſtat apud Caſſiodorum lib. 6. Variarum in ipſo libri exordio: Ex qua formula longè melius diſces, quæ fuerit Patricia dignitas, quam ex huius Caluiniſtæ nugamentis: ad aſſimilem modum creant hodie Veneti, etiam exteros, Patricios Venetos, & Romani, ciues Romanos. Et hæc *Patriciatus* dignitas eo fine Carolo data fuit, vt Romanam Eccleſiam tueretur; nec Res populi Romani à rebus Pontificis & Eccleſiæ Romanæ, neque huius à rebus Romani populi ſegregari poterat; Itaque qui has defendendas ſuſcipiebat; etiam illas in patrocinium ſuum ſuſcipiebat.

Obiicit Caluiniſta. *Ex Anaſtaſio Bibliothecario non poſſe euinci, Carolum Magnum Pontificis pedibus oſculum*

tenuisse; sed hoc duntaxat: Carolum dextram Pontificis manum tenuisse. Et fortè legendum: *dextera manu antedictū Pontificem.* Haud satis dispicio, cur hic osculum pedum, & itionem ad dexteram Caluinista ingerat: non enim ideo Pontifex Carolo minor erat, si Pōtificis pedes nō est osculatus; quia multi, etiam ex illis, qui Romam veniunt, Pontificis pedes non osculantur, neque idcirco Pontifex illis minor est. Præterea, si Carolus non est Pontificis pedes osculatus, cur ergo Vrsinus Caluinianus, qui se *Antiiesuitam* indigitat, inter illos Imperatores, qui Pontificis pedes osculati sunt, numerat Carolū Magnum, in Appendice, quā ad Sycophanticū Schardij de Pontificibus Hypomnema adiecit, & non ita pridem Ambergæ publicauit? Certè si, vt Caluinista ipsemet ex Anastasio narrat, Carolus Magnus *omnes gradus sigillatim sanctissimæ beati Petri Ecclesiæ deosculatus est*; pedum Pontificis osculū refugisse, iure censeri nō potest.

Nec video etiam vnde Caluinista hanc consecutionem extuderit. *Pontifex Adrianus dexter iuit Carolo; ergo Pontifex maior est Carolo:* quia Anastasius non dicit; Pōtificem tenuisse dexteram Caroli, sed Carolum tenuisse dexteram Pontificis: Hinc potius argumentator noster concludere debebat. *Carolus incessit ad dexteram Pontificis, ergò maior erat Pontifice.* Sed nos è vestigio occinuissemus Caluinistæ hæc eius propria verba: *Baculo eget, non rationibus, qui tam insaniter contendit. Et vidi ego Monachos Cappucinos* (agnoscis tua verba) *maximis principibus dexteros incedere; vnde qui velit argumētari, illos Monachos esse supra Principes potestate ac auctoritate, eum nonne diceres delirare, & ad familiares mittendum?*

Ait Baronius; nomen *Inuestituræ* non fuisse vsitatum tempore Caroli Magni: Et hinc etiam elucere impo-

sturam

ſturam priuilegij, quod Sigebertus Carolo conceſſum tradit; cum vtatur nomine ea ætate minimè vſitato. Hic Caluiniſta mirificos triumphos agit, & coronam victricem ſibi decerni poſtulat. Credo ob cõuicia quibus tantum virum obruere tentat, quòd nomen *Inueſtitura*, temporibus Caroli Magni exſtitiſſe neget. Clamat. *Eugepæ bellum argumentatorem, dignus es, Baroni, qui de luculentitate rationis cum Zenone & Chryſippo in certamen deſcendas.* additque Baronium ita argumentari. *Ego non legi nomen Inueſtituræ exſtitiſſe tempore Caroli Magni; ergo nomen hoc tunc in rerum natura non erat*; quod ait eſſe ſimile huic; *Ego Baronium Romæ non vidi; ergo Baronius non eſt Cardinalis Romanus.* Mittamus iſtas criminationes Caluiniſticas. Si Baronius errauit, cur Caluiniſta, allato exemplo, eum non conuicit erroris? Nam in chartis Traditionum, quas memorat, ex ſuo Tom. I. Scriptorum Alamannicorum non *inueſtituræ & inueſtiendi*; ſed *veſtituræ* & *veſtiendi* vocabula apparent, & in diuerſa materia, nempe in traditione & donatione bonorum temporalium; non in commiſſione officij Eccleſiaſtici, cuiuſmodi eſt Epiſcopatus, Abbatia, & ſimiles prælaturæ; Et, niſi fallor, diu laborabit Caluiniſta donec tale exemplum inuenerit, Carolo Magno coæuum, vel antiquius.

Occinit Caluiniſta: *Priuilegium Carolo conceſſum fuiſſe ſpeciale pro Italia, non generale pro toto orbe. Nam Carolũ in Galliis & alibi antea ius eligendi, confirmandi & inueſtiendi Epiſcopos habuiſſe.* Sed mea parum intereſt ſiue hoc priuilegium generale, ſiue ſpeciale voces, quia fictitiũ eſt; quanquam tu cum Sigeberto parum concinis, qui priuilegium hoc extra Italiæ fines extendit; quandoquidem per illud inueſtituras ab Henrico IV. & V. in Germania factas excuſare tentauit.

CAPVT

CAPVT II.

Nugamenta Caluiniſtica in Epiſtolam Caroli Magni ad Elipandum de Hæreſi Feliciana.

EXSTAT Tomo 3. Conciliorũ in Actis Concilij Francofortenſis. Caluiniſta vocat *Conſtitutionem* : vbique ſcilicet conſtitutiones ſomnians, *more ſuo ſolens*, vt ipſe loqui amat. Bacchatur inprimis in Bernardum Lutzenburgiũ, ſcriptorem Catalogi Hæreticorũ, quem *crimine falſi aſpergere* nititur; quòd ſcripſerit; *In Concilio legati Sedis Apoſtolicæ præſidentes fuerunt, Theophylactus & Stephanus Epiſcopi. Os impudens & effrons*, clamat Caluiniſta. Cur, quæſo? Quia ex vocula *Præſentes*, fecit, *Præſidentes.* Vnde hoc tibi conſtat, Caluiniſta? An vidiſti manuſcriptum Codicem, à quo huic tuo conuicio aliqua veriſimilitudo veniat? Nam quòd ais, *te tuam Bibliothecam in Breuiarium Baronianũ pignus dare, ſi in Synodis Francicis vel apex de præſidentia Romani Pontificis inueniatur, ſemper enim præſediſſe Principem*; id ſcilicet tam verum eſt, quàm vera ſunt cætera tua blateramenta: in omnibus enim Cõciliis Francicis vel præcipuus Epiſcopus, vel præcipui Vicarius, vel Sedis Apoſtolicæ Legati, præſederunt, vel ipſe Pontifex, ſi quando in Franciam, Concilij celebrãdi cauſſa, venit; vt venit Vrbanus II. quo præſidente Concilium Claromontanum eſt habitum pro recuperanda terra ſancta; & quidquid Carolus vel alius Rex in conuocanda Synodo, vel in ſententia dicenda, vel in iudicio faciendo geſſit, id totum nutu & aſſenſu Eccleſiaſticorum geſſit. Quapropter in Epiſtola ad Elipandũ

ita

ita loquitur. *Ecce ego vestris petitionibus satisfaciens congregationi Sacerdotum* (hoc est, Concilio) *auditor & arbiter assedi.* En auditorem se profitetur; non ergo *præsidem* se iactat.

Dices. Fuisse itidem *arbitrum.* Omnino, quia sententiam, arbitrium & decretum Concilij ratum habuit. *Decernimus, & Deo donãte, decreuimus, quid esset de hac inquisitione firmiter tenendum.* Decreuit ergo Carolus, quid de Elipandi opinatione sentiendum esset, sed decreuit secutus Concilij, seu præsulum sententiam; sententiam dixit, sed instructus ab Episcopis. Arbiter fuit, sed post arbitrium, & ex arbitrio Episcoporum.

Miror omissum à Caluinista locum Epistolæ Synodicæ ad Episcopos Hispaniæ, in cuius exordio hæc leguntur. *Congregatis nobis in vnum charitatis conuentum, præcipiente & præsidente piissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo Rege,* &c. Sed quid si quis eadem, qua Caluinista aduersus Luzemburgium, Crisi vsus, contendat hîc legendum, non *præsidente*, sed *præsente*? Certè non deerunt argumenta quibus opinionem suam stabiliat, inprimis titulus libelli Sacrosyllabi; vbi legimus: *In loco celebri, qui dicitur Franconofurd sub præsentia clementissimi Principis Caroli.* En *sub præsentia*; non, *sub præsidentia.* Et in ipso libelli contextu: *Residentibus cunctis in aula sacri Palatij,* &c. *Sub præsentia prædicti Principis,* &c. Deinde, Respondeo, Carolum dici *præsedisse*, non quòd propriè Iudex esset; sed quia materialem locum cæteris omnibus honoratiorem tenebat, nempe thronum & solium regium: vt ad similem obiectionem de Imperatoribus Orientis respondet Bellarminus lib. 1. de Concil. cap. 19.

Quis verò diuinet, quid Caluinista voluerit, quando

contra Lutzenburgium clamitat; eum Felici & Elipando *adſcribere errorem adorationis imaginum, quem errauit Concilium Nicanum ſecundum, idemque dictum; ſeptima Synodus Oecumenica.* Vigilanſne an ſomnians hæc Caluiniſta ſcripſit? Nam Lutzenburgius adſcribit Felici & Elipando errorem Iconoclaſticum Copronymianum, & Claudianum Tauricum; nempe imagines non tantum non eſſe adorandas, ſeu colendas, ſed & penitus exterminandas, & eliminandas. Num hæc eſt ſententia Concilij Nicæni? Num Synodus iſta hoc ſanxit? An non è diametro veſaniæ huic repugnantia ſcita ſciuit? Nec ſolus Lutzenburgius errorem Iconomachicum Felici Vrgelitano adſcribit, ſed & idem facit Concilium Senonenſe in Decretis fidei cap. 14. Platina in vita Adriani I. Pontif. Paulus Æmylius lib. 2. de geſtis Francorum propè finem; quos citat Binius Tom. 3. Cōcil. in Notis ad Synodum Francofordienſem.

Adde his omnibus antiquiorem *Dungalum,* qui ſub Ludouico Pio Imp. vixit, & contra Claudium Taurinenſem æquè ac Ionas Aurelianenſis, ſcripſit; cuius liber inſertus eſt ſecundo Tomo Auctarij ad Bibliothecam SS. Patrum. Iſte Auctor in præfatione ſua Felicem hæreſeos Iconoclaſticæ in occidente anteſignanum facit. Audiamus eius verba. *Cum enim Dominus beatiſſimæ memoriæ Carolus* (Magnus) *feruentiſſimus vigilantiſſimuſque Catholicæ fidei tutor & propugnator, nequiſſimæ caput viperæ in Magiſtro huius erroris Felice contra ſibilantis vnitatem Eccleſiæ Apoſtolicæ auctoritatis præualida ferreaq; confregerit virga; rectum quidem eſt, quin ab eius benedicta generatione* (à Ludouico filio, & Lothario nepote) *ſupradicta cauda beſtiæ diro cuncta ſuo inficiens nidore eodem contundatur haſtili,* &c. *vt quia peruerſus diſcipulus* (Claudius

Tau-

Taurinensis) *peruersum pestiferumque Magistrum* (Felicem) *non solùm æquiparare, verumetiam deprauando & blasphemando excellere contenderit*, &c. *validiore etiam castigatione, quàm suus antea Doctor fuerat, corripiatur*, &c. En Felix apertissimè à Dungalo nominatur *Auctor, Magister* & *Doctor* eius erroris, quem Claudius sequebatur, & quem Dungalus in Claudio refutaturus erat. Et Claudius dicitur Felicis *discipulus*. Non iniuria igitur Felici hic quoque Iconomachicus error adscribitur. Libros Pseudocarolinos hic tacitus prætereo; quia in Horto sanctæ Crucis omnes nebulas à Caluinista hoc sparsas dispulimus.

CAPVT III.

De præfatione Caroli Magni in sua Capitularia.

EXTAT initio Capitularium Francicorum, quæ Pithœus euulgauit. Et in legibus Caroli Magni, quas olim Amerbachius, nuper R. P. *Ioannes Busæus* Societatis nostræ vna cum Hincmari Epistolis publicauit. Caluinista, *more suo solens Constitutionem* somniat, & quidem *de Disciplina Ecclesiastica & officio Episcoporum. Inde contra Baronium euincere contendit, ad Regis seu Imperatoris, non ad Papæ officium pertinere, vt Episcopis & Presbyteris leges præscribat.* Sed Caluinista duo aduertere debuisset. Primum, Carolum quidquid fecit, fecisse nutu & permissu Episcoporum, vt leges latæ plus roboris ac firmitatis haberent, & efficacius in vsum moresque inducerentur; quod satis ex ipso præfationis contextu liquet.

Secundum eſt, hæc Caroli Capitularia, nō tam eſſe nouas leges, quàm veterum Conciliorum Canones, ex quibus Carolus, vt & poſtea alij Reges & Imperatores Francici, vnum in volumen cōiecerunt & collegerunt illos, quorum obſeruatio magis obuia & neceſſaria erit. Hoc cur non liceat Principi, pręſertim conſentientibus Epiſcopis?

Reprehendit Caluiniſta Baronium, quòd hanc Præfationem Caroli retulerit ad Annum DCCCI. quaſi hoc anno ſcripta fuerit; *quem ait, falſitatis argui ex ipſa inſcriptione; in qua Carolus vocatur tantum Rex Francorum, non Auguſtus, non Imperator ſolennibus huius anni titulis.* Reſpondeo, Caluiniſta, *more ſuo ſolens* Baronio iniuriam facit. Nam Baronius non dicit præfationem iſtam hoc anno fuiſſe ſcriptam, & Capitularibus Carolinis præfixam; ſed quia de legibus Caroli ſermo eo anno inciderat; hanc etiam præfationem Baronius citauit, imò & recitauit, vt ex ea lector intelligeret, quo animo Carolus Eccleſiaſticis leges dare voluerit. Iſte ſuo Illyrico in Catalogo Teſtium doctior corrigit, quod Illyricus corrigere nequiit: nam ex his numeris Anno Dominicæ Incarnationis DCC. LXXXVIX. facit ipſe per Criſin ſuam hunc numerum DCC. XCVI. ratus numeros apud Illyricum fuiſſe tranſpoſitos. Sed nos malumus audire ipſum Carolum quàm hunc ἄκριτον criticum, qui in editione Pithœana ad finem cap. 82. *Anno Dominicæ Incarnationis DCCLXXXIX. Indictione duodecima, Anno XX. Regni noſtri Actum eſt huius legationis edictum in Aquiſgrani Palatio publicè. Data eſt hæc quarta die decima Kal. April.* Editio Amerbachiana. *Pax prædicātibus, gratia obedientibus, & gloria Domino DEO noſtro IESV Chriſto, Amen. Anno Dominicæ Incarnationis DCC. LXXXIX.*

LXXXIX. Indictione XII. Anno XX. Regni nostri actum est huius legationis edictum in Aquisgrani Palatio. Publicè data est hac carta die decimo Kal. Aprilis. Habeo etiam horum Capitularium ex Bibliotheca S. Galli apographum; vbi idem Annus Domini consignatur; & cætera prorsus cum Amerbachiana editione consonant; Et vt ego quoque Crisin, sed saniorem, adhibeam, pro, *die decimo*, legendum arbitror; *duodecimo Kalend. Aprilis*. Ex quibus etiam emendare licet mendum, quod extremis verbis in editionem Pithœanam irrepsit.

I nunc Caluinista, & Baronio temerè & impudenter inequita; quasi Capitulare Caroli anno non suo collocarit; cum tu cum tua Critica totis foribus aberres. Et si quid cordis prudenter Critici habuisses, facilè vidisses apud Illyricum redundare illam quinarij notulam, V. qua extrita, numerus rectè constat.

Miratur Caluinista, cur Carolus cap. 82. Edit. Pithœanæ, Symbolum relegens non faciat mentionem *descensus ad inferos*. Respondeo, quia comprehendit sub illo; *mortuus est*; vel illo; *sepultus est*. Falsum est autem articulum hunc in nullo vetere Germanico Symbolo reperiri; falsitatem hanc redargui præfatione in *Murices Catholicæ & Germanicæ Antiquitatis*; vbi & illud Symbolum citaui, quod nuper Freherus cum notis euulgauit.

Vt autem videas quàm consideratus sit Caluinianus iste; Latino Capitulari subiungit interpretationẽ Germanicam: Et verba illa sua Latina: *Anno Dominicæ Incarnationis DCC. XCVI. Indictione XII. Anno XXI. Regni nostri Actum est huius Legationis in Aquis, Palatio publico, Datum die decima Kalend. Aprilis; ita Germanicè reddit.* Im Jar nach d Menschwerdung vnsers Herrns

 vnd

vnd Heylands/sibenhundert vnd im sechs vnd neunzigsten/Indictione XII. vnsers Reichs im zwey vnd zwantzigsten Jar. Geben zu Ach in vnserm Kayserlichen Pallast/den 23. Tag deß Monats Meyen/ꝛc. Comparet hæc, qui Germanicam linguam intelligit, cum Latinis,& mox versoris huius acumen, & circumspectionem deprehendet. Eratne Palatium Caroli Anno DCC.XCVI. *Cæsareum* seu *Imperatorium?*

CAPVT IV.

Caroli Magni iuramentum pro defensione Ecclesiæ.

IN nomine Christi spondeo atque polliceor ego Carolus Imperator coram Deo & beato Petro Apostolo, me protectorem & defensorem fore huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus vtilitatibus, quatenus diuino fultus fuero adiutorio, prout sciero poteroq́;. Recitat Baronius Anno DCCC. ex Ordine Romano.

Hoc iuramentum esse fictitium probat Caluinista duobus subtilissimis argumentis. Primum est. *Quia Gratianus illud suo Decreto non inseruit, sed aliud longè recentius, quod Otho I. Pontifici Ioanni præstitit. Potius autem hoc Caroli Magni, suo operi intexuisset, si in rerum natura exstitisset.*

Secundum, *quia Leopoldus, Episcopus Bambergensis, in lib. de Zelo veterum Principum Germaniæ iuramentum Caroli pro suppositio habet.* Cuius verba cum Caluinista recitasset, subiungit. *Vides, vt apertè neget ante tempora Othonis Magni in vsu fuisse hanc iuramenti formulam, atque eadem*

eadem operâ à Carolo Magno præstitum. Commentitium ergo sit necesse est, αὐτὸς ἔφα. Nemo repugnet. At nos opponimus Ordinem Romanum, sic enim appellatur Ritualis liber, *de diuinis Catholicæ Ecclesiæ officiis & ministeriis per totius anni circulum*; quo Romana Ecclesia vtitur; qui antiquissimus est, & vt Melchior Hittorpius præfat. in Liturgicos Auctores arbitratur, à Magistris Romanæ Ecclesiæ tum conscriptus, cum Stephano Pontifice, & Pipino primùm, deinde Carolo Magno procurante, diuina officia Romana cum Romano cantu in Galliam sunt introducta. Etiam Sigonius, cui Caluinista plurimum, nec immeritò, tribuit, *Ordinem Romanum*, antiquissimum nominat; quem si nugatoriis Caluiniani cauillationibus non anteponeremus, parum vtique vetustatis reuerentes essemus.

Ad primum argumentum respondeo, Gratianum illam iuramenti formulam, quæ plenior & perfectior est, in Canonum Volumen intulisse, non eam, quæ antiquior, breuior & contractior. Nam illa Othonis Magni, *Tibi Domino.* distinct. 63. expressè & disertè longè plura capita complectitur, quàm formula Carolina. Adde, forsan ideo in Decreto omissam, non quia in rerum natura non fuerit, sed quia Gratiano ignota fuerit. Vt enim Gratianus *Polyhistoris* laudem mereatur; certè *omniscij* nomen & gloriam sibi nunquam vendicabit.

Ad secundum respondeo, Leopoldi verba esse ista. *Iuramentum autem tale ab Imperatoribus seu Regibus Romanis ante tempora dicti* OTHONIS, &c. *fuisse præstitum, non recolo me legisse.* Ecce Lupoldus seu Leopoldus dicit, *se non legisse, vtrum aliquis Imperator vel Rex Romanus ante Othonem simile iuramentum præ-*

stiterit;

stiterit; non autem dicit; *nullum simile iuramentum præstitisse.* Quis verò tam cœcus est, qui non videat, quanto discrimine duo ista distent? *Præstitum esse, non recolo me legisse*: Et; *Non fuit præstitum.* Et tamen Caluinista ex priore illo hoc posterius concludit; Et qui nouus mundo Gerontodidascalus exortus, Baronium toties Dialecticam docet, Sus scilicet Mineruam, hoc argumento lectoribus risum excutit. *Leopoldus dicit, se non meminisse, num ab Imperatoribus, Othonem primum antegressis, eiusmodi iuramentum Pontifici Romano præstitutum fuerit, quale à Gratiano affertur: ergo Leopoldus affirmat, iuramentum quod ex Ordine Romano affertur, esse suppositititium: Ergo reuera est suppositititium, nulloque numero habendum.* Pulchrè & argutè: quasi Lupoldus omnia volumina, quæ in rerum natura erant, euoluerit: Et si euoluisset, recentem præsentemque omnium memoriam habuerit.

Deinde, qui dicit, se non recordari, num hoc vel illud legerit; is minimè eo ipso asserit, hoc vel illud in rerum natura non exstitisse; Innumera enim sunt, quæ, diligentissimus quisque & indesinentis lectionis studiosissimus non legit; aut si legit, non meminit, num legerit. Qua ergo arte ex Lupoldi verbis illam suam conclusionem exsculpet?

Ad extremum, licet Lupoldus asseueraret, quod non facit, nullum Imperatorem ante Othonem simile iuramentum Pontifici præstitisse, an ideo Ordini Romano, libro antiquissimo, fidem abrogaret, & nos in suam sententiam ire cogeret?

CAPVT

CAPVT V.

De Epistola Caroli Magni ad Pipinum filium, Regem Italiæ. De Ecclesiastica immunitate.

HANC Epistolam limis admodum oculis intuetur Caluinista: Et parum abest, quin eam reiiciat. Mouetur tamen nonnihil auctoritate Sigonij, qui eam ex antiquis monumentis in librum quartum de Regno Italiæ transcripsit. Et ex Sigonio Baronius Tom. 9. Anno DCCC. I. Neq; alia repudiandi caussa suppetit Caluinistæ, nisi quia Ecclesiasticam libertatem, & ab exactionibus immunitatem nimis apertè confirmat; & tricatur nescio quid *de styli inelegantia*; quasi Carolus Magnus suis in scriptis Ciceronis, aut alterius de meliore æuo flosculos consueuerit sectari. Mox omnem inelegantiã hæc Epistola exuisset, si Ecclesiis & Monasteriis tantum ademisset, quantum concessit. Nimirum in schola Caluinistarum stylus impolitus est, quicunque Episcopis, Clericis & Monachis aliquid priuilegij concedit. Eam ob causam nil dubito, repudiat quoque Caluinianus Capitulum illud Caroli Magni, cuius initium; *In memoriam beati Petri Apostoli*, &c. apud Gratianum d. 19. Et in Concilio Triburiensi cap. 30. Et illud; quod est apud eundem Gratianum 11. q. 1. c. 37. *Volumus*, & lib 6 leg Francic. cap. 281. quia nimis sunt illatina & inuenusta, vtpote nimis magnas prærogatiuas Romano Pontifici & Episcopis largientia. Exstat autem hæc Epistola Caroli ad Pipinum etiam inter Capitularia Caroli publicata à Vito Amerbachio: vt proinde eam Sigonius primus non ediderit,

omnisque suspicio de impostura, quam Caluinista finxit, in auras euanescat.

CAPVT VI.

De Testamento Caroli Magni.

EVVLGAVIT illud Pithoeus. Transtulit in Tomum Nonum Annalium Illustrissimus Baronius: In quo ingenuè fatetur, sibi incompertum esse quodnam fuerit Examen vel iudicium Crucis, cuius in Testamento fit mentio: Et cum in Testamento Iudicium Crucis permittatur, lib. 1. autem Capitularium cap. 108. quælibet *examinatio Crucis* prohibeatur; visum est Baronio illud ab hac distingui; & illud, licitum; hanc illicitam esse.

Ad quæ Caluinianus post prodigiosa conuicia: *Synonyma hæc sunt, Baroni, & in hoc vsuali sermone æquiualent, sicut purgatio & probatio.* Ita quidem & ego sentio; sed num idcirco tantus vir tantis conuiciis insectandus & proscindendus erat, præsertim cum, quod dicit, non careat omni verisimilitudine? Nam quid tu contra hisces, si Baronius legem illam vetantem solum referat ad probationem & examinationem Crucis seu ligni de Cruce Dominica, de qua dictum à nobis est Tom. 1. de S. Cruce lib. 2. cap. 21. Et quam Mallonius in explicatione Sindonis cap. 4. ita describit. *Ferunt verũ Christi Crucis lignum, sic cognosci, & probari, quòd & aqua iniectum non supernatet, sed statim submergatur; in ignem verò coniectum prunis ipsis quasi ignitum, candeat magis, nec absumatur.*

Clamas; *Sexcentis exemplis te Baronium docere possem, quid sit examinatio seu iudicium Crucis.* Cum ad rem ventum

tum eſt, ne vnum quidem adducis, ſed Baronium ad Cuiacium & Delrium ablegas. Quorum prior ipſemet neſciuit, quæ & qualis hæc probatio ſeu purgatio per Crucem fuerit; Delrius lib. 4. Mag. Diſquiſit. cap. 4. q. 6. putat fuiſſe genus *purgationis per ſortes quibus ſe ad Crucem aliquam, et manus imponens vel eam amplectens, quis expurgabat.* Et ſubdit Delrius: *Cruce ergo contendere, non aliud eſt, quàm ad Crucem ſtare. Stare vero ad Crucem; quid ſit neſcio, niſi id, quod dixi.* Poſtea producit idem Delrius legem Friſonum de iudicio ſeu ſorte Crucis. Sed de hac re copioſiſſimè à nobis diſputatum eſt loco paulo antea nominato Operis de S. Cruce; quo lectorem remitto, ſi talium cognoſcendorum cupidine teneatur.

Scribit Baronius, Carolum in Teſtamento ſuo nihil de Imperio Romano decreuiſſe; ſed reliquiſſe hoc in arbitrio Pontificis, vt daret, cui vellet, vtpote, qui probè ſciuerit, Imperium Romanum non eſſe hæreditarium. Hic Caluiniſta poſt ingentem conuiciorum nimbum in Illuſtriſſimum Baronium effuſum, vociferatur; *Carolum Magnum feciſſe quatuor teſtamenta; in ſcriptis tria; quartum, ἄγραφον, ſine ſcripto.* Et mox quaſi ſententiæ ſuæ contra Baronium ſuffragatores, citat Einhardum in vita Caroli, Aldhelmum Benedictinum in Annalibus Francorum Anno Dom. DCCC.XIII. Strabum Fuldenſem in iiſdem Annalibus Eod. Anno. Engoliſmenſem Monachum in vita Caroli. Adonẽ Viennenſem in Chronico. Theganum Chorepiſcopum Treuirenſem. Anonymum in vita Ludouici. Philippum Schurgium, Canonicum Francofurtenſem libro primo Collectan. de Vrbe Francofurtenſi. Monachum Padebornenſem in Vita CAROLI

Magni lib. 4. Iſtis Auctoribus citatis, è veſtigio, *more ſuo ſolens*, horrificis in Baronium criminationibus tonat & fulminat, & eo impudentiæ progreditur, vt maximo, Illuſtriſſimo & eruditiſſimo Baronio, diabolaris iſte *literio* accinere non erubeſcat: *I nunc Baroni, & perge nobis procudere Annalium ſcripta*; (Quæ) *tardipedi Deo daturi* (ſunt) *infelicibus vſtulanda lignis Imperator Auguſtus & Rex Catholicus*. Sed tu citius Vulcani pabulum fies, quã doctiſſimi illi Annalium Tomi. Ad rem. Ex omnibus Auctoribus quos adducit, nullus penitus dicit; Carolum Magnum *quatuor teſtamenta condidiſſe*; ſed tantum hoc, à Carolo Magno, ætate iam ad præcipitium vergente, Ludouicum filium imperij cõſortem adſcitum, & Imperialis nominis hæredem conſtitutum, & impoſito diademate coronatum, *Imperatoremq̃;* & *Auguſtum* appellatum, quod ipſe Baronius diligentiſſimè Anno Chriſti DCCC. XIII. ex Annalibus Francorum; ex Eginardo & ex Thegano annotauit, prolixè ſingulorum verbis exſcriptis. Et tamen effrons iſte ita Baronio inſultat, quaſi nec Eginardum, nec Francicos Annales, nec Theganum vnquam legerit, aut viderit; quorum nullus, vt antea dictum, quidquam de quatuor teſtamentis vel leuiter innuit: Et tamen iſte audaciſſimè aſſeuerat, primum teſtamentum fuiſſe de *Regnis*: alterum *breuiatum* apud Eginhardum *de theſauris & re familiari*; Tertium, *in quo de filiarum, & ex concubina liberorum legatis diſpoſuerit*. Quartum *nuncupatiuum*, *quo Ludouicum Imperatorem nuncuparit*. Et licet ſecundum Teſtamentum exſtet apud Eginardum, quod ipſe etiam Baronius ex Eginhardo recitat Anno DCCC. XI. & quidquid ſit de tertio; quartum tamen commentitium eſt, & in cerebro huius Caluiniſtæ natum, quia in comitiis & *conſilio*

lio generali, vt loquuntur Annales, designauit Carolus Ludouicum in Imperatorem & Augustum. Neque vnquam ostendet nobis Caluinista eos ritus in hac designatione obseruatos, qui ad testamentum *nuncupatiuum* requiruntur; nisi velit ita delirare, vt quoties vel orientis vel occidentis Imperator aliquis, filium suum nuncupauit Imperatorem & Augustum; testamentum nuncupatorium condidisse censeri possit.

Sed quidquid sit de hac nuncupatione, nunquam negauit Baronius id, quod iste verbosè ex variis Auctoribus adducit; sed tantum causam reddidit, cur in illo testamento, quod de diuisione Regnorum suorum inter filios; Carolus in Villa Theodonis Anno Redemptoris DCCC. VI. fecerat, nulla mentio Imperij Romani facta fuerit; nempè, quòd Carolus Romanum Imperium non pro hæreditario haberet, sed pro eo, quod ad dispositionem Pontificis spectaret, quæ ratio tam proba est & solida, vt alia ne fingi quidem verisimiliter possit: Quis enim credat Carolum in Testamēto de Regnorum diuisione omissurum fuisse id, quod omnium potissimum erat, si id in arbitrio suo, non in Pontificis voluntate situm credidisset? Nam quod postea Anno Redemptoris DCCCXIII. Ludouicum Imperatorem nominauit, & diademate insigniuit, id Pontificis assensu factum par est credere; cum enim Carolus Leoni III. hunc honorem habuerit, vt ab eo Testamentum de diuisione Regnorum confirmari voluerit, probabile fit, Leonem Carolo designandi Imperatoris potestatem fecisse; neque hæc Ludouici ad Imperium nominatio & coronatio aliud fuit, quàm designatio; & ita expresè loquitur Philippus Schurgius à Caluinista citatus; idemque inde liquet, quia postmo-

dum Anno Redemptoris DCCC.XVI. Ludouicus cum coniuge à Stephano Pontifice Imperator inunctus & coronatus est, vt docet Theganus lib. de Gestis Ludouici; *Et in proxima die Dominica in Ecclesia ante Missarum solennia coram clero & omni populo consecrauit eum,* (Stephanus Papa) *& vnxit ad Imperatorem, & coronam auream mira pulchritudinis & pretiosissimis gemmis ornatam, quam secum apportauerat, posuit supra caput eius: Et Irmingardam Reginam, appellauit Augustam, & posuit coronam auream super caput eius.* Hæc Theganus, qui ibidem memorat, quanto honore Ludouicus Stephanum Pōtificem exceperit; quæ quia Caluinianis grata fore non dubito, haud grauatè recitabo.

Perrexit post Missam (non ergo erat Ludouicus Caluinista, quia Missam audiuit) *Dominus Ludouicus obuiam supradicto Pontifici obuians ei in campo Magno Rhemensium. Descendit vterq; de equo suo. Et Princeps se prosternens omni corpore in terram tribus vicibus ante pedes tanti Pontificis & tertia vice erectus salutauit Pontificem istis verbis dicens: Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Vt hæc tibi arrident, Caluinista? qui mentitur, Baronij Annales fuisse in Hispania prohibitos; cum illa prohibitio non nisi ad vndecimum Tomum pertineat propter insertam disputationem de Monarchia Sicula.

Illud placet, quod fatetur, Ludouicum à Carolo Regem solummodo Romanum, quem veteres *Cæsarem* appellarint, creatum esse; quod Baronius adeo nō negauit, vt inaugurationem istam Ludouici Anno DCCC. XIII. copiosè ex variis scriptoribus recitauerit. Sed quæritur, cuius concessu hoc fecerit Carolus? Et cur non Imperatorem absolutum fecerit; & cur

postea

postea à Stephano Pontifice consecratio, coronatio & vnctio Imperialis adhiberi debuerit?

Vide autem & obstupesce petulantissimam Caluinistæ huius Baronium traducendi pruriginem, ne dicã *scabiem*. Anno Domini DCCC.VI.Num.24. vbi de Caroli Magni testamento agitur, irrepsit siue Typographi, siue Amanuensis culpâ, error, ponentis pro *Ecclesia S. Petri*; *S.Papa*. quod erratum ipsemet Illustrissimus Baronius in Appendice ad Tomum 11. pro Anno DCCC. VI. palam corrigendum, & *S. Petri*, reponendum esse monuit; & in margine ibidem rescribendum: *Reges Francorum constituuntur defensores Romanæ Ecclesiæ*: pro; *Pontificum*. Anno itidem DCCC. XXXIX. Num. 2. vbi de Testamento Ludouici Pij scribit; veram scripturam adfert; nimirum, *Ecclesiæ S.Petri*; non *S.Papa*. Quid Caluinista? *Integrum, præter morem, laudat* Baronius *hunc locum, quem solito falsi crimine corruperat in Caroli Magni constitutione, contra Codd. M.SS. & Pithœi, vnde exscripsit, Mutijq; editiones*. Bona verba, quæso, Caluinista. Legem nimis duram erratis Typographicis rogas, dum crimine falsi infamas. An non si ex hac tua lege, tecum ageretur, ad incitas res omnis tua redigeretur? An tua opera carent vitiis Typographorum & Amanuensium? Res contrarium loquitur. Hæc facile condonaremus & cõcoqueremus. Vtinam carerent veris falsi criminibus; mendaciis item ex proposito effusis, conuiciisq; & criminationibus in præstantissimos quosque virulentissimè coniectis; quorum criminum, criminationum & mendaciorum quis tibi gratiam faciat, quandoquidem tu ex erratis librariorum Baronij tam sollicitè materiam Baronium insectandi quæris?

CAPVT

CAPVT VII.

De Epistola Ludouici Pij Imperatoris ad Arnonem Archiepiscopum Salisburgensem.

HANC exscripsit Caluinista ex Catalogo testium Illyrici, qui eam nescio ex quibus latebris in lucem eduxit. Non reuocabo in dubium Illyrici fidem. Bona fide egerit homo malæ fidei Illyricus. Quid tandem inde Caluinianus cum suo Flaccio (cuius in hanc Epistolam notas expilauit) euincere contendit? Istud nimirum. *Imperatori omnes Episcopos, atq; adeo ipsum Papam, totumq; Clerum fuisse subiectum: Id planum fieri ex hac Epistola, in qua Arnoni Imperator imperat, præcipit, & vt præcepta fideliter capessat & exequatur; Pœnis intentatis, mandat. Ex eadem Epistola liquet; Imperatorem Cleri disciplinam per leges abs se in Concilio Aquisgranensi latas constituisse; easq; leges ad Arnonem misisse, vt eas suo clero proponeret, ac promulgaret, graui mulcta immorigeris proposita. Dicit etiam Imperator, Concilium Aquisgranense diuino nutu, suoq; studio fuisse congregatum: Ergo non Papali iussione*, inquit Caluinista; quasi necesse sit prouincialia Concilia à Papa conuocari. Quis hoc vnquam docuit?

Illud item addunt: *Ex Epistola Ludouici satis apparere Papam nihil iuris in Episcopos Galliæ ac Germaniæ habuisse; & non tantum non temporalem, sed ne spiritalem quidem gladium supra omnes Christianos habuisse.*

Verum hæc & omnia alia huius generis nihil aliud sunt quàm fumi & nebulæ; nam regulas illas de disciplina Clericorum & Monachorum non fecit Ludouicus,

cus, sed Concilium Aquisgranense; quamuis volente & iubente Imperatore; cui etiam à Concilio promulgatio nouorum Canonum & decretorum est permissa, vt efficacius & certius ad effectum deducerētur, & in vsum inducerentur. Itaque quidquid Ludouicus ad Arnonem scripsit, id quasi vices Concilij agens scripsit. Quis autem abnuit, Imperatori vel alteri Principi promulgationem Canonum & executionem vrgendam demandari posse, si ita necessitas postulet? Hoc Ecclesiasticæ libertati nihil penitus derogat.

Quis præterea negat, Imperatorem vel Regem posse Episcopos Imperij vel Regni sui monere, vt ad Prouincialem Synodum conueniant? An ideo Episcopi & Clerici, quoad *vim coactiuam* principibus subiiciuntur? An ideo Papæ nihil est in Episcopos iurisdictionis; quia Episcopi in Prouinciali Synodo pro reformanda cleri disciplina leges condere, & Imperatori vel alteri Principi promulgandas committere possunt?

Appellat Imperator leges istas; *Formulas Canonicæ institutionis.* Quæritur, quænam sint istæ *Formulæ Canonicæ institutionis.* Illyricus arbitratur esse eam, quæ exstat Tomo secundo Conciliorum; putatque scriptam Anno DCCC. vel paulò pòst. Hoc non placet Caluinistæ; Et meritò quod attinet ad Annum Christi; nam Anno DCCC. necdum erat Ludouicus Imperator; Et tamen in titulo Epistolæ appellatur *Imperator*; quæ Epistola paulò post Concilium Aquisgranense data est; cum primis statim verbis dicat Imperator; *nuper* id Concilium *aggregatum* fuisse. Quoad priorem partem non malè sentit Illyricus.

Exstat nunc hæc *Formula Canonicæ Institutionis*, seu Concilium Aquisgranense, Tom. 3. Concil. nouæ edit.

Binianæ, Anno ſalutis DCCC.XVI. Stephani Papæ primo; & Imperatoris Ludouici tertio celebratum, centum & quadraginta quinque Capitulis comprehenſum, quæ omnia propè ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent; & ex ſcriptis ſanctorum Patrum & Conciliorum monumentis deprompta ſunt: de quibus accipi debent hæc, quæ apud Aimoinum leguntur lib. 5. de Geſtis Francorum cap. 10. Et in vita Ludouici ab Anonymo conſcripta, & à Pithœo publicata: *Imperator generalem habuit conuentum Aquiſgrani: in quo quantum feruoris circa diuinum cultum pectoris geſtaret in arca, toto declarauit adniſu. Congregatis enim Epiſcopis, nobiliſſimoq́ſ ſancta Eccleſia clero, fecit componi, ordinariq́ librum, Canonica vita normam geſtantem: in quo totius illius ordinis perfectio continetur, ſicut recultus ipſe fatetur. In quo etiam inſeri iuſſit cibi, potusq́, atque omnium neceſſariorum ſummam: vt omnes tam viri, quàm ſanctimoniales ſub hoc Ordine Chriſto ſeruientes, nullis prapediti neceſſitatibus, libera ſeruitute Domino omnium militare meminiſſent. Quem librum per omnes ciuitates & monaſteria Canonici Ordinis ſui miſit imperij, per manus miſſorum prudentium: qui illum in omnibus ſupradictis, facerent tranſſcribi locis, debitaq́, atque conſcripta exigerent ſtipendia miniſtrari. Quæ res magnum Eccleſia contribuit exultationis tripudium, & piiſſimo Imperatori debita cum laude immortale monimentum.* Hæc examuſſim conueniunt illi Inſtitutioni, quæ ſub nomine Concilij Aquiſgranenſis legitur. Baronius refert hoc Concilium ad Annum Domini DCCC. XVII. & conuenit Indictio, quæ eſt decima. Sed in Tomis Conciliorum disertè ponitur Annus Chriſti DCCC. XVI. Et tertius Ludouici.

Cal-

Caluiniſta hîciterum calumniis & conuiciis in Baronium furit. Qua de cauſſa? quia ſtatuta Synodi Aquiſgranenſis, quorum meminit Auctor rerum geſtarum Ludouici apud Aimoinum lib. 5. de geſtis Francorum cap. 10. & vita Ludouici ab Anonymo ſcripta & à Pithœo edita, arbitratur Baronius eſſe illa octoginta capitula, quæ exſtant in prima Additione ſeu Appendice libri ſeptimi Capitularium Francicorum. *Qua in re pudendæ ſuæ inſcitiæ reuelat*, inquit Caluiniſta. Innocens eſt Baronius; nocentiſſimus Caluiniſta, qui ſuam calumniandi libidinem luce meridiana dilucidiorem reddit: nam Baronius ex dicto Auctore non tantum recitat illa, quæ & nos ſuperius recitauimus; ſed & hæc ſequentia. *Itidemque conſtituit idem amabilis Imperator Benedictum Abbatem, & cum eo Monachos ſtrenuæ vitæ per omnia, qui per omnia monaſteria Monachorum euntes redeunteſque, vniformem traderent cunctis Monaſteriis tam viris quàm ſanctimonialibus fœminis viuendi ſecundum regulam S. Benedicti incommutabilem morem*, &c. Hæc Monaſtica ſtatuta à Benedicto Abbate; & aliis ad id delectis condita, ait Baronius eſſe illa octoginta Capita, quæ leguntur in Appendice prima ad librum ſeptimum Capitularium Francicorum; idque rectiſſimè; vt apparet ex inſcriptione, quæ præfigitur. *Anno Incarnationis Domini noſtri IESV CHRISTI DCCC. XVII. Imperij verò glorioſiſſimi Principis Ludouici IV. VI. Idus Iulij, cum in domo Aquiſgrani Palatij, quæ Lateranis dicitur, Abbates cum compluribus vna ſuis reſediſſent Monachis, quæ ſubſequuntur Capitula, communi conſilio, ac pari voluntate inuiolabiliter à regularibus conſeruari decreuerunt.* At iſte calumniandi

impetu abreptus ita Baronij ſententiam proponit, quaſi totum, quod Anonymus Auctor, in Concilio Aquiſgranenſi ſtatutum dicit; comprehendatur octoginta illis de Monaſtica vita ritè componenda Capitulis; quæ non eſt mens Baronij, ſed fictio & chimæra huius Caluiniſtæ; qui inſipienter prorſus refert conſtitutiones, de quibus Epiſtola Ludouici ad Arnonem; ad Annum Chriſti DCCC. XIX. Et vt hoc ſuum delirium ſtabiliat, per Criſin ſuam Auctores impudenter corrumpit, & prætereà hoc ſcitiſſimum argumentum adiungit. *Quidam Auctores dicunt, Ludouicum Anno DCCC. XIX. Aquiſgrani conuentum habuiſſe; ergo non eſt alius, quàm ille de quo Ludouicus Imp. in Epiſtola ad Arnonem loquitur.* Pulchrè. Quaſi non ſæpius eodem in loco conuentus Eccleſiaſtici celebrati fuerint, etiam ſub Ludouico Imp. Et quaſi ipſe etiam Baronius Anno DCCC. XIX. ſilentio prætericrit illum conuentum, quem Ludouicus eo anno in hieme habuit; vt proinde magna ſit Caluiniſtæ huius vanitas, qui videri vult, non viſa vel lecta Baronio proferre.

CAPVT VIII.

Defenditur Ludouici Pij Imp. Conſtitutio de rebus Romanæ Eccleſiæ donatis.

EXTAT apud Baron. Anno Chriſti DCCC. XVII. Tom. 9. Annalium: & apud Sigon. lib. 4. de Regno Italiæ. Caluiniſta hanc Ludouici ſanctionem *ſuppoſititiam* exiſtimat. Rationes ſuæ opinionis reddit, vt ſolet, perquam efficaces & robuſtas.

I. *Quia*

I. *Quia nullus Historicorum Antonino vetustior huius cõstitutionis meminit.* Si obiicias, Leonem Ostiensem, qui lib.1.Chron.Cassin.cap.18 huius Decreti meminit; occurrit Caluinista: *Leonem non ita multo antiquiorem esse Antonino:* Et tamen trecentis fermè annis Leo S. Antoninum antecessit. Sed trecenti anni, forsan apud Caluinistam tanti sunt, quanti hesternus dies, qui præteriit.

Si obiicias Leone longè vetustiorem Anastasium Bibliothecarium huius constitutionis similiter testẽ; Respondet Caluinista; *Anastasio apud nonnullos parum fidei esse & fuisse.* Si quæras, qui nam sint isti *Nonnulli*? In promptu est responsio. *Esse Caluinistas & Lutheristas*; in quorum schola exiguæ fidei est, quisquis aliquid scribit aut testatur, quod ad Apostolicæ Sedis laudem ac gloriam faciat: Maximæ verò fidei est, quisquis Pontifices maledictis incessit. Si Anastasius scripsisset, Ludouicum Ecclesiæ Romanæ nihil vnquam donasse; nec maiorum suorum donationes cõfirmasse; iam horum suffragio aureus Historicus esset.

Si pro hac Ludouici constitutione testimonium dicere iubeas Iuonem p. 5. cap. 14. Anselmum in Collect.Can.lib.4.cap.35.Gratianum d. 63. *Ego Ludouicus* qui omnes S. Antoninum ætate antegrediuntur; Occursabit Caluinista, *istos non esse de Historicorum, sed de Canonistarum tribu*; quasi nemo quidquam testari possit, præter Historicos.

Tandem vniuersis scriptoribus opponit recentissimum Molinæum; qui sanè rem validis suis telis feliciter conficit. Nam I. *Anastasius Bibliothecarius & Gratianus non sunt audiendi.* Ratio est; quia *adulantur Papæ.* At verò Pseudobenno ille patulis auribus audiri debet. Ratio est; quia Gregorium VII. & alios nonnullos

Pontifices horrificis criminationibus lacerat; & Capitale in eos odium vbique ſpirat. Veriſſima igitur cenſeantur oportet, quæcunq; vt egereret, ſplendida bilis ſuggeſſit.

II. Volaterranus lib. 3. *Geographiæ longè aliter, quàm Anaſtaſius & Gratianus hanc Ludouici ſanctionem refert.* Id vt ita eſſet, quibus potius habenda fides; Anaſtaſio & Gratiano, qui aliquot ſæculis Volaterranū anteierunt; an Volaterrano, ſcriptori nupero, & in farraginem ſuā non tam accurata & exaſciata, quàm multa importare conſueto? Erat Anaſtaſius S R. E. Bibliothecarius. Etiam primigenia & autographa priuilegiorum Diplomata inſpicere poterat. Et quiſquam erit tam inuidè temerarius, & tam temerariè inuidus, qui de Priſcis rebus & à ſuo ſæculo non adeo longè diſſitis ſcribenti, Volaterranum prope dixeram heſternum, certè necdum canum, anteferre auſit, præſertim cum vetuſta huius diplomatis exemplaria codicum Vaticanorum ſtent à partibus Anaſtaſij; vt Baronius teſtatur, qui hos codices vidit, & tam inter ſe, quàm cum aliis contulit.

III. *Gregorium VII. Benedictum XII. & alios Pontifices ſuas electiones non defendiſſe ex hac Ludouici ſanctione;* ſed aliis argumentis *cauſſam ſuam tutatos eſſe; id argumentum præbere, Pontifices iſtos nihil de hac Ludouici donatione & conceſſione ſciuiſſe.* At ego quæro, vnde norit Molinæus, Gregorium VII. & alios hanc defenſionis rationem non vſurpaſſe? An quia ſcriptum non eſt? Num nihil geſtum, niſi quod eſt ſcriptum? Et ſi vſi non fuêre, ideo vſi non ſunt, quod viderent huiuſmodi antiquiorum Imperatorum ac Regum diplomata tanti à ſchiſmaticis Imperatoribus & Regibus eorumque aſſeclis fieri; quan-

quanti hodie fiunt à nostris Nouatoribus; contra quos si quid huius generis depromatur, è vestigio in largum risum soluuntur, fraudesque ac imposturas intonant. Quæ autem Molinæus de Gregorio IV. Eugenio II. Paschali; & id genus aliis Pontificibus eorumque electione garrit, ea omnia iam expedita & refutata sunt Tom.2. Defens. Bellarm. lib. 4. de Pontif. cap. 13. vt & illa, quæ de Constantino Pogonato blaterat; nam similes nænias attulit eo loco à nobis refutatus Schardius, in suo quodam libello de Pontificum electione; & quidem nugas tam similes attulit; vt videatur expilasse Molinæum; vel iste illum.

CAPVT IX.

De Exauctoratione Ludouici Pij, Imperatoris.

EXTAT inter duodecim Historicos coætaneos à Pithœo olim publicatos, & apud Baron. Tom. 9. Anno DCCC.XXXIII. Nec aliquid notandum occurrit, nisi Caluinistã Illustrissimo Baronio luculentã iniuriam facere, quando ei imponit, quasi dicat; *Historicos hanc Exauctorationem ideo execrari, quod ab Episcopis facta fuerit inuito Romano Pontifice; istam non esse caussam, sed quia soli Episcopi sibi sumpserint, quod Laicos proceres & vniuersos Imperij Ordines æquè attinebat.* Nescio cur, nisi ex mordendi prurigine, Caluinianus hoc figmentum Baronio affinxerit In Baronio certè non inuenitur. Nam licet Gregorius IV. factioni contra Imperatorẽ se adiunxisset, (absit autem, vt sese adiunxerit, quia alia mente

in Gallias non venit, nisi vt inter partes discordantes sequester esset) non ideo infame hoc factum excusaretur, quandoquidem nulla in Ludouico Pio erat culpa, quæ tantam pœnam mereretur: quomodocumque illud suis in scriptis, quæ jam in publico versantur, comere tentet Agobardus Episcopus Lugdunensis, non postremus ex illis, quorum machinis Ludouicus in eam miseriam deuolutus est.

Nec soli Episcopi huius abdicationis auctores exstiterunt, vt Caluinista scriptitat; quo Episcopos in maiorem inuidiam vocet, sed & alij innumeri tam ex primoribus, quàm ex popularibus contra Imperatorē cornua sustulerunt, vt notum est ex historiarum monumentis.

Gregorii IV. Pontificis in Gallias aduentus suspectus quidem erat Ludouico; vt cum aliunde liquet, tum ex Opusculo Agobardi *de comparatione vtriusq; Regiminis Ecclesiastici & Politici, & in quibus Ecclesiarum dignitas præfulgeat Imperiorum maiestati.* Sed tam Agobardus verbis, Gregorium, tam ipse Gregorius IV. factis seipsum satis, ab hac iniqua suspicione purgauit, quam in mentem suam Ludouicus Pius nunquam admisisset, nisi susurrones, qui nuspiam desunt, tam exulcerato præsertim tempore, oleum camino addidissent: Ex quorum numero etiam illi erant forsan Episcopi, qui à Ludouici partibus, & quidem meritò stantes, Gregorio tamen licet vocanti, se sistere nolebant: quos Agobardus in alteris castris militans, exagitat data ad eos Epistola, quæ prædicto libello *de Comparatione vtriusque Regiminis*, subiicitur: cuius exordium; *Romano Pontifici scribentes, &c.* licet autem inscriptio desit, res tamen ipsa & materies clamat, non

ad

ad Ludouicum, ſed ad antiſtites, qui cum Ludouico erant, ſermonem dirigi; qui ſummo Pontifici tam familiares videri volebant, vt eum ſuis in litteris *fratrem* appellarẽt; quod Agobardus in illis meritò reprehendit tanquam à conſuetudine ætatis illis prorſus alienum.

CAPVT X.

Concilium apud Theodonis Villam à XXII. Epiſcopis aduerſus percuſſores clericorum, occaſione Joannis Epiſcopi congregatum tempore Leonis III. Papæ.

HIc titulus eſt. Extat Tom. 3. Conciliorum nouæ Edit. fol. 470 471. poſt decreta ſubiicitur alius titulus, *Capitulum Eccleſiaſticum apud Theodonis Villam à Carolo Magno & Ludouico & primis Galliæ collaudatũ & ſubſcriptum*. Caluiniſta inprimis mutat vtrunque titulum non ſine impoſtura. Ita enim format, quaſi Synodalia illa ſtatuta à ſolis Imperatoribus Ludouico & Lothario condita fuerint; Ex quo tacitè vult concludi; Imperatores olim Epiſcopis aliiſque Eccleſiaſticis arbitratu ſuo iura dediſſe, & leges, prout libebat, præſcripſiſſe. Audi non tam titulum, quàm impoſturam. HLudouici Pij & Hlotharii F. *Imperatorum Auguſtorum Capitula de percuſſoribus Clericorum cum inſerta Synodo Triburienſi Anno Chriſti DCCC. XX. celebrata; ſtatuta apud Theodonis Villam in Comitiis Imperialibus Anno Domini DCCC. XXI.*

Alterum titulum ita inſtituit. *Capitula Eccleſiaſtica apud Theodonis villam à HLudouico Pio & HLothario Impe-*

ratoribus constituta & à primis Galliæ & Germaniæ collaudatum est subscriptum. Parce, quæso, Prisciano, si veritati nō lubet parcere. Priscianus scriberet; *Collaudata* & *subscripta.* quia respondere debent illis duabus voculis: *Capitula Ecclesiastica.* Sed hoc leuiusculum.

Illud graue & acriter reprehendendum, quod iste, & hic, (vt & alibi passim) pro libidine sua titulos nouos fingit, expunctis antiquis, eosque tam ineptos, vt cum re subiecta non magis conueniant, quàm cum corpore humano caput equinum. Quæso, qua auctoritate hanc tantam licentiam sibi sumit? Quo Codice, quo exemplari fretus inscriptionem antiquam Concilij in Theodonis villa celebrati mutat, & nouam substituit; vt & illam Capituli illius, quod huic Concilio proximè subiicitur? Ego sanè caussam aliam non inuenio, quàm immensum omnia nouandi cacoëthes: quo impulsus ex Synodo Ecclesiastica, *imperialia comitia* nobis procudit. Et vt materiā Catholicos scriptores Surium, Binium, Baronium, Serarium, Wionem insectandi habeat, beneficio, vel potius veneficio, suæ critices numerū Anni DCCC. XII. quo Concilium in Theodonis villa signabatur in editione Suriana, transformat in Annum DCCC. XXI. Si facti rationem petas; aliam non dabit; *nisi numeros fuisse inuersos,* & sic restituendos, vt ipse, ope Critica restituit. Si non acquiescas, sed vlterius vrgeas, vnde constet, *numerum illum fuisse vitiatum*, Respondebit; sic visum sibi, sic placitum. Hic nil amplius exigēdum; non posse omnium placitorum caussam reddi.

Præterea Surius numerum illum DCCC. XII. non retulit ad Capitulum, quod titulo Caroli Magni & Ludouici Pij subiicitur, sed ad Synodū in Theodonis villa habitam; at Caluinianus refert hunc numerum (licet notis

notis hunc in modum transpositis DCCC.XXI.) ad illud Capitulum; & ad Synodi Theodonis Villanæ non celebrationem,(quæ secundum ipsum contigit Anno DCCC.XX.) sed ad coniunctionem cum illo Capitulo, In summa, more Sutoris aut Sartoris corium aut pannum, quoad tandem ad propositam calcei aut thoracis formã, quadret; mutantis, detruncantis, extendentis, contrahentis, omnia iste mutat, truncat, addit, demit: donec tandẽ ex *Theodonis Villa* fiat *Triburia*; ex *XXII. Episcopis*; triginta duo. Et ex Anno *DCCC. XII.* Annus *DCCC. XX.* & *DCCC. XXI.* Et ex Carolo Magno, Lotharius. Ex Auo, NEPOS. His feliciter confectis iunguntur æquè feliciter disiunctissima; Synodus Theodonis Villana cum Capitulo non paucis annis recentiore, vt infra videbimus.

Licet autem difficile definitu sit, quo tandem anno hæc Synodus celebrata fuerit propter diuersas doctorũ virorum sententias; tamen Anno demũ DCCC.XX. celebratam esse, & anno sequenti iunctã cum Capitulo, ante hunc Caluinianum nemo asseruit; quidquid sit de Anno DCCC.VI. qui Baronio visus; vel DCCC. XII. q in Tomis Conciliorũ notatus; nam Baronius meliora edoctus sententiam mutauit, & quæ Annis DCCC.VI. & DCCC.XII. differuerat, retractauit in Appendice ad Tomum vndecimum adiecta pro Tomo nono, Anno DCCC.XIII. quo anno Synodi Moguntina & Rhemẽsis habitæ sunt, quas Synodo in Theodonis Villa priores esse, euincitur ex nominibus Episcoporum Moguntini Richolphi, & Vulfarij Rhemensis; qui antecesserunt Haistulphum Moguntinum & Ebbonem Rhemensem, qui in Concilio Theodonis Villano nominantur.

Nam quòd Caluinista pro se citat Strabum Fuldensem, nugas agit; Strabus enim Anno DCCCXXI. ita scribit. *Deinde* (Ludouicus Imperator) *in Villam Theodonis omnes, qui suo tempore in exilium missi fuerunt, reuocauit, & singulos in statum pristinum restituit, possessiones quoq; iudicio legis in fiscum redactas magna liberalite restituit.* Quid hæc verba ad Synodum Ecclesiasticã in Villa Theodonis habitam contra Clericorum percussores? Quid hæc exulũ restitutio ad statuta contra Clericorũ violatores? An Ludouicus in Villa Theodonis nunquã fuit, nisi quando in ea cœtus trigintaduorum Episcoporum cõuenit, vt dispicerent, qua ratione inualescenti aduersus Clericos tyrannidi obuiam iretur?

Adhæc, quale hoc flagitium, absque vllius manuscripti exemplaris præsidio, mutare statim prima Synodi Theodonis villanæ verba; imò totam Synodum ex Villa Theodonis tollere, & Triburiam transferre? Exordium Synodi sic habet. *In Concilio apud Theodonis Villam, vbi interfuerunt 32. Episcopi*, &c. Quid Criticus? *In Concilio apud Triburiam, vbi interfuerunt*, &c. *Meo periculo*, inquit, *restituendum est:* In Concilio apud Triburiam. O magnam huius Caluinistæ potentiam, qui tam facilè *Villam Theodonis* in *Triburiam* conuertit. Et rem factã haberet; si Lectores fungi essent, nec absurditatem & temeritatem facinoris istius animaduerterent. Quid autem stultius, quàm tale quid contra omnium Codicum fidem tentare, ex sola mentis præcipitatione, ne dicam, rabie. qua excœcatus omnes secum inscitiæ subeundæ periculo expositos cupit, non sine grandi existimationis iactura.

Nec caussam Caluinistæ huius meliorem & probabiliorem facit Capitulum, quod subiicitur sub nomine

Caro-

Caroli Magni & Ludouici filij, in quo bis mentio fit *Triburiæ* : loquitur enim Capitulum illud de illo Triburiensi Concilio, quod celebratum est Anno Domini DCCCC. XCV. sub Formoso Papa, & Arnulpho Rege, vt manifestissimè liquet ex his Capituli verbis: *Si quis per industriam Episcopum occiderit, iuxta id, quod apud Triburiam à viginti duobus Episcopis decretum est, & quod ibi à nobis & primatibus totius Germaniæ benigna collaudatione collaudatum & subscriptum est, pœniteat*: nam Triburiensi Concilio interfuerunt viginti duo Episcopi; quos Caluinista mutat in *triginta duos* vt eo facilius ex Synodo Villæ Theodonis Triburiensem extundat. Sed si omnium Codicum fidem & auctoritatem insuper habere velimus, nullius profectò laboris fuerit, ex quolibet Concilio quodlibet conficere. Monstret Caluinista Codicem huius Capituli Ecclesiastici, in quo plures quàm viginti duo Episcopi compareant.

Dices: In Concilio Triburiensi nihil statui nominatim de voluntaria cæde Episcopi; statui autem in ea Synodo, quam nos apud Theodonis villam peractam dicimus; & quæ Tomo 3. Conciliorum Capitulo huic immediatè anteponitur. Respondeo, sanciri hac de re capite quinto; vbi nomine *Sacerdotis*, etiam Episcopus comprehenditur. Rectè autem obseruauit Illustriss. Baronius Anno DCCC XII. hoc Capitulum, neque Caroli, neque Ludouici esse posse; cum in eo mentio fiat Triburiensis Synodi tanto tempore post Carolum Magnum & Ludouicum celebratæ. Neque debitam stationem tertio Conciliorum Tomo obtinet; quia Triburiensem Synodum subsequi, non antegredi deberet. Et ipsemet Caluinista Carolum Magnum ex inscriptione Capituli expulit, substituto in eius locum Lothario,

quia clarè vidit, Carolo Magno nihil loci hic relinqui posse.

CAPVT XI.

De Constitutione Lotharij I. Imp. De Electione Romani Pontificis & legibus Romanorum.

CALVINISTA hîc solenne suũ tenet, Illustrissimũ Baroniũ cõuiciis incessit: hoc sibi negotij datum existimat. Exordium cõstitutionis in suspicionem fraudis vocat, quia aliquid complectitur, quod ad Caluinianum stomachum nequaquam facit. *Volumus vt ad electionem Pontificis nemo audeat venire, neq; liber, neq; seruus, qui aliquod impedimentum inferat, exceptis illis tantum Romanis, quibus antiqua fuit consuetudo concessa per constitutionem sanctorum Patrum eligendi Pontificem. Quod si quis contra nostram iussionem facere ausus fuerit, exilio afficiatur.* Quærit, vnde hæc paragraphus sit petita? Facilis responsio. A Lothario, qui huius Constitutionis conditor est. Ait; *non comparere in legibus Longobardicis.* Nec est necesse; sufficit si in ipso diplomate Lotharij appareat, vt certè apparet; nam ex vetustis tabulis à Sigonio lib. 4. de Regno Italiæ fideliter descriptum est, & postea à Baronio Anno DCCC. XXIV. repetitum; neque hæc constitutio ex lege Longobardica lib. 11. tit. 57. desumpta est, sed lex ex constitutione. Quapropter collector legum Longobardicarum suas ob caussas primam sanctionis huius paragraphum præterire potuit.

Ait Baronius, in ipso constitutionis ingressu velle Imperatorem, vt electiones Pontificum Romanorum fiant ex præscripto sacrorum Canonum: Et hinc etiam clu-

elucere vanitatem Sigeberti, scribentis, electionẽ Romani Pontificis pertinere ex priuilegio Pontificio ad Imperatorem. Occlamat Caluinista: *Lotharium nil aliud velle quàm vt ne quis electionem turbet; Et hoc non tantum cautum esse per Canones in Pontificis electione; sed in omnium omnino Episcoporum electionibus.* Tenebras lectori offundit iste, ne lucem videat. Verba perspicua sunt; perspicuum sensum habent; nam non tantum mandant, ne quis Pontificis Romani electionem turbet; sed & hoc; vt ius Pontificem eligendi integrum & illibatum custodiatur illis, quibus id per sanctorum Patrum constitutionem conuenit. Neque paragraphus ista de electionibus aliorum Episcoporũ vllum verbulũ facit.

Sed vide sis insignitè cõmemorabilem vel inscitiã, vel incogitantiã, vel malitiã huius Caluinistæ. Verba illa: *Exceptis illis*, &c. *quibus antiqua fuit consuetudo concessa per constitutionẽ sanctorum Patrũ*, &c. illa inquã verba, *exceptis illis* explicat de constitutionibus; quasi Imperator dicat; *exceptis illis constitutionbus*, &c. nam statim subiicit Caluinista. *Et quæ sunt istæ constitutiones Baroni? Nimirum illæ, quibus constitutio* (ea hîc κατ' ἐξοχὴν nomine vnitatis intelligitur) *sancti patris Hadriani* (loquitur ironicè) *Põtificis Romani à successorib. est cõfirmata & ratificata.* O logos inanissimos. Quis vnq̃ Pontificũ Romanorũ, q Hadriano vsq; ad Lothariũ successerũt, meminit illius Hadriano per crimen falsi affĩcti priuilegij? num Leo III. Num Stephanus? Num Paschalis? Num Eugenius? Num Valentinus? Num Gregorius IV. nam is in Pontificatu annum 14. agebat, quando Ludouico mortuo, Lotharius successit. Nullus penitus, nullus, inq̃, horum vel sequentium Pontificũ huius stramentitij priuilegij meminit, tantum abest, vt aliquis illud confirmarit.

Dein-

Deinde an nō apertè indicant verba Lotharij, quorsum spectent illa? *Exceptis illis tantum*, &c. An non subditur; *Exceptis illis tantum Romanis.* Et iste audacissimè interpretatur; *Exceptis illis tantum constitutionibus.* Quis, obsecro, sensus ex hac Caluinistica peruersione & peruersitate nascetur, nisi iste. *Volumus, vt ad electionem Pōtificis nemo audeat venire neq; liber, neq; seruus*, &c. *exceptis illis tantum Romanis constitutionibus, quibus constitutionibus antiqua fuit consuetudo concessa per constitutionem sanctorum Patrum, id est, Adriani Papæ.* O nugacissima deliria. An non hoc dicit Lotharius? Nemo ad electionem Pontificis veniat, &c. exceptis illis duntaxat Romanis, quibus id ex constitutione sanctorum Patrum, id est, ex sacris Canonibus competit.

Recitat Baronius ex Aimoino lib. 4. de gestis Francorum cap. 112. de Lothario Romam misso, sequentia verba. *Lotharius verò iuxta patris præceptum Romam profectus ab Eugenio Pontifice honorificè suscipitur. Cui cum iniuncta sibi patefaceret, statum populi Romani iamdudum quorundam præsulum peruersitate deprauatum memorati Pontificis beneuola assensione ita correxit, vt omnes, qui rerum suarum direptione grauiter fuerant desolati, de restitutione bonorum suorum, quæ per illius aduentum DEO donante prouenerant, magnificè essent consolati.*

Ad quæ Caluinista. *Hinc concludis*, (Baronium alloquitur) *Pontificem Romæ omnimodam habuisse potestatem. Quare? Quia Imperator sine eius assensione nihil gesserit.* ὢ τῆς ἀναιδείας, & mox de fano contumeliæ & impudentiæ Caluinianus mysta conuiciari incipit. Nos audiamus Baronij verba, & corruet calumnia. *Intelligis, Lector, quàm expressè Auctor* (qui scripsit vitam Ludouici Imperatoris) *affirmet, cuncta à Lothario Romæ gesta, non nisi ex bene-*

beneuola, vt iisdem vtar verbis Auctoris, assensione memorati Pontificis (Eugenij) *acta esse.* Hæc sunt Baronij verba; non plura. An non cum Anonymo illo scriptore concinunt? An non concordant? An non dicit scriptor ille, quod Baronius eum affirmat dicere?

Sed en Paraphrasin etiam innominati illius Auctoris nobis Caluinista apportat. *Verba mihi considera*, inquit. Considero. Perge. *Ciues Romani à peruersis præsulibus, id est, Pontificibus vel Papis, possessionibus suis spoliati, Imperatoris auxilium implorauerunt. Mittit Ludouicus cōsortem Imperij filium Lotharium, qui omnem rem componat. Quo Papa perculsus & honorificè Imperatorem excepit, nec contradixit suis ciuibus possessiones vindicanti & addicenti.*

Hæc Caluinista: prorsus improbè; nam Lotharius in Vrbem venit, vt exortum schisma in electione sedaret, & his, quæ inde oriri solent, direptionibus finem imponeret. Hoc his verbis clarissime traditur apud Aimoinum lib. 4. cap. 112. *Legati Romani Pontificis (Paschalis). Romam regressi, eundem valida infirmitate detentum, ac morti proximum inuenerunt. Qui etiam, paucis post aduentum illorum exactis diebus, vita decessit. In cuius locum, cum duo per contentionem populi fuissent electi, Eugenius Archipresbyter tamen tituli S. Sabinæ, vincente nobilium parte, subrogatus, atq; ordinatus est. Cuius rei nuncium cum Quirinus Subdiaconus, vnus ex his, qui priori legatione fungebantur, ad Imperatorem detulisset, conuentu circiter VIII. Kalend. Iulij pronunciato, atque Compendij habito, ipse ad Britannicam expeditionem per se faciendam animo intento, Lotharium filium, Imperij socium, Romam mittere decreuit: vt vice sua functus, ea, quæ rerum necessitas flagitare videbatur, cum nouo Pontifice, populoq; Romano statueret, atque firmaret.*

En tibi caussam, cur Lotharius Romam venerit; quia schisma erat, & multi tam ex præsulibus, hoc est, Episcopis, quàm ex populo, Eugenio legitimè electo resistebant. Hinc cædes & deprædationes, & mutuæ iniuriæ, quibus sedandis Lotharius in vrbem accersitus venit non à Romanis, sed ab ipso Pontifice, seu nuncio eius; ita enim apud Aimoinum scriptum est. *Cuius rei* (hoc est, schismatis) *nuncium, cum Quirinus Subdiaconus, vnus ex his, qui priore legatione fungebantur, ad Imperatorem detulisset*, &c. *Lotharium filium, Imperij socium, Romam mittere decreuit, vt vice sua functus, ea, quæ rerum necessitas flagitare videbatur, cum nouo Pontifice, populoq́; Romano statueret atq́; firmaret.* Quæ omnia longè aliter tinniunt, quàm nolæ Caluinisticæ. Quod si illud; *Peruersitate Præsulum*; referatur ad ipsos Pontifices; glossam lenientem petemus ex Anonymo Auctore, qui Ludouici Imp. vitam litteris mandauit, quemque Pithœus euulgauit; qui hac de re loquens ita scribit; *Repertum est, quod quorundam Pontificum vel ignorantia vel desidia, sed & iudicum quorundam cæca & inexplebili cupiditate multorum prædia iniustè fuerint confiscata.* Quæ verba minimè significant Romanos rebus suis ab ipsis Pontificibus fuisse spoliatos, vt benignus iste Interpres interpretatur; sed Pontificibus vel ignorantibus vel non obstantibus, id ab aliis factum esse. Et quare non obstiterunt? Quia videbant se obstando nihil effecturos, vel aduersariis obstando ansam daturos, vt violentius adhuc in Romanorum & Ecclesiæ facultates grassarentur. Quod prudentiæ est, licet ab Auctore prædicto perperam *desidiæ* adscribatur. Quid quod Paragraphus tertia, vt Caluinista loquitur; euidenter omnem culpam à Pontifice in

hac

hac bonorum occupatione remouet. *De rebus Ecclesiarum iniustè occupatis per occasionem, quasi licentia accepta à Pontifice, & de iis, quæ necdum reddita sunt, & tamen fuerunt absq; potestate Pontificum occupata; volumus, vt per legatos nostros restituantur.* Vbi vides, Pontifices non intulisse, sed passos esse iniuriam; perque hanc sanctionem in integrum restitui.

Ait Baronius: Imperatorem, etiam in his, quæ ad Politicum vrbis statum pertinent, primas deferre Pontifici. Intonat Caluinista. *Quot verba, tot mendacia.* Fateor id de verbis tuis, non de Baronianis. Audiamus verba constitutionis, ex quibus Baronius assertionem suam collegit. *Volumus, vt cunctus populus Romanus interrogetur, quâ lege velit viuere, vt eâ, quâ professus sit viuere velle, viuat: eiq; denuncietur, vt hoc vnusquisq; sciat, tam Duces, quàm Iudices, vel reliquus populus. Quod si in offensionem suam contra eandem legem fecerint, eidem legi, quam profitentur, ex constitutione Pontificis; & nostrâ, subiacebunt.*

An non sat clara hæc verba? An non primæ deferuntur Pontifici in rebus ad politicum vrbis statū pertinentibus? An non præponitur Pontifex Imperatori? Sed Caluinista *oppessulatam habet frontem*, agnoscis tua dicta; Hinc ex crisi sua lectionem Constitutionis inuertit, & ad suum propositum adaptat; vociferans ita legi in leg. Longobard. lib. 2. tit. 57. At iam supra dixi, constitutio non est sumpta ex lege Longobardica; sed hæc lex transcripta est ex constitutione. Quocirca videndum, non quæ scriptura sit in lege Longobardica, sed quæ in constitutione. Constitutio autem ita concepta est prout primitus à clarissimo Sigonio ex

vetustis tabulis transcripta est, & postea à Baronio repetita. Abi tu cum tua Critica, & quidem eò, vbi cerui cornua abiiciunt. Quantus sis in Critica, etiam præcedente constitutione perspicuè declarasti, quando verba illa ex vita Ludouici Imp. de libro Concilij Aquisgranensis pro reformatione cleri; *in quo totius illius Ordinis perfectio continetur, sicut reclusus ipse fatetur*; ita explicasti: *sicut reclusus*, id est, Monachus; vbi Criticum tuum pectus non aduertit, mendum subesse editioni Pithœanæ; legendumque; *recultus*, hoc est, *reformatio* vt habet Parisiensis editio Aimoini lib. 5. de gestis Francorum, cap. 10.

Et quamuis in legibus Longobardicis pars huius constitutionis recitetur verbis paululum mutatis, id tamen non refert; quia & Canonum & legum seu collectores seu conditores non semper eadem prorsus verba, vnde Canones vel leges sumunt, annumerant; sed interdum quædam mutant, vt plurimis exemplis ex Gratiano & aliis Decretorum collectoribus monstrari posset, si hoc ageretur in præsenti. Idem ergo factum in constitutione Lotharij, quando eius pars in leges Longobardicas translata est.

At siue legas; vt est in lege Longobardica: *Quod si offensionem contra eandem legem fecerint; eidem legi, qua profitentur viuere per dispensationem Pontificis & nostram, subiacebunt*: siue legas; prout à Sigonio & Baronio refertur. *Quod si in offensionem suam contra eandem legem fecerint, eidem legi, quam profitentur, ex constitutione Pontificis & nostra, subiacebunt*: idem prorsus sensus erit, nimirum, Pontifici ab Imperatore primas fuisse concessas etiam in statu Politico Vrbis Romæ constituendo; Hic iterum obserua Criticam Caluinistæ imposturam. In legi-

legibus Longobardicis dicit Lotharij sanctionem ita concipi: *Eidem legi, qua profitentur viuere per dispensationem Pontificis, & nostra subiacebunt:* Subditque mox horribile mendacium: *Quam lectionem pro recta & genuina agnouit Gregorius XIII. in Notis ad cap.* Vestram 13. dist. 10. nam mea editio legum Longobardicarum cum scholiis Nicolaj Boherij, & ipsa Annotatio Gregoriana ad dictum cap. Gratiani ita habet, vt antea dixi; nempe; *Eidem legi, qua profitentur viuere, per dispensationem Pontificis & nostram, subiacebunt.* Caluinista haud obscura fraude illud *nostram*, commutat in *nostra*, quia alius sensus, Pontifici non adeo honorificus, inde resultat: neque Gregorius XIII. vel potius doctissimi illi viri, qui emaculando Gratiani Decreto operam dederunt; alteram lectionem, quæ ex ipsis tabulis sumitur, reprehenderunt, aut huic postposuerunt; sed partem hanc constitutionis ita, vt eam in legibus Longobardicis repererant, recitarunt, nulla alterius lectionis mentione facta; Et vt iam dixi, idem est siue illo, siue hoc modo legas; quia sensus est, eos, qui deliquerint in legem à se electam; subiectos fore eidem legi quam ex constitutione seu dispensatione, hoc est, ex concessione Pontificis & Imperatoris profitentur, hoc est, amplectuntur.

Vltima constitutionis paragraphus ita habet. *Nouissimè admonemus, vt omnes homines, sicut Dei gratiam & nostram habere desiderant, ita præstent in omnibus obedientiam ac reuerentiam huic Pontifici*, hoc est, Eugenio; Ex quo manifestè liquet, Lotharium venisse Romam, vt legitimo electo Pontifici rebelles, ad obedientiam cogeret. Caluinianus Glossographus hac tanta paragraphi huius luce perstrictus, ac fermè excœcatus, glossat

illud; *Omnes homines*, hoc glossemate; *Romani scilicet:* quasi Lotharius tantum iusserit, *vt Romani Eugenio obediant; non alij extra Romam:* Sed verba generalia sunt: Comminatio etiam generalis; nam proculdubio omnes omnino homines gratiam Dei; & omnes Lotharij subditi gratiam Imperatoris habere desiderabant. At illos, qui & gratiam DEI & Imperatoris obtinere cupiebant, iubet obtemperare Pontifici; ergo omnes.

Nec refert, quod constitutioni ferendæ Romani dederunt occasionem; nam & sanctioni ex particulari casu natæ generalia mandata inseri possunt; vt quotidiano vsu compertum est, & quarta paragraphus loquitur disertè de illis, per quos iudiciaria potestas non tantum in vrbe, sed & in cæteris prouinciis exercetur; Ergo & vltima paragraphus non tantum ad illos, qui Romæ erant, sed & ad alios, spectat.

Verùm, vt critici sui nasi sagacitatem magis patefaciat, scrupulum nobis iniicere conatur quasi Paragraphus iste (esto tandem hæc dictio masculina) sit spurius & suppositius: Qua de caussa? Aliam nunquam reddet, nisi hanc, quòd nimis apertè ad obedientiam Pontifici præstandam immorigeros compellat. Si Imperator ita edixisset; *Volumus vt nemo huic Pontifici obediat*; iam nihil his verbis in mundo sincerius & germanius fuisset.

Occinit Caluinista: *Lotharium velle solummodo, vt huic, nempe Eugenio, obedientia præstetur; non simpliciter cuicunque Papæ. Esse hoc priuilegium personale, ac proinde non transgredi personam.* Has phlyarias discutit occasio huius constitutionis, quæ erat schisma & rebellio contra Eugenium legitimè electū: quia enim multi erant, qui Antipapæ cuidam adhærerent; (nam, mortuo Paschali,

ſchali, duo, per populi contentionem fuerant electi, vt dicitur apud Aimoinum lib. 4. cap. 112.) ideo ſignatè mandauit Lotharius, vt huic, nempe Eugenio, omnes obtemperarent; minimè interim abnuens, ſimilem obedientiam præſtandam eſſe cuicunque alteri legitimè electo Pontifici & Eugenij ſucceſſori.

Illud lepidum eſt, quod dicit Caluiniſta, *Eugenium Romæ à Lothario Imperij Vicarium conſtitutum fuiſſe.* Quis riſum teneat, quando hæc tam ſinuoſa falſitatis diuerticula videt? Quibus, obſecro, verbis *Vicariatus* iſte deſignatur? An quia Pontifici ſemper priores deferuntur? An quia ab electione Romani Pontificis omnes arcentur, quibus ex ſacrorum Canonum præſcripto, vt interſint, non competit? An quia mandat, vt omnes Eugenio obediant? O Caluiniſticam verſutiam, quid non molitur, vt veritatis lucem obfuſcet?

CAPVT XII.

Conſtitutio de pace Confluentana ſub Ludouico Iuniore Imperat. Anno Chriſti DCCC. LX.

EXTAT hæc ſeu conſtitutio ſeu conuentio apud Illuſtriſs. Baronium Tom. 10. Anno Redempt. DCCC. LX. Ex quo eam Caluiniſta exſcripſit: nec tamen eruditiſſimo Baronio aliud Minerual dependit, quàm conuicia & calumnias: An non enim calumnia inſignis, cum ait, Baronium *huius cōtrouerſiæ inter Principes æquè cum ignariſſimis ſcientem eſſe, eo quod dixerit, hanc pacem factam inter quinq; Reges, Carolum & Ludouicum nepoteſq; ipſorum Lotharium, Ludouicum & Carolum.*

Si

Si Baronius propterea culpandus est; culpentur, atque adeo lœdoriis & probris proſcindantur Annales Francici à Pithœo euulgati, qui iſta à Baronio itidem Anno DCCC.LX. recitata. *Ludouicus Rex & Carolus frater eius, nepoſq; eorũ Lutharius*, &c. *Amodo & quamdiu vixero*, (formula iuramenti à Ludouico præſtiti) *iſtum fratrem meum Karlum, & nepotes meos Ludouicum, & Lutharium, atque Karlum*, &c. *neque in membris; neque in regno illorum eos forconciliabo*, &c. Dic Caluiniſta, annon hîc quinque habemus Reges? Ludouicum Regem Germaniæ & Carolum Regem Francorum fratres: Et horum nepotes, Lotharij Imp. filios, Ludouicum Regem Italiæ ſimulque Imperatorem, & Lotharium Regem Lotharingiæ; & Carolum Regem Prouinciæ? Audi, Caluiniſta, Rheginonem. *Anno Dominicæ Incarnationis DCCC. LV. Lotharius, conuocatis primoribus regni, imperium filiis ſuis diuiſit, Ludouico Italiam tradidit, eumq; Imperatorem appellari fecit: Æquiuoco verò idem Lothario, regnum, quod ex ſuo nomine vocatur, conceſſit; Carolo autem qui iunior natus erat, Prouinciæ regnum largitus eſt.* Habemus ergo quinque Reges. Quid igitur Caluiniſta in Baronio ob quinque Reges vellicat & morſicat? Nam quod Rhegino mortem Caroli refert ad annum DCCC. LVIII. id aduerſatur Annalibus Francicis, & Actis ad Confluentem Anno DCCC. LX. quibus potius habenda fides.

CAPVT

CAPVT XIII.

Epistola Ludouici Iunioris Imp. ad Basilium Imp. Constantinopolitanum.

EXSTAT Tom. 10. Illustrissimi Baronij Anno Remptoris DCCC. LXXI. N. 50. & seqq. Ex cuius aureis monumentis eam Caluinista in suas Volusianas chartas transcripsit.

Diximus in defensione libri primi de Translatione Imperij, cap. 11. Græcos non tribuisse vel ægrè admodum, Imperatoribus occidentis nomen βασιλέως, sed solummodo ῥῆγας nominasse, latino nomine Græca veste induto. Cum ergo Basilius Macedo Ludouicum Iuniorem monuisset, vt ab Imperatoris seu βασιλέως appellatione abstineret; hanc ad eum Ludouicus Epistolam dedit, quæ lectu dignissima est; Ex qua capita duntaxat enotabo.

I. Dicit Ludouicus Imp. *Apud nos multa lecta sunt, multa quidem indefessè leguntur, nunquã tamen inuenimus terminos positos, aut formas, aut præcepta prolata, neminem appellandum BASILEA, nisi eum, quem in vrbe Constantinopoli Imperij tenere gubernacula contigisset, cum gentium singularum monumentis interim postpositis, sacra nobis affluenter historia monstrent, plurimos fuisse Basileos nuncupatos, & non solum electos quoque, quales fuêre Melchisedech, & Dauid, verùm etiam reprobos, quales primores Assyriorum, AEgyptiorum, Moabitarum, & cæterarum nationum, quas enumerare longum est, extitisse probantur.*

II. Frustra ergò negat Constantinopolitanus Imp. *alios præter se Basileos appellandos, nisi fortè radendos ducat*

totius codices mundi, in quibus penè cunctarum gentiũ Principes, à priscis temporibus, & deinceps, Basilei inueniuntur scripti. Et certè vt de Latinis codicibus interim taceamus, si Græcos, & nouiter editos reuoluas codices, inuenies proculdubio plurimos tali nomine vocitatos, & non solùm Græcorum, sed & Persarum, Epirotarum, Indorum, Bithyniensium, Parthorum, Armeniorum, Saracenorum, AEthiopum, VVandalorum, & Gothorum, & aliarum gentium Prælatos, Basileorum appellatione veneratos.

III. *Intuere ergo, Frater,* inquit Ludouicus, *& considera, quod multi fuerunt, qui Basilei diuersis temporibus, & in diuersis locis, & nationibus nuncupati sunt, vel hactenus nuncupentur; & noli vel nobis, quod dicimur, inuidere; vel, tibi singulariter vsurpare, quod non solùm nobiscum, sed & cum pluribus Præpositis aliarum gentium possides. Graue namque vitium est, singularis dignitatis fastigium, quod qui in principio ambierit, quid ei ambiendo talia, contigerit, commemorare nolumus; ne fraternitas tua commemoratum ad iniuriam suam existimet.*

IV. *Illud ridere libuit, quod de Imperatoris nomine dixisti: neq; paternum esse, neq; genti conuenire. Quomodo enim paternum non est, quod iam in auo nostro paternũ fuit? Quomodo autem genti non conuenit, cum sciamus, (vt de cæteris breuitatis causa taceamus) ex Hispanorum, Isaurorum, & Cazarorum gente Imperatores Romanos effectos? Neq; enim veraciter asseuerabis nationes has gente Francorum, aut religione, aut virtutibus clariores, & tamen admittere non renuis Imperatores, & eos prædicare non despicis.*

V. *Mirari se dilecta fraternitas tua significat, quòd non Francorum, sed Romanorum Imperator appellemur: sed, scire te conuenit; quia, nisi Romanorum Imperator essemus, vtique nec Francorum. A Romanis enim hoc nomen, & dignitatem assum-*

assumpsimus, apud quos profectò primò tanta culmen sublimitatis, & appellationis effulsit, quorumq; gentẽ, & Vrbem diuinitus gubernandã, & matrẽ omnium Ecclesiarũ DEI defendendã, atq; sublimandã suscepimus, ex qua & regnandi prius, & postmodũ imperandi auctoritatẽ prosapia nostra seminariũ sumpsit. Nam, Francorũ Principes, primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt, ij duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt; in qua etiam Carolus Magnus abauus noster vnctione eiusmodi per summum Pontificem delibutus, primus ex gente, & genealogia nostra, pietate in eo abundante, & Imperator dictus, & Christus Domini factus est. Præsertim cum tales sæpe ad Imperiũ sint adsciti, qui nulla diuina operatione per Pontificum ministerium, propositi solùm à senatu, & populo, nihil horum curantibus, Imperatoria dignitate potiti sunt; non nulli verò nec sic, sed tantum à militibus sunt clamati, & in Imperio stabiliti sunt, ita vt etiam eorum quidam à fœminis, quidam autem aut hoc, aut alio modo ad Imperij Romani sceptra promoti sint.

Obserua hic Ludouicũ fateri, Imperiũ ad Carolum Magnũ venisse per Romanũ Pontificẽ; Et Imperatorẽ non dici nisi à Romano Põtifice inunctos. Quod & supra testatus est his verbis. *Ipsi Patrui nostri, gloriosi Reges, absq; inuidia Imperatorem nos vocitant, & Imperatorem esse procul dubio fatentur, non profecto ad ætatem, qua nobis maiores sunt, attendentes, sed ad vnctionem & sacrationem, qua per summi Pontificis manus impositionem, diuinitus sumus ad hoc culmen prouecti*, &c.

VI. *Qui Riga quenquam appellat, quid dicat, nec ipse nouit. Siquidem etiamsi linguis omnibus, more Apostolorum, imò Angelorum loquaris, cuius lingua sit Riga, cui dignitati sonus ille barbarus congruit, quod Rex dicitur, interpretari non poteris. Nihil enim fortè ad idioma propria lingua, tractum Riga, Regem significare monstraueris. Quod si ita est,*

quia non iam Barbarum, sed Latinum est, oportet, vt cùm ad manus vestras peruenerit, in linguam vestram fideli translatione vertatur. Quod si factum fuerit, quid aliud, nisi hoc nomine βασιλεὺς interpretabitur? Quod non solum veteris, sed & noui Testamenti omnes interpretes attestantur. Vnde, si in alienis personis hoc detestaris vocabulum, stude ex omnibus tam Latinis libris, quàm Græcis, siue Regis, siue βασιλῆος nomen eradere. Hæc ex Epistola Ludouici Imp. ad Basilium Macedonem Lectoribus degustanda apponere placuit. Quis autem non miretur, Caluinistam hîc adeo fuisse destitutum, vt nesciret, quid sit in ista Epistola *Protosymbolus*; quo nomine Arabum Principem indigitari, scripserat Basilius. Verè an falsò, non disputo. Certè *Protosymbolus*, nihil aliud est, quam πρωτοσύμβουλος, *primus consiliarius. Qui in consilio primas tenet. Chalendina* libenter Crisi sua Circæa transformaret in *Clabendina*. Sed frustra. nam quæ hîc vocantur *Chalendina*, certi generis nauigia, ea à Ioanne Papa Epist. 46. appellantur *Achelandia. Vt decem bona & expedita Achelandia ad portum nostrum transmittas, ad littora nostra de illis furibus & piratis Arabibus expurganda.* Luitprandus lib. 5. cap. 6. nominat *Chelandria*. Alij, *Chelandia*. Abeat igitur Criticus noster, quo pedes rapient & auræ cum suis *Carauellis, clabulis* seu *clauulis*, & *clabulari cursu*. In eadem Ioannis Papæ VIII. Epistola, vsurpatur vox *Sagena*, alioqui nassam significans, pro naui. *Agarenorum Sagena occultis irruptionibus littora nostra deuastant.* In vita S. Henrici Imperatoris, accipitur pro *piscationibus* seu *piscinis*.

CAPVT

CAPVT XIV.

De Caroli Calui ad Hadrianum II. Pontificem Max. Epistola.

VERBOSAM hanc & contumeliis probè saginatam Epistolam exscripsit Caluinista ex Catalogo testium Illyrici: partem eius recitat & refutat Illustrissimus Baronius Tomo 10. Annalium Anno Christi DCCC. LXXI. Quæ Caluiniano palato omni melle & fauo dulcior accidit, non alia de caussa, quàm quia conuiciis in Pontificem, & efferati ac immorigeri animi notis insigniter illustrata est; ita vt si vspiam, hic certè admodum perspicuè elucescat veritas illius dicti: *Furor iraq; mentem præcipitant.*

Caluinista tantum non minatur Baronio Crucem, & si quid Cruce grauius est, quod Epistolam hanc, *Leonis rugitum*, appellauerit. At quando Illyricus, similes, & iste ipse Caluinista, Pontificum sanctissimas & saluberrimas, cumque summa prudentia & moderatione scriptas, *Antichristi ruditus & crepitus* nominitant, obsequium scilicet Deo præstant. Solus Baronius exitium meretur & in regiam maiestatem delinquit, quando Epistolam ex præcipiti ira effusam, *Leonis rugitum* vocat, non sine Salomonis, quem Baronius citauit, exemplo Prouerb. 20. *Sicut rugitus Leonis, ita & terror regis.* Si terror Regis iustè indignantis cum Leonis rugitu à sapientissimo Rege comparatur; quanto magis furor & impetus ab omni ratione auersus *Leonis rugitus* dici potest.

Suspicatur Caluinista, Hincmarum Rhemensem

Archiepiſcopum hanc Epiſtolam ſcripſiſſe iuſſu & nomine Caroli. Parum moror quis ſcripſerit; præcipitis certè & infruniti animi dilucidum argumentum eſt. Scripſerat Hadrianus ad Carolum, vt Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum ab Hincmaro Rhemenſi & Synodo Gallicana damnatum ac depoſitum, qui ad Sedem Apoſtolicam appellauerat; Romam venire ſineret. Miratur Rex ſibi talia præcipi; nunquam enim à Pontificibus Romanis eiuſmodi præcepta Francorum Regibus data eſſe. Oſtendit Baronius, rem ſecus ſe habere, idque probat exemplis non longè petitis, ſed ex Epiſtola trigeſima Nicolai primi ad hunc ipſum Carolum; in qua ita Nicolaus cum Carolo loquitur: *Tanquam deuoto filio, præcipiendo fidenter mandamus, vt dictum Rothaldum veſtro adiutum ſolatio ad nos vſq; miſericorditer dirigatis*, &c. Idemque iuſſionis genus inuenies in 17. Epiſtola Nicolai primi, ad eundem Carolum de mittendis duobus Epiſcopis ad Metenſe Concilium.

Caluiniſta clamat, *indignum facinus; Carolum Regem à Baronio mendacij poſtulari.* Baronius non vtitur vocabulo *mendacij*; ſed probat verum non eſſe ſeu falſum eſſe, quod Carolus in illa Epiſtola aſſeruerat; quæ eſt ciuilior arguendi ratio; poteſt enim quis, etiam abſque mendacio falſum dicere: quod vt non redarguatur, etiam in Rege, præſertim quando in grande veritatis præiudicium vergit, nunquam vociferationibus ſuis Caluiniſta efficiet; qui arbitratur *ipſis Cardinalibus Romanis diſplicere, ea, quæ contra hanc Epiſtolam Baronium ſcripſerit.* Quo huius ſuæ opinionis certus fiat, ſuadeo, vt cum ſuo libro Romam ad Cardinalium ſenatū

se conferat: Videamus, quem calculum ad nos sit relaturus.

Aiebat Carolus in Epistola: *Etsi reuolueritis Regesta decessorum ac prædecessorum vestrorum; talia mandata, sicut habentur in literis ex nomine vestro nobis directis, decessores nostros à decessoribus vestris accepisse nunquam inuenietis.* Hoc falsum esse ostendit Baronius exemplo Nicolai, de quo antea. Occinit Caluinista: Carolum per illa; *Decessorum ac prædecessorum vestrorum*; non intelligere immediatum Adriani antecessorem Nicolaum I. *Sed vlteriores & remotiores; & Carolum hanc Epistolam æquè contra Nicolaum, ac contra Adrianum scripsisse; atque adeo ex vna fidelia duos parietes dealbasse.* Quæ omnia vanissima sunt commenta. nam inprimis nullum, de Nicolao verbulum nec in titulo, nec in contextu Epistolæ. Deinde, an non Nicolaus fuit *decessor* & *prædecessor* Adriani? An non Pontifices communi loquendi vsu & forma, eos, quibus immediatè succedunt, prædecessores & decessores hodieque vocant? Quid quæso est *decessor meus*, nisi is, in cuius decedentis locum ego subeo, siue id fiat *mediatè*, siue *immediatè*. imò si *immediatè* fiat, tunc maximè genuina nominis notio seruari videtur. Quid est *prædecessor meus*, nisi is, cuius *præcedentis* seu *prius cedentis* locum occupo & teneo; quod siue *mediatè* siue *immediatè* contingat, nihil interest; nam & in eius locum succedo, qui *immediatè* prædecessit; nisi enim immediatè prædecessisset, ego immediatè succedere non valerem.

Præterea, quis vnquam, præter istum, Caluinistam, eò subtilitatis ascendit; vt antecessorem eum duntaxat nominarit, qui immediatè antecesserit? Itaque Leo X Lantecessor hodierni Pontificis Pauli V. fuit; non

Cle-

non Clemens VIII. Non Gregorij XIV. & XIII. Et si Paulus V. Leonem XI. nominet suum decessorem seu prædecessorem, manum ferulæ Caluinianæ subiicere debebit; quia in schola Goldastina Antecessor immediatus non est *decessor* vel *prædecessor*. O Strophas nulli alij bono excogitatas, nisi vt veritas sepeliatur, & Caluiniana caligo in orbem introducatur; nisi fortè Caluinianus iste etiam hoc sibi propositum habuit; vt nobis suam stultitiam cum his suis tam fatuis figmentis aperiret; quem certè finem non modò secutus, sed & egregiè assecutus est. Consulat, oro, Caluinista magnũ Bullarium; Et videat, num Gregorius XIII. non vocet Pium V. suum prædecessorem; & similiter Sixtus V. Gregorium XIII. & alij alios, quibus immediatè successerant.

Quod verò ait Carolus *decessores* suos nũsquam talia mandata à Sede Apostolica accepisse; id vt verum esset, ideo verum esset, quia tale quid, quale Carolus, non commisissent, neque vllum Episcopum per vim circumuentum, & ad Apostolicæ Sedis tribunal appellantem, impediuissent; vt fecit Carolus cum Hincmaro Rhemensi & asseclis. Si tale facinus designassent, idque Apostolica Sedes resciuisset, vtique idem mandatum, quod Carolus, accepissent; neque enim vnquam passa est Sedes Apostolica, vt oppressis ad se per appellationem legitimam confugientibus, via ab vllo Rege intercluderetur.

Ait Baronius, Carolum Magnum longè aliter in Sedem Apostolicam fuisse affectum quàm Carolum Caluum, quando hanc scribebat Epistolam. citatque hæc eius verba apud Gratianum dist. 19. *In memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam, & Apostolicam*

stolicam Sedem; vt, qua nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat Ecclesiastica magistra rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas; vt, licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus. Occurrit Caluinista. *Capitulum hoc Carolo Magno mala fide supponi.* Probat. *Quia non exstat in Capitularibus Caroli Magni à Pithœo euulgatis.* Sed potior nobis est Gratiani, Iuonis & aliorum auctoritas, quàm huius Caluinistæ temeritas, præsertim cum etiam exstet in Concilio Triburiensi cap. 30 & apud Burchardum lib. 1. cap. 220. Et facilè fieri potuit, vt hoc Capitulum ex Capitularium cæterorum exemplari excideret vel incuria vel impostura.

Oggerit Caluinianus. *Patres Triburienses non velle, vt omne onus à Pontifice impositum toleretur, sed Ecclesiasticum duntaxat; non politicum.* Verba Capituli generalia sunt; *Seruanda est*, inquit, *cum mansuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, tamen feramus & pia deuotione toleremus.* Deinde, quod Hadrianus II. Carolo Caluo præcipiebat non erat quid politicum, sed Ecclesiasticum; nam ad ius Ecclesiasticum pertinet appellatio ab inferiore iudice ad Sedem Apostolicam, & ne quis ita appellantem violenter remoretur, vt fecit cum Hincmaro Laudunensi Episcopo Carolus. Nec Baronius Caroli Magni & Concilij Triburiensis Decretum explicat de *onere politico*, vt Caluinista fingit, sed vniuersim id accipit, vt à Carolo Magno & Concilio acceptum est; Et occasionem adducendi hoc Capitulum præbuit Baronio caussa non politica, sed Ecclesiastica, nimirum ius appellandi ad summum Pontificem.

Vide verò, quam in rebus expendendis consideratus sit Caluinista. *Probare vult* (quod probatione nulla eget) *Concilium Triburiense nullo Carolorum præsente aut præsidente; sed sub Arnulpho Imperatore celebratum esse*; citatque Strabonem Fuldensem in Annalibus, Anno DCCC. XCVII. *Curte verò Triburia habito generali conuentu, Fuldense cœnobium, caussa Orationis petiit:* Arnolfus scilicet Imperator. *In quo conuentu, quid statutum ex his Reginonis verbis disce. Anno Domini DCCCC. XCV. Synodus magna celebrata est apud Triburias contra plerosq; sæculares*, &c. Strabo, seu quisquis est Auctor Annalium Francicorum, loquitur de conuentu, qui celebratus est Triburiæ Anno salutis DCCC. XCVII. vt manifestissimè patet ex verbis Strabonis; Et Regino loquitur de conuentu, qui habitus est Triburiæ Anno DCCC. XCV. quomodo ergo de vno eodemque conuentu Strabo & Regino loquuntur? Et quomodo ex conuentu, qui biennio antè celebratus fuit, intelligere possumus, quid statutum sit in conuentu qui biennio post est celebratus?

CAPVT XV.

Acta Synodi Romanæ de Electione Caroli Calui Imperatoris.

RECITANTVR à Baronio, Anno Christi DCCC. LXXVI. Num. 2. & seqq. Ex Annalibus Pithœi. Hic Caluinista maledicentiæ suæ in illustrissimum Baronium liberrima & laxissima fręna permittit, imò prorsus effrænem furere & insanire finit. Obiicit Baronio *imperitiam Historiarum*. Certè duodecim Tomi Annalium, & Notationes

tiones in Martyrologium Romanum criminationi huic fidem magnam faciunt; nam *imperitissimum* Historiarum eum fuisse oportuit, qui tanta volumina Historica tam doctè, dextrè & ingeniosè contexuit; quæ à lectoribus orthodoxis & heterodoxis tam auidè sunt arrepta & lecta, vt Typographis Italis, Germanis, Belgis necesse fuerit, editiones iterum iterumque iterare, vt emptoribus exemplaria suppeterent; quæ & in Epitomen redacta sunt; vt occupatis promptior & breuior lectio esset; & in varias linguas translata, vt etiam Latinæ linguæ ignari vtilitate horum Annalium non carerent. Tu Caluinista, perge, *more tuo solens*, Historiarum Ecclesiasticarũ promptuario ἀνιστορησίαν obiicere; quia tam tibi creditur, quàm si Danubio aut Rheno penuriam aquæ exprobrares.

At cur Baronius Historiæ imperitus? *Quia confundit Synodum Romanam cum Ticinensi conuentu.* Caluinistam mẽtiri, libenter fatebitur, quisquis legerit Baronium Anno DCCC.LXXVI. Num. 1. & aliquot sequẽtibus. Nam expressissimè Synodum Ticinensem, in qua Carolo Caluo Imperium est confirmatum; distinguit à Romana, in qua, ipsius sententiâ, Anno DCCC. LXXV. In Natali Domini, Carolo Imperium à Ioanne Papa VIII. collatum & approbatum fuit.

II. Carpit Caluinista; quòd Baronius Ticinensem conuentum vocet *Synodum*; fuisse enim cõuentum, in quo Carolo *homagium fidelitatis ab Episcopis & Optimatibus præstitum fuerit.* Quam scrupulosus est Caluinista, qui cœtum illum non patitur nominari Synodum, cuius præcipua membra erant Episcopi; & actio nõ alia, quàm vt Caroli inaugurationem Romæ à Ioanne Papa factam, suffragio suo confirmarent.

Si Caluinista eadem religione suo in Centone Constitutiones Imperiales nobis admensus fuisset, nō paulò pauciores haberemus; nunc cum quiduis *Constitutio* vel Ordinatio Imperialis apud istum audiat; Et crebrò schismaticorum & hæreticorum quoque somnia hoc tam augusto nomine honorentur; accidit, vt ingens plaustrum huiusmodi Constitutionum adepti simus.

Non iniuria Baronius culparetur; si omissa Synodi appellatione, Actis Ticinensibus hanc inscriptionem tecum præfixisset. *S. Romani Imperij Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Ducum, Comitum ac reliquorum Italiæ optimatum Sacramentum Carolo II. Caluo Imperatori Augusto præstitum in Conuentu Ticinensi Anno Domini DCCC. LXXVII.* Quæso, ex quo veteri Codice, ex quo Chirographo exemplari hunc titulum sumpsisti? Vt omnes Bibliothecas lustres ac euoluas, nullum vnquam proferes; & tandem ad cerebri tui officinam, confugiendum erit. Lepidum profectò factum. Ferè soli proceres Lombardi subscripserunt Actis conuentus Ticinensis; Et tamen id, quod ibi decretum est, nominatur Sacramentum sacri Romani Imperij *Archiepiscoporum*, &c. *Abbatum, Ducum, & reliquorum Italiæ Optimatum.* Cum vnicus tantum Archiepiscopus interfuerit; vnicus Abbas, vnicus Dux; Cur ergo iste *Archiepiscopos, Abbates, Duces*, intonat? Subscripserunt decem Comites & sedecim Episcopi: Nec vllum aliorum procerum vestigium apparet. Nihilominus iste confidenter; *Et reliquorum Italiæ Optimatum.* Adhęc Synodū seu conuentum Ticinensem refert ad annum DCCC. LXXVII. Quo auctore? Notatur, non abnuo, hic annus in editione Pithœana. Sed mendum subesse, optime animaduertit Baronius. Notatur

tatur enim Indictio IX: Et Annus Imperij Caroli, primus. At Anno DCCC. LXXVII. non erat Indictio nona; seu annum hunc integrum spectes, siue partem eius. Nam Indictio nona cœpit Anno DCCC. LXXV. in Septembri; Et durauit vsque ad Septembrem Anni DCCC. LXXVI. quo tempore successit Indictio decima. Præterea Carolus inunctus est Imperator Anno DCCC. LXXV. vel secundum illos, qui annum à Natali Dominico auspicantur DCCC. LXXVI. Indict. IX. Necessario igitur annus DCCC. LXXVII. erat Imperij eius secundus, non primus. Igitur si Indictio & Annus Caroli Imp. rectè signantur; necessariò dicendum erit; numerum annorum Dominicæ Natiuitatis mendosum esse, atque adeo vnum annum detrahi debere; quod ipsemet Caluinista, sui oblitus, in scholiis fatetur; Vt enim Baronium vituperat, quòd Indictionem X. Actis Romanis præfixam, mutauit in nonam, ita eundem laudat, quod in Actis Ticinensibus admonuit numerum esse corruptum; & pro DCCC. LXXVII. restituit DCCC. LXXVI. Et addit; hoc *rectè atq; ordine* factum.

Vt autem sententiam meam planè & apertè proponam, nō diffiteor, Caluinistam hic aliquid vidisse, quod aciem Baronij, quantumuis oculatissimi, fugit. Dico igitur. I. Quæ à Baronio Anno Christi DCCC. LXXVI. recitantur, esse Acta duplicia; altera, Synodi Romanę; altera; Synodi seu conuentus Ticinensis. Actorum Romanæ Synodi exordium ducitur ab illis verbis: *Gesta, qualiter Domnus Karlus*, &c. Subditur. *Sermo Domini Apostolici Ioannis in Synodo Episcoporum.* Sermonis initium est. *Omnibus generationibus*, &c. Et hæc Acta Romana finiuntur illâ clausulâ; *Subscripsit ergo Dominus Papa,*

& cum eo Episcopi, qui adfuerunt. Subscriptiones non extant.

Altera Acta sunt Synodi seu conuentus Ticinensis; eorumque principium est ibi; *Gloriosissimo & à Deo coronato magno & pacifico Imperatori*, &c. Finis. *Acta sunt hæc in Palatio Ticinensi*, &c. Quapropter non bene coniunguntur, prout ab illustrissimo Baronio coniuncta videntur; neque priora illa in Concilio seu conuentu Ticinensi lecta & approbata sunt, licet electio, innctio & coronatio Caroli in Imperatorem Ticini comprobata & confirmata fuerit: vt iam euidentius ostendam.

II. Dico: Acta illa, quorum principium; *Gesta, qualiter Domnus Karlus*, &c. *Omnibus generationibus*, &c. esse Acta Synodi Romanæ, celebratæ Anno DCCC. LXXVII. Indictione X. in qua electio & promotio Caroli Calui ad Imperiale fastigium à Ioanne Papa, alijsque Episcopis confirmata, & denuo sancita fuit, grauibus aduersus impugnatores pœnis constitutis. Et non continere acta alicuius Synodi, quæ vel in ipsa Caroli inauguratione in Natali Domini Anno DCCC. LXXV. vel aliquo die ex illis quæ erant vsque ad Kalendas Ianuarias Anni DCCC. LXXVI. habita fuerit. Probatur. I. quia hoc perspicuè testatur Aimoinus lib.5. cap.35. istis verbis. *Veniens* (Carolus Caluus) *vltra Lirim vsque ad Vrbem, obuium habuit Adalgarium Episcopum, quem mense Februario Romam direxerat pro agenda Synodo à Papa Ioanne. Cuius exemplar idem Adalgarius pro munere magno Imperatori detulit. Summa verò eiusdem Synodi, post multas & multiplices laudes Imperatoris, hac est, vt electio & promotio ad imperialia sceptra anno*

anno præterito Romæ celebrata, ex tunc & nunc & in perpetuum firma & stabilis maneat. Quod si quis perturbare aut violare tentauerit, cuiuscunq; sit ordinis, dignitatis aut professionis anathemate vsq; ad satisfactionem teneatur omni tempore obnoxius. Patratores & incitatores huius consilij, si quidem Clerici fuerint, deponantur: Laici verò & Monachi, perpetuo anathemate feriantur, vt quia Synodus anno præterito apud Pontigonem, hinc habita secus Andernacum, nil profuit, vsquequaq; ista debeat præualere. Hæc Aimoinus; quem de illis ipsis Actis loqui, quæ recitantur à Baronio, Anno DCCC.LXXVI. Et quæ Pithœus prius euulgauit, deque illa ipsa Synodo Romana, cuius in his Actis fit mentio; manifestum fit ex ipsorũ Actorum lectione; quia singula, quæ Aimoinus in transgressores constituta commemorat, ad verbum in his Actis exstant.

Deinde Pontifex in Synodo dicit, se Karolum in Imperatorem vnxisse & coronasse, *præterita nona Indictione*; Ergo hæc Synodus non est habita ipso die Coronationis, vel paulò post; quia Indictio nona non præterierat, verùm etiam vsque ad Septembrem Anni DCCC.LXXVI. durauerat. Cum ergo Pontifex dicat; Synodum hanc celebratam *Indictione nona iam præterita*; ex Aimoino autem constet, Mense Februario, Anni DCCC.LXXVII. Romæ celebratam esse Synodum; quo tempore iam Indictio decima currebat; Actaque ipsa decimam Indictionem præferant; licet Annum CHRISTI, DCCC.LXXVI. exhibeant; sed mendosè; Et omnia, quæ in Synodo Romæ, mense Februario, celebrata, exstent in his nostris Actis; & caussa itidem, quam

Aimoinus indicat, nempe, vt Carolus Caluus pro Imperatore legitimo agnosceretur, eiusque inauguratio comprobaretur, necesse est affirmare Acta illa esse Acta Synodi Romanæ celebratæ Anno DCCC. LXXVII. in Februario; quam Synodum agnoscit quidem Baronius Anno DCCC. LXXVII. Num. 13. Sed facit diuersam ab altera Romana, cuius Acta arbitratur esse illa, quæ recitat Anno DCCC. LXXVI. Sed, vt dixi, aliter se res habet: nec vir doctissimus & perspicacissimus verum hîc peruidit; quia nulla alia antecessit; & licet aliqua antecessisset; hæc tamen eius Acta censeri non deberent ob caussas dictas.

Porro caussa, cur Carolus Caluus iam Imperator factus, Synodum à Ioanne Papa cogi postularit, in qua coronatio & promotio sua ad Imperium confirmaretur; hæc fuit, quia multos habebat aduersarios, qui ne auctoritate quidem Synodi Pontigonensis & Andernacensis Anno DCCC. LXXVI. habitæ persuaderi poterant, vt Carolum pro Imperatore legitimo agnoscerent: hoc igitur Synodus Romana transactum dedit; cuius exemplar Adalgarius Legatus ad Carolum attulerat.

Hæc si Caluinista candidè & sincerè absque conuiciorum in Baronium strepitu monuisset; lectores ei grates gratias debuissent. Nunc quid debent, nisi detestationem, cum ita in Baronium bacchatur, vt etiam illud verum, quod dicit, non nisi obscurè ex criminationum illarum congerie emineat.

Sed necdum finis lœdoriarum. Baronius ait, diuinitus factum, vt Acta huius Synodi exstarent; inde enim eorum temeritatem refelli, qui docent, Pontificem in Imperatoris coronatione *nihil nisi solum sacerdotale in*

ipso

ipso vngendo & coronando ministerium exhibere. Hic admodum tumultuatur Caluinista, & magnas dat turbas: *Carolum malis artibus, auriq; & argenti largitionibus ad Imperium peruenisse, nomen Imperatoris ad Ludouicum fratrem natu maiorem iure hæreditario pertinuisse, multos in Galliis sese opposuisse; id liquere ex Concilio Pontigonensi;* Et si quæ sunt aliæ huius generis næniolæ, quas Caluinista decantat. *Etiam Ioannem Papam Simonia accusat.* Non diffiteor, Auctorem Annalium Francicorum à Pithœo editum, scribere, senatum Romani populi à Carolo peccuniis fuisse corruptum; Ioannem Pontificem munera à Carolo accepisse, nemo scribit: nam quæ Beato Petro obtulit; vt Aimoinus testatur, lib. 5. cap. 31. ea non magis ad Ioannem Papam spectarunt, quam quæ olim Carolus Magnus, Ludouicus, alijque Reges ac Principes, liberaliter S. Petro, seu Ecclesiæ S. Petri donarunt.

Si Imperatoris nomen iure hæreditario ad Ludouicum spectabat, cur nomine & titulo hoc nō est vsus? Nemo certè obstare potuisset, si eo, quod sibi ex hæreditate paterna debebatur, vti voluisset. At quia sciuit, vnde Imperatoris nomen, titulus & dignitas descenderet, nusquam proditum legimus, Ludouicum hoc titulo vsum. Non defuère initiò, qui se Carolo opponerent, eumque pro Imperatore agnoscere ac recipere renuerent; idque non ideo, quòd vitio creatum existimarent; sed quia illum, forsan non absque omni ratione, oderant. Quapropter contra istos Ioannis & Synodi Romanæ opem Carolus implorauit. Nec coronatum abs se destituit Ioannes cum Synodo, vt patet ex Actis; & fructum tulisset Carolus, si diuturnior vita obtigisset; Nam eodem Anno DCCC. LXXVII. in cuius

Februario Synodus Romana celebrata fuerat, excessit Carolus è viuis, pridie nonas Octobris.

In Baronio Anno DCCC. LXXVI. Num. 9. legitur, orationem Ioannis Papæ, qua Carolum Caluum electum Imperatorem dilaudat; *diffluere per hyperboles.* Hinc seuerus & nil ignoscere doctus Orbilius verbosè nos docet; scribendum; *in hyperbolas.* Quàm rara & inaudita nobis iste profert? Quantas muscas capit hæc Caluiniana aquila? Quid si Baronius scripsit, *Hyperbolas?* Quis præstabit non ita ab illo scriptum? Quis præstabit id quod legitur, non esse à librario vel typographo?

Occinit Caluinista. Vti hyperbolis, nihil aliud esse, *quàm abundare mendaciis & dictis falsidicis. Si igitur Ioannes Papa vsus sit hyperbolis in Caroli Encomiis decantandis egregiè mentitum esse.* Si hoc ita est, tum vna cum Ioanne Papa eiusdem criminis insimulare poteris Ioannem Euangelistam, qui, nisi fallor, longè grandiore hyperbola, quàm Ioannes Papa, vsus est, quando de factis & signis Christi scripsit cap. vlt. *Sunt autem & alia multa, quæ fecit IESVS; quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.* Hic etiam, si lubet, aduoca Quintilianum, Bedam, Alexandrum Grammaticum, Ioannem Balbum, & doce, (etsi his inuitis ac renuentibus) *vti hyperbolis nihil aliud esse, quàm mentiri: Et, vti grandibus hyperbolis, esse granditer mentiri.*

Caluinista acriter it in Baronium, quod scripserit, *Carolum diuino instinctu à Papa ad Imperium gubernandum electum esse. O simpium & blasphemum.* Vociferatur Caluinista. *Tune audes Spiritum sanctum mendaciorum Papæ aucto-*

auctorem facere? Baronius nihil aliud dicit, quàm quod Ioannes Papa dicit. Audi eius verba, si forte exciderunt: *Vnde nos tantis indiciis diuinitus incumbentibus, luce clarius agnitis, superni secreti consilium manifestè cognouimus. Et quia pridem Apostolicæ memoriæ decessori nostro Papæ Nicolao idipsum iam inspiratione diuina reuelatum fuisse comperimus: Elegimus meritò & approbamus*, &c. Si Baronius habet *os impium & blasphemum*, quia recitauit, quæ Pontifex dixit; multo magis id de Pontifice asserendum erit; quod haud grauatè *Os impium & blasphemum* tam huius, quàm aliorum Caluinistarum faciet. At si ex vna parte stet summus Christiani orbis Pontifex; ex altera, vilis ex Popina Caluini homunculus, & Pontifex hoc diuino impulsu factum affirmet; Caluinista, *Diabolico instinctu patratum* reclamet; arbitror, nullum fore, cui cerebrum sit in capite, non in calcaneo, qui non assensurus sit Pontifici; multa salute Caluiniano dicta; qui mox Baronium *contradictionis* arguit; quia Num. 17. dicit; hæc omnia, quæ in electione Caroli Calui cõtigêre; *malesuadam carnis prudentiam operatam videri; & Ioannem Ecclesiæ Romanæ Inutilem Imperatorem elegisse, teste ipso euentu: non igitur diuino impulsu Carolum à Ioanne electum esse; vt cum Papa affirmat Baronius.* Etiam Saul Israëlitis Rex *inutilis* tandem fuit; & ideo à Deo reiectus; Et tamen non tantum diuino instinctu; sed & expresso mandato Dei Rex Hebræorum munctus erat: Et fieri potest, vt qui aliquid ex diuino impulsu agit, annectat ex spiritu suo appendicem aliquam, quæ carnalem potius quam spiritualem prudentiam resipiat. Exemplum si nescis vel Caiphã cape; qui verba illa: *Expedit, vt vnus homo moriatur pro populo, &*

non totagens pereat; Spiritus sancti afflatu fudit. At si mentem ipsius Caiphæ spectes, ea non nisi ex prudentia carnis protulit. Simile quiddam in hoc Ioannis facto accidit; qui sibi à Carolo contra Sarracenos, aliosque Romanæ Ecclesiæ oppugnatores grandem opem & operam pollicebatur; sed incassum, vt exitus probauit.

Obiicit Caluinista: *Non potuisse bonum esse illum spiritum, qui Carolum ad Imperium prouexit; nam Carolum hunc honorem precio mercatum esse, corruptis pecunia Ioanne Papa & Romanis*, multosque hanc in rem Historicos allegat: quorum tamen aliqui, vt Otho Frisingensis lib. 6. cap. 6. Et Viterbiensis in Chron. p. 17. id absolutè non afferunt; sed addunt: *Vt dicitur*. Ex fama igitur vulgi id tradiderunt; quam hic fuisse mendacem, nil mirum, quia Carolus multis planè inuisus erat. Nec nominat Viterbiensis *Papam*, sed *Romanos*; quorum nomine & numero *Papam* comprehendi, nil opus. Sic Annales, quos vocant, Fuldenses; non *Papam*, sed senatum populi Romani acceptæ pecuniæ accusant. Eutropius Longobardus in Abbreuiatione sua; Et Aimoinus lib. 5. cap. 35 scribunt, Carolum S. Petro, seu Ecclesiæ S. Petri *multa & pretiosa munera obtulisse*: quod exemplo antecedentium Imperatorum factum est; studio pietatis, non vt Imperium mercaretur. In eandem sententiam interpretandus Marianus Scotus.

Rheginoni & Sigeberto, qui Carolum à Papa Ioanne Imperium emptum scribunt: Opponimus ipsa Pontificis verba non priuatim ad aliquem scripta; sed publica in Synodo, & frequenti Episcoporum, aliorumque Ecclesiasticorum consessu pronunciata; à quibus vtique Pontifex abstinuisset, si ea vanitatis redar-

gui

gui posse vidisset. Audiamus Pontificem in Synodo Romana perorantem. *Non hic perpetuus Augustus ad tanta fastigia se velut improbus intulit; non tanquam importunus, fraude aliqua vel machinatione, aut inhiante ambitione ad imperialem apicem aspirauit. Absit. Neq; enim sibi honorem præsumptuosè assumpsit, vt Imperator fieret, sed tanquam desideratus & optatus, postulatus à nobis & à Deo vocatus, & honorificatus ad defendendam religionem, & Christi vtiq; seruos tuendos, humiliter atque obedienter accessit*, &c. Quæso te, lector, num tibi persuasurus es, Pontificem hæc talia in publico Concilio prolaturum fuisse, si Carolus à se & à Romanis Imperiū malis artibus, & nummis obtinuisset? Num Synodus tanto applausu Ioannis orationem excepisset & acceptasset, quanto eam in ipsa Synodo à patribus exceptam & acceptatam legimus? An nullus erat inter tam multos & probos, qui vaniloquentiam detestaretur; si quæ hic vaniloquentia interuenisset? Si quid postea munerum in Romanos Carolus effudit, id non ambitus caussa, sed ex munificentia regia fecit; vt & alij Imperatores & Reges actitare consueuerunt, tempore inaugurationis & coronationis suæ.

Porro, quæ dona Caluus Romanis obtulerit, ita ex suo Eutropio Longobardo denarrat Caluinista. *Qui* (Caluus) *veniens Romam renouauit pactum cum Romanis, perdonans illis iura Regni, & consuetudines illius, tribuens illis sumptus de tribus supradictis monasteriis, id est, Domini Saluatoris, & B. MARIAE semper Virginis in Sabinis, atq; S. Andreæ iuxta montem Soractis, & de cæteris quàm plurimis monasteriis fiscalia patrimonia. Patrias autem Samnia & Calabriæ simul cum omnibus ciuitatibus Beneuenti, eis contulit: insuper ad dedecorem regni totum Ducatum Spoleti-*

num cum duabus ciuitatibus Thusciæ, quod solitus erat habere ipse Dux, id est, Aricium & Clusium, quatenus vt is, qui præerat Regia vice antè; Romanis videretur pòst esse subiectus. Remouit etiam ab eis Regias Legationes, assiduitatem vel præsentiam Apostolicæ electionis. Quid plura? Cuncta illis contulit, quæ voluerunt, quemadmodum dantur illa, quæ nec rectè acquiruntur, nec possessura sperantur.

Subiicit his Caluinista. *Tam indignam cum Pontifice, tum Rege negotiationem; tam turpem, inhonestam, dedecorosam Imperij nundinationem; tam damnosam & præiudicantem successoribus, alienationem execratus Carolomannus, quoniam Papa confirmare noluit, ab eo vnctionem & coronationem impetrare non potuit.* Quàm copiosus & facundus est Caluinista, quando in Romanum Pontificem, & in donationes Ecclesiæ Romanæ factas, lingua est exserenda, & stringendus stylus? Dic, Caluinista, quæ nam donatio maior; istáne Caroli Calui; an illæ, quibus liberalitatem suam erga B. Petrum & Ecclesiam Romanam testati sunt Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Otho Magnus. Henricus sanctus, aliisq; Imperatores ac Reges, quorum in Apostolicam Sedem beneficentiam distinctè & sigillatim explicui, allatis donationum diplomatis, in proprio commentariolo, quem inscripsi, *de munificentia Imperatorum, Regum ac Principum Christianorum in Sedem Apostolicam.*

Quod dicit Caluinista: *Carolomannum non modò postulatis Papæ Ioannis non assensisse*; (quia enim Carolomannus Imperatorij tituli & nominis desiderio flagrare videbatur, scripserat ad eum Ioannes Papa Epist. 63. id fieri non posse, *nisi pagina conficeretur capitulariter continens ea, quæ vos,* inquit Pontifex, *Matri vestræ, Romanæ Ecclesiæ, vestroq; protectori B. Petro Apostolo perpetualiter debetis*

detis cocedere.) Sed & penitus ea repudiasse; eamq́; ob caussam Imperiali corona redimitum non fuisse; Sed hæc mera sunt figmenta: Nullus enim Historicorũ prodidit; hæc, quæ Ioannes iustissimè petebat, à Carolomanno reiecta; & quî reiecisset; cum nil aliud poscerent, quam vt iura ab antegressis Imperatoribus Romanæ Ecclesiæ concessa, ab ipso itidem illæsa & inuiolata custodirentur. Cur vero Ioannes, Carolo Caluo defuncto, Lodouicum Balbum Franciæ Regem potius, quàm Carolomannũ Bauariæ Regem in Imperatorẽ vnxerit; facilè est diuinare; quia afflictissimis illis temporibus, quibus Romana Ecclesia à Sarracenis & Tyrannis Christiano nomine velatis, dilacerabatur, promptiora & expeditiora auxilia à Ludouico, quàm à Carolomanno sperabat; Et ꝓcliue erat illum corona Imperiali insignire, cuius Pater iam antea eandem gesserat: De commentitio Othonis III. diplomate suo loco dicemus. Eutropij morositati opponimus Reges, Imperatores & Principes, quos beneficiis cum S. Petro certare, nunq̃ piguit aut puduit.

Ait Baronius, Carolum Caluum à Ioanne non tantum in Imperatorẽ vnctum & coronatum, verumetiam *electum*. Obstrepit Caluinista. *Hoc manifestè mendacij arguunt scriptores citati; qui à Romanis electum; à Pontifice asserunt solummodo vnctum & coronatum*. Nullus penitus, nullus Historicorum dicit; Carolum à Pontifice *solummodo vnctum & coronatum*: Et vt aliquis ex eorum numero id assereret, potius Pontifici, quàm illi fides habenda foret. Pontifex in Synodo ita loquitur: *Elegimus meritò & approbauimus vnà cum annisu & voto omnium fratrum, & Coëpiscoporum nostrorum atq́; aliorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ ministrorum, ampliq́; senatus, totiusque Romani populi, gentisq́; togatæ*, &c. An qui dicit: *Eligimus*; se ab electorũ numero segregat? An Papa qui Imperatorem

rem siue solus, siue cum aliis, eligit, nihil aliud agit, quàm quòd ElectumImperatorem inungit & coronat? Qualis stupor, fateri, Ioannē *elegisse*, (tametsi cum aliis) Carolum, & dum hoc fateris; illud simul affirmare; *Papam nihil aliud fecisse, quàm quòd Imperatorem electum oleo sacro inunxerit; & corona insignierit?* Sed nimius Baronij insectandi impetus non sinit istum aliquid considerate scribere aut loqui. Neque alij Carolum aliter *elegerunt*, quàm approbando & confirmando electionem à Pontifice Ioanne factam: sicut hac itidem ætate alij Principes, qui non sunt de septem electorum numero, non eligunt aliter Imperatorem; quàm approbando, & acceptando illam electionem, quæ à septemuiris proficiscitur: cum his vota & desideria sua iungendo, eligere dicuntur, quem propriè loquendo septem illi duntaxat eligunt.

At aliqui Historici tantum *coronationis* meminerunt. Respondeo, nullum esse, qui dicat; Carolum Caluum à Ioanne Papa *solummodo* coronatum, vel vnctum solummodo & coronatum; & qui coronationis solius meminerunt; illi, vt nec vnctionem; ita nec electionem excludunt.

Illud commentis deputa, Ioannem ideo Roma in Gallias abire coactum, quòd Carolo Caluo Imperatori non faueret. Imò vsque adeo fauit, vt nonnullis visus fuerit modum excessisse; Nec in Galliam venit, nisi mortuo Caluo. Neque alia veniendi caussa fuit, quàm Lamberti Comitis Spoletini & gregalium tyrannis; & Saracenorum subiectas Ecclesiæ ditiones ferro & igne vastantium immanitas & truculentia. His enim amoliendis suppetias quæsitum Papa in Franciam concessit. Lege Baronium DCCC. LXXVII. quo Caluus

obiit; & DCCC.LXXVIII. quo Ioannes Pontifex Galliam petiit. Quàm meditatè autem ſcriptum eſt illud: *Nemq; vxorem eius in matrimonio habebat.* Quis? Num Caluus habebat Boſonis vxorem in matrimonio; an Boſo Calui? Neutrum certè fas aut honeſtum. Fortè *Sororem* ſcribere volebat. Ita, opinor, nam Carolus Caluus Richilden vxorem habebat, quæ erat Soror Boſonis Ducis.

Putat Caluiniſta non eſſe mirandum, quòd Carolomannus, cum ingenti exercitu in Italiam contra Carolum Caluum ingreſſus; à nemine fugatus; verum rumore falſo ſolummodo deceptus, fugam arripuerit, & eò, vnde venerat, redierit, re penitus infecta, vt ſcribit Aimoinus lib.5.cap.35.

Clamat Caluiniſta; *Nullum hic apparere miraculum pro Pontifice Baroniano patratum.* Nec Baronius dixit; Deum hic patraſſe miraculum in gratiam Pontificis; ſed; mirandum eſſe, Carolomannum, nemine perſequente, cum copiis ſuis tam trepidè in Germaniam reuertiſſe, nec contra Carolum Caluum, cum quo Pontifex morabatur, proceſſiſſe. Oggerit Caluiniſta; id factum; *ne cognatus ſanguis funderetur.* Nemo abnuit. Mirandum tamen eſt, quomodo Carolomanni animus & tam florens exercitus, nil niſi cædes ſpirans, tam ſubitò ad incertæ famæ aurulam, immutatus fuerit, vt non de ſanguine fundendo; ſed de ſua duntaxat vita conſeruanda cogitarit. Occuparunt quidem Lambertus Comes & Adalbertus Marchio Romam; ſed non niſi poſt mortem Caroli Calui, vt manifeſtè apparet ex illis ipſis Annalibus Fuldenſibus, quos Caluiniſta citat. Neque Ioannem Pontificem ſub cuſtodiâ ideo habuerunt, vt Carolomannū Imperiali corona ornaret, nullus enim

Historicorum id scriptum reliquit, sed quia rebellium, & quos Pontifex damnauerat, Patrocinium susceperant; quos à Pontifice restitutos cupiebant; inter quos erat Formosus, Portuensis Episcopus. Iurare quidem coëgerunt Romanos Carolomanno; sed de Imperatoris titulo & nomine, nulla mentio: Et sub Carolomanni nomine duo isti Tyranni Lambertus Dux & Adalbertus Marchio sua agebant negotia non Carolomanni; etsi vt nequitiam suam aliquo modo celarent, Carolomanni nomen prætendebant, vt patet ex Epist. Ioannis Papæ VIII. potissimum ex illa quæ est 85. ad Berengarium Comitem.

Obstrepit Caluinista. *Carolomannum habitum pro legitimo Imperatore, licet non fuerit à Papa inunctus & coronatus.* Hoc ipse quidem dicit, sed non probat; nec probare potest; quia mos eius ætatis, & aliquot posteriorum sæculorum aliud ferebat; vt in hac Apologia passim videbimus, & vidimus iam in Defensione Bellarm. librorum de Translatione Imperij.

Obiicit Caluinista. *Carolum Crassum ab ipso Pontifice Ioanne Imperatorem salutatum, antequam foret vnctus & coronatus, testatur imprudens Baronius, qui Anno DCCC. LXXX. §. 14. ad hunc modum scribit.* Porro hoc anno cõtigisse ex Ioannis Papæ Epistola ad Carolum Imperatorem compertum habetur. *Deinde parte Epistolæ recitata; subiicit.* Hæc Ioannes Papa ad Carolum Imperatorem scripsit. *Cur ergo, Baroni, si Carolus iam tum Imperator etiam à Pontifice agnitus, tu eum spreuisti, & Constantinopolitani Basilij annos maluisti numerare, quàm legitimi Vrbis Romæ Domini?* Respondeo; Ioannes Papa non vocat Carolum

rolum Crassum, Imperatorem; sed Regem. Nam Epistolæ 255. inscriptio est: *Carolo glorioso Regi.* Deinde, Baronius hanc Epistolam ad Carolum Crassum Imperatorem scriptam dixit; non quòd tunc esset Imperator; sed quia postea Imperator fuit; vnctus & coronatus Anno DCCC.LXXXI. ipso Natali Redemptoris nostri. Si dicam: Erasmum sæpius scripsisse ad Imperatorem Ferdinandum; nequaq̃ significare volo, Ferdinandum fuisse tunc Imperatorem, quando ad eum Erasmus scripsit; sed eum, ad quem scripsit, fuisse aliquando Imperatorem. Sic Vadianus Consul S. Galli, fuit professor Viennensis, non vtiq; tunc, quando erat consul Sangallensis; sed alio tempore. Eadem est hîc ratio. Ioannes Papa scripsisse dicitur ad Carolum Crassum Imperatorem Epistolam 255. non quòd tunc Imperator esset, sed quia ad eum scripsit, qui postea Imperator factus est. Ex qua obseruatione omnes Caluinianæ criminationes in nebulam euanescunt.

CAPVT XVI.

De Epistola Ludouici & Lotharij Regum, ad Nicolaum I. Pontif.

RECITATVR à Baronio Tom. 10. Anno Christi DCCC.LX. Qua implorant duo isti Reges opem Romani Pontificis, vt coërceantur, qui pacem initam turbare tentent, pactisque ac conuentis manere nolint. Caluinistæ nostri stomacho haud satis arridet hoc factum; quia non nisi grauatè ferre potest, quando conspicatur, Reges ad Pontificem Maximum, tanquam ad

communem totius Christiani orbis patrem, confugisse; & ab illo rebus afflictis vel affligendis subsidium postulasse. Et quidem summa animi submissione, tantæque ac tam sublimis auctoritatis insigni reuerentia; & honorificentissimis elogiis, vt Ludouicus & Lotharius fecerunt, qui Nicolaum Papam vocant. I. *Beatissimum & sanctissimum* (non ergo habuerunt pro Antichristo) II. *Totius sanctæ Dei Ecclesiæ, Pontificem & vniuersalem Papam.* III. Officium Nicolai appellant *sanctissimum Apostolatum.* IV. *Se spirituales & deuotissimos filios.* V. *Qui almifluam paternitatem* Papæ *toto cordis affectu amplexentur.* VI. Qui *desiderent paratissimi existere in Pontificis obsequiis & vtilitatibus.* VII. Qui nihil magis cupiant, *quàm audire & videre* Pontificis *sospitatem.* VIII. Christum *Apostolatus apicem* (Nicolai) *in omnibus mundi partibus salubriter profuturum praelegisse.* IX. *Et almifluo virtutum diademate decorasse.* X. Eique *generalem sui gregis commisisse sollicitudinem.* XI. Nicolaum, *ea quæ verbis docet, sanctissimis exemplis prosequi.* XII. Cuius *sanctæ paternitati* Ludouicus & Lotharius, *mente & corpore se humiliter committunt.* XIII. Et *suppliciter obsecrant, eius sanctissimis precibus, apud illum, qui Pontifex est in æternum, commendabiles fieri.*
XIV. Optant Reges *multiplici desiderio, vt, postquam de pio Nicolai studio & vigilantissima pastorali cura aliquid hauserunt, quem absentem mente venerantur, aliquando præsentem diuina largitione dulciter amplexentur.* XV. *Et ad sacra vestigia eius, Christianissimorum Principum more, prouoluti, recreari mereantur.* XVI. Iidem Reges *pura mente* disposuerunt *sanctorum Apostolorum limina*, & Nicolai Papæ *desiderantissimam ac sanctissimam paternitatem humiliter & reuerenter visitare.* XVII. Optant, vt Apo-

ftolicæ *auctoritatis iubar*, hoc eft, Nicolaus Papa, *propter generalem follicitudinem* ditiones ipforum inuifat; *vt quos nulla mouent charitatis vifcera, Apoftolica inuectio ad cenfuram Ecclefiafticam venire compellat.* XVIII. *Sanctiffimos* Nicolai *prædeceffores per fuam præfentiam* (in Galliis & alibi) *ac pium laborem plurima correxiffe; imò per legatos ac literas abfentes corpore, fed Spiritu fancto præfentes, innumera, quæ in abruptum peruerfitatis lapfa fuerant, reuocantes, ad rectum iuftitiæ tramitem reduxiffe.* XIX. Teftantur Reges, *fe fanctæ Sedi Apoftolorum Principis, & Pontificis ab omnibus reuerendæ auctoritati humilem fubiectionem vnanimes modis omnibus obferuare velle.* XX. *Et Papæ collatam diuinitus immunitatem falubriter tueri decreuiffe.* XXI. Precantur, *quafi ad facra Nicolai veftigia prouoluti propter amorem Dei & reuerentiam beati Petri*, vt *fancta* eius *paternitas* nihil *finiftrum de ipfis credere velit.*

Hæc & fimilia ad Nicolaum Pontificem Reges Ludouicus & Lotharius; An non hæc omnia fpiritum Witebergenfem & Geneuenfem fpirant? An non dilucido funt argumento, Ludouicum & Lotharium fuiffe Caluiniftas; aut certè Lutheriftas? quibus proprium, fcilicet, eft huiufmodi encomiis Pontificiam poteftatem celebrare, vt ex Lutheri & Caluini Tomis manifeftum eft.

Caluinifta dicit; *non effe mirandum, Reges iftos ad Pontificem confugiffe; non ad Imperatorem, qui tum erat, Ludouicus fecundus, id enim factum more maiorum.* Omninò, *more maiorum*, quia vt tu ipfe fateris & loqueris; *iam antecefsi Reges ob religionis Ecclefiæ reuerentiam, in Pontificem Romanum compromittere folebant, eiufq; cenfuram Ecclefiafticam recognofcere.* Mentitur Caluinifta id factum *improuida*

uida quadam consuetudine. Improuidi ergo fuere Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ludouicus & Lotharius, de quorum Epistola sermocinamur, & tot alij Reges ad Apostolicam Sedem, quasi ad sacram ancoram, fugere consueti. Soli illi prouidis accenseri debent, qui nunc ex antris Lutheranis & Caluinianis Papam allatrant, & quasi Antichristus esset, infamant.

Addit Caluinista, hoc etiam accidisse *Sacerdotũ culpâ, qui neglectâ linguâ nostrâ à lingua latina commercio pependerint.* Respondeo, me nusquam hactenus legisse, Reges & Principes Pontifici supplices factos esse, quod Pontifex loqueretur Latinè, non Francicè, aut Germanicè; omnes testantur, se id facere, eò quod sit communis pater omnium Christianorum, & vniuersalis pastor totius Ecclesiæ, cui Deus generalem omnium curam commiserit.

An mihi, inquit Caluinista, *ex huiusmodi submissionibus & recognitionibus Regum & Principum exstrues atque confirmabis Pontificis Romani potestatem atq; dominatum, quæ prætenduntur, in Regnum Germaniæ, Galliæ & Lotharingiæ?* De temporali potestate Pontificis in regna, nullum verbum fecit Baronius eo loco, vbi Epistolam Ludouici & Lotharij Regum recitat. Solùm hoc euincere voluit; Papam à Regibus pro Patre omnium communi habitum, cuius munus sit inter filios pacem facere; cōseruare, & eniti, vt ab iniuriis sibi mutuo inferendis abstineant; suoque quilibet contenti viuant; nec alienis violentas manus iniiciant; vt Carolus Maior faciebat, de cuius rapacitate & pactorum obliuione duo isti Reges apud Nicolaum Papam querelas deposuerant.

CAPVT

CAPVT XVII.

De Conciliabulo Romano contra Joannem XII. sub Othone I. Imp.

DE hoc Conciliabulo copiosè agit Illuſtriſs. Baronius Annali decimo, Anno Redemptoris DCCCC.LXIII. Caluiniſta contendit, *fuiſſe legitimum Concilium. Imperatori fas eſſe Pontifices eligere, & confirmare & ſi vitam tanta dignitati diſſentaneam viuant, de gradu & throno deiicere.* Neque id aliter probat, niſi citatione variorum Auctorum, qui huius Conciliabuli meminerunt, (quaſi vllus ſit, qui Synedrion hoc celebratum fuiſſe neget) Et ne mentiar, probat id conuiciis & calumniis in optimum, eruditiſſimum, & celeberrimum Cardinalem Baronium; in quibus refutandis, cur immorer? ipſum *Baronij* nomen, qua Chriſtianus orbis patet, illuſtriſſimum, criminationum iſtarum nebulas æquè facilè diſpellit, ac ſol ætherius tenebras; illam præſertim lœdoriam nullo negotio diſiiciet, cum Caluiniſta Baronium Ioanni Pontifici *vita & moribus ſimilem fingit:* quis enim non execrabitur teterrimam hanc calumniam, cum vrbi & orbi conſtet, Baronium integerrimam & inculpatiſſimam vitam duxiſſe? At defendit Ioannem XII. Nō mores, ô Caluiniſta, qui fuêre flagitioſi & improbi, ſed Pontificatum, non actiones, quæ, vt ipſe Baronius deplorat, fuêre ſceleratæ, ſed dignitatem. Quis tam rerum ignarus eſt, qui ignoret, mores ab officio diſcriminari debere? Meminerit Caluiniſta eius, ꝙ ad Winſbeckij parænesēs annotauit: *Noli curare Sacerdotum vitam, quorum doctrina, non vita inſpicienda, vt ait Tyrolis.* Winſbeckij monitum hoc eſt.

Sun/

Sun / Geistlich Leben in Ehren habe /
Das ist dir gut / vnd ist ein Sin /
Deß willen kum durch niemand abe /
Bring in ze diner Gruben hin /
Das wird an selden din Gewin /
En ruche wie die Pfaffen leben / du solt doch dienen Gotte an in:
Sint gut ir Wort / ir Werck si krump /
So volge du den Worten nach / ir Wercken nit / alddu bist tump.

Fili, Ecclesiasticos honora. Hoc tibi bonum est: & bona mens; quam nunquam depone; sed vsque ad mortem retine. Hoc tibi lucro erit. Ne cura Sacerdotum vitam; quia in illis Deo seruire debes. Si bona eorum doctrina, & opera praua, sequere doctrinam, non opera. Addit Winsbeckius.

Sun / es was ie der Leien Sitte /
Das sie den Pfaffen trugen Haß /
Da sundent si sich sere mitte /
Ich kan nit wissen vmbe was.
Du solt in holt mit truwen Sin / vnd sprich in wol / vnd thust du das /
So mac din Ende werden gut /
Vnd wirt ze lone dir beschert Gotte Lichame / vnd sin reines Blut.

Fili, hic Laicorum mos est, vt Sacerdotes oderint. Nescio quare. Sed porrò tibi suadeo, vt illos sincerè charos habeas, & bonis dictis prosequaris, si hoc feceris; bonum finem adipisceris, & pro mercede accipies corpus Christi, & purum eius sanguinem.

Inter alia, quæ vt inepta prorsus & rationi dissona in hac pseudosynodo Baronius reprehendit & optimè refellit, est etiam hic loquendi modus in ipso statim

Acto-

Actorum vestibulo obuius. *Tunc Romani Pontifices, Episcopi scilicet Suffraganei, & Cardinales Presbyteri,* &c. *Quæ noua phrasis,* inquit Baronius, *ab Ecclesiastica consuetudine abhorrens, qua* Romanos *vocant* Episcopos, *siue* Romanos Pontifices *ipsos* Romanæ Sedis Suffraganeos? Recinit Caluinista voculas istas: *Episcopi scilicet suffraganei, ex margine in textum irrepsisse*; te nimirum post carecta latente, & multum latrante Lycisca. Demus esse glossema, seu ex glossemate; phrasis nihilominus ab omni Ecclesiastica consuetudine abhorret. Quis enim nomine *Romanorum Pontificum* intelligit, aut vnquam intellexit alios Episcopos, præter illum vnum, qui Christi in terris Vicarium, & S. Petri successorem agit? Et tamen scriptor huius Synedrij ita infit: *Tunc Romani Pontifices & Cardinales,* &c.

Fulminat Caluinista in Baronium, & docet, si tamen furere & bacchari est docere; etiam Metropolitanos dictos esse *summos Pontifices*; Et Episcopos, non eos tantum dictos, quos hodie appellamus, sed etiam minoris ordinis *antistites*; non inquiram qua fide hæc & plura talia Caluinianus producat; illud affirmo, nihil eorum, quæ blatit, ad rem facere. Nam quęstio est, num alij Episcopi, vocentur *Romani Pontifices*: Huius proferat exempla, si potest. Ostendat vllum vnquam vel Gręcum vel Latinum, dictum esse *Romanum Pontificem*; pręter illum, qui vrbis Romæ Episcopatum gessit. Nullum, sat scio, vnquam exemplum nobis adducet; solis inficetis & insulsis contra Baronium vociferationibus contenti esse debebimus.

Scripserat Ioannes Papa in suo Apologetico aduersus Pseudosynodum, in cæteris etiam ista. *Nos audiuimus dicere, quod vos vultis alium Papam facere: si hac facitis, ex-*

communico vos de Deo omnipotente, vt non habeatis licentiam vllum ordinare, & Missam celebrare. Ad quæ Pseudosynodus ita respondit. *Excommunicastis enim omnes, vt non habeamus licentiam canendi Missas, ordinandi Ecclesiasticas dispositiones,*&c. *Ita enim scriptum erat: Non habeatis licentiam vllum ordinare. Nunc vsq; putauimus, imò credimus, duo negatiua vnum facere dedicatiuum* (affirmatiuum) *nisi vestra auctoritas priscorum sententias infirmaret auctorum.* Vbi isti imperitè arbitrantur, *vllum*, in Rescripto Ioannis, idem esse, quod, *Nullum*: atque adeo Ioannem, dicendo; *vt non habeatis licentiam vllum ordinandi*; dixisse; *vt non habeatis licentiam nullum ordinandi*; hoc est, vt habeatis licentiam aliquem ordinandi, cum duæ negationes affirment: quæ sane puerilis est ineptia.

Caluinista clamat; vtrobique legendum esse; *nullum.* Quam lectionem si admitteremus, rem factam haberet. Sed suas sibi res habeat Criticus cum præcipiti suo corrigendi, hoc est, corrumpendi cacoëthe: cum vulgatæ editiones Luitprandi Ticinensis, (ad cuius sextum librum Acta huius conciliabuli adiuncta sunt,) nominatim Basileensis Anno Domini M. D. XXXII. & Iusti Reüberi M. D. LXXXIV. constanter vtrobique habeant; *vllum*: neque suum figmentum vllius manuscripti exemplaris auctoritate Caluinianus firmare potest; qui vociferatur: Othonem Imperatorem, eo in Concilio iure, *Sanctissimum* appellari; *Ioannem enim omni vitiorum genere obuolutum hoc encomium non meruisse.* At nosse debebat Caluinista; duplicem esse sanctitatem; alteram personæ, qua caruit Ioannes; alteram gradus & officij; qua etiam pessimus clarere potest; vt sæpe S. Augustinus Donatistis, præsertim Petiliano, respon-

ſpondit, quando vitam & mores orthodoxorum Præſulum petulanter exagitabant. Hac poſteriore ſanctimonia *Sanctiſſimus* fuit Ioannes; quia Sanctiſſimum officium geſſit: Quis enim ſanctum eſſe dubitet, inquit Ennodius Ticinenſis aduerſus ſcribentes contra Synodum; *quem apex tantæ dignitatis attollit; in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ à loci deceſſore præſtantur: aut enim claros adhac faſtigia erigit, aut qui eriguntur, illuſtrat.*

Neque verò Baronius abſolutè reprehendit Conciliabuli illius aſſeſſores, quòd Imperatorem *ſanctum* & *ſanctiſſimum* nominarint; non ignorans, hæc Epitheta tribui interdum Imperatoribus, præſertim Græcis à Græcis, vt docent Commentarij Balſamonis in Conciliorum Canones, & aliorum Græcorum recentioris æui monumenta: ſed quòd Epiſcopi illi præter morem apud Latinos tunc receptum, his Encomiis Imperatorem ornarint, & ordine præpoſtero, quæ Pontificis erant, ad Imperatorem; & quæ Imperatoris, ad Pontificem tranſtulerint; dum eum ita compellant: *Magnitudinem veſtram*, &c. *Magnitudini veſtræ*, &c. Porrò olim quoque Epiſcopos dictos eſſe *ſanctiſſimos* & *beatiſſimos*, liquet ex variis D. AVGVSTINI Epiſtolis; & ex Conciliorum Actis, præſertim Nicæni ſecundi.

Proteſtantes vocant Patriarcham Conſtantinopolitanum in ſuis ad eum literis, *ſanctiſſimum* & *beatiſſimum*: Eundem titulum tribuit Burdo libro de Emendatione Temp. Patriarchæ Antiocheno, & Douſa, Meletio Græcanico Patriarchæ Alexandriæ. Et Capito ſeditioſus Prædicans, ſcribens ad

Pharellum non dissimilis ingenij Zvvinglianum Ministrum, hoc cum elogio cohonestat. *Gulielmo Farello Ministro Christi sanctissimo, indiuiduo suo fratri.* Et Zvvinglius, vel eius Interpres Gualtherus, Principes Saxoniæ & Hassiæ, quibus Responsiones duas ad Confessionem Lutheri dedicat; sæpissimè *sanctissimos* appellitat. Idem Zvvinglius responso ad Epistolam Fabri, duos Prædicantes, Blaurerum & Zviccium *Sanctissimos* vocat; Senatumq; Tigurinum *Sanctum* & *Sanctissimum* indigitat; in responsione ad Epistolam Eckij, & alibi passim; Et scelus inexpiabile committet, qui Romanum Pontificem *sanctissimi* titulo cohonestauerit; Et statim à Caluinista audiet, fuisse *olim in huiusmodi titulis maiorem, quam hodie, simplicitatem.* Neque in ciuilibus, neque in Ecclesiasticis eadem semper est titulorum ratio; ascendunt & descendunt, accrescunt & decrescunt pro temporum & hominum varietate, vt docet quotidiana experientia.

Inter alia illegitimè & prorsus sacris Canonibus aduersè factitata obiicit Baronius huic Pseudosynodo etiam hoc: Ante sententię pronunciationem trinam citationem præmitti debuisse. Hic Caluinista, turgidis faucibus Baronio *ignorantiam Iuris* obiectat; *quippe qui formulam peremptoriæ citationis perspectam non habuerit: nam Ioannem peremptoriè citatum esse; & hanc simplam sufficere.* Si peremptoriè citatus est; cur ergo citatio repetita est, cum vna eaque simplex sufficiat, quandoquidem peremptoria citatio est, post quam si reus non cõpareat; sententia fertur? At post primam citationem non est lata contra Ioannem sententia; non fuit igitur peremptoria; nec vllus peremptoriæ citationis modus in prima vel secunda citatione apparet, vt fatebuntur illi,

illi, qui citationes ipſas perlegerint. Secundò, etiamſi Ioannem peremptoriè citaſſent; quo iure priuaſſent eum beneficio iuris de triplici citatione? cum, inquam, quem his titulis cohoneſtant; & pro ſuo ſuperiore agnoſcunt: *Summo Pontifici & Vniuerſali Papa Domino Ioanni*, &c.

CAPVT XVIII.

De prima Bulla Leonis VIII. Antipapa.

DE hac Baronius Annali 10. Anno Redemptoris DCCCC. LXIV. qua conceduntur Othoni primo Imp. varia priuilegia, vt ius *eligendi arbitratu ſuo ſummum Pontificem, ordinandi Apoſtolicam Sedem, & inueſtiendi Epiſcopos*: dicitque *ſe id facere exemplo Hadriani I. qui Carolo Magno idem priuilegium conceſſerit.* Reſpond. Bulla hæc non ſubſiſtit. I. Quia Leo iſte non fuit legitimus Pontifex. Secundo, quia ipſa Bulla eſt commentitia, vt multis argumentis oſtendit Baronius: Caluiniſta multos citat, qui huius diplomatis ac conceſſionis meminerint. Sed omnes ſunt æui recentioris, & ſæculo illo poſteriores; vt Theodoricus à Niem, Crancius, Marſilius Patauinus, Platina, Georgius Alt Secretarius Norimbergenſis in Chronico, Walthramus Naumburgenſis; Faſciculus temporum. Henricus Tocken in Rapulario. Leopoldus Bebenburgius, & quem vel primo loco nominatum oportuit propter grauitatem & auctoritatem Flaccius Illyricus; qui omnes abſque accuratiore diſquiſitione hoc ſchiſmaticorum figmentum ſuis libris illigarunt; ita vt illud alij aliis quaſi pilam traderent ac traiicerent.

Glossator Decreti dist. 63. cap. 23. secutus est suum Gratianum, qui in his parum considerate versatus est, vt rectè dixit Illustrissimus Baronius. Et qua fide figmentum de Adriano Papa in suam collectionem transscripsit, eadem ibidem in eandem hoc fictitium Leonis VIII. Antipapæ decretum in suum volumen transtulit. Auctor Pannomiæ non est Iuo, sed alius recentior Auctor, vt ostendit Illustrissimus Cardinalis Bellarminus in Recognitione librorum de Translatione Imperij. Fraus est & impostura, quod Caluinista Gregoriũ XIII. citat. Nam inprimis Notæ nouæ in Gratianũ non sunt Gregorij XIII. Sed doctorum virorum, quorum opera Gregorius XIII. in volumine Gratiani emaculando vsus est. Secundò notatio illa non probat id, quod Gratianus ibi adfert. Sed tantùm indicat, quodnam sit principium illius capitis, & quis ille, Leo, cuius nomen caput illud præfert.

At, inquies, cur non refutarunt, vel omiserunt, vel saltem indicarunt, si capitulum illud est suppositititium? In promtu causa est, quia non instituerãt corrigere errores Gratiani; sed illos, quos aut incuria librariorum, Glossatorum, & typographorum, vel temporis diuturnitas asperserat: multo minus propositum illis fuit Gratiani textum mutare vel mutilare.

Vix se capit Caluinista præ gaudio? Quæ causa tanti gaudij? quia Baronius Bullam Leonis VIII. quam Anno CHRISTI DCCCC. LXIV. reprobat, vt spuriam, Anno deinceps DCCCC. LXVI. vt legitimam approbat, & inde probat, Othoni Imperat. à Sede Apostolica ius nominandi & eligendi successoris in Imperio concessum esse, Hic ex imis præ-

cordiis exultat Caluinista, & veritati grates agit gratias ob hanc confessionem Baronio vel inuito expressam. Sed non est cur intempestiuum triumphum agat: eo enim loci probare volebat Baronius, ius eligendi, & designandi Imperatorem Germanis concessum, manasse à Sede Apostolica, tamquam à primo fonte, institutis Electoribus: Et quia Centuriatores Centur. X. cap. 16. column. 720. Decretum Leonis VIII. citant, & tanquam legitimum libenter recipiunt, in quo à Leone Papa, & quidem vero, vt ipsi existimanti, Othoni non tertio, vt Centuriatores hallucinantur, sed primo, potestas sit eligendi in Imperio successorem, ideo non iniuria hæreticis Leonis VIII. auctoritates obiecit; vt eos suis armis conuinceret, ius hoc, quod nunc in septem Electoribus residet, à Pontifice Romano descendere. An nunquam fit, vt aduersarius eo, quod concedit & pro vero reputat, opprimatur, licet alter antagonista id in fabulis numeret?

Multa declamitat Caluinista de priuilegio Carolo Magno per Hadrianum concesso, Et cum testes probati producendi sunt; Theodoricum Niemum producit, quem vocat *indubitatæ fidei scriptorem*, quia satis audacter Pontifices carpit: & quam sit indubitatæ fidei, mox ipsemet Caluinista plenum facit, quando eum *aperti errorũ historici* arguit: Deìn cum *Registratore* nescio quo tumido ore delitigat; & *Registra* somniat, Et post varia simulacra modis miris circumuolitantia clamitat, *hinc detegi Baronij imposturam*, qui quod sub Leone III. factum sit, referat ad Leonem VIII. Quid quæso factum sub Leone III. Carolo Magno concessa fuit facultas eligendi successorem

rem in Imperio. Quæro, à quo concessa fuit hæc facultas? Num à Romano Pontifice? A Romano ergo Põtifice originem primam hoc ius ducit. Cur ergo tam præfractè id alibi negant Hæretici? Num à populo? Sed nullum huius rei vestigium apud vllum probatum Auctorem apparet: Nam populus in Caroli inauguratione nil aliud fecit, quàm quod assensit & acclamauit; assensuque & acclamatione sua factum Pontificis comprobauit.

Quàm verò fatuum est illud per *Synodum* in fictitio Adriani Decreto intelligere *populum*, cum luce clarius sit, capitulum illud, tametsi Spurium, loqui de cœtu Ecclesiastico.

Mentitur Caluinista verba Stramentitij Decreti Leonini *à Baronio truncatim, solenni impostura modo, transcribi*, ob omissam illã parẽthesin (*sicut in ipsis conscriptis apparet*) quæ exstat apud Centuriatores, & in Catalogo testium Illyrici. Baronius recitauit Leoninum decretũ ex Gratiano, apud quem parenthesis illa non comparet: num volebas, vt ex Illyrico potius exscriberet? Certè summa Baronij integritas & summa fides dubitare nos non finit, sincerissimè ab eo redditum, quidquid in Annalibus ex ineditis monumentis protulit, quamuis tu contra boes, & vitium, quod tibi & tuis est, Illustrissimo Baronio, viro candidissimo & integerrimo, affricare impudenter tentes.

Dixit Baronius, omnes testari, Othonem I. à Ioanne VIII. in Imperatorẽ inunctum ac coronatum esse. Hîc paratragœdiat Caluinista, *& vel sexcentos se nominare posse* mentitur, qui Baronium falsitatis conuincant. Vbi isti sexcenti? En ex sexcentis sit vnus Platina, Auctor recens; qui tamen hoc non negat; sed ait, quosdã dice-

dicere Othonem coronatum à Ioanne; alios, à Leone. Adeo autem multi & tantæ claritatis sunt, qui Othonem ab Ioanne coronatum tradunt, vt reliquos fulgore & auctoritate sua penitus obruant. Et vel vnus Luitprandus Ticinensis lib. 6. cap. 6. cuicunque contrarium sentienti, os obturet; quia fortè interfuit, cum Otho coronaretur; certè interesse potuit, quippe Othoni familiarissimus & gratissimus. Lege Bellarminum lib. 2. de Translat. Imp. Et nostram eiusdem libri Defensionem; & intelliges iure optimo à Baronio dictum; omnes affirmare Othonem à Ioanne VIII. coronam Imperialem accepisse.

Fictitium Leonis VIII. decretum immorigeris etiam vltimum supplicium decernit. Obiicit Baronius; Decretum vltimi supplicij admodum abhorrere ab Ecclesiæ consuetudine; Et vel hinc imposturam sub hoc decreto latitantem deprehendi. Occlamat Caluinista. *Baronium decretum hoc tanquam legitimum approbasse Anno DCCCC.XCVI.* Iam respondi, Baronium locutum *ad hominem*, vt loquuntur, id est, ad Centuriatores; quia enim, ipsorum iudicio, decretum hoc legitimum est, necesse habent fateri, ius eligendi successorem Romani Imperij, hoc est, Cæsarem, seu Regem Romanum; à Pontifice profectum esse.

Dein post horribilia in Baronium conuicia oggerit Caluinista: *Si Imperatorum est, non Pontificum supplicium mortis sancire, Pontifex ergo non Imperator fuit Auctor donationis, quæ falsò Constantini nomine circumfertur apud Gratianum dist. 96. quia ad calcem minatur Auctor transgressoribus pœnas æternas; & SS. Apostolorum Petri & Pauli perpetuam indignationem.* Vbi quid prius admirer haud satis dispicio, stuporem an inscitiam? Nam quæ

est hæc consequentia? *Ecclesia in Canonibus & legibus suis non punit inobsequentes pœnâ mortis corporalis, sed spiritales duntaxat pœnas proponit & comminatur; Ergo Imperator, vel quiuis alius legislator ciuilis non spiritales, sed temporales tantummodo pœnas prauaricatoribus comminatur; ergo decretum donationis Constantiniana, in quo secus fit, fictitium est.* Non sequitur hoc vllo modo; quia comminatio pœnarum spiritualium Ecclesiastico & Politico legislatori communis esse potest; non item pœna mortis corporalis; quæ mansuetudinem & benignitatem Ecclesiæ, Christi, sponsi sui, æmulæ, nequaquam decet. Quocirca qui dicit; Ecclesia pœnis solummodo spiritualibus vtitur; is nequaquam abnuit, quin iisdem politicus quoque legislator vti queat. Sicut neque tunc: si dicat: Imperatoris est pœnam mortis decernere; negat; Imperatorem quoque pœnas spiritales transgressoribus statuere posse: Et qui hoc cũ Caluinista nostro inde colligit, is non argumentatur, sed fatuatur.

Nam Principes quoque Politicos pœnis spiritualibus decreta sua muniisse, multis exemplis monstrari posset. Duo suffecerint. Alterum, S. Henrici Imp. in diplomate de erectione Bambergensis Episcopatus; (habetur in Historia M S. vitæ) *Si quis autem, quod absit, huius nostra munificentiam donationis*, &c. *destruere seu violare tentauerit, in die iudicij coram oculis Dei, tormento inextinguibili aternaliter luat.*

Alterum nobis suppeditat Rex Angliæ Knuto, in quodam diplomate. Knuto Rex Anglo in quodam diplomate apud Malmesburiensem lib. 2. *Si quis autem quouis deinceps tempore sub aliqua occasione interrumpere, atq; irritum facere huius priuilegij testamentum nisus fuerit, sit à consortio piorum vltimi examinis ventilabro dispertitus.*

tus. Si quis verò beneuola intentione haec facere, probare, & defensare studuerit, beatissima Dei Genitricis, & omnium Sanctorum intercessione amplificet Deus portionem eius in terra viuentium.

Ait Caluinista. *Decretum Leonis non fuisse merè & absolutè Ecclesiasticum, neq; à Pontifice factum, tanquam à Pontifice, verùm ab vniuersis ordinibus Reipublicæ Romanæ; & hinc pœnam mortis adiectam fuisse; quamuis decretis merè Ecclesiasticis ea minimè adiici soleat.* Ingeniosa profectò euadendi rimula: quam tamen non difficile erit obstruere; Nam Decretum illud est, vel potius fingitur esse, decretũ Synodi Romæ in Ecclesia Saluatoris celebratæ: Et ipse Pontifex solus loquitur. *Ego quoq; Leo Episcopus*, &c. *cum toto Clero & Romano populo*, &c. At inauditum est, vt decretum tale à Synodo Ecclesiastica vel Pontifice in Synodo Ecclesiastica conditum, pœnam mortis corporalis annexam habeat, in quacunque demum materia versetur; hoc est, licet sit de re temporali & Politica; nam in Bulla cœnę Domini, quàm varia merè ad externam Politiã & Reipublicę prosperitatem spectantia vetantur; quibus alia quam spiritalis pœna non adiicitur. Neque refert; quòd dicitur, decretum illud factum à Pontifice & Synodo cum *populo Romano*; nam neque huius exemplum proferri potest, vt Pontifex & Synodus cum populo aliquid statuat sub pœna mortis corporalis, & populus in Synodis Ecclesiasticis non statuit aut decernit, cum iure suffragij careat; sed assensu suo id, quod statutum est, comprobat, gratumq; ac ratum habet.

CAPVT XIX.

De secunda Bulla Leonis VIII. Antipapa.

RECITATVR ab Illustriss. Baronio Anno Redemptoris DCCCC. LXIV. Ex Crancio lib. 4. Metropol. cap. 10. In hac redonat Leo omnia, quæ Carolus Magnus, Pipinus & alij de ditionibus & iuribus regni Italici S. Petro donarant. Hanc constitutionem fictitiam esse probat Baronius variis argumentis. Primo, ex diuersitate styli, quo eo tempore Romana Ecclesia vti solebat. Quanquam hoc argumentum non vrget Baronius, contentus indicasse. Occurrit Caluinista. *Iam Crancium ad hoc argumentum respondisse.* Forsan illis verbis: *Fateor & ipse in hac formula nonnulla esse, quæ ineptias præferunt.* Addit, *sæpe mutatum à Pontificibus dicendi & scribendi Characterem, donec ad hodiernum deueniretur.* Baronius non arguit Bullam, quod cum hodierno constitutionum Pontificiarum stylo non concordet, sed quia non conueniat cum illo, qui illis temporibus, nempe Anno DCCCC. LXIV. in Ecclesia vsitatus erat.

Baronius non indicat, inquit Caluinista, *in quo hæc diuersitas consistat: quo vel vno tacita quadam ratione non diffiteri videtur suum calumniandi animum.* Sed quoties istius sodales Critici, cum quid reiiciunt, styli diuersitatem caussantur; neque tamen vel verbulo docent, in quo hæc styli diuersitas sita sit? Quæso an non & abs te hoc ipsum non semel factitatum? Et vt tibi exemplum apponam; quam hoc à stylo sanctionum Apostolicarum abhorrens? *Insuper, nisi à malo resipuerit, subiaceat Legi Iulia*

lia reus Regia Maiestatis & Reipublica, vt hi, qui contra Rempublicam vel contra Imperatoris Maiestatem aliquid moliti fuerint, anima amissionem sustineant. Quid alienius à stylo Curiæ? vt de modo subscribendi taceam. Nam vbi auditum, decretis Synodalibus vel Pontificiis ciues Romanos subscripsisse, vt fit in ista Bulla?

II. Argumentum sumit Baronius ex tempore. Nam Bulla fingitur data tertio Kalend. Maij in Lateranensi Palatio. At ex Rheginone constat, Othonem cum Leone non esse vrbem ingressum hoc Anno DCCCC. LXIV. ante nonum Kalend. Iulij, pridie S. Ioannis Baptistæ: qui fuit Annus tertius Othonis, non secundus. Oggannit Caluinista. *Quæ gesta mensibus diuertunt, ipsis quoq; annis diuertere necessum est.* Qua de caussa, obsecro? An quia nundinæ Francofortenses huius Anni M.DC. IX. vernæ & autumnales mensibus diuertunt & disparantur, ideo & annis diuertere oportet? Quæ ratio suadet, vt quæ mensibus distant; annis itidem distent? Bellus profectò faber iste Caluinista, qui constitutiones eò vsque dolat & exasciat, donec proposito suo quadrent. Itaq; scriptionẽ huius fictitiæ Bullæ in annũ DCCCC. LXV. reiicit: non tamen se propterea expedit; quia iste non fuit secundus, sed quartus Othonis annus.

III. Argumentum sumit Baronius ex diuersitate Episcoporum & Cardinalium, qui Anno DCCCC. LXIII. Exauctorationi Ioannis XII. subscripserunt, & qui DCCCC. LXIV. commentitio diplomati subscripsisse referuntur. Ad quæ Caluinista: *Multos interea Episcopos & Cardinales à Leone VIII. & Othone defecisse, quippe, qui mortuo Ioanne XII. Benedictum V. contra Leonem VIII. elegerint.* Sed vt aliqui à Leone VIII. schismatico, ad vnitatem Ecclesiæ redierint; num ideo statim

tim eis à Leone & Othone successores dari potuerunt; ita vt anno DCCCC. LXIII. fuerit Gregorius Episcopus Albanensis. Anno autẽ DCCCC. LXIV. Eustachius. Prius Theophilus, Prænestinus; mox, Gratiosus. Prius, Ioannes, Tiburtinus; iam Benedictus. Prius, Ioannes, Narniensis. Nunc, Martinus, & ita de cæteris; præsertim cum pastores suos ipsi etiam greges, quibus præsunt, plerumq; sequi soleant; nec passi fuissent alios pastores sibi præfici, viuentibus primis, iisque legitimis.

Adiungit Caluinista. *Exstitisse maximam pestem, qua plurimi mortalium ex comitatu & exercitu Othonis absumpti fuerint, teste Rheginone.* At pestis hæc orta est, postquam Bulla Leonina data est, prout fingitur. Nam data cum subscriptionibus fingitur *Tertio Calendas Maij*, in Lateranensi Patriarchio: pestis autem exstitit demum post festum S. Ioannis Baptistæ, cum Imperator ab Vrbe discessisset: vt disertè Rhegino docet; Et hoc, Anno Christi DCCCC. LXIV. Tandem à Critica præsidium quærit Caluinista, à Baronio coactus & constrictus, nec quo se recipiat, gnarus, nisi ad suam amabilem insaniam, Crisin dicere volebam, cuius beneficio ex omnibus labyrinthis euadit. Cum enim Baronius manifestissimè ostendisset Ioannem Narniensem Episcopum, qui Conciliabulo Romano, Anno DCCCCLXIII. subscripserit, non obiisse Anno sequenti DCCCC. LXIV. ita vt in eius locum Martinus substitui potuerit, cuius nomen Leonino decreto subscriptum legitur: Vociferatur Caluinista; *Scripturam esse vitiosam*: Legendum: *Martinus Sutriensis*: non; *Narniensis*: *nam in Romano Concilio Martinum Sutriensem à Ioanne Narniensi discriminari; Imperitum librarium duos Episcopos in vnum*

com-

conflasse. Sed patiatur, vt, si non Theodorici à Niem, saltem Flaccij Illyrici auctoritatem potiorem ducamus, quàm suam; qui *Martinum Narniensem* nobis exhibet, neque critica luce adeo perfusus & collustratus fuit, vt duos Episcopos & Episcopatus in vnum coaluisse animaduertere potuerit.

In Leonino edicto donantur Othoni, quæ Iustinianus Imp. Ecclesiæ Romanę donauerat. Hinc quoque fraudem aperit Baronius: quia ne gleba quidem terræ monstrari potest, quam Ecclesia Romana dono Iustiniani acceperit. Ait Caluinista; *Baronium hoc suo responso non tam infirmare instrumentum Leoninum, quàm legem; Inter claras* (de sum. Trinit. &c.) vbi Ecclesia Romana caput omnium Ecclesiarū constituitur. Nugas & quidem mendaces, *more suo solens*, Caluinista agit. Nam in illa lege, ne gleba quidem terræ à Iustiniano Ecclesiæ Romanæ conceditur. Secundò, mendacium est Ecclesiam Romanam in illa lege *caput omnium Ecclesiarum cōstitui*; non constituitur; sed id quod erat; à Iustiniano agnoscitur ac deprædicatur. Vt enim is, qui Imperatorem nominat caput omnium aliorum Principum; Imperatorem nequaquam tum demum caput omnium aliorum Principum constituit; sed id quod est, in eo agnoscit ac prædicat; sic & in proposito de Iustiniano statuendum est.

Hic iterum ex critica apotheca rebus malè sanis Caluinista pharmacum petit; & Iustinianum in *Constantinum* transmutat, omni veteris exemplaris fide destitutus, contra suos Niemum & Illyricum: Ex sola insanæ Critices prurigine. qua itidem impulsus ex Leonino decreto eiicit illa verba: *Videlicet de* CRVCE *Domini, & de caligis pedum suorum*, &c. Cum exstent

apud

apud Crancium, Niemum, & Illyricum. At Caluinista morem iurandi ad Reliquias sanctæ Crucis & Sanctorum ferre nequit. De quo more multa lib. 2. de S. Cruce cap. 16. & 17. Et vt hoc obiter quoque notem; *caligarum* nomine hîc sandalia intelliguntur, vt & in isto Actuum 12. *Calcea te caligas tuas.* In quem locum lege Lorinum.

Detegit insuper Baronius fraudem Leonini decreti ex subscriptionibus Cardinalium; Ex quibus vnus: Andreas Cardinalis Presbyter *Patriarchatus Lateranensis. Iulianus Lateranensis Presbyter* (Cardinalis) *Faustinus S. Petri Presbyter* (Cardinalis) Quis vnquam audiuit vnius *Tituli* duos Cardinales, vt hic fit in Laterano? Quis vnquam vel fando accepit Lateranensem & B. Petri Ecclesias Patriarchales concessas esse in titulos Presbyteris Cardinalibus? Sed Caluinista Baronium, hoc est, sus Mineruam, docet. *En tibi*, inquit, *Cardinalem Lateranensem. Is fuit qui in Palatio & Basilica Lateranensi Papæ ministrabat; vnde & Palatinus vel Basilicarius dictus, de quo Onuphrius in Interpret. Vocum obscurarum Ecclesiast. V. Diaconus.* Hic ferè tot sunt errata quot verba. Nam I. Onuphrius non dicit istum Cardinalem, qui Papæ in Palatio vel Basilica ministrabat, vocatum esse Lateranensem; sed *Palatinum* vel *Basilicarium*, non vt à suo titulo, sed quia Papæ in Palatio & Basilica Lateranensi ministrabat. II. Onuphrius non dicit, istum Cardinalem fuisse Presbyterum, sed Diaconum. At Cardinales duo Lateranenses, qui sua subscriptione Leoninum decretum corroborasse finguntur; pari fraudi *Presbyteri* fuisse finguntur. III. Si Cardinalis ideo dicitur *Cardinalis Lateranensis vel S Petri*, quia in Basilica Lateranensi vel S. Petri Pontifici ministrat; omnibus Cardinali-

bus

bus à Laterano vel S. Petro nomen indendum erit; quia omnes Pontifici in his templis ministrant, quando occasio datur.

Faustinum qui se nominat *S. Petri Card. Presbyterum*, dicit Caluinista *esse illum, qui hodie maior Pœnitentiarius appellatur*. Sed licet hoc ita esset; an ob officium maioris Pœnitentiarij Cardinalis S. Petri nominari potuit? Quis non rideret, si supremus Pœnitentiarius à S. Petro, tanquam à suo titulo, Cardinalis sancti Petri à quoquam cognominaretur?

CAPVT XX.

Othonis Magni diploma de Regalibus S. Petro concessis.

EXSTAT apud Baronium Tom. 10. Anno DCCCC.LXII. Caluinista *pro suppositio habet*. Et tamen autographum & primigenium huius diplomatis exemplar asseruatur Romæ in Castello S. Angeli, vt testatur Baronius qui vidit. Sed en dilemma ineuitabile. *Aut Otho dedit hoc diploma, cum iam Imperator esset, aut ante Imperium.* Respondeo, cum iam Imperator esset, Anno Imperij sui primo.

Obiicit Caluinista. *Ad calcem diplomatis poni annum XXVII. Imperij Othonis. Othonem ergo etiam ante inaugurationem & coronationem Pontificiam fuisse Imperatorem.* Respondet Baronius, nomen *Imperij* eo loco accipi impropriè pro annis Regni; nam primum Othonis Imperantis annum, fuisse vigesimum septimum annum regnantis. *Perbellè mehercules*, clamat Caluinista. (Perbellè certè, imò bellius, quam tibi placeat.) *Dicite mihi*

fultis,(dicemus,ne dubites; & plura,quam audire velis) *an huic improprietati præstando contradixerit Pontifex, nec ne?* (Quid opus erat contradictione?) *Si non contradixit, tacitè renunciasse videtur priuilegio suo, quod semper Pōtifices habuisse iactitant, atq; consensisse, vt electus à proceribus etiam ante vnctionem & coronationem Pontificiam, sit ac nominetur Imperator Augustus.* Nihil huius sequitur. Nō enim fugiebat, Papam, quo sensu Otho annos Imperij in illo diplomate vsurparet; impropriè scilicet, vt rectè dixit Baronius; præsertim cum idem Otho in alio diplomate Anno DCCCLXII. Nouariensi Ecclesiæ concesso, hanc clausulam adiungat. *Data VI. Kalend. Augusti, Anno Dominicæ Incarnationis DCCC. LXII. Anno verò Imperij Domini Othonis Serenissimi Augusti primo.*

Oggannit Caluinista. *Fieri hoc modo ex Imperatore Proteum, qui diuersa subscriptione vsus fuerit in diplomatis eodem anno scriptis.* Num ideo Vertumnus erit, si eodem anno vtatur *Imperij* nomine impropriè; alia vice & alibi, *propriè*?

Sed en Caluinianam libertatem. Optionem dat Baronius, vt eligat, *num Romanum an Nouariense diploma velit esse commentitium.* Nil opus hac optione. Neutrum fictitium est, quia vtrumque legitimum, genuinum & sincerum est. Romanum diploma esse spurium, conuinci dicit *ex Leonis VIII. Bulla: & Othonis III. Constitutione*; Verùm & hanc & illam rectè censeri stramentitiam, suo loco iam vidimus. Ait, *ex Othonis diplomate falsitatis etiam argui donationem Ludouici Pij Imp. cum huius non meminerit.* At meminit donationis factæ à Pipino Rege, & Carolo Magno; à qua donatio Ludouici parum discrepat. Adiungit Caluinista: *Licet Othonis diploma verum esset; nil tamen ad stabilimentum Pontificia superiori-*

rioritatis faceret, quia Imperator seruat ibi omnium ciuitatū & prouinciarum proprietatem; solumq; vsum fructum Pontifici concedit. Hoc mendacium refellet ipsa diplomatis inspectio & lectio: absolutam enim donationem complectitur: Et verba illa: *Salua super eosdem Ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram partem & filij nostri subiectione*; nō pertinent, nisi ad Ducatus duos, Tuscanum scilicet & Spoletanum; vnde S. Petro annua pensio soluebatur, iure dominij apud Imperatorē remanente. Caluinista tamen ita verba illa proponit, quasi ad omnia dona in illo diplomate recensita spectent. Nec minor fraus & sycophantia committitur, cum illa verba: *vt ea in illius ditione ad vtendum, & fruendum atq; disponendum firmiter valeant obtineri, salua in omnibus potestate nostra, & filij nostri*, &c. refert ad omnia dona diplomatis, quasi in omnibus potestatem *dominij* Imperator sibi reseruauerit: quod falsum est; nam de qua potestate Pontifex loquatur; ipse è vestigio explicat; cum quomodo Romanus Pontifex eligi debeat, modum ac rationem præscribit. Quis sit ille Leo, spiritalis Pater, cuius Otho meminit, suo loco dicemus.

Porro non tantum in illo Nouariensi, sed & in aliis Othonis I. Constitutionibus Anni Regni diligenter distinguuntur ab annis Imperij, vt in Præcepto de Mercatu in Wezenloch, quod exstat in Appendice ad Origines Palatinas Freheri. Cuius clausula est. *Data 11. Non. Maij, Anno Incarnationis Dominicæ DCCCC.LXV. Indictione VIII. Anno Regni Domini Otthonis XXX. Imperij verò III.* Alibi quoque tam in Othonis, quam aliorum diplomatis semper Annos Regni ab Annis Imperij distinctos; & ante coronationem Pontificiam solos Regni Annos designatos videbis; & contrarium non nisi

rarissimè deprehendes; idque scribarum potius quam ipsorum Principum culpâ; Imperij annos cum Regni tempore, & hoc cum illis abusiue copulantium & continuantium. Mirarer hæc à sectariis negari, cum ipsi quotidie diplomata in vulgus euulgent, in quibus accuratissimè Anni Regni ab Annis Imperij, & hi ab illis, discriminantur, & in quibus ante inaugurationem Põtificiam non Imperatores, sed Reges appellantur; nisi compertum haberem, istos, odio Pontificis Romani eò processisse, vt etiam clarissima inficiari non erubescant. Euulgauit Anno superiore, hoc est, M.DCIX. Erpoldus Lindenbrogius vno in volumine scriptores quosdam rerum Germanicarum Septentrionalium, & cum illis non paucas Imperatorum & Regum Constitutiones, nominatim trium Othonum, in his distinctio hæc accuratè obseruatur; nullus illorum ante Coronationem Pontificiam, sese Imperatorem nominat; sed solummodo Regem. Exordium primæ Constitutionis est. *Otto diuina fauente Clementia Rex*, &c. Finis. *Data 11. Kalend. Iulij Anno Domini DCCCC.XXXVII. Indict. 10. Anno Regni Ottonis piissimi* Regis I. Secundæ. *Otto Rex*, &c. *Anno autem Ottone Regnante Rege II.* Tertiæ, *Otto diuina fauente Clementia Imp. Augustus. Anno Dom. Incar. DCCCC. LXV.* &c. *Anno autem Domini Ottonis, Imperij IV. Regni XXX.* Quartæ. *Otto Dei Clementia Imp. Augustus*, &c. *Anno Domini Ottonis Magni Imperatoris Regni XXXI. Imperij verò IV.* Quintæ, quæ est Othonis II. *Otto diuina fau. Clem. Rex. Anno Serenissimi Regis Ottonis VII.* Sextæ, itidem Othonis II. *Otto diu. fau. Clem. Imp. August. Anno Regni Domini Ottonis XI. Imperij autem VI.* Septimæ, *Otto diu. fau. Clem. Imp. Aug. Anno Regni II. Ottonis XXV. Imperij autem XV.* Octauæ, *Otto* (est hic

Ter-

Tertius) *diu. fau. Clem. Rex. Anno III. Ottonis regnantis V.* Nonæ. *Otto Dei Clementia Rex.* Finis prout in præcedenti cōstitutione. Decimæ. *Otto*, &c. *Rom. Imp. Aug. Anno III. Ottonis Regni XIV. Imperij V.* Vndecimæ clausula. *Anno III. Ottonis Regni XIV. Imperij VI.* In eodem volumine exstat diploma Henrici Aucupis. Initium. *Henricus diu. fau. Clementia Rex.* Finis. *Anno autem Henrici Regis XVII.*

CAPVT XXI.

Commentitia Othonis III. Constitutio, eiusq; refutatio.

EDIDIT hoc figmentum Goldastus Caluinista inter non tam Imperiales, quàm suas Cōstitutiones, nam pleræque non sunt Imperatorum sanctiones, sed schismaticorum, Hæreticorum & aliorum malè feriatorum somniationes; vt iam sæpe dictum, qui eam refert ad annum Redemptoris DCCCC. XCVIII. hac pfixa inscriptione. *De Iure ac potestate Imperij, de Donatione Constantini & Caroli Calui, de assignatione bonorum, quibus Pontifices Romani, ad sui suæq; Ecclesiæ sustentationem vti frui debeant.* Textus ita habet.

*In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Otto seruus Apostolorum, & secundum voluntatem DEI Saluatoris Romanorum Imperator Augustus. Romam caput mundi profitemur, Romanam Ecclesiam matrem omnium Ecclesiarum esse testamur, sed iniuria & inscientia Pontificum longè suæ claritatis titulos obfuscasse. Nam non solùm quæ extra Vrbem esse videbantur, vendiderunt, & quibusdam colludiis * à lare S. Petri alienarunt, sed (quod absq; dolore non dicimus) si quid* *altare.

in hac nostra Vrbe regia habuerunt, vt maiori licentia euagarentur, omnibus * cum vindicante pecunia in commune dederunt, & S. Petrum, & S. Paulum, ipsa quoq; altaria spoliauerunt, & pro reparatione semper confusionem duxerunt. Confusis verò Papaticis legibus, & iam abiecta Ecclesia Romana, in tantum quidam Pontificum irruerunt, vt maximam partem Imperij nostri Apostolatui suo coniungerent, iam non quærentes, quæ & quanta suis culpis perdiderunt, non curantes quanta ex voluntaria vanitate effuderunt, sed sua propria, vtpote ab illis ipsis dilapidata dimittentes, quasi culpam suam in Imperium nostrum retorquentes, ad aliena, id est, ad nostra, & nostri Imperij maximè migrauerunt.

* indicantes.

Hæc sunt enim commenta ab illis ipsis inuenta, quibus Ioannes Diaconus cognomento Digitorum * mutius, præceptum aureis literis scripsit, sub titulo Magni Constantini * longa mendacij tempora finxit. Hæc sunt etiam commenta, quibus dicunt, quendam Carolum S. Petro nostra publica tribuisse. Sed ad hæc respondemus, ipsum Carolum nihil dare iure potuisse, vtpote iam à Carolo meliore fugatum, iam Imperio priuatum, iam destitutum & annullatum. Ergò quod non habuit, dedit, sic dedit, sicut nimirum dare potuit, vtpote qui malè acquisiuit, & diu se possessurum non sperauit.

* mutilus.
* longi.

Spretis ergò commentitiis præceptis, & imaginariis scriptis, ex nostra liberalitate sancto Petro donamus, quæ nostra sunt, non sibi quæ sua sunt, veluti nostra cōferimus. Sicut enim pro amore S. Petri Dominum Siluestrum, magistrum nostrum, Papam elegimus, & DEO volente, ipsum Serenissimum ordinauimus, & creauimus: ita pro amore ipsius Domini Siluestri Papæ, sancto Petro de publico nostro dona conferimus, vt habeat magister, quod Principi nostro Petro à parte sui discipuli offerat. Octo igitur Comitatus pro amore magistri nostri Domini Siluestri Papæ sancto Petro offerimus & donamus, vt ad hono-

honorem DEI *& sancti Petri cum sua & nostra salute habeat & teneat, & ad incrementa sui Apostolatus, nostriq; Imperij Ordines. Hos autem sibi ad ordinandum concedimus, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Fossabrunum, Callium, Esium & Ausimum, vt nullus vnquam ei & S. Petro audeat aliquam inquietudinem facere, aut eum aliquo ingenio fatigare. Quicunq; verò præsumpserit; omnia, quæ habuerit, amittat: & S. Petrus, quæ sunt sua, recipiat. Vt hoc autem in æternum ab omnibus conseruetur: hoc præceptum manu nostra diu, Domino adiutore, victura confirmauimus, & nostro sigillo præcepimus insigniri, vt sibi, suisq; successoribus valeat. Signum Domini Ottonis inuictissimi Romanorum Imperatoris Augusti.* In autographo Bulla est appensa plumbea, in cuius vna parte scriptum: *Oddo Imperator Romanorum.* In altera caput est hominis cum pilis crispis, cumque spatulis & inscriptione; AVREA ROMA.

Hoc diploma fictitium esse, multis rationibus ostēdi potest. I. Ex stylo, quid ni enim & ego cum Criticis disceptans, crisin suppetias venire iubeam? Quā enim alienum est à more scribendi Imperatorum illud: *Otto seruus Apostolorum*, &c. Etsi non ignoro apud Erpoldum exstare diploma hoc titulo. *Otto seruus aliorum.* Illud etiam recentiorem manum & genium olet. *Papaticis legibus.* Nihil supererat, quàm vt huius plasmatis opifex diceret: *Papisticis legibus.* Sed statim hæc auis ex rostro & cantu agnita fuisset.

Præterea, quis ille Carolus, quem his verbis Auctor denotat? *Hæc sunt etiam commenta, quibus dicunt, quendā Carolum sancto Petro nostra publica tribuisse.* Caluinista annotat, esse *Carolum Caluum.* Sed hoc non potest subsistere. Quia fictitia hæc Constitutio indicat Carolum, de quo loquitur, *iam fugatum, imperio priuatum, iam destitu-*

tum & annullatum dona Ecclesia Romana contulisse; *atque adeo non de suo, sed de alieno munificum fuisse*. Sed hæc Carolo Caluo non competunt; nam donationes factas à suis antecessoribus Regibus & Imperatoribus confirmauit, & Chirographo suo ratas habuit, cum Imperium Regnumque Italiæ & Galliæ teneret, in Concilio Pontigonensi Anno DCCC. LXXVII. vt patet ex Epistola Ioannis VIII. Papæ ad Landulphum Episcopum Capuanum (& est Epist. nona in Regesto Ioannis) vbi de Carolo Caluo hæc Pontifex. *Omne sanè ius potestatis antiquitus attributum* (Ecclesiæ Romanæ) *capitulariter renouans in conuentu* (Pontigonensi) *Episcoporum ac Optimatium inuiolabiliter concessit habendum*. Confirmauit ergo Carolus Caluus veterum donationes, cum Imperium & Regna quietus teneret: Non igitur *fugatus, non Imperio priuatus, non destitutus & annullatus*. Illa etiam verba: *Ergo quod non habuit dedit*; *sic dedit, sicut nimirum dare potuit, vtpote, qui malè acquisiuit, & diu se possessurum non sperauit*: apertè indicant; hoc sanctionis figmētum non loqui de confirmatione veterum donationū facta à Carolo Caluo, vt audiuimus ex Ioanne Papa. Quia confirmando veteres donationes, *non dedit, quod non habuit*; nec malè acquisita dedit; neque eo consilio dedit, quòd desperaret, se ea diu possessurum; sed quæ iam pridem à Regibus & Imperatoribus iustè & legitime S. Petro donata erant, auctoritate Regia & Imperatoria confirmauit.

Nec possunt ista intelligi de illa donatione facta B. Petro à Carolo Caluo, quam Caluinista affert ex Eutropio suo, de qua supra cap. 15. quia neque istam donationem (seu vera sit seu ficta, de hoc enim non disputabo) fecit Carolus Caluus *fugatus*; *iam imperio priuatus, iam desti-*

destitutus, & annullatus; sed cum Imperium, Italiæque & Galliæ Regna teneret; nec, quoad vixit Italiæ Regno excidit.

Præterea, quis nam est ille Carolus, qui Carolum Caluum donatorem *fugasse, & imperio fugasse* dicitur? Caluinista annotat esse Carolum Crassum, & fratrem eius Carolomannum. Sed id verum non est; nam primum quod ad Romanum Imperium attinet, illud, Carolus Caluus ex quo acceperat, ad finem vsque retinuit; nec Regnum Italiæ amisit. Licet enim Ludouicus Rex Germaniæ filium suum Carolomannum contra Carolum Caluum in Italiam cum fortissimo exercitu ablegasset, nihil tamen effecit Carolomannus, circumuentus à Carolo Caluo, vt ex Francicis Annalibus ostendit Baronius Tom. 10. Anno Salutis DCCC. LXXV. Superauit quidem ingenti prælio Carolum Caluum Ludouicus, Nepos Calui, ex Ludouico fratre, Rege Germaniæ, Anno Domini DCCC. LXXVI. Sed in Germania, cum Caluus contra ius & fas Nepotes suos, filios Ludouici fratris sui, ex paterno Germaniæ Regno eiicere, illudque sibi subiicere tentasset: Sed Italiã Caluo non ademit, vt eum cogere posset ad reuocationem eorum, quæ Caluus Ecclesiæ Romanæ donasset. Adeptus est quidem post Caluum & filium eius Ludouicũ, Carolus Crassus Romanum Imperium; sed quòd vllam donationem factam Romanæ Ecclesiæ à Carolo Caluo reuocauerit, id nemo Historicorum scriptum reliquit. A vero abit & illud: *Ergo, quod non habuit, dedit.* Imò, si quid dedisset; id quod habebat, dedisset. Nam regnum Italiæ post mortem Ludouici II. Imp. occupauerat. Vtrum, vt diploma dicit, *Italiam malè adquisierit, & diu se possessurum non sperarit*; in medio relin-

quo; certè vſque ad ſupremum vitæ ſuæ diem retinuit.

Adde, ſi hæc ſanctio iſta ſolummodo reuocat, quæ Carolus Caluus B. Petro donauerat; ea autem alia non ſunt, quàm quæ capite 15. ex Eutropio Longobardo audiuimus; cur reuocat ea itidem, quæ non Carolus Caluus, ſed Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, & Otho Magnus, Eccleſiæ Romanæ donauerant? Nam præter octo Comitatus nihil B. Petro reliquum facit hęc fictitia cõſtitutio. Voluit, Otho, vt prę ſe fert diploma; caſtigare nimis effuſam Calui liberalitatem, & interim Romanæ Eccleſiæ pleraque adimit, quæ Regum ac Imperatorum beneficio iam tot annis poſſederat.

Dicit fictitius Otho, ſe Pontifici Romano octo Comitatus concedere, & tamen in textu non nominantur niſi ſeptem, etiam in Germanica tranſlatione; vbi iure quæras; quid ſibi in titulo velint iſta verba: Wie auch deß vermeindten Kayſer Carols deß Kalen. An Carolus Caluus non fuit legitimus Imperator, legitimè electus & coronatus? Quis vnquam, præter Caluiniſtam hunc, iſtud aſſeruit? Num tituli huius ſeu inſcriptionis Caluiniſta Auctor eſt? qui conſtitutionibus ſeu veris ſeu fictis titulos arbitratu ſuo præfigit, crebro non ſine criminationibus, vt & hic factum tam in Latino, quam in Germanico diplomate. De coronatione Calui lege Baronium Anno DCCC.LXXVI.

Caluiniſta, vt octo Comitatus extundat, libenter illud *Gallſheſi*, per Criticam ſuam in *Calles, Heſium*, transformaret. At vt id obtineat, neceſſe erit, vt inuocet opē Circes, alioqui metamorphoſis iſta non ſuccedet. Quā inſuper ab Eccleſiaſtica conſuetudine abhorret illa phraſis: *Deo volente ipſum* (Sylueſtrum) *sereniſſimum ordina-*

dinauimus. Quis vnquam Imperator nominauit Romanum Pontificem *serenissimum?* Quis vnquam audiuit hanc locutionem: *Ordinauimus serenissimum:* idem significare, quod; *ordinauimus Pontificem Romanum.*

His adiunge: Si hoc diploma non est suppositititium, tum suppositititiū esse illud Leonis Antipapæ quod Baronius Anno DCCCC.LXIV. adfert ex Crancio, concessum Othoni primo, quo Leo ille restituit Othoni I. quidquid Carolus Magnus & Pipinus Ecclesiæ Romanę & S. Petro donauerant. Nam si hæc vera sunt, quid opus erat, vt Otho III. Nepos Othonis primi donationes Ecclesiæ Romanæ factas reuocaret, cum iam reuocatæ essent, & quidem ab illo, quem Otho primus pro legitimo Pontifice habebat? An rem tanti ponderis nesciebat Otho III. paucorum annorum interuallo ab Othone primo disiunctus? Et cum in Leonis diplomate mentio fiat donationis Pipini & Caroli Magni; nulla verò Caroli Calui; quî, quæso, diploma Othoni III. affictum, solam donationem Caroli Calui vrget; cum ea reuera vel nulla fuerit, vel certè longissimè minor & adstrictior fuerit, quàm donatio Pipini, Caroli Magni, Ludouici, & Othonis primi. Ægrè profectò dabit Caluinista Bullam Leonis esse cassam & inanem, cum eam tanto apparatu verborum inter constitutiones Imperiales retulerit, & scholiis aduersus Baronium illustrare tentauerit. Ego & hanc & illam sanctionem stramentitiam existimo; & ex hoc figmento colligo, posterioris diplomatis fabrum fuisse malum figulum, qui suum somnium ad Leonis Bullam apposite concinnare & exasciare non potuerit ea scilicet arte, vt neutra alteram euerteret, sed potius adiuuaret; quod factum fuisset, si iste laruatus Otho non solam Caroli Calui,

ſed & Pipini,Caroli Magni & aliorum donationes impugnaſſet; Bullamque Leonis VIII.reuocatricem donationum Pipini & Caroli Magni adduxiſſet,nunc cum ſolam Caroli,& quidem Calui, vt Caluiniſta arbitratur, donationem vrget; culicem excoriat, & camelum deglutit.

Ad extremum non eſt verum, quod in hoc diplomate aſſeritur, Pontifices ex dilapidatione rerum ſuarum intra & extra vrbem,inuaſiſſe poſtea res & iura Imperij. Nam Pontifices illi, in quos ſuam munificentiam Pipinus, Carolus Magnus, & Ludouicus Pius tam liberaliter exprompſerunt, plerique ſanctiſſimi fuêre, tantum abeſt, vt *dilapidatorum* conuicio iure feriri mereantur; Et quidquid iacturæ ſuo in Patrimonio vel intra vel extra Vrbem S.Petrus fecerat,id non accidit culpa Pontificum; ſed immanitate & truculentia Longobardorum,& aliorum tyrannorum; qui poſtea exſtiterunt,præſertim ante Othonis Magni Imperium; quando Patrimoniũ S.Petri videbatur eſſe præda Myſorum. Et quis tam obeſæ naris eſt,qui nõ odoretur ex acerbitate & petulãtia orationis,hoc diploma nõ prodiiſſe ab aliquo graui Imperatore,ſed à Schiſmatico vel Hæretico quopiam,peſſimè in Sedem Apoſtolicam affecto.

Admodum autem ſubtile fuit acumen Goldaſti, cum hoc Othonis diploma inſignit Æra Anni Chriſti DCCCC.XCVIII.cum iſto Anno Gerbertus, Syluester II.appellatus,nondum fuerit Pontifex, quippe ad hanc dignitatem Anno Domini DCCCC.XCIX.demum euectus,mortuo Gregorio V. qui exceſſit 12. Kalend. Martij, ſeu, vt vult Ditmarus, Pridie nonas Februarij. DCCCC. XCIX. Quomodo igitur Otho III. Syluestro II.Papæ octo Comitatus donat Anno DCCCC. XCVIII.

XCVIII. cum hoc Anno Syluester Cathedram Petri nondum conſcendiſſet?

De donatione Conſtantini Magni.

AFFIRMAT huius Othonianæ conſtitutionis Architectus Ioannem Diaconum finxiſſe donationis Cõſtantinianę diploma, quod à Balſamone comment. in Photij Nomocanonem, & à Gratiano d. 96, & ab aliis tam Græcis, quàm Latinis ſcriptoribus & Canonum Collectoribus vel integrum recitatur, vel ſaltem citatur & attingitur. Sed quis ſit iſte Ioannes Diaconus, incompertum habeo. Nec auſim coniecturam meam ad Ioannem Diaconũ, qui ſub Ioanne VIII. vixit, ſcriptorem vitæ S. Gregorij, extendere: Nec deſunt, (inter quos & Baronius Tom. 3. Annal. Anno Chriſti CCC. XXIV.) qui arbitrentur, Diploma hoc à Græcis corruptum ac deprauatum eſſe; ſi non omnino confictum; in quam ſententiam veniunt cum alias ob cauſſas, tum ob illa, quæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ conceſſa feruntur; quorum fides meritò in dubium vocatur; quia recentiorum Græcorum arrogantiam, & cum Romana Eccleſia æmulationem & quaſi Zelotypiam ſapiunt.

Vtcunque verò ſiue donatio, ſiue edictum Conſtantini ſeſe habeat, (nam vtriuſque copioſus aſſertor eſt Auguſtinus Steuchus libris duobus contra Vallam) nos dicimus. I. Nec ſpiritualem poteſtatem, & ſuper omnes eminentiam Romani Pontificis niti illo edicto Cõſtantiniano, ſed iure diuino, & edictis, vt ita loquar, Dei & Saluatoris noſtri IESV Chriſti.

II. Neque etiam iuriſdictionem temporalem, & iu-

ſtitiam poſſeſſionis, qua vrbes & integras Prouincias Pontifex poſſidet: Demus enim donationem illam Conſtantinianam ex poſteriorum officina proceſſiſſe; an ideo iuſtè non poſſidet Pontifex, quę poſſidet? An Pipinus, & Carolus Magnus, ea, quæ ſanguine ſuorum ex Longobardorum faucibus eripuerant, S. Petro non potuerunt offerre? An eorum donationes Ludouico Pio, Othoni I. Henrico II. Rudolpho I. & aliis Impp. integrum non fuit confirmare, & nouas inſuper adiicere? vt taceam alios titulos, quibus Pontifices in Italia dominium temporale diuerſarum vrbium ſibi parare valuerunt, nõ ſecus ac alij, de quorum poſſeſſione num iuſta ſit, nemo amplius diſceptat.

Quocirca nil niſi vaniſſimæ vociferationes & ludificationes ſunt, quæcunque Lutherus poſt Vallam in Conſtantini donationem furioſè detonat. Nam Anno M. D. XXXVII. quo de Proteſtantibus ad indictum Mantuam Concilium euocandis, maximè agebatur, ipſe libellum Germanicum euulgauit hoc titulo. Einer auß den hohẽ Artickeln deß allerheiligſten Bäpſtlichen Glaubens/genannt/ *Donatio Conſtantini*/ durch M. Luther verdeutſcht/ in das auffgeſchobene Concilium von Mantua. Et mox ex Conſtantiniano edicto excerpta quædam Germanicè vertit, & gloſſulis explanat tam petulanter & obſcænè, vt videatur Lutherus omnibus ſcurris palmam præripere; neque hoc tantum; ſed & manifeſtum ſpecimen dare voluiſſe, ſe in hac ſcurrandi arte nec parem habuiſſe, nec habere, nec habiturum. Textui & ſcholiis ſubiungit maledicentiſſimam & furioſiſſimam in *Romam, Papam*, & *Papiſtas* inuectiuam, & ita bacchatur, quaſi nos donationem Cõſtantini inter *articulos Apoſtolici Symboli* numeremus;

quam

quam ſuam criminationem mentibus ſuorum in ipſo famoſæ & ſatyricæ ſuæ chartæ frontiſpicio inſtillare tentauit; neque in hac ſua veſania & maledicentia alium finem ſpectauit, quàm vt Germanorum animos à Concilio futuro auerteret & abalienaret: Et tamen ſummis clamoribus tam Lutherus, quàm aſſeclæ perpetuò Concilium efflagitabant. At vbi eo ventum, vt Concilium cogeretur, manibus pedibuſque elaborarunt, ne eò proficiſci iuberentur.

Quapropter eodem Anno alium quoque libellum euulgauit Lutherus hac inſcriptione. Die Lügend von S. Johanne Chryſoſtomo an die heiligen Våtter inn dem vermeinten Concilio zu Mantua durch M. Luther geſandt. Quæ cauſſa huius fabulæ ſparſæ? Non alia certè, quàm vt Lutherus Papam cum vniuerſa Synodo ſannis & ludibrio ſuorum exponeret; quaſi Pontificis & Synodi ſit præſtare culpam eorum, qui olim varias fabulas cōmenti ſunt, ſiue ex inſcitia, ſiue ex rudi quadam ſimplicitate; quorum inanitatem & falſimoniam iam pridem literarum & Eccleſiaſticæ antiquitatis exorta lux diſiecit ac diſpulit.

Hæc iam ſcripſeram, cum ecce in locupletiſſimo illo omnis Antiquitatis Promptuario, Baronio Tom. 12. Anno Chriſti M. C X C I. ſupradictam Othonianam ſanctionem inuenio; & eruditam diſquiſitionem, qua tum Conſtantini edictum, tum ipſa conſtitutio examinatur. Perſtat Baronius in ea ſententia, edictum Conſtantini à Græcis vel deprauatum, vel omnino confictum, & actis Syluestri inſertum, neque vllum vel Græcum vel Latinum ſcriptorē ante Leonem IX. in Epiſt. ad Michaëlem Conſtantinop. & Leonem Acridanum Epiſcopos, eius mentionem facere: & Theodorum Balſa-

Balſamonem illud ſuis in Nomocanonem Photianum Commentariis illigaſſe, non vt Latinis gratum faceret; ſed vt Conſtantinopolitano throno antiquitatem & æqualitatē cum ſede Romana doloſè adſtrueret. Idem edictum vanitatis arguitur in recitato ſub Othonis III. nomine diplomate; vt vidimus, diciturque fictum à Ioanne Diacono *digitorum Mutio* ſeu *Mutilo*; quod diploma inuentum eſt Aſſiſij, & in publicum inſtrumentum relatum à Ioanne de Amelio Foroiulienſi Archidiacono, cum eò miſſus eſſet à Benedicto XII. Anno Chriſti MCCC. XXXVIII. vt perquireret *priuilegia, Regiſtra, libros & ſcripturas* ad Eccleſiam Romanam pertinentes.

Dicat quis: Hinc diplomati Othoniano fidem cōciliari; cum quidquid factum eſt, factum videatur auctoritate Benedicti XII. Papæ. Reſpondeo; non eſſe cur Benedicti auctoritas huic commento prætexatur; nam quidquid ille Archidiaconus hac in re egit, id non Pontifici, ſed Archidiacono adſcribendum eſt: nam miſſus fuerat Aſſiſium, vt priuilegia Romanæ Eccleſiæ colligeret, ac authenticè tranſcriberet. Incidit & in hoc, quod certè non priuilegium, ſed potius, vt vocant, *prauilegium* erat; cum Romanam Eccleſiam potiſſima ditionum ſuarum parte multaret. Retulit tamen in Inſtrumentum publicum, & ad Benedictum tranſmiſit; cui probatum eſſe, quis credat; cum præter apertiſſimam iniuſtitiam, manifeſtam quodque imperitiam præ ſe ferat, vt ex ſupra dictis liquet; neque Pontifices Prouincias quas obtinebant, titulo donationis Conſtantinianæ, ſed aliis rationibus defendere conſueuerint: Et mirum eſt Archidiacono impoſturam nō ſuboluiſſe: cum ſatis ſit in propatulo, nec in abdito lateat, vt

ſin-

ſingulari ſtudio ad eam eruendã ſit opus. Nam cui Carolo, ea, quæ diploma habet, accommodari queunt? Non primo; vt per ſe planum; non ſecundo, qui Caluus dicebatur, vt ſupra oſtenſum. Non tertio, qui Craſſus; quia iſte nullum ſucceſſorem Carolum habuit, à quo fuerit imperio exutus; nimis enim longo interuallo ab illo diſtant Carolus IV. & Carolus V.

Deinde cum diploma iſtud damnet donationem Conſtantini & cuiuſdam Caroli, cur non pari ſententia damnauit donationes Pipini, Caroli Magni, Ludouici, Othonis primi? Nec Henricus ſanctus, hoc nomine Imperator primus, quidquam de hoc Othonis III. decreto ſciuit; nam non tantum in ſua conſtitutione eius non meminit; ſed quidquid Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus, Otho primus Apoſtolicæ Sedi conceſſerant, id totum diſertè confirmat; vt patet ex eius conſtitutione apud Baronium Anno M. XIV. Adhæc, quis credat Othonem III. patris & aui ſui donationes infringere, & irritas reddere voluiſſe? Nam & Othonẽ II. Patrem Othonis III. varias ciuitates S. Petro donaſſe, & antiquas confirmaſſe, planum fit ex diplomate Henrici ſancti Imp. de quo infra.

Cæterum, quis ſit ille Ioannes Diaconus *Digitorum Mutius* ſeu *Mutilus*, cui figmentum edicti Conſtantiniani in Othoniano diplomate adſcribitur, haud promptum eſt dicere. Baronius notat, vocem illam *Mutius* deſcendere nõ à Latina aliqua, ſed ex recente voce Italica, qua dicitur *Mozzo*, quod Latinè præciſum nominamus, niſi fortè, inquit; librarius pro, *Mutilus*, ſcripſerit *Mutius*. Sed quis iſte Ioannes Diaconus? Probabile arbitratur Baronius, eſſe Ioannem S. R. E. Diaconum Cardinalem, quem Ioannes XII. Pontif. ab exilio re-

uersus, abscissis duobus digitis, naribus, ac lingua deformauit. Lege Baronium Anno Christi DCCCC. LXIV. & DCCCC. XCII. Sed cum Othoniani diplomatis fides titubet, vt iam vidimus, nihil est, cur fidem inueniat quod ad Auctorem Constantiniani edicti attinet; nam vt in aliis ita & in hoc falsum dicere credi potest, idque absque vlla iniuria. Lege Baronium Tom. 12. Num. 60. & seq.

Denique ex Baroniano exemplari corrigere licebit, errata editionis Caluinianæ. nam vt octo Comitatus fiant, legi debet; *Callium, Esium.* Pro *digitorum mutuis*; *Digitorum Mutius* seu *Mutilus.* Pro *Fossabrum*, *Fossabrunum.*

De hoc Othoniano diplomate ita ad me scripsit amplissimus Dominus Velserus II. vir Augustanus. *In eo à primo ad vltimum vsq. apicem multa esse, quæ suspectum reddant, res loquitur. Ne signum quidem cum duplici illo, quod Panuinius libro tertio Romanorum Principum Ottoni tribuit, conuenit. Et mira fuit exscriptoris diligentia in signo & bulla, quam vocant, autographi describendis, cum locum, annum, diem, Cancellarij & testium nomina omiserit.*

CAPVT XXII.

De Henrici I. Imp. Constitutione.

EXSTAT apud Illustriss. Baronium Tom. 11. Anno Christi M. XIV. qua Ecclesiæ Romanæ confirmantur omnes donationes factæ ab antecessoribus Regibus & Imperatoribus, Pipino, Carolò, Ludouico, Othone primo, & Othone filio; præter nouas, quæ ab ipso Henrico adiiciuntur. Mirum sanè est Caluinistam nostrum sanctionem

nem iſtam in ſuam farraginem retuliſſe, cum eam ſuo in Illyrico non repererit: qui, *more ſuo ſolens*, primò in dubium vocat hoc priuilegium. Si exſtaret in Illyrico, & priuilegiis Romanæ Eccleſiæ aliquid derogaret, iam extra omnem dubitationis aleam poſitum eſſet.

Addit II. *Si priuilegium hoc genuinum ſit, primum fuiſſe hunc Henricũ, qui nimio credulus perſuaderi ſibi paſſus ſit, vt ementitum Othonis Magni priuilegium confirmaret, & ratum eſſe iuberet.* Et hic eſt honos, quem iſte Imperij & Imperatorũ vindex Auguſtiſſimis Imperatoribus habet; vt ſcilicet nimiæ credulitatis illos arguat, & niſi Caluiniano palato placita dicant & edicant, ad Cynoſarges ableget: Clamitans, *ad trutinam hæc talia priuilegia reuocari debere.* Si Illyricus vel ſine vllius exemplaris fide, conſtitutionem aliquam Imperatoris alicuius produceret, qua aliquid Sedis Apoſtolicæ prærogatiuis detraheretur, iſte, vt larus hians ad eſcam exoptatiſſimam hiaret, & abſque vlla vlteriore diſquiſitione, nil niſi ſeſamum & papauer ſe manducare exiſtimaret.

Pollicetur ſe ea, qua decet, *modeſtia*, examinaturum hanc conſtitutionem. *Neq; enim par eſſe arbitror*, inquit, *eadem immoderatione in Pontificum priuilegia inquirere, qua Baronius in Imperatorum.* Quàm verecundus noſter Caluiniſta, quam modeſtus? Iam vel ipſam Apuleianam Pſychen in certamen *modeſtiæ* vocet. Regredere ad initium huius ſcriptionis, & recognoſces qualis frons ſit frons hæretica; & quali modeſtia ſummum & omni laude ſuperiorem Baronium tractet.

Quiritatur, *Benedictum, qui Henricum coronauit, vocari VIII. à Baronio, quem Leopoldus Bambergenſis decimũ nominet.* Sed crede mihi, Baronius in Catalogo & numero Pontificum longè fuit exactior, quàm ille Leo-

poldus; quippe qui in Historiis discutiendis totam ætatem contriuerit; Et probè norit, qui nam Pontifices in censum Catalogi Pontificij recipiendi, qui verò inde sint extrudendi.

Ait Imperator in sua sanctione. Volumus, *vt qui ad hoc sanctum regimen eligetur, nemine consentiente consecratus fiat Pontifex, priusquam talem in præsentia Missorum nostrorum seu vniuersæ generalitatis faciat promissionem pro omnium satisfactione ac futura conseruatione, qualem Domnus & venerandus spiritalis Pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur. Quis iste Leo*, clamat Caluinista. *Non potest esse octauus, quippe qui Henricum antecesserit; non nonus, vtpote qui diu post Henricum istum ad Apostolicam Sedem euectus fuerit.* Ne te torqueas, Caluinista. Nec nonus, nec octauus fuit; quia iste veri Papæ, *Domni & spiritualis Patris* nomen non meretur; illegitime enim intrusus fuit; sed an præter hos duos Leones nullus alius in syllabo Pontificum Leo? An à tertio Leone vsq; ad Henricum I. Imp. nullus Leo Cathedram Petri legitimè tenuit? Tu vide, quis promissionem hanc fecerit; siue Leo tertius, siue quartus, siue quintus, siue sextus, siue septimus, tuo iudicio, fuerit, non refragabor. Quanquam mihi propè certum est, Henricum Imp. loqui de Leone IV. hic enim, (tametsi post suam consecrationem) promissionem fecit Imperatoribus, de vniuersis Imperij iuribus integrè & inuiolabiliter conseruandis; vt patet apud Gratianum dist. 10. cap. 9. & Iuonem p. 4. cap. 176. & Panormitanũ lib. 2. cap. 149. Vide Baronium Anno Christi DCCC. XLVII.

Obiicit Caluinista: *Cur Leonem, non autem Eugenium, cuius etiam meminit*; vocat *Domnum & venerandum spiritalem Patrem nostrum?* Propterea huius singulariter

ter cum laude & encomio mentio facienda fuit, quia promiſſionem Imperatoribus ab ipſo ſponte factam, Imperator ſimiliter ab aliis Pontificibus fieri ſponte voluit. Quanquam conſtitutio hæc ad verbum fermè eſt expreſſa ex ſanctione & donatione Othonis I. Imp. quæ exſtat apud Bar. Anno DCCCC. LXII. Num. 3. Et quia Otho Leonem, primum huius promiſſi auctorem, his titulis cohoneſtauit, neque Henricus eos eidem detrahere voluit. Ex quo etiam refellitur vanitas Caluiniſtæ, qui ſemper ingerit, Leonem iſtum, *eſſe Leonem VIII. Antipapam*: quod falſum eſſe apertè conuincitur ex cõſtitutione Othonis, quæ prius data eſt, quàm Leo in Antipapam erigeretur. Tricatur multum Caluiniſta *cuius Henrici hoc priuilegium fuerit.* Sed res clara eſt, fuiſſe Henrici ſancti, Regis Germanorum hoc nomine ſecundi, Imperatoris verò primi. Oggerit Caluiniſta; *Repugnare nomenclaturam Epiſcoporum, qui ſubſcripſerunt; nam Anno M. XIV. Treuirorum Archiepiſcopus, non Bobo, ſed Egingaudus erat; Conſtantiæ, non Ricodardus, ſed Lambertus, Argentorati VVernerus, non VViceluus, VVirziburgenſis non Mezelinus, ſed Meginhardus.* Caluiniſta *more ſuo ſolens* calumnias ſtruit Baronio: qui pro certò non affirmat datum hoc diploma Anno M. XIV. Sed pro probabili habet; idque ob Imperatorum conſuetudinem, qui ſtatim à Coronatione Romanæ Eccleſiæ noua priuilegia concedere, vel vetera confirmare ſolebant: Et parum refert quocunque Anno datum ſit, dummodo ab Henrico ſancto, Imperatore datum conſtet.

Sed en, grandem Baronianæ memoriæ lapſum Caluiniſta deprehendit. Nam *Baronius Anno M. XX. ſcribit Benedictum VIII. ab Imperatore euocatum, ad confirmandũ*

Episcopatum Bambergensem; Anno autem M.XIV. adducit ipsum Episcopum Bambergensem necdum pro illius verbis cõfirmatum, totius Pontificatus iura ac priuilegia confirmare. At dum iste lapsum fictitium carpit, in lapsum verum incidit; nam Baronius non Anno M.XX. sed M.XIX. Benedictum Bambergam abiisse scribit, idque fidissimos scriptores secutus. Deinde quod Baronius diploma Henrici ad annum M.XIV. retulit, id non certum esse voluit, sed probabile. Præterea licet Episcopatus Bambergensis à Benedicto demum Anno M.XIX. confirmatus dicatur, id de solenni & publica confirmatione intelligi debet. Neque enim credendum est Henricum Anno M.VI. (ita habet Chronicum Constantiense editum à D. Pistorio, sed vitiosè, alij rectè Anno M.VII.) Bambergensem Episcopatum fundasse absq; Sedis Apostolicæ consensu & annutu, quo itidem munitus nouæ sponsæ sponsum, hoc est, Episcopum præficere potuit: Et quidem confirmatum, licet solennis illa Episcopatus ipsius confirmatio in annos sequentes dilata fuerit. Et hoc ita esse, dilucidè liquet ex vita S. Henrici, quam manuscriptam habeo, ex Bibliotheca Rebdorffensi, in qua continetur Ioannis XIX. Papæ Bulla, qua institutio Episcopatus Bambergensis confirmatur, & Apostolica auctoritate communitur, Anno M.VII.

Iterum lapsum memoriæ Caluinista Baronio obiectat. Nam Tom. 10. Anno Christi DCCCC.LXIV. N.29. dicit Baronius apud Grat. dist. 63. cap. 32. per errorem poni *Henricum primum*, cum quidquid in illo capitulo exstet, inueniatur in constitutione Othonis I. Imp. *Et tamen hæc verbatim leguntur*, inquit Caluinista, *in constitutione Henrici §. 8. & 9. ab ipso Baronio Tom. 11. Anno M.XIV.*

M. XIV. recitata. Ego non video hic vllum memoriæ lapſum, ſed Caluinianum mendacium; nam Baronius ait Henrici primi nomen errore in conſtitutionem illã irrepſiſſe, ſi, vt Nauclerus volebat, de Henrico I. Rege, cui cognomentum *Aucupis*, patre Othonis Magni, intelligatur; Num vero Henricus Rex ſecundus & primus hoc nomine Imperator; per *Henrici* vocabulum in eo capitulo intelligi queat, de eo nihil dicit Baronius. Quocirca nihil eſt, cur Caluiniſta ex benignitate lapſui huic ignoſcat, quia commentitius eſt. Vtrum autẽ Henrici nomen eo in cap. retineri, & de quo explicari queat, diſces ex Bellarmino lib. 2. de Tranſlat. Imperij cap 4. & ex iis, quæ in Defenſione ad idem caput diximus. Caluiniſta, in eam it ſententiam diploma hoc datum Bambergæ Anno M. XX. cum Benedictus VIII. eo ex Italia conceſſiſſet. Sed Benedicti aduentus Bambergam ad annum M. XIX. referri debet, vt ſupra diximus; neque obſto, ſi quis conſtitutionem hanc hoc Anno datam velit; cuius fidem Caluiniſta inaniſſimis ratiunculis eleuare nititur. *Dic, bona fide, Baroni*, inquit, *quo iure fieri potuerit, vt Henricus cum Papa contraheret ea de re, quæ iam ipſius erat; aut qua ratione amplius Papæ fieri potuerit, cum iure conſtitutum ſit, quod meum eſt, amplius meum fieri non poſſe?* Eodem nimirum titulo præcisè, quo meum eſt; meum amplius fieri non poteſt. At alio titulo iterum meum fieri poteſt: nam quod meum eſt titulo hæreditatis; meum fieri poteſt titulo donationis, vel mercedis pro exantlatis laboribus; vel confirmationis à ſublimiore poteſtate, vel tranſactionis, ſi quæ liticula interuenerit. Ita & in præſenti, quæ Pontificis erant, donata olim à Carolo Magno, Ludouico, Othone primo; iterum Pontificis facta ſunt per nouam

con-

confirmationem & transactionem Henrici sancti. Quo obseruato, ruit tota Caluiniani huius imperitia & vociferatio, qua hîc chartam conspurcat.

Qui dicit, *se in nullo Germanico scriptore legisse id, quod in hac sanctione dicitur de equo quotannis Pontifici dando ob Bambergensem Episcopatum.* At suppetunt alij scriptores, qui hoc affirment, vt Leo Ostiensis lib. 2. Chron. cap. 47. & Platina in Leone IX. à te citati. Et Auctor Vitæ Henrici Imp. quæ exstat Tom. 6 Antiq. Lectionis. *Eodem tempore Rex sanctißimus*, inquit Auctor, *Bambergensem fundum cum omnibus pertinentiis suis beato Petro Apostolorum Principi contradidit, & Apostolico Præsuli in perpetuum defendendum commendauit, & in memoriam huius pactionis singulis annis album ambulatorem cum phaleris Romano præsuli dari constituit.* Idem totidem verbis exhibet nobis codex M S. Rebdorffensis. Idem liquet ex Bulla Benedicti VIII. Papæ, qua confirmat Bambergensem Episcopatum; inserta vitæ S Henrici. Accipe Pontificis verba. *Singulis quibusq; Indictionibus sub nomine pensionis equum vnum album nobis nostrisq; successoribus persoluat cum sella conueniente Romano Pontifici.* Idem testatur Cuspinianus in Henrico II.

CAPVT XXIII.

De Henrici IV. Regis Germaniæ iuramento.

EXSTAT in Regesto Gregorij VII. lib. 4. post Epist. 12. & apud Paulum Bernriedensem lib. de vita & rebus gestis Gregorij VII. Meminerũt huius iuramenti cum alij, tum Domnizo in Mathildis vita apud Baronium Tom. 11. Anno

Anno Christi M. LXXVII. Caluinista Baronium & vna Domnizonem calumniis & contumeliis indignissimè lacerat. Dat crimini Baronio, *quod producat Domnizonem needum editum.* Si hoc peccatum est; an tu illud ipsum frequentissimè non peccasti, qui toties rancidos & prorsus ignobiles scriptores ad testimonium tuis in libris vocas? An non idem factum à Centuriatoribus in Centuriis, & ab Illyrico in Catalogo testium, cuius magna pars ex ineditis constat? Cupis vt publicetur Domnizo. Idem & ego cupio. Et fiet fortè aliquando. Interea accipe, quod tibi offertur. *At sunt tantum fragmenta.* Etiam Illyricus in Catalogo plurima fragmenta tibi apposuit; nec tamen nauseas. Multò minus clamitas. *Cur non operam das, vt integrum eius scriptum producatur in dias luminis oras, quo ex filo ac toto orationis ductu mens Auctoris perspiciatur.* (Nimis apertè vidisti Domnizonis mentem, etiam ex solis fragmentis. Quæ caussa, cur tanto impotentis animi impetu in eum & Baronium inueharis ac inferaris.) *Quàm captatoria sint, Baroni, id genus fragmenta, animum tuum roga.* Quàm ineptè hæc occinis Baronio, tam aptè ea occinuisses Illyrico, & tibimetipsi. Nil *captatorium* in verbis Domnizonis de pœnitentia Henrici ad Canusium acta scribentis. Omnia plana sunt & perspicua. Sed *Domnizo Poëta est*; (& quoties tu Poëtam de vita Caroli Magni, quem vocas *Monachum Padebornensem* citas?) item *adulator*; quia dicit Henricum flexis genibus à Mathilde postulasse, vt prò se apud Pontificem intercederet. Hoc ferre nequit Caluinista tanquam in gratiam Papæ & Mathildis dictum & scriptum. Si Domnizo Pontificem & Mathildem vituperasset, è vestigio *indubitatæ fidei* Auctor à Caluinista audiisset: qui Baronium docet *veritatem in*

Historia primam legem esse. Quod Baronius nunquam sciuit scilicet, & nunc post funera ab hoc Caluiniano discere debet.

CAPVT XXIV.

De Conciliabulo VVormaciensi contra Gregorium VII.

DE hoc videndus Baronius Tom. 11. Anno salutis M. LXXVI. qui ex Alberto Stadensi refert Saxonicos Episcopos nequaquam in depositionem Gregorij VII. consensisse. Obstrepit Caluinista, *sibi Albertum non esse ad manum: Itaq; se non posse decernere.* At Baronio ad manum erat. Audi ipsa Alberti verba. *Anno Domini M. LXXVI. habitum est Concilium apud VVormaciam, præsente Henrico Rege, in quo vniuersi ferè Teutonici Episcopi, præter Saxonicos, Gregorium Papam abdicarunt.*

Furiosissimè incurrit Caluinista in Baronium, & vt eò vberiorem insectandi materiam habeat, ex suo cerebro affingit Baronio, eum dicere, *Reinerum Reineccium primum fuisse, qui vitam Henrici IV. & Bennonem de Gregorio VII. euulgarit.* Ostendit, hoc falsum esse. Bene facit; quia non Baronij, sed suam falsitatem patefacit: Nam Baronius dixit, Reineccium fuisse *editorem*; *primum* fuisse, non dixit.

Refellit Baronius Epistolam Henrici ad Annonem Archiepiscopum Coloniensem, tanquam suppositititiam, quia Anno Archiepiscopus anno præterito, hoc est, M.LXXV. iam obierat; & tamen anno M. LXXVI. inuitatur ad Synodum Wormaciensem. Caluinista, vt hinc se expediat, transmutat *Annonem* in *Hildolphum*: Et huic Epistolam ab Henrico inscriptam dicit. Quod cómentum neque Reineccio, neq; Vrstisio, neq; Reüberо,

ro, neq; vlli alteri in mentem venit. Omnes enim isti ediderunt hanc Epistolam cum *Annonis* non *Hildolphi* nomine. Id fœcunda suæ Criticæ Caluinista debet; qua instructus, nodos etiam indissolubiles dissoluit.

Eiusdem Critices beneficio transformat *Pentecosten*, quæ ad calcem Epistolæ Henricianæ apparet, in *Heptecosten* seu *Heptacosten*; nouam & in Latina Ecclesia inauditam vocem pro septuagesima. Hanc Critices rationem si sequi velimus, vix vllus error tam manifestus erit, cui ex apotheca Critices non sis facturus medicinam, si hoc est medicinam facere, & non potius omnia susque deque vertere. Ipso Epistolæ exordio satis figmentum Caluinisticum redarguitur, nam Auctor illũ, ad quem scribit, non tanquam nuper factum; sed vt veteranum, & multorum meritorum Principem laudat; ꝙ de *Hildolpho* dici nequit, qui recentissimus in Episcopatu erat tempore Conciliabuli Wormaciensis; nam vt Bertoldus Constantiensis in Chronico testatur, *Aimo seu Anno venerabilis Archiepiscopus Coloniensis, mira sanctitatis requieuit in pace II. Nonas Decembris, M. LXXV. cui Hiltofus impar genere & moribus successit.* Et statim pòst in septuagesima Anni M. LXXVI. initũ est Wormaciense Synedrion.

Ait Baronius, à nemine vnq̃ memoriæ proditũ, Legatos Henrici ita acceptos esse à Gregorio VII prout architectus huius Epistolæ comminiscitur. Caluinista nõ sine immanibus conuiciis Baronio *Auentinũ* obtrudit. Hoc scilicet restabat; quasi verò Baronius nõ de antiquis, sed de recentibus istis, & hæresi infectis scriptitatoribus hoc pronunciarit. Profer, si potes, priscum canumque testem: nam hunc nouitium oris & styli tam mali, nihil pendimus. Ne in Bennone quidem fabulam hanc de legatis inuenies.

In vita S. Anselmi Lucensis vocatur depositio Gregorij VII. facinus à sæculis inauditum. Ita etiam ipse Gregorius in quadam Epistola. Obiicit Caluinista: *Papas sæpe esse depositos ab Imperatoribus, & Synodis.* Et mox recitat ex suo Illyrico Epistolã Episcoporum Galliæ & Germaniæ *ad Anastasium II. Pontificem Romanum; qua Papam, & Italicos Episcopos monent, vt se missos faciant; nec deinceps tyrannidem super nos exercere pergant.* Aliã item adfert Episcoporum Germaniæ & Belgij ad Nicolaum I. Ex Synodo Coloniensi Anno DCCC. LXIII. Sed nec illi, qui ad Anastasium scripsisse dicuntur; nec, qui ad Nicolaum, vel hunc vel illum à sede deiecerunt, & excommunicarunt; vt Wormaciensis Conciliabuli præsules fecerunt; qui adacti sunt non quomodocunque; sed iureiurando interposito, certa in id præscripta formula, (quæ exstat apud Brunonem de Bello Saxonico) Gregorium VII. execrari & deserere. Cuius Pseudosynodi, si omnes circumstantias perpendamus, iure optimo id, quod ab illis factum est, *à sæculis inauditum facinus*, & cuius nullum simile exemplum produci queat, nominari potest. Nam cætera omnia, quæ aliquando contra ius & fas aduersus Pontifices acta sunt, etiam depositio Ioannis XII. in Pseudosynodo Romana, minorem turpitudinem annexam habent: quia turpitudo vitę, qua Ioannes sese à calce ad verticem vsque fœdauerat, aliquo modo eos, qui Ioannem deponere tentarunt, excusare poterat; quæ in Gregorio VIII. vitæ inculpatissimæ viro, locum nullum habebat.

Sed vt aliquid dicam de Epistola ad Anastasium nulla eius apud vllum probatum scriptorem mentio exstat. Exscripsit eam Illyricus in Catalogo ex schedis & aduersariis manuscriptis Auentini; nec nouit vnde eam

eam Auentinus acceperit. Et ego Epistolæ cuius origo & natale solum nesciatur; fidem habeã? Dubitat quoque Illyricus, num ad Anastasium primum, an ad secundum missa fuerit. Omnium rectissimè sentiet, qui ad neutrum missam credet. Caluinista noster doctior Auentino refert eam ad Anastasiũ II. Anno CD.XCVII. Quo nullius penitus Concilij in Gallia celebrati vllum vestigium in Annalibus Francicis, vel aliis reperitur. Et tamen Caluinista noster titulo appingit hæc verba. *Ex Concilio* *Nomina, quæso, Vtopicum hoc Concilium. Præposuit & titulum, quasi *sit ab Episcopis*; cum sit ab Illyrico.

De altera Epistola Gunthatij & Theutgaudi lege Baronium Tom. 10. Anno Christi DCCC. LXIII. Num. 18. & seqq. Et videbis sectarios nostros dignissimos esse, qui hisce tam perditis patronis & defensoribus rem contra Romanos Pontifices agant.

CAPVT XXV.

De Conciliabulo Brixinensi.

HABITVM est hoc Anno M.LXXX. in quo à schismaticis Gregorius VII. est abdicatus, & Guibertus Archiepiscopus Rauennæ, non Papa, sed *Antipapa* creatus: de quo lege Baron. Tom. 11. Anno M.LXXX. quem Caluinista hoc mendacio onerat, *quasi id, quod in Brixinensi Synedrio actum scribitur, pro fabula & commento Vrspergensis ac Bennonis habeat.* Quod Baronius nunquam somniauit; quia schismaticum illud Conciliabulum vere ab Henricianis habitum fuisse, Annales vno propemodum ore omnes loquuntur. Hoc dixit Baronius, crimina Gre-

gorio VII. in illa Pseudosynodo obiecta, & causas fictitiæ depositionis fuisse Schismaticorum mendacia & plasmata, quod verissimè dictum esse, testantur quinquaginta illi Auctores, quos in Apologia pro Gregorio VII. Encomia Gregorij VII. decantantes, audiuimus; parumque moramur Caluinistam, qui clamat, *Presbyterum Lucensem in Historia Anselmi Lucensis, VVilhelmum Bibliothecarium, Bertoldum Constantiensem, & similes, odio atq; amore ductos in diuersum fuisse abstractos, & his πάθεσιν indulgentes nullo iudicio res gestas perscripsisse:* quia, furore in Pontificem ebrius neminem nisi suum Bennonem, Illyricum, & his non dispares, (qui Diabolicum prorsus odium aduersus Sedem Apostolicam spirant) à sinistris affectibus liberos esse censet: quo quis atrocius calumniatur, quo impudentius mentitur, eo apud Caluinisticum tribunal sincerior testis habetur.

Incessit Caluinista Baroniū, quòd Anno M. LXXX. N. 27. in Epistola Landfranci voculam *Properè*, mutet in *præposterè*. Sed immeritò; nam Baronius in textu voculam *properè*, retinuit; in margine monuit; fortè; *præposterè*, legendum esse. In quo quid culpæ? Tu tibi fas esse cupis, vt *Annonem* mutes in *Hildolphum*; & *Pentecosten* in *Heptacosten*, & Baronius inexpiabile scelus consciscet, si moneat, fortè aliud vocabulum in locum τοῦ *properè* sufficiendum esse.

Posthæc Caluinista ex suo Illyrico & huius notæ aliis Mythologis corradit, quidquid controuersiæ inter Paschalem Papam & Henricum V. Regem & IV. Imp. item inter Hadrianum & Fridericum, aliosque Papas & Imperatores exstitit. Et vbique ita comparatus

tus eſt; vt pro Schiſmaticis, & Epiſcopatuum Abbatiarumque & Inueſtiturarum nundinatoribus ſententiam pronunciet, nec aliter poteſt, quia Caluiniſta eſt, hoc eſt, iuratiſſimus omnium Pontificum hoſtis. Illuſtriſſimum & eruditiſſimum Baronium vix amplius tangit, non reuerentiâ aut mentis in melius mutatione, ſed quia, vt arbitror, Tomum 12. Annalium Baronianorum non viderat; quando *Rationale* ſuum, rectius, *Irrationale*, hoc eſt, Notas ad Conſtitutiones Imperiales, infelicibus chartis illinebat: alioqui, pro ſua moderatione vix ſibi temperaſſet, quo minus plenis criminationum velis in Baronium inueheretur.

CAPVT XXVI.

De Epiſtola Principum Imperij ad Innocentium III. De electione Othonis IV. in Imperatorem.

EXSTAT apud Baronium Tom. 10. Anno DCCCC.XCVI.N.57.& ſeq. vbi de inſtitutione Electorum Imperij diſputat; neque alio conſilio eam adducit, quam vt inde euincat, tempore Innocentij III. nondum inſtitutos fuiſſe ſeptem illos Electores, ſed ad omnes Imperij Principes electionem Imperatoris pertinuiſſe; de qua opinione quid ſentiendum ſit, copioſè docui in Defenſione Bellarminiana lib.3.de Tranſlatione Imperij. Caluinianus Baronij calumniator, omiſſo ſcopo, quem in recitatione huius Epiſtolæ BARONIVS propoſitum habuit, probare ingreditur, *Electionem*

Otho-

Othonis non fuisse legitimam, sed legibus & consuetudinibus Imperij aduersantem, legitimam verò fuisse alteram Philippi Ducis Sueuiæ ab aliis Imperij Principibus factam. Scilicet hoc agebat eo in loco Baronius; non illud, vt quo tempore septem Electores instituti essent, demonstraret. Scilicet Tom.10. Anno DCCCC. XCVI. disquirere debuit, vtriusnam electio æquitati cōsona fuerit, Othonis an Philippi, quæ disputatio Tomo 13. instituta fuisset; si optimo Baronio diuturnior lucis vsura, qua dignissimus erat, obtigisset. Et facilis est hui⁹ disquisitionis exitus, cum liqueat ex cap. *Venerabilem*, extra *de Electione*, Innocentium pro Othone contra Philippum Ducem sententiam tulisse: Ex cuius Capituli lectione euanescet, quidquid nugamentorum, extra oleas saltitans, Caluinista hoc loco effudit: in quibus vel maximè eminet hoc mendacium; discordiam, quæ ex electione Othonis & Philippi Ducis exstitit Anno M.C.XCVIII. *ansam præbuisse Pontificiæ confirmationi ante id temporis inauditæ*: nam certo certius est ante Innocentium III. Imperatores Electos, à Romanis Pontificibus fuisse inunctos, consecratos & coronatos; quæ inunctio, quæ consecratio, quæ coronatio, nil aliud, quàm confirmatio fuit: Imò ante septem Electorum institutionem, Imperator Romanus, etiam à Romano Pontifice eligebatur: vt supra vidimus in Synodo Romana de Electione Caroli Calui. Et quis nam Carolum Magnum ad Imperium elegit?

Illud item liquidò exploratum est testimoniis & exemplis ipsorum Imperatorum, nullum ex antiquis ante hanc cōfirmationem, hoc est, ante inunctionem, consecrationem & coronationem absolutè Imperatoris nomen vsurpasse; sed *Regis* vel *Imperatoris Electi* titulo

tulo omnes contentos fuisse, & Pontificiam inunctionem, consecrationem & inaugurationem, quasi pro vltima forma, qua Imperatores efficerentur, habuisse: Etiam ipsos schismaticos.

Quod probatur I. ex literis Ludouici Iunioris ad Basilium Macedonem Imp. Constantinop. de quibus supra; vbi apertè dicit; se vocari Imperatorem respectu habito *ad vnctionem & sacrationem, qua per summi Pontificis manus impositionem diuinitus ad hoc culmen sit prouectus.* Ibid. *Francorum Principes primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt, ij duntaxat, qui à Romano Pontifice oleo sancto perfusi sunt.* Quid clarius? Ibidem dicit Imperator; Carolum Magnum primum ex gente Francorũ *vnctione eiusmodi à Pontifice delibutum, Imperatorem dictum, & Christum Domini factum esse.*

II. Idem probatur ex constitutione Caroli Regis Francorum & Romanorum de expeditione Romana, quam primus edidit, & commentario illustrauit Freherus, ex quo illam quoque Caluinista noster exscripsit: nec notas adiecit, ne post Virgilium videretur velle Æneidem componere. Exordium est. *Karolus, diuina fauente gratia, Rex Francorum & Romanorum*; Subscriptio. *Signum Caroli gloriosissimi Regis*, &c. *Data VII. Idus Iunij Anno ab Incarnatione Domini N. I. X.* (id est, Domini nostri IESV Christi) DCCXC. (Vitiosus est hic numerus Annorum Christi, vt rectè monet Freherus) *Regni autem eius XXII. ante consecrationem. Nondum Augustus & Imperator ante consecrationem*, inquit Freherus Scholiastes, qui & inter cætera ita scribit. *Procerum & Vasallorum Imperij omnis ordinis officium, & seruitium Imperatori debitum, vel primum hoc esse, vt Regem Romanorum ab Electoribus creatum, & solenni ritu Roma in Augu-*

ſtum conſecrandum, & coronandum, honoris, & maieſtatis ergò illuc comitentur; nemo tam hoſpes apud nos eſt, qui ignoret. En Rex Romanus Romæ in Auguſtum promouetur & coronatur.

III. Idem planũ fit ex Epiſtola Henrici VII. ad Ioannem de Elnbogen Cœnobij Waldſaſſenſis in Nariſcis Abbatẽ, quã inter ſuas Conſtitutiones Caluiniſta retulit; vbi iſta Henricus. *Diuina cooperante Clementia, per eos, ad quos ſpectat, in Romanorum Regem, futurum Imperatorem rite & concorditer electi, propoſuimus ad Vrbem pro coronationis noſtræ ſuſcipiendis ſolenniis proficiſci,* &c. Agnouit ergo Henricus VII. per electionem Electorum, ſe tantummodo Imperatorem deſignatum eſſe; hoc eſt enim *in futurum Imperatorem eligi.* Qua phraſi ipſe vtitur. Epiſtolam ita claudit. *Datum Romæ 4. Kalend. Iulij, Regni noſtri anno quarto, Imperij verò anno primo.* Vbi vides annos Regni ab annis Imperij diſtingui, illoſque numerari ab electione Electorum: Hos ab vnctione & coronatione Pontificia; vt & ab aliis Regibus & Imperatoribus factitatum, de quibus mox. Idem Henricus VII in ſuo Iuramento. *Ego Henricus Romanorum Rex, annuente Domino futurus Imperator,* &c.

IV. Idem probatur ex antiquis ipſorum Regum & Imperatorum diplomatis; in quibus ante coronationem & inaugurationem Pontificiam nunquam ſeſe nominant Imperatores, ſed Reges; & in fine eorundẽ fit mentio Annorum Regni; non Imperij, niſi poſt coronationem. Habeo varia manuſcripta diplomata Henrici ſancti, Bauari; quorum exordium ſemper ante conſecrationem: *Henricus diuina fauente Clementia Rex.* Finis poſt annum Domini & Indictionem: *Anno verò*

verò Domini Henrici Regis primo. Aliquando; *Anno verò Henrici II. regnantis decimo.* Vbi obserua; dici *Henricum secundum,* sed *Regnantem*; non Imperantem; quia eiusdem nominis alius Romanorum Rex antecessit, nempe Henricus, Othonis Magni parens. At post Imperij coronam à Pontifice susceptam exordium ita concipitur; *Henricus, diuina clementia fauente, Romanorum Imperator Augustus.* Clausula. *Anno Dominicæ Incarnationis M. XIX. Anno verò Domini Henrici II. Regnantis 17. Imperij Anno sexto.* Vbi palam est, annos regni ab annis Imperij distingui.

Idem obseruatur in plurimis Henrici huius constitutionibus, quæ exstant in vita eius manuscripta in Bibliotheca Rebdorffensi prope Aichstadium, quam vidi & exscripsi: Vbi Auctor; *Henricus in Imperio primus; in Regno, secundus. Defuncto beatissimo Dei famulo Anno Regni sui XXIV. vitæ, LII. Imperij verò, vndecimo.* In eadem Historia ita terminatur diploma quoddam Othonis. *Anno Regni Domini Othonis XIV. Imperij autem VII.* Idem discrimen obseruare licet in quodam diplomate Ludouici Bauari Imperat. quod profert Freherus in Originibus Palatinis capite decimotertio. *Datum in oppido nostro Franchenfurt,* &c. *Regni nostri anno vicesimo quarto, Imperij verò vndecimo.* Edidit idem Freherus ad calcem Tomi primi scriptorum Germaniæ Rescripta & diplomata Ludouici Bauari de Castrucio Duce Lucæ; in quorum tribus prioribus istud est exordium: *Ludouicus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus.* Finis. *Datum in Regali oppido nostro Franckfort IV. Kalendas Iunij*

Anno Domini M.CCC.XIV. Regni verò nostri X. quia hæc diplomata scripta fuerant ante Pontificiam coronationem & inunctionem Ludouici. In reliquis verso stylo, sic diplomata auspicatus est. *Ludouicus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus*, &c. *Datum Romæ*, &c. *Regni nostri Anno XIV. Imperij verò primo.*

Simili distinctione Regni & Imperij vtitur quoque Ludouicus in duobus aliis diplomatis, quæ ibidem recitat Freherus. Ita olim Ludouicus; ante nimirũ quàm à Marsilio Paduano, Occamo & aliis schismaticis alio spiritu imbueretur; quo hausto simpliciter contendit, *Electum Regem Romanorum eo ipso esse absolutum Imperatorem, nec egere vnctione & coronatione Pontificia*; vt patet ex Apologia Ludouici, quam nunquam non oggerunt Hæretici. Si ita est; cur ipse Ludouicus per quatuordecim ab electione annos non nisi Regem sese indigitauit? Cur Imperatoris titulum non nisi post vnctionem Pontificiam vsurpauit? Cur ab hac sola Imperij annos numerauit?

Idem elucescit ex variis diplomatis Impp. quæ Freherus profert in Appendice ad Origines Palatinas: in quorum vno: *Anno Regni Domini Ottonis XXX. Imperij vero IV.* In alio: *Anno Domni Henrici secundi regnantis XXIII. Imperij autem X.* In alio. *Regnante Henrico tertio Rom. Imp. Augusto, Anno XLIX. Imperante autem XVIII.* In alio. *Anno verò Domni secundi Henrici regnantis X.* Eandem distinctionem obseruauit in suis diplomatis Fridericus II. Imp. nam ante coronationem Pontificiam: non vsurpauit titulum Imperatoris Romani, sed Regis. *Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Rex semper Augustus, & Rex Siciliæ. Acta sunt hæc*, &c. *regnante Domino Friderico secundo Romanorum Rege glorioso, &*

Rege

Rege Siciliæ, anno Regni eius Romani primo, Regni verò eius Siciliæ decimo sexto.

Idem videre licet in diplomatis variorum Regum & Imperatorum, quæ ad calcem Chronici Mindensis publicauit vir clarissimus Doct. Ioannes Pistorius. (Et in iis quæ nuper prodierunt studio & opera Erpoldi Lindenbrogij in volumine scriptorum septentrionalium.) *Otho diuina propitiante Clementia Rex.* Ad calcem. *Signum Domini Othonis inuictissimi Regis*, &c. *Anno Dom. Incarnat. DCCCC.LXI.* &c. *Anno Regni Othonis XXII.* In priuilegio Conradi Imp. *Anno autem Domini Conradi secundi regnantis IX. Imperij verò VII.* Similis distinctio obseruatur in reliquis omnibus diplomatis, vt videre licet in Chronico Mindensi, & apud omnes alios superioris memoriæ scriptores, qui Pontificiarum constitutionum mentionem faciunt, vt proinde intolerabilis sit istorum peruersitas, qui nobis oculos effodere volunt, vt quod in omnium oculos incurrit, non intueamur.

Quid, quod ipse Henricus Rex IV. & III. huius nominis Imperator, Imperatoris titulo non est vsus, nisi postquam à suo Guiberto Antipapa coronatus est? Et ipse Schismaticus Auctor, qui Apologiam pro Henrico IV. Rege composuit, hoc discrimen agnouit; nam Henricum sanctum, Bauarum, vocat *Regem secundum, & Imperatorem primum.* Secundum, Regem; quia alius Henricus Rex iam antecesserat, Othonis Magni Pater. Primum Imperatorem, quia primus hoc nomine à Pōtifice Romano inauguratus fuerat. Et ipse Henricus ante coronationem nō nisi Regem se scribebat & subscribebat; vt clarum fit ex eius Epistolis, & apud Freherum in Append. ad Origines Palatinas exstat diploma

quoddam, cuius hæc est clausula: *Actum IV. Non. Martij. Anno ab Incarnatione Domini M. CIII. Indict. XI. Regnante Henrico III. Rom. Imp. Augusto, Anno XLIX. Imperante autem XVIII.* Et hæc dicta sint, vt retundantur Caluinisticæ calumniæ, quas Baronianus criminator super hac re effutiuit. Neque hic repetere opus, quæ contra similes halophantas in Defensione Bellarminiana de Pontifice, & de Translatione Imperij disseruimus.

CAPVT XXVII.

De Constitutione Friderici II. Imp. pro Ecclesiastica libertate.

PROFERTVR à Baronio Tom. 11. Anno Redemptoris M.XCVII. N.78. Ex Nicolao de Arragonia. Respondet Caluinista, Fridericum hanc & similes constitutiones; *Edidisse imprudenter, & iuuenili feruore, postea, re melius perspecta, abrogasse, cassasse, annullasse.* Duo obstant, quo minus huic responso adquiescam. Primum, quia similis prorsus Constitutio Friderici Imp. corpori iuris est inserta ad calcem librorum de Feudis, & ab Iurisconsultis tam Catholicis, quàm Hæreticis. Legitur, teritur, explanatur. Quis autem credat, sanctionem *imprudenter & iuuenili feruore* promulgatam habituram fuisse locum in Corpore Iuris ciuilis? Quis credat, sanctionem à Friderico *abrogatam, cassatam, annullatam*, inter leges ciuiles receptam esse, & quidem sub Friderici nomine, & hoc titulo. *Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus*, &c. Et quia non dubito gratissimũ esse, Caluinianis auribus hæc talia, quæ ad Ecclesiæ dignitatem spectant, audire, haud grauatè, saltem aliquam partem,

tem,

tem, recitabo. Ait ergo Imperator. *In die, qua de manu sacratissimi patris nostri summi Pontificis recepimus Imperij diadema; curauimus ad DEI, & Ecclesiæ suæ honorem, edere quasdam leges, quas in præsenti pagina iussimus adnotari, per totũ nostrũ Imperiũ publicandas. Per Imperialia vobis scripta præcipiẽdo mãdamus, quatenus eas quisq; literas in suo districtu irrefragabiliter, & inconcussè seruet. Et sunt hæ leges*, &c.

Nulla potestas, vel persona publica, vel priuata collectas, siue exactiones, angarias, vel parangarias Ecclesiis, vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis imponere, aut inuadere bona Ecclesiastica præsumat; quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia, vel ab Imperio emendare contempserint, triplũ refundant: & nihilominus banno Imperiali subiaceant, quod absq; satisfactione debita nullatenus remittatur. Item, quæcunq; cõmunitas, vel persona, per annũ in excõmunicatione facta propter libertatẽ Ecclesiæ perstiterit, ipso iure Imperiali banno subiaceat, à quo nullatenus extrahatur, nisi prius ab Ecclesia absolutus fuerit. Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat contra constitutiones Imperiales, & canonicas sanctiones: q si fecerit, actor à iure suo cadat, & iudicatũ nõ teneat: & iudex sit ex tunc iudicãdi potestate priuatus. Statuimus enim, vt si quis Clericis, vel personis Ecclesiasticis iustitiã denegare p̃sumpserit, tertiò requisitus, suã iurisdictionẽ amittat.

Et quamuis postea inter Fridericũ & nonnullos Põtifices controuersiæ graues extiterint, & multa, vt fit in bellicis tumultibus, quando furor potius regnat quã ratio, huic legi prorsus aduersa contigerint; lex tamẽ ipsa nunquã per contrariã legem reuocata & abrogata fuit: alioqui in corpus Iuris cooptata non fuisset: multoque minus locũ in Iure ciuili reperisset, si, vt Caluinista mentitur, hanc & similes sanctiones *per sub & obreptionem* à Friderico Imp. Pontifices Romani impetrassent. Dein-

Deinde, vt maximè aliquandiu Fridericus Imp. leges pro libertate Ecclesiastica promulgatas reuocasset; attamen postea in Testamento suo omnes denuo sanxit, & primum robur obtinere iussit, hac suæ voluntatis declaratione. *Relinquo totam terram Ecclesiæ liberam, & volo, quòd iura Ecclesiæ restituantur.* Multa hic nugatur Caluinista. *Primò, nesciri, vbi Fridericus vitam finierit, & an Testamentum fecerit.* At Matthæus Paris in sua Historia testatur, eum condidisse Testamentum, & quidem *nobilissimum.* Idem scribit tuus Simon Schardius Caluinista in vita Friderici præfixa Epistolis Petri de Vineis. Audi Schardium. *Nauclerus Generat. XLII. vt alia multa, sic & hoc falsò scribit: nesciri, quo loco vitam finierit, & an testamento facto statuerit quid, de re publica vel domestica.* Audin, quid contra te tuus Schardius testetur? *Audi plura. Postea testamentum condidit, in quo multa millia vnciarum auri equitibus Hierosolymitanis & Hospitalariis S. Ioannis reliquit,* &c. *hoc quoq; ordinato, vt quæ ad Ecclesiã legitimè spectarent, eidem benignè atq; prolixè restituerent.* Hæc Schardius cum Pandulpho Collenutio.

Ait Caluinista. *Fridericum non intulisse damnum Ecclesiæ, neq; enim damnum dare, qui iure suo vtitur.* Mendacium hoc refellunt omnes Historici, & insuper verba paulò ante ex vita Friderici recitata. Nam si Ecclesiæ nullum damnum intulit, cur in testamento hæredibus mandauit, vt quæ Ecclesiæ essent, omnia fideliter & integrè restituerent? Lege, mi lector Matthæum Parisiensem in Maiore Historia fol. 648. & seqq. Et statim prodigiosam hanc Caluinistæ huius pseudologiam detestaberis.

CAPVT XXVIII.

De Electorum Imperij literis, quibus fatentur Electoralem dignitatem à Sede Apostolica ad se venisse.

RECITANTVR à Baronio Tom. 10. Annaliũ Anno Christi DCCCC.XCIV. à Bellarmino lib. 3. de Translatione Imperij & à Nicolao Serario lib. 1. Rerum Mogunt. cap. 26. Caluinista, omisso Bellarmino, in Baronium & Serarium incurrit; vt se hominem festiuum probet, Baronium *Philippinum*, vocat; Serarium, *Loiolanum*; quòd congregationis Oratorij, ex qua Baronius; Philippus Nereus; Societatis autem IESV, ex qua Serarius, Ignatius Loiola Auctor & institutor fuerit.

Thrasonicè multa iactat, quomodo hos duos sit prostraturus. Et vbi ad rem ventum est; conuicia vomit; nec aliud agit. Nam quid ad auctoritatem Innocentij in cap. *Venerabilem* reponit? Nihil; nisi calumnias. Nempe *Innocentium, haud dubiè ægrotum, per somnium, in contemplatiuo suo cerebro imaginatum esse, dignitatẽ Electoralem ad certos Germaniæ Principes à Sede Apostolica manasse: hoc ignorasse Gregorium VII. & Hadrianum IV. eius æmulum.* En solidissimam responsionem; si tamen strenuè calumniari, est solidè respondere. Si quæras ex Caluinista, vnde nouerit hoc fuisse Gregorio VII. & Hadriano IV. ignotum, nil aliud recinet, quam *ita se putare; non enim legi, illis hoc ius notum fuisse.* Egregiè prorsus. *Non legitur, Gregorium VII. sciuisse, vnde ius Electorũ ad Germanos delatum fuerit; ergo non sciuit.* Quis te, Caluinista, hanc argumentandi rationẽ docuit? Imò ideo

non fit mentio horum Electorũ in monumentis Gregorij VII. quia in omnibus controuersiis, quas cum Henrico IV. Rege habuit, hoc pro certo semper supponebatur, Imperium, & quæ ad creationem Imperatoris pertinent, à Sede Apostolica ad Germanos venisse; neque Gregorius vnquam Electionem Henrici in Regem Romanorum oppugnauit. De inuestituris Episcoporum, & Electione ac confirmatione Pontificis Romani potissimùm contendebatur: imò ipse Henricus Imperatoris dignitatem & nomenclaturam adeo à Sede Apostolica proficisci nouerat; vt nomen Imperatoris prius non vsurparit, quàm à suo Antipapa Guiberto inunctus & coronatus fuisset.

Sed en suffragatorem omni exceptione maiorem, quem nobis dat Caluinista pro suis in Innocentium probris ac contumeliis, Leopoldum Episcopum Bambergensem lib. de veteri zelo Principum Germ. qui dicit; *non legi in antiquis Chronicis ius & potestatem eligendi Regem Romanorum ab Ecclesia ad certos Principes Germaniæ prouenisse; ideo Innocentium hoc asserere, propter recognitionem per aliquem ex Regibus vel Imperatoribus Germanis, vel per Principes Electores ipsi Ecclesiæ Romanæ super hoc factam. Auditin: Baroni & Serari,* clamat Caluinista, *quid iste loquitur?* Audiunt vel ex superis sedibus, quo vterque doctissimus scriptor iam feliciter migrauit. Audiunt, inquam, sed non vident, quomodo Leopoldus tuis conuiciis suffragetur: Non enim dicit; *Innocentium, ægrotantem, per somnium in suo contemplatiuo cerebro,* hoc finxisse. Nil simile à Leopoldo audiunt; vt nec illud: *hanc Imperatoris Eligendi potestatem à Sede Apostolica non fluxisse;* sed tantum audiunt dicentem: *nihil de hoc legi in antegressis Historiis vel Chronicis. Hinc sequi, Innocen-*

nocentium hoc per recognitionem & confessionem alicuius Regis, Imperatoris vel Principis Electoris cognouisse; qualis recognitio & confessio est instrumentum illud Electorum, de quo Bellarminus, Baronius, Serarius. An hoc est dicere; Innocentium *somniasse*, vt tu impudenter vociferaris? An hoc est negare, ius Electorum & dignitatem à Sede Apostolica descendisse? Num dicit; *hanc rem fuisse inauditam ante Innocentium.*

At dicit; *non fuisse testatam Historiis vel Chronicis.* Num omnes viderat Leopoldus? Num vniuersas legerat? An non ex Archiuis Romanæ Ecclesiæ vel ex traditione, vel ex scriptore, qui hodie non exstet, Innocentius hoc discere potuit? Vnde ipsimet Principes qui *Innocentio hoc ius recognouêre*, vt loquitur Leopoldus, id perspectum habuêre? Et si Leopoldus Innocentio cōtradiceret, quis non videt, quem potius audire oporteret?

Ad testimonium Clementis V. in Concilio Viennensi respondet Caluinista; eandem esse Clementis rationem, quæ sit Innocentij; nam illum in huius vestigiis pedes suos ponere; hoc est, *hac in contemplatiuo suo cerebro finxisse.* Sed nec artis neq; ingenij est calumniari, rusticatim præcipuè, vt iste facit, *more suo solens.* Quis Pontifici cum generali Concilio aliquid ad Historiam superioris memoriæ spectans affirmanti, nō malit credere; quàm nudiusquintus enato Caluinistæ, qui cur ius hoc à Sede Apostolica prouenisse inficietur, aliam rationem reddere nequit; quàm inexsaturabile odium, quo in Papas flagrat.

Ad Epistolam Electorum mentitur; *eam impetratam per sub & obreptionem. Germanos fuisse Historiarum imperitos nimisq; credulos. Facilè potuisse in fraudem induci.*

reuocâsse confessionem & recognitionem de iure electorali à Sede Apostolica accepto, quam sub Rudolpho Rege palam fecerunt Imperij electores: aut etiam illam, quam fecit Albertus I. Imperator, Bonifacio Pontifici his verbis. *Recognoscens igitur quod Romanum Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis translatum est in persona Magnifici Caroli in Germanos, & quod ius eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem postmodum promouendum, certis principibus Ecclesiasticis & sæcularibus est ab eadem Sede concessum, à qua Reges & Imperatores, qui fuerunt, & erunt pro tempore, recipiunt temporalis gladij potestatem ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum; pia deuotione & sincero corde profiteor, quòd Romanorum Reges in Imperatores postmodum promouendi per Sedem eandem ad hoc potissime & specialiter assumuntur, vt sint sanctæ Romanæ Ecclesiæ aduocati, Catholicæ fidei ac eiusdem Ecclesiæ præcipui defensores.*

Adde, quòd isti ipsi, qui ad Benedictum ex Comitiis Reinensibus scripserunt, minimè affirmant; eum qui eligitur, eo ipso absolutum esse Imperatorem; sed Regem Romanorum; & titulum regium absque vllius amplius assensu vsurpare, & Imperium titulo Regis (aut vt hodie vocant, *Electi Imperatoris*) administrare posse.

Petit Serarius, vt Sectarij vel vnum nominent, qui neget ius Electorale venisse ad Germanos à Sede Apostolica. Caluinianus dat pro vno quinque, *Leopoldum Bambergensem*; *Georgium Alten secretarium Norimbergensem*: *Archigrammateum Coloniensem*; *Ioannem Bämlerum*, in suis Chronicis Germanicis; Et *Marsilium Patauinum*. Sed primus hoc non dicit, vt vidimus. Marsilius Schismaticus & Hæreticus est. Tres alij sunt obscurissi-

Credamus ita esse. Illud displicet, quod vt plerunque aliâs, ita & hic nouum titulum comminiscitur; *Sacri Romani Imperij Principum ac Ordinum Protestantium Confessio fidei Catholica*; nam in nulla, opinor, Confessionis Augustanæ editione, hanc inscriptionem inuenies, & omnium minimè in illa, quæ Carolo V. exhibita; à quo certè exiguam beneuolentiam iniissent, si eam existimationem, quam ipse pro hæresi reputabat; *Confessionista* in ipso vestibulo pro fidei Catholicæ Confessione venditassent.

Deinde quid ad Caluinistam Confessio Augustana, potissimum prima illa? cum Sacramentarij ferè non primam, vtpote adhuc in multis Semipontificiam; sed illam vel illas vrgeant, & ad errores suos adaptent, quas labentibus annis Philippus apertius ad Caluini sensum expoliuit. Fateor à Caluino in suis Epistolis ne primam quidem reiici; *sed sano & probo intellectu*, inquit, hoc est, si intelligatur, non vt à Lutheranis hodie, sed vt à Caluino intelligitur: & vt eam ab ipso suo Auctore Philippo tacitè prius; postea manifestius intellectam fuisse contendit. Ille ipse tamen Caluinus Epist. 313 quæ est ad Bezam, Confessioni Augustanæ vniuersim seu primæ, seu illis, quæ ex prima natæ sunt, hanc impertit benedictionem. *Augustana confessio, vt scis, fax est vestra Furia ad excitandum incendium, quo conflagret tota Gallia. Sed quærendum est, quorsum obtrudatur, cum semper eius mollities cordatis displicuerit, Auctorē eius pœnituerit*, &c. *Omitto quod eius breuitas & obscura, & præteritis quibusdā maximi momenti capitibus mutila est. Cæterum absurdū esset, neglecta Confessione Gallorum, illam arripere.* Et tamen huic tam *molli, obscura & mutila confessioni* sub cuius vmbra multi, *pacem & otium captando molestias, odia, crucem denique*

nique fugiunt, inquit Caluinus Epist. 298. ad Valdenses, Caluinus ipse subscripsit, vt testatur Epist. 236. *Sed eo sensu, quo Auctor ipse eam interpretatus est.* At qua fide subscripsit, eadem postea à suo Chirographo desciuit; & nouam Confessionem pro se & suis cudit, ne Melanchthonis videretur esse discipulus.

Quid Caluinistæ nostro cum Augustana confessione, quæ, vt inquit Hospinianus Caluini sectator, altera parte Sacramentariæ Historiæ vel potius Confusionis, fuerit *mollißimè & languidius quàm oportet, scripta, studio se accommodandi opinionibus & locutionibus Papisticis*: Et vt plurima, quæ palato Caluiniano extremè aduersantur, præteream, quomodo Caluinista noster hunc Confessionis Augustanæ bolum deglutire posset? *Falsò accusantur Ecclesiæ nostræ, quod Missam aboleant. Retinetur enim Missa apud nos, & summa reuerentia celebratur. Seruantur & vsitatæ cæremoniæ ferè omnes: Neq. valet Glossa,* inquit Hospinianus, *qua Vbiquistæ moderni se elabi hic posse sperant, nempe,* Missæ *nomen in hoc articulo pro Cœna Domini accipi: nam de Cœna Domini decimus articulus est positus, de Missa hic seorsim agitur.*

Adhæc, si Caluinista ideo Augustanam Confessionem in suum Centonem insuit, quia à septem Principibus, & duabus ciuitatibus subscripta & publicè comprobata fuit; multò magis librum Concordiæ Farragini suæ illigare debebat, quia longè plurium Principum & ciuitatum Imperij suffragiis liber ille comprobatus in publicum exiit, quàm Confessio Augustana.

Quid commeruit Confessio quatuor Ciuitatum Argentorati, Constantiæ, Memmingæ, Lindauij, Cæsari cum Augustana confessione, exhibita, vt in hoc venustissimo Imperialium Constitutionum volumine

statio-

ſtationem nullam reperiret? Nam quòd Cõfeſſionem Zvvinglij omiſit; id accidit, quia non in Imperio, ſed extra nata fuerat; titulus autem operis *ſtatuta & reſcripta Imperialia* nobis pollicetur. At cur hoc honore dignatus non eſt ſaltem alias Confeſſiones in Imperij ſolo progenitas; qualis Cõfeſſio Saxonica, Wirtebergenſis, Mansfeldenſis, & aliæ ſine numero; Vix enim vllum ſæculum feracius fuit *Confeſſionum*, quàm hoc noſtrum.

Dicet fortaſſe. *Has non eſſe profectas à Principibus electoribus: Suum volumen ipſo primo aſpectu promittere Imperatorum, Cæſarum Auguſtorum, Regum & Principum Electorum S. R. Imperij ſtatuta & Reſcripta Imperialia.* Si hoc ita; cur ergo ſuo Codici tot Bullas Pontificum, imò & Pſeudopontificum ſanctiones infercit, obſtante titulo; qui nil niſi ſtatuta & Reſcripta Imperatorum, Cæſarum, Regum & Principum Electorum ſpondet?

Iam claudamus riuos, quia ſatis ſuperque prata bibiſſe videntur.

FINIS.

LECTORI.

AMICE Lector, cum hæc Apologia sub prælo typographico versaretur, misit ad me amplissimus Dominus MARCVS VELSERVS Inclytæ Reipublicæ Augustanæ IIvir, sequens prisci æui monumentum, vnà cum coniectura de Auctore. Nolui permittere, vt diutius in tenebris lateret. In lucem exire iussi; quod Ecclesiasticæ disciplinæ faustum sit ac fortunatum; eritq; vt spero; si, qui in sortem ac ministeriũ Domini cooptati sunt, hæc tam salutaria monita in intimas medullas demittant, & ex eorum præscripto, vitam, mores & actiones suas componere studeant. Numeri absunt à Manuscripto Codice; quos claritatis & distinctionis gratia apposui.

Ex Codice MS. monasterij Neresheimensis scripto Anno Christi M. IX. quod ex verbis istis colligitur: *Anni ab initio mundi vsq; in Aduentum Domini secundum Hebraicam veritatem, anni sunt III. DCCCC. LVI. secundum verò Interpretes anni V. C. XC. IX. Colliguntur autem anni*

anni omnes à Creatione primi hominis vsq; in VII. annum Hainrici Imperatoris secundum Hebraicam veritatem IV. DCCCC. LXV. secundum verò Interpretes VI. DCC. VIII.

SERMO SYNODALIS QVI IN SINGVLIS SYNODIS PAROCHIANIS PRESBYTERIS ENVNCIANDIS EST.

FRATRES Presbyteri, & Sacerdotes Domini, cooperatores nostri ordinis estis. Nos quidē, quamuis indigni, locum Aaron tenemus; vos locum Eleazari & Ithamaris. Nos vice XII. Apostolorum fungimur; vos ad formam LXX. discipulorum estis. Nos pastores vestri sumus; vos pastores animarum vobis commissarum. Nos de vobis rationem reddituri sumus summo pastori Domino IESV Christo; vos, de plebibus vobis commissis. Et ideo charissimi, videte periculum vestrum. Admonemus & obsecramus fraternitatē vestram, vt de cōmuni salute vestra cogitantes attentius, audiatis admonitionē nostram, & quæ vobis suggerimus, memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis.

I. *Inprimis admonemus, vt vita & conuersatio vestra irreprehensibilis sit.*

II. *Scilicet vt cella vestra sit iuxta Ecclesiam, & in ea fœminas non habeatis.*

III. *Omni nocte ad nocturnas surgite: cursum vestrum certis horis decantate.*

IV. *Missarum celebrationes religiosè peragite: corpus & sanguinem cum timore & reuerentia sumite. Vasa sancta propriis manibus abluite & abstergite.*

V. Nullus cantet missam, nisi ieiunus.

VI. Nullus cantet *, qui non communicet.

* Missam scilicet.

VII. Nullus cantet sine amictu, alba, stola, fanone, planeta. Et hæc vestimenta nitida sint, & ad nullos alios vsus sint.

VIII. Nullus cum alba, qua in suos vsus vtitur, præsumat missam cantare.

IX. Nulla fœmina ad altare Domini accedat, nec calicem Domini tangat.

X. Corporale mundissimum sit; altare copertũ de mundis linteis.

XI. Super altare nihil ponatur, nisi capsa & reliquiæ, aut fortè quatuor Euangelia, & * buxida cum corpore Domini, ad viaticum infirmis: cætera in nitido loco recondantur.

* Pyxis, Pyxidicula.

XII. Missale, plenarium, lectionarium & Antiphonarium vnaquæq; Ecclesia habeat.

XIII. Locus in Sacrario, aut iuxta altare sit præparatus, vbi aqua effundi possit, quando sacra vasa abluuntur. Et ibi vas nitidũ dependeat, ibiq; sacerdos manus lauet post communionem.

XIV. Ecclesiæ sint coopertæ benè, & cameratæ, & atrium sit sepe munitum.

XV. Nullus extra Ecclesiam per domos, aut in locis non consecratis missam cantet.

XVI. Omnis presbyter Clericum habeat aut scholarem, qui Epistolam vel lectionem legat, & ad missam respondeat, & cum quo Psalmos cantet.

XVI. Nullus solus missam cantet.

XVIIII. Nullus cum calcariis, quos * sporones rusticè vocamus, & cultellis extrinsecus dependentibus missam cantet; quia indecens est, & contra regulam Ecclesiasticam est.

* Sporen.

XIX. Ca-

XIX. *Calicem & * oblatam rectâ cruce signate, id est, non* ** hostiam.*
in circulo & variatione digitorum, vt plurimi vestri faciunt, sed strictis duobus digitis & pollice intus recluso, per quos Trinitas innuitur, ✠ *istud signum rectè facere studete. non enim aliter quidquam potestis benedicere.*

XX. *Infirmos visitate, & eos reconciliate, & iuxta Apostolum, oleo sancto inungite, & propria manu cõmunicate. Et nullus præsumat tradere communionẽ Laico, aut fœminæ ad deferendam infirmo.*

XXI. *Nullus vestrum pro baptizandis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis sepeliendis, præmium vel munus exigat.*

XXII. *Videte, ne per negligentiam vestram vllus infans sine baptismo moriatur.*

XXIII. *Nullus vestrum sit ebriosus, aut litigiosus. quia seruum Domini non oportet litigare.*

XXIV. *Nullus vestrum arma ferat in seditione. quia arma vestra debent esse spiritualia.*

XXV. *Nullus canum aut auium iocis inseruiat.*

XXVI. *Nullus in tabernis bibat.*

XXVII. *Vnusquisq; vestrum quantũ sapit, plebi suæ de Euangelio, vel Apostolo die Dominico, vel festis diebus annunciet.*

XXVIII. *Verbum Domini debetis prædicare.*

XXIX. *Curam pauperum, peregrinorum, & orphanorum habete, & eos ad prandiola vestra inuitate.*

XXX. *Estote hospitales, vt alij à vobis exemplum bonum sumant.*

XXXI. *Omni die Dominica ante missam, aquam benedictam facite. vnde populus aspergatur. Et ad hoc solum vas habete.*

XXXII. *Sacra vasa & vestimenta sacerdotalia nolite in pignore dare negotiatori, aut tabernario.*

XXXIII. *Nullus vestrum vsuras exigat, & conductor sui fœnoris existat.*

XXXIV. *Res & facultates, quas post diem ordinationis vestræ acquiritis, sciatis ad Ecclesiam pertinere.*

XXXV. *Nullus sine scientia & consensu nostro Ecclesiam acquirat.*

XXXVI. *Nullus per pecuniam alterius Ecclesiam supplantet.*

XXXVII. *Nullus Ecclesiam, ad quam titulatus est, relinquat, & ad aliam quæstus causa migret.*

XXXVIII. *Nullus plures Ecclesias teneat sine adiutorio aliorum presbyterorum.*

XIX. *Nullatenus vna Ecclesia inter plures diuidatur.*

XL. *Nullus alterius parochianum, nisi in itinere, & cum placitum fuerit, ad Missam recipiat.*

XLI. *Nullus in alterius parochia Missam cantet.*

XLII. *Nullus pœnitentem inuitet carnem manducare, & bibere vinum, nisi pro eo ad præsens eleemosynam fecerit.*

XLIII. *Nullus præsumat baptizare nisi in vigilia Pascha & Pentecostes; nisi propter periculum mortis.*

XLIV. *Vnusquisque fontes habeat; & si non potest lapideos, habeat aliud vas ad hoc præparatum, in quo nihil aliud fiat.*

XLV. *Videte, vt omnibus parochianis vestris symbolum & orationem Dominicam insinuetis.*

XLIV. *Ieiunium quatuor Temporum & Rogationum & Letaniæ maioris plebibus vestris omnimodis obseruandum insinuate.*

XLVII. *Feria IV. ante quadragesimam plebem ad confessionem inuitate, & ei iuxta qualitatem delicti, pœnitentiam*

tentiam iniungite, non ex corde vestro, sed sicut in pœnitentiali scriptum est.

XLVIII. Quater in anno, idest, ad Natale Domini, & Cœnam Domini, Pascha & Pentecosten, omnes fideles ad communionem corporis & sanguinis Domini accedere admonete.

XLIX. Certis temporibus coniugatos ab vxoribus abstinere exhortamini.

L. Eulogias post Missam in diebus festis plebi tribuite.

LI. Nullus induatur vestimentis laicalibus.

LII. Nullus rem, aut possessionem, aut mancipium Ecclesiæ vendere, aut commutare, aut quocunque ingenio alienare præsumat.

LIII. Diem Dominicum & alias festiuitates absque opere seruili à vespera vsque ad vesperam celebrari docete.

LIV. Cantus & choros mulierum in atrio Ecclesiæ prohibete.

LV. Carmina diabolica quæ super mortuos nocturnis horis vulgus facere solet, & cachinnos, quos exercent, sub contestatione DEI omnipotentis vetate.

LVI. Cum excommunicatis nolite communicare.

LVII. Nullus illis præsumat Missam cantare: sed & plebibus vobis commissis hoc annunciate.

LVIII. Ad nuptias nullus vestrum eat.

LIX. Omnibus annunciate, vt nullus vxorem accipiat; nisi publicè celebratis nuptiis.

LX. Raptū omnimodis prohibete: & vt nullus ad proximam sanguinis sui accedat, & vt alterius sponsam nullus ducat.

LXI. Por-

LXI. *Porcarios & alios pastores vel Dominica ad Missam venire facite.*

LXII. *Patrini filiolis suis symbolum & orationem Dominicam insinuent, aut insinuari faciant.*

LXIII. *Chrisma semper sub sera sit aut sigillo, propter quosdam infideles.*

LXIV. *De ministerio etiam vobis commisso vos admonere curamus, vt vnusquisq; vestrum, si fieri potest, expositionem symboli & orationis Dominicæ iuxta traditionem orthodoxorum penes se scriptam habeat, & eam pleniter intelligat, & inde, si nouit, prædicando populum sibi commissum sedulo instruat: si non, saltem teneat, vel credat.*

LXV. *Orationes quoq; Missarum, & canonem bene intelligat. Et si non, saltem memoriter ac distinctè valeat proferre.*

LXVI. *Epistolam & Euangelium bene legere possit; & vtinam ad literam eius sensum posset manifestare.*

LXVII. *Psalmorum verba & distinctiones regulariter ex corde cum canticis consuetudinariis pronunciare sciat.*

LXVIII. *Sermonem, vt supra diximus Athanasij Episcopi de fide Trinitatis, cuius initium est,* Quicunque vult, *memoriter teneat.*

LXIX. *Exorcismos & orationes ad catechumenum faciendum, ad fontem quoq; consecrandum, & reliquas preces super masculum & fœminam, pluraliter & singulariter, distinctè proferre valeat.*

LXX. *Similiter baptizandi, ad succurrendum infirmis, ordinem quoq; reconciliandi, iuxta modum sibi canonicè seruatum, atq; vngendi infirmos, orationes*

tiones quoq; eidem necessitati competentes, bene saltem sciat legere.

LXXI. *Similiter ordinem & preces in exequiis agendis defunctorum.*

LXXII. *Similiter exorcismos & benedictiones salis & aquæ memoriter teneat.*

LXXIII. *Cantum diurnum & nocturnum nouerit.*

LXXIV. *Computum minorem, id est, epactas concurrentes regulares, terminum Paschalem & reliquos sapiat, si est possibile.*

LXXV. *Martyrologium & pœnitentiale habeat, & cætera.*

Volumus autem fratres charissimi, quatenus quæ nostra percepistis traditione, quantum humana patitur infirmitas, bonis studeatis operibus adimplere: præstante Domino nostro IESV Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat DEVS per omnia sæcula sæculorum, Amen.

CONIECTVRA DE AVCTORE SVPRADICTI SYNODALIS SERMONIS.

CVM Codex Neresheimi in Augustana diœcesi, Anno Christi M.IX. hoc est, trigesimo sexto post mortẽ S. Vdalrici scriptus sit, verisimile sit, Synodales has constitutiones à S. Vdalrico fluere, quas sequentes deinde Episcopi, quod inscriptio innuit, sæpius repetere & proponere consueuerint. *S. Vdalricum Episcopũ, Augustanum esse prædicti sermonis Auctorem.*

Primum verò earum auctorem S. Vdalricum esse, magnopere confirmat locus vetusti scriptoris in vita

cap. 6. *In quibusdam autem diebus Capitula Clericis habere disposuit, in his locis vbi hæc aptissimè fieri archipresbyteri putauerunt, & vbi eum ab aliis mundanis conciliis absolutiorem esse arbitrabantur. Congregatis ante se Clericis, archipresbyteros & decanos, & optimos quos inter eos inuenire potuit, cautè interrogauit, qualiter quotidianum* DEI *seruitium ab eis impleretur, & qualiter populus illis subiectus, ex eis regeretur in studio prædicandi, docendique, quantaque cautela infantes baptizarentur, infirmi visitarentur, & vngerentur, defunctorum etiam corpora quanta compassione sepulturis traderentur, qualiter de decimis & oblationibus fidelium pauperes recrearentur, viduis & orphanis in vniuersis necessitatibus subuenirent, quantoque studio in hospitibus & aduenis Christo ministrarent: si subintroductas mulieres secum habuissent, & inde crimen suspicionis inciderent; si cum canibus & accipitribus venationes sequerentur; si tabernas causa edendi vel bibendi ingrederentur; si turpes iocos in vsu haberent, si ebrietates, & comessationes supra modum amarent, si rixis & contentionibus & æmulationibus deseruirent, si nuptiis secularibus interessent, vel si aliqui eorum ministeria indecentia in consuetudine haberent. si per Kalendas more antecessorum suorum ad loca statuta conuenirent, ibique solitas orationes explerent, suasque Ecclesias ad tempus reuiserent, si obedientiam eorum magistris præbuissent, & in toto suo ministerio deuoti & apti manere studuissent.* Cum pleræque harum interrogationum Constitutionibus respondeant, tempus præterea locusque conueniant, profectò nihil vetat vni eidem S. Vdalrico constitutiones & interrogationes tribuere.

IN-

INDEX IN VITAM GREGORII VII. ET HERLVCÆ VIRGINIS.

A.

B.

à qui-

H.

 statuit

I.

K.

L.

M.

valde

Rainal-

R.

S.

FINIS.

INDEX PRAECIPVORVM CAPITVM APOLOGIÆ BARONIANÆ.

A.

B.

C.

CONVICIA ET MALEDICTA QVIBVS ILLVSTRISS. CARD. BARONIVM IVVENCVLVS Caluinista incessit.

INDICVLVS SYNODALIVM CONSTITVTIONVM S. VDALRICI.

Numerus minor Constitutionum est, maior pagellarum.

Ebrie-

Pyxis

Erra-

Errata.

Pag.7.v.8.VVolfhardus.13.8.grandes.20.17.B.P.N.26.10. in marg. *M.C.XIX.47.4.pracipiendam.49.2.duxerunt.66 19.subitò.73.24.* ad marg. *Bruno.221.7 septima.239.7.Victore.246.9.contaminauerat.249.penult.pracepisset.250.17.beata.273.26.* ad marg. *Thaßilonis.288.24.tenerem.361.5.Redemptoris.362.22.auo.363.21.inunctum.365.17.post* scriptas, *adde,* epistolas. *382.20.aliiq́;.383.1.debetis.399.1.gratus.400.10.dele,* illud. *401.11.à Ioanne XII.402.28.dele,* Knuto Rex Anglo in quodam diplomate. *408.29 fraude.436.27.Gregorio VII.446.21.hereticis legitur.447.& 448.numeri paginarum iidem repetiti.447.12.Nerius.457.7.* ENVNCIANDVS.

Ex Agonistico Spirituali.

Pag.134.v.12.& 16.lege γνῶτω, *non* γνῶθι.*245.v.14.tumidos.*

In Luthero Academico.

Pag.84.v.21.lege, Quæritur deinde.

In Epistola Cnaptica.

Pag.57.v.antepenult lege. hoc probat aut improbat; sed illud improbat. *p.177.v.13.lege,* supplices factos esse.